

Täysistunto

Keskiviikko 24.4.2024 klo 14.14—22.57

Täysistunto alkoi klo 14.14. Täysistunto päättyi klo 22.57.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.14—14.55 ja 14.58—15.59), ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.55—14.58, 16.57—19.00 ja 20.59—21.59) ja toinen varapuhemies Tarja Filatov (15.59—16.57, 19.00—20.59 ja 21.59—22.57).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Kansalaisaloitteet

Eduskunnalle on 22.4.2024 toimitettu kansalaisaloite KAA 2/2024 vp: Kannabis lailliseksi, säännellyksi ja verolle.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tupakkalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.15 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen tupakkalain muuttamisesta. Esityk-
sen tarkoituksena on panna täytäntöön hallitusohjelman kirjaus nikotiinipussien ottamisesta
tupakkalain soveltamisalan piiriin. Lisäksi esityksessä kielletään kaikkien tupakan
vastikkeiden hallussapito alaikäisiltä.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Hallituksen esitys koskee pääosin niin sanottuja nikotiinipusseja, joiden myynti vapautui vuosi sitten lääkelakia koskevan Fimean tulkintamuutoksen myötä. Tällä hetkellä nikotiinipusseihin kohdistuu vain hyvin vähän sääntelyä, mikä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että niissä saa olla erilaisia, myös lapsia ja nuoria houkuttelevia makuja eikä niiden nikotiinipitoisuudelle ole selvää, laista tulevaa rajaa. Tehtävillä muutoksilla lopetetaan nikotiinipussien sääntelyn välitila.

Hallituksen esitys perustuu hallitusohjelmaan, jonka mukaan nikotiinipussit otetaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallitaan noudattaen niille asetettuja sääntöjä, joilla pyritään ehkäisemään nuorisokäyttöä, harmaatuontia ja laitonta kauppaa sekä torjumaan järjestäytyntä rikollisuutta. Vähittäismyynti säädetään luvanvaraiseksi, tuotteille säädetään naapurimaissa käytössä olevat nikotiinirajat ja tuotteissa sallitaan vain aikuisille tarkoitetut maut.

Hallituksen esityksellä tavoitellaan sitä, että suomalaiset, jotka ovat hankkineet laittomien kanavien kautta nuuskaa, siirtyisivät käyttämään laillisesti myytyjä nikotiinipusseja — jos nyt ylipäättään joitain pusseja pitää käyttää tai ylipäättään mitään tupakkatuotteita. Samalla tavoitteena on kuitenkin myös ehkäistä nikotiinipussien käyttöä nuorison keskuudessa ja torjua hengenvaarallisia nikotiinimyrkytyksiä, joita pienille lapsille voi aiheutua, jos nämä pääsisivät nielemään tai imeskelemään nikotiinipusseja.

Hallitusohjelmaan perustuen esityksessä ehdotetaan muun muassa, että tuotteiden nikotiinirajaksi säädettäisiin enintään 16,6 milligrammaa nikotiinia grammassa tuotetta ja niistä kiellettäisiin joitain poikkeuksia lukuun ottamatta tunnusomaiset maut ja tuoksut. Tuotteiden vähittäismyynti säädettäisiin luvanvaraiseksi, tuotteiden pakkauksiin vaadittaisiin terveystietoisuudet, ja pakkausten olisi oltava vastaavanlaisia plain packaging -pakkauksia kuin tupakalla. Tuotteiden käyttö kiellettäisiin oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä.

Näillä ehdotetuilla muutoksilla vähennetään nikotiinipussien houkuttelevuutta etenkin lasten ja nuorten näkökulmasta ja samalla ohjataan käyttöä mieluummin terveydelle erittäin haitallisesta nuuskasta nikotiinipusseihin, jos nyt ihmisen pitää jotakin käyttää. Jo nyt on viitteitä siitä, että nikotiinipussit ovat korvanneet nuuskaamista: Tullin tekemien nuuskatavarikkojen määrä on romahtanut sen jälkeen, kun nikotiinipussien myynti vapautui.

Arvoisa puhemies! Nikotiinipusseja koskevien muutosten lisäksi esityksessä ehdotetaan, että kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapito kiellettäisiin alle 18-vuotiailta. Erityisesti viime aikoina ovat yleistyneet alaikäisten keskuudessa sähkösavukkeet eli niin sanotut vapet. Näitä sähkösavukkeita on sekä nikotiinittomia että nikotiinia sisältäviä. Laki esityksen myötä näiden kaikkien hallussapito kiellettäisiin alaikäisiltä.

Vapeja käyttävät nykyään jopa alakouluikäiset nuoret — ja tässä tapauksessa siis lapset. Nykytilanteessa kouluilla on vain vähän keinoja puuttua näiden tuotteiden käyttöön jopa koulupäivän aikana. Kun tuotteiden hallussapito kiellettäisiin, kouluilla olisi muun muassa jatkossa oikeus ottaa tuotteet haltuun oppilaalta. Nämä vapet eivät ole vaarattomia tuotteita, vaikka ne eivät sisältäisikään nikotiinia. Nikotiinittomista vapeista on löytynyt terveydelle haitallisia aineita, kuten lyijyä ja muita raskasmetalleja.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetut muutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun esityksestä tehdyn EU-notifioinnin odotusaika on päättynyt. Kuitenkin esimerkiksi nikotiinipussien nikotiinipitoisuutta ja makurajoituksia koskeva sääntely tulisi voimaan puolen vuoden kuluttua lain voimaantulosta ja pakkausten yhdenmukaistamista koskeva sääntely vasta vuoden kuluttua lain voimaantulosta.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Mainitsemani EU-notifioinnin mukainen odotusaika kestää suunnilleen heinäkuun puoliväliin, ja toivottavasti eduskunta hyväksyisi tupakkalakiin ehdotetut muutokset mahdollisimman pian syysistuntokauden alettua. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä. [Ben Zyskiewicz: Hyvä, Sari! Puhu parvekkeista kanssa!]

14.20 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Pidän käsittelyssä olevaa esitystä erittäin tervetulleena ja tärkeänä lasten ja nuorten terveyden suojelun kannalta. Kiitos ministerille, että hän tässäkin asiassa on ryhtynyt ripeästi toimeen. Tämä tupakkalakiesitys on myös tärkeä harppaus kohti savutonta Suomea. Esityksessähän kiellettäisiin nikotiinittomien sähkösavukkeiden eli vapen hallussapito alaikäisiltä. Hallussapitokielto koskisi myös tupakan vastikkeita, kuten energianuuskaa ja yrttisavukkeita. Lisäksi savuttomien nikotiinituotteiden sallittuja tuoksua ja makuja rajoitettaisiin. Nämä ovat kaikki erittäin tärkeitä ja kannatettavia ehdotuksia.

Pidän tärkeänä, että eduskunta paneutuu tähän lakiesitykseen ja erityisesti siihen, minäkalaisia terveyshaittoja vapen käytössä on. Se on olennaista. Vapehan on puhekielinen sana, jolla tarkoitetaan kaikkia sähkösavukkeita, joissa höyrytetään nestettä, jota sitten hengitetään. Nikotiinittomistakin nesteistä löytyy lyijyä ja muita raskasmetalleja, ja myöskin höyryn hengittäminen voi altistaa monille keuhkosairauksille. Tähän erityisesti on syytä sosiaali- ja terveysvaliokunnan paneutua sen lisäksi, että tietenkin lakiesitys pitää käsitellä huolella.

Vaikka tupakointi on vähentynyt nuorilla, on vapen käyttö huolestuttavasti lisääntynyt, niin kuin ministeri totesi, jopa alakouluissa lapsilla koulupäivän aikana. On hyvä, että ylipäätään tupakointi, perinteinen tupakointi, on vähentynyt, mutta kun kaikissa ikäryhmissä vapen käyttö lisääntyy, niin oli viimeinen aika tuoda tämä lakiesitys eduskuntaan.

Esityksen ehdotukset ottaa nikotiinipussit ja muita savuttomia nikotiinituotteita kattavammin tupakkalain piiriin, terveysvaikutusten lisääminen pakkauksiin, pakkausten ulkoasun yhdenmukaistaminen, etämyynnin kieltäminen ovat myös todella kannatettavia. Tärkeä tavoitehan on ehkäistä sitä, että nuoret käyttävät näitä tuotteita ja tietenkin sitten ehkäistä harmaata ja laitonta kauppaa. Erityisen tärkeää on se, että savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kielletään päiväkodeissa, kouluissa, toisen asteen oppilaitoksissa ja leikkikentillä. Tärkeää on, että kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapito on todellakin sitten kielletty alle 18-vuotiailta, kun tämä lakiesitys hyväksytään. Aivan keskeistä on huolehtia, että lapset ja nuoret eivät altistu tupakansavulle eivätkä nikotiinituotteille eivätkä aloita tuotteiden käyttöä.

Tämä lakiesitys on tervetullut, mutta tupakkalakiin jää tämänkin jälkeen erittäin vakavia puutteita. Uudistustyötä on jatkettava. Tupakkalakihan suojaa tupakansavulta työpaikoilla ja julkisissa tiloissa, mutta moni lapsi ja aikuinen joutuu omassa kodissaan kärsimään naapurin tupakoinnista. [Ben Zyskiewicz: Juuri näin!] Tupakkalainsäädäntöä onkin välttämätöntä muuttaa niin, että taloyhtiön yhtiökokous, asuntoyhteisö voisi enemmistöpäätöksellä kieltää häiritsevän tupakoinnin parvekkeella ja huoneistoissa. Nythän tätä kieltä on mahdollista hakea, mutta se jää useimmin hakematta, koska tuo hakuprosessi on hyvin pitkä, se on hyvin vaativa ja tulee hyvin kalliiksi asunto-osakeyhtiöille, kun kunnalta tätä tupakointikieltoa haetaan.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Kun ministeri, uskon, ripeänä toimijana ryhtyy valmistelemaan tätä lainsäädäntöä, niin mielestäni on hyvin tärkeää, että tupakointikieltojen oikeudenmukaisuutta katsotaan terveyden ja työsuojelun näkökulmasta eikä ensisijaisesti oikeudesta tupakoida sillä tavalla, että se aiheuttaa terveyshaittaa muille. Haluan vielä todeta sen, että tupakansavu on syöpävaarallinen seos eikä sen pitoisuudelle sisäilmassa ole voitu osoittaa turvallista rajaa. On vahvaa tutkimusnäyttöä siitä, että passiivinen tupakointi aiheuttaa useita kansanterveydellisesti merkittäviä sairauksia sekä lisää niiden pahenemista. Ja passiivinen tupakointi on erityisen vaarallista lapsille.

Puhemies! Ihan lopuksi totean sen hyvän asian, että hallituspuolueiden eduskuntaryhmien norminpurkuryhmä on aivan hiljattain kannattanut tupakkalain uudistamista turvaamaan savuton koti ja parveke. Pidän tärkeänä ja esitänkin tässä ehdotuksena, että ministeriössä tämä valmistelu laitettaisiin mahdollisimman pian käyntiin. Tupakansavulle altistumiselta on suojeltava myös kotona. [Ben Zyskowicz: Milloin saadaan tämä esitys? Hyvä Sari!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen, olkaa hyvä.

14.25 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! Nyt kun keskustelemme hallituksen esityksestä tupakkalain muuttamiseksi, haluan tuoda keskusteluun erityisesti nuorten näkökulman. Nikotiinilla on monia vaikutuksia kehoon ja mielialaan. Sen lisäksi, että se voi aiheuttaa riippuvuutta, se vaikuttaa verenkiertoon, verenpaineeseen, sydämen sykkeeseen ja verisuonten supistumiseen. Nikotiini vaikuttaa myös aivojen välittäjäaineisiin, kuten dopamiiniin, mikä voi tuoda mielihyvää ja vaikuttaa keskittymiskykyyn. Pitkäaikainen nikotiinialtistus taas lisää riskiä erilaisiin terveysongelmiin, kuten sydän- ja verisuonitauteihin sekä keuhkosairauksiin.

Erityisesti nuorille nikotiinilla on haitallisia vaikutuksia aivojen kehitykseen ja mielen terveyteen. Nikotiinin haittoja ei siis pidä vähätellä. Nikotiinipussien ja sähkötupakan käyttö, eli vapetus, on kasvanut räjähdysmäisesti jo alakoulujen puolella, yläkouluista puhumattakaan, aiheuttaen aidon ongelman käytön, terveysriskien ja valvonnan näkökulmasta. Nuorten keskuudessa sähkösavukkeiden käyttö on kasvanut, ja monet näistä tuotteista ovat peräisin laittomista lähteistä, kuten ulkomailta tai sosiaalisesta mediasta. On myös havaittu, että nikotiinittomatkin tuotteet voivat sisältää terveydelle haitallisia aineita, kuten raskasmetalleja, eikä aina laittomista lähteistä tilatuista tuotteista voida tietää tuotesisältöä. Nykyinen tupakkalainsäädäntö ei tarjoa riittävää suojaa lapsille ja nuorille näiden tuotteiden riskeiltä.

Puhemies! Esityksen tavoitteena on muun muassa kannustaa laittomasti nuuskaa hankkivia suomalaisia siirtymään laillisesti myytäviin nikotiinipusseihin. Tämä edellyttää sääntelyä, joka tekee nikotiinipusseista houkuttelevamman vaihtoehdon. Samalla pyritään vähentämään nikotiinipussien käyttöä nuorten keskuudessa ja ehkäisemään hengenvaarallisia nikotiinimyrkytyksiä lapsilla. Vaikka osa tavoitteista on mielestäni erittäin kannatettavia, on huomioitava, että nikotiinipussien suosion kasvu voi lisätä nuorten nikotiiniriippuvuuden riskiä ja altistaa heidät muiden tupakka- ja nikotiinituotteiden käytölle. Kehitystä tuleekin seurata aktiivisesti, kuten lakiesityksessäkin todetaan. Vaikka uudessa laissa maku- ja ulkonäkörajoitteita tuottajille on tiukennettu, olisi näitä mielestäni pitänyt rajata entistäkin tiukemmin, jotta käytön aloitus viivästyisi mahdollisimman myöhäiseen vaiheeseen.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

seen tai jäisi aloittamatta. Herkullisen näköiset, makuiset ja tuoksuiset tuotteet kun uppoavat nuorisoonkin helpommin.

Erityisesti nuorten osalta esityksessä on oleellista kirjaukset tupakkalakiin savuttoman nikotiinituotteen määritelmästä, joka kattaisi nikotiinipussit ja muut vastaavat tuotteet. Lisäksi esitetään, että savuttamista nikotiinituotteista kiellettäisiin tunnusomaiset tuoksut ja maut. Lakiesityksen mukaan savuttomat nikotiinituotteet myös rajoitettaisiin oppimisympäristöissä, kuten päiväkodeissa ja oppilaitosten tiloissa, tärkeimpänä vapetuksen kieltäminen alaikäisiltä.

Lausunnoissa suurin osa viranomaisista ja kansanterveysjärjestöistä katsoi ehdotetun sääntelyn olevan riittämätöntä, mutta suunta on erityisesti näiltä osin mielestäni oikea, ja työtä nikotiinihaittojen ehkäisemiseksi nuorten keskuudessa tulee jatkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Garedew, olkaa hyvä.

14.28 Kaisa Garedew ps: Arvoisa puhemies! Samalla, kun tupakointi on Suomessa vähentynyt, valitettavasti muiden, korvaavien tuotteiden käyttö on lisääntynyt.

Kaikkein huolestuttavinta nikotiinipussien, nuuskan ja sähkötupakan käyttö on luonnollisesti nuorten, ja jopa lasten, kohdalla. Esimerkiksi sähkösavukkeita eli vapea päivittäin käyttävien 8.—9.-luokkalaisten osuus moninkertaistui vuoden 2023 kouluterveyskyselyssä vuoden 2021 kyselyyn verrattuna. Myös 10—11-vuotiaiden lasten sähkötupakkakokeilut ovat yleistyneet. Eilen Keskisuomalainen uutisoi 9-vuotiaiden vaperingistä jyväskenläläisessä koulussa — siis kolmasluokkalaisten pienten koululaisten! Äärimmäisen surullista.

Nikotiinipussit taas ovat uudempi ilmiö, eikä samanlaista tilastotietoa ole vielä saatavilla. Arvioiden mukaan kuitenkin niiden kulutus nuorten keskuudessa on lisääntynyt kuluneen vuoden aikana. Nikotiinipussit nimittäin luokiteltiin viime kevääseen saakka lääkevalmisteeiksi, ja niitä oli vaikeammin saatavilla. Huhtikuussa 2023 Fimea muutti laintulkintaansa. Nikotiinipussien ei enää katsottu kuuluvan lääkelain soveltamisalaan, vaan tupakkalain alle. Ongelma vain oli se, että tupakkalaissa niitä ei vielä oltu huomioitu, ja sen myötä ongelma ryöpsähti.

Orpon hallitus kirjasi tämän onneksi heti hallitusohjelmaansa ja lähti valmistelemaan lakimuutosta. Tällä lakimuutoksella nikotiinipussien vähittäismyynti voidaan säätää lainvaraiseksi, tuotteille säädetään nikotiinirajat ja mauiksi sallitaan jatkossa vain aikuisille tarkoitettut maut. Tällä saadaan ehkäistyä nuorisokäyttöä, laitonta kauppaa ja niihin liittyvää järjestäytynyttä rikollisuutta. Kaikkien savuttomien tupakkatuotteiden käyttö myös kielletään päiväkotien alueilla, oppilaitoksissa ja leikkipuistoissa, joissa niillä on vaara päätyä lasten suuhun ja aiheuttaa jopa kuolemaan johtava nikotiinimyrkytys.

Samalla lakiin kirjataan nikotiinittomia sähkösavukkeita koskevia rajoituksia. Vaikka ne eivät itsessään sisällä nikotiinia, niiden on todettu sisältävän muita myrkyllisiä aineita, kuten raskasmetalleja. Lisäksi niiden käyttö voi alentaa kynnystä siirtyä nikotiinia sisältäviin tupakkatuotteisiin. Vapet on siis saatava pois kouluista ja nuorten käsistä. Siksi niiden hallussapito ja maahantuonti kielletään alle 18-vuotiailta.

Arvoisa puhemies! Tupakkalakiin ehdotetut muutokset tukevat muita hallituksen toimia, joilla pyritään lisäämään lasten ja nuorten hyvinvointia sekä kitkemään ongelmia koulumaailmasta. Nuorten keskuudessa sähkösavukkeiden myynti- ja välitystilanteet ovat joltaneet järkyttäviin tilanteisiin, kuten 16-vuotiaiden yritykseen puukottaa ikätoverinsa hengiltä pari vuotta sitten. Hyvä, että tupakkalaki saatetaan ajan tasalle. Sen myötä koulut ja

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

viranomaiset saavat nyt kättä pidempää myös vapen ja nikotiinipussien vastaiseen taisteluun nuortemme kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parantamiseksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

14.33 Minna Reijonen ps: Arvoisa herra puhemies ja arvoisa rouva ministeri! Tupakkalakia ollaan muuttamassa, ja se koskee näitä nikotiinipusseja. On tärkeää, että nuoret ja lapset huomioidaan, se on erityisen tärkeää. Ja myös tästä houkuttavuudesta, että jos se tuote, se pakkaus on houkuttava, niin totta kai se nuorille enemmän houkuttavuutta aiheuttaa. Muistan ihan itse omasta lapsuudesta ja nuoruudesta, että nämä tuoksut ja mautkin... Siihen aikaan kun olin itse nuori ja lapsi, oli tällaisia tuoksuhuulirasvoja, jotka tuoksuivat ja maistuvat jollekin, ja niitä hirveän paljon oikeasti porukat saattoivat syödä, ja samoin oli tuoksuvia pyyhekumeja, niin kyllä oikeasti niillä tuoksuilla ja tällaisilla on merkitystä. Minun mielestäni on tosi hyvä, että tähän puututaan ja että myös tähän houkuttavuuteen kiinnitetään huomiota, ettei se olisi houkuttava nuorten ja lasten silmissä. Hyvä, että se 18 vuotta on se ikäraja tässä. Tämä tosiaan tullaan vielä sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuksessa myös käsittelemään. On tosi tärkeää, että tähän puututaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

14.34 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Kuten tässä keskustelussa on tuotu esille, nikotiini ei ole leikin asia. Mitä nuorempana ja mitä enemmän nikotiinia elimistöön imeytyy, sitä helpommin riippuvuus syntyy, ja kuten olemme kuulleet, nikotiini aiheuttaa monenlaisia terveyshaittoja: supistaa verisuonia, nostaa sydämen sykettä, rasittaa sydäntä ja voi myös edistää esimerkiksi syövän syntyyn liittyviä muutoksia soluissa ja syöpäkasvaimien kasvua.

Kuten hallituksen esityksessä todetaan, nikotiinituotteiden käytöstä on monenlaista vakavaa haittaa nuorille. On selvää, että meidän lainsäätäjien tehtävä on suojella erityisesti lapsia ja nuoria, mutta myös muuta väestöä, haitallisilta asioilta.

Esityksessä ehdotetaan tosiaan muutettavaksi tupakkalakia niin, että nikotiinipussit otetaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallitaan noudattaen niille asetettuja sääntöjä. Erityisen positiivista tässä esityksessä on ministerin esiin nostama ehdotus siitä, että savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kiellettäisiin päiväkotien ja esimerkiksi esi- ja perusopetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa sekä leikkikentillä. Hallituksen esityksessä todetaan, että sähkösavukkeiden käyttö lapsilla ja nuorilla on lisääntynyt viime vuosina. Lisäksi tytöillä käyttö on tietyissä ikäryhmissä jo yleisempää kuin pojilla.

Esityksessä tosiaan ehdotetaan myös kaikkien tupakan vastikkeiden hallussapidon ja maahantuonnin kieltämistä alle 18-vuotiailta, mikä käytännössä tosiaan tarkoittaa esimerkiksi sähkötupakan hallussapidon kieltämistä. Tämähän on myös nuorten itse toivoma muutos. Joitakin aikoja sitten nuorten parlamentti kokoontui täällä, ja he äänestivät asiasta, äänestivät sähkötupakoinnin kieltämisestä hyvin selvin luvuin. Tämä oli hyvä kannanotto nuorilta. Kaikkien päihteiden käyttöä tulee pyrkiä vähentämään eikä lisäämään.

On näin, että nikotiinipussien houkuttelevampi ulkonäkö ja erilaiset värikkäät pakkaukset ovat omiaan lisäämään nikotiinin käyttöä ja monet suomalaiset käyttävät nikotiinipusseja, koska he ajattelevat tai uskovat niiden olevan terveellisempiä kuin tupakointi. Mutta

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

nikotiinin vaaroista on tärkeää puhua. Nikotiinipussithan voivat sisältää suuria nikotiinipitoisuuksia, ja ne ylläpitävät nikotiiniriippuvuutta. Esityksessä todetaan myös, että nikotiinipussin käyttämisen ei voida sanoa olevan yksiselitteisesti vähemmän haitallista kuin savukkeen polttamisen, koska tutkimusten mukaan nikotiinipussi nostaa veren nikotiinipitoisuuden jopa korkeammalle kuin savuke. Vielä ei myöskään ole riittävästi tieteellistä tutkimusta nikotiinipussien haitallisista vaikutuksista ihmisten terveyteen.

Tupakoinnin vähentämisessä Suomessa on onnistuttu varsin hyvin, ja keskeinen rooli vähentämisessä on ollut nimenomaan lainsäädännön kiristämisellä. Samaan suuntaan pitäisi mennä muidenkin asioiden, esimerkiksi päihteiden, osalta. Valitettavasti hallituksessa tässä päihdepolitiikassa sitten taas näyttää olevan sellainen linja, että raha menee tosiasioiden ohi, kun päihteitä halutaan vapauttaa, ja esimerkiksi väkevämpiä alkoholijuomia ollaan tuomassa kauppoihin. Myös alkoholin osalta lainsäädäntöä pitäisi pikemminkin tiukentaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

14.37 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Tässä on käsittelyssä hallituksen esitys tupakkalain, joka menee sosiaali- ja terveysvaliokuntaan. Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tupakkalakia — tarkoittaa sitä, että nikotiinipussit otetaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallitaan noudattaen niille asetettuja sääntöjä, joilla pyritään ehkäisemään nuorisokäyttöä, harmaatuontia ja laitonta kauppaa ja torjumaan järjestäytynyttä rikollisuutta. Savuttomien nikotiinituotteiden käyttö kiellettäisiin päiväkotien ja esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta ja lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa ja leikkikentillä. Tämä on tärkeä asia. Sillä halutaan ennaltaehkäistä nuorten ja lasten kiinnostusta näihin tuotteisiin estämällä muun muassa esimerkin näkemistä.

Kaikkien tupakan vastikkeiden — eli esimerkiksi sähkötupakan — hallussapito ja maahantuonti kiellettäisiin alle 18-vuotiailta. Mielikuvissa sähkötupakka koetaan vaarattomaksi, mutta aika näyttää, ja näin varmasti tulee myös olemaan, että se ajatus kumotaan — se ei ole suinkaan vaaratonta. Sähkösavukkeet sisältävät kemikaaleja, ja näiden pitkäaikaista vaikutusta emme vielä tiedä. Sähkösavukkeilla tehdäänkin mielestäni suuren riskin ihmiskokeita tällä hetkellä. Sähkösavukkeet ja niiden nikotiinihöyry aiheuttavat keuhkosityöpää, tämä on todettu tutkijoiden tekemissä kokeissa. Valitettavasti nämä nyt ovat olleet eläinkokeita, eli hiirillä on todettu, että sähkösavukkeiden nikotiinihöyryt aiheuttavat keuhkosityöpää. Keuhkosityöpään kehittyä hitaasti vuosien myötä, se ei suinkaan oirehdi heti vaan ajan myötä. Jos nyt nuorena aloitat tupakoinnin, niin sitten vanhempana sen ehkä edestäsi löydät. Naisten yleisimmät syövät tällä hetkellä ovat rintasyöpä, suolistosyöpä ja keuhkosityöpä, ja miehillä ne ovat eturauhassyöpä, suolistosyöpä ja keuhkosityöpä. Keuhkosityöpä on aivan karmea sairaus. Se on vaikea hoidettava, siitä toipuminen on haasteellista. Se on toki myös yhteiskunnalle kallista, mutta kaikkein tärkeintä on, että saisimme suojelua niin nuorten kuin aikuistenkin elämää ja terveyttä. Joka kolmas suomalainen sairastuu jossain elämänsä vaiheessa syöpään. Siinä mielessä, jos tämä lakiesitys toimii ennaltaehkäisevänä, näen sen erittäin hyvänä.

Tähän esitykseen on annettu paljon asiantuntijoiden lausuntoja, ja sosiaali- ja terveysvaliokunnassa varmasti käydään tarkasti läpi ne lausunnot, mitä lakiesitykseen on lausuntovaiheessa annettu. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, olkaa hyvä.

14.40 **Ari Koponen ps:** Arvoisa puhemies! Tällä lakimuutoksella tosiaan poistetaan nikotiinipusseista tietyt, erityisesti nuoria houkuttelevat maut, minkä näen erittäin tervetulleeksi muutokseksi. Lisäksi selkeytetään lainsäädäntöä siten, että kaikkien tupakkatuotteiden sekä tupakan vastikkeiden, kuten näiden nikotiinipussien, hallussapito ja maahantuonti on kielletty alaikäisiltä. Lailla pyritään vähentämään tuotteiden nuorisokäyttöä, mikä on todella tervetullut suuntaus.

Lakipaketti on kattava ja sisältää myös useita muita hyviä kiristyskiä, kuten nikotiinin enimmäismäärän pienentämisen 20 milligrammasta enintään 16,6 milligrammaan pussilta, sekä verkkomyynti kielletään näiden tuotteiden osalta.

Puhemies! Laissa tosiaan kielletään tietyt maut nikotiinipusseista, mutta lailliseksi mauksi jää edelleen esimerkiksi minttu. Olisin halunnut ministeriltä tiedustella, eikö tämä ole nuorison suosiossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Koska tämän asian käsittelylle tässä vaiheessa varattu aika alkaa lähestyä loppuaan, annan nyt ministerille mahdollisuuden vastata pidettyihin puheenvuoroihin. — Olkaa hyvä, ministeri Grahn-Laasonen.

14.41 **Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen:** Kiitos, arvoisa puhemies! Suuri arvostus kansanedustajille, eduskunnalle tästä lähetekeskustelusta ja tuesta hallituksen esitykselle. Pidän hyvin tärkeänä sitä, että reagoimme nopeasti muuttuviin ilmiöihin ja erityisesti vanhempina olisimme tietoisia ja ymmärtäisimme lasten ja nuorten maailmaa ja sitä, että lainsäädäntö myös tuo työkaluja, niin kuin tässäkin tapauksessa, kouluille ja myös vanhemmille lasten terveydelle haitallisten ilmiöiden torjumiseen.

Vanhempana ja päättäjänä olen huolissani siitä, että vapen käyttö yleistyy jopa ihan pienten koululaisten keskuudessa. Monesti vanhemmat eivät ole näistä leviävistä ilmiöistä tietoisia. Esimerkiksi vapet näyttävät ulospäin leluilta tai karkeilta, eikä pieni lapsi välttämättä osaa yhdistää sitä terveysriskeihin. Kavereiden keskuudessa ilmenee kaupantekoa ja jopa kiusaamista, koulukiusaamista vapejen ympärillä.

On selvää, että lainsäätäjinä emme voi sulkea tältä ilmiöltä silmiä, vaan koulut tarvitsevat aidosti työkaluja, joiden keinoin voimme alaikäisiltä, alle 18-vuotiailta, ottaa haltuun vapet. Nyt siis tämän lainsäädännön myötä alaikäisiltä vapetus on kielletty.

Tässä keskustelussa nousi muutamia kysymyksiä muun muassa savuton koti ja parveke-temaan liittyen. Tupakkalain jatkokehittämiseen suhtaudun hyvin avoimesti ja tiedän, että eduskuntaryhmien niin sanotussa norminpurkutyössä on myöskin käyty läpi näitä kohtia. Tulemme käymään tätä jatkotyötä hallituskumppaneiden kanssa läpi ja pohdimme keinoja, miten tupakkalakia tulevaisuudessa voitaisiin vielä kehittää eteenpäin, jotta esimerkiksi parveketupakointia voitaisiin hillitä tehokkaammin.

Lisäksi tämän lain yleisistä perusteista eli siitä, minkälaista sääntelyratkaisua on haettu: Lausuntopalauteen perusteella hallituksen esitystä vielä kiristettiin muun muassa nikotiinipitoisuuksien osalta alaspäin. Lisäksi makusääntelyssä tavoitettiin sitä hallitusohjelman henkeä, että nikotiinipusseissa ei olisi lapsia houkuttelevia ja nuoria houkuttelevia makuja vaan maut olisi rajattu aikuisille suunnattuihin makuihin. Tällainen sääntelyratkaisu mielestäni on nyt löydetty, ja eduskunta tämän esityksen sitten vielä tarkemmin käsittelee ja käy valiokunnassa asiallisesti läpi. — Kiitos kaikille.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 14.44.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 22.53.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 3 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. — Edustaja Laiho, poissa. — Edustaja Valtola.

22.54 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa rouva puhemies! Nikotiinin käyttö on todella suosittua nuorten keskuudessa. Kouluterveyskyselyjen mukaan nikotiinipitoisen sähkötupakan käyttö on yleistynyt. Vuonna 2023 Yle tutki nuorilta takavarikoituja sähkötupakoita ja löysi niistä erilaisia myrkkyjä, kuten muun muassa lyijyä. Alaikäiset saavat ostettua todella helposti nikotiinituotteita muun muassa Snapchat- ja Telegram-sovelluksista. Vanhempien pitäisi rajoittaa ja valvoa alaikäisten puhelimenkäyttöä.

Jopa alakouluikäiset saattavat käyttää nikotiinituotteita eli nuuskaa, tupakkaa, nikotiinipusseja ja sähkötupakkaa. Kouluilla ei tällä hetkellä ole tarpeeksi keinoja puuttua nuorten päihteidenkäyttöön. Alaikäiset voivat helposti saada nikotiinimyrkytyksiä nikotiinipusseista. Kahdeksas- ja yhdeksäsluokkalaisista pojista 11 prosenttia ja tytöistä 8 prosenttia on kertonut vuoden 23 kouluterveyskyselyssä käyttävänsä nikotiinipusseja päivittäin tai satunnaisesti.

Moni nuori voi aloittaa sähkötupakan käytön ryhmäpaineen takia ja voi jäädä siihen koukuun. Sähkötupakkaa käyttävä nuori voi suostua helpommin kokeilemaan toisia nikotiinituotteita tai jopa vahvempia päihteitä tai huumeita, mistä nuorelle voi syntyä jopa huumeriippuvuus. Mitä nuorempa aloittaa päihteidenkäytön, sitä todennäköisempää ongelmakäyttö myös tulevaisuudessa on.

Tämä hallituksen esitys laiksi tupakkalain muuttamisesta on todella tarpeellinen ja tervetullut. Kiitos ministeri Grahn-Laasoselle tämän tärkeän lain tuomisesta eduskunnan käsittelyyn.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen poissa, edustaja Lundén poissa, edustaja Wallinheimo poissa, edustaja Sarkomaa poissa, edustaja Strandman poissa.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle Kansaneläkelaitoksesta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 39/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Grahn-Laasonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.45 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä laiksi Kansaneläkelaitoksesta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta ehdotetaan muutoksia Kansaneläkelaitoksesta annettuun lakiin, sähköisestä lääkemääräyksestä annettuun lakiin sekä 15 muuhun lakiin. Esityksellä toteutetaan hallitusohjelman kirjausta, jonka mukaan Kansaneläkelaitoksesta annettua lakia muutetaan Kelan hallinnon osalta parlamentaarisen työn pohjalta ja lisäksi siten, että Kelan palveluita voidaan tarjota yhteiskunnan muiden toimijoiden käyttöön turvallisuuden ja huoltovarmuuden parantamiseksi. Eli käytännössä mahdollistetaan Kelan antama virka-apu häiriötilanteissa.

Koko yhteiskuntamme kannalta on tärkeää, että Kelan hallinto toimii mahdollisimman sujuvasti ja että lainsäädäntö on ajantasaista ja ajan hengessä mukana elävää. On hyvä, että tässä kokonaisuudessa päästään nyt parlamentaarisen työn ehdotusten mukaisesti ja hallitusohjelman viitoittamalla tiellä eteenpäin.

Hallituksen esityksen mukaisesti pääjohtajan ja johtajien virat muutettaisiin määräaika-
siksi. Jatkossa pääjohtajan toimikausi olisi seitsemän vuotta ja johtajien viisi vuotta. Kelan valtuutetut valitsevat pääjohtajan hallituksen esityksestä ja muut johtajat valitsee kelan hallitus.

Kelan hallituksen tehtäviä koskevaan pykälään lisättäisiin Kelan strategian vahvistaminen ja ylimmän johdon sijaisuuksista päättäminen. Kelan hallitus voisi asettaa tarpeelliseksi katsomiaan neuvottelukuntia, joiden tehtävänä on edistää ja kehittää sosiaaliturvan toteuttamiseen osallistuvien viranomaisten ja yhteisöjen yhteistyötä sekä palvelujen käyttäjien näkökulman huomioon ottamista.

Samoin ehdotetaan säädettäväksi siitä, että Kelalle jo kuuluvan biologisten lääkkeiden määräämisen ohjaus- ja valvontatehtävän rahoitus säädettäisiin erilleen Kelan muiden toimintakulujen jaosta ja rahoituksesta.

Ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan ja taloudelliset vaikutukset olisivat vähäisiä. Kansaneläkelaitoksen hallintoa koskevat muutokset olisivat suurelta osin luonteeltaan teknisiä. Virka-apua koskeva säännös on uusi, mutta sen toteuttamisessa olisi mahdollista hyödyntää Kansaneläkelaitoksen omia tarpeita varten luotuja ratkaisuja. Muutoksilla arvioidaan myös olevan jonkin verran Kansaneläkelaitoksen toimintaa sujuvoittava vaikutus.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Ehdotus Kansaneläkelaitoksen ylimmän johdon valintaa koskevasta valituskiellosta ei tarkoittaisi käytännössä muutosta nykytilaan hakijan kannalta, sillä näistä nimittämispäätöksistä ei ole tähänkään asti voinut valittaa. Se myös osaltaan turvaisi Kansaneläkelaitoksen tuloksellista toimintaa sekä toimintojen jatkuvuutta ja järjestämistä nimittämistilanteissa.

Tämä hallituksen esitys on osa Kansaneläkelaitosta koskevan lainsäädännön, valvonnan, aseman ja toimivaltasuhteiden kehittämisen kokonaisuutta, josta Kelan valtuutetut viime vaalikaudella yleiskokouksessaan yhteisesti linjasivat. Valtuutettujen linjauksen mukaan Kelan uudistustyötä oli tarpeen porrastaa kolmeen vaiheeseen. Ajatus oli, että ensimmäisessä vaiheessa käsiteltäisiin Kansaneläkelaitosta koskevaan lakiin liittyvät teknisluonteiset muutosehdotukset. Sen jälkeen toisessa vaiheessa käsiteltäisiin muutostarpeet liittyen esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen hallituksen toimikauteen, kokoonpanoon ja tehtäviin, pääjohtajan ja johtajien nimittämiseen sekä toimikauteen. Kansaneläkelaitoksen valtiosääntöoikeudelliseen asemaan valtuutetut katsoivat olevan aiheellista keskittyä uudistuksen myöhemmässä, kolmannessa vaiheessa. Tällä hallituksen esityksellä vastataan erityisesti toisen vaiheen kokonaisuuteen kuuluviksi tarkoitettuihin uudistustarpeisiin.

Arvoisa puhemies! Parlamentaarisen työryhmän ehdotuksien toteuttamista tullaan myös jatkamaan. Tulemme sosiaali- ja terveysministeriössä seuraavassa vaiheessa arvioimaan ja viemään eteenpäin niitä ehdotuksia, joita tähän kokonaisuuteen ei vielä sisällytetty, kuten Kelan tiedonsaantioikeuksiin liittyviä lainsäädännön muutostarpeita ja tuloksellisuus- ja tarkoituksenmukaisuustarkastusta. Tämä säädösvalmisteluhanke on jo asetteilla, ja luonnollisesti sosiaaliturvaministerin tehtävässä sosiaali- ja terveysministeriössä kuulen erittäin herkillä korvalla, mitä nimenomaisesti eduskunta ja Kelan valtuutetut tältä lainsäädännöltä toivovat ja mitä eduskuntaryhmät odottavat, sillä, niin kuin kaikki tiedämme, Kela on eduskunnan alainen ja kansanedustajilla on tässä ratkaiseva rooli. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

14.49 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Toivotan Kansaneläkelaitoksen hallintoa ja tilintarkastusta koskevan lakiesityksen tervetulleeksi.

Me Kelan valtuutetut olemme aktiivisesti ajaneet Kelan hallinnon uudistamista ja teetäneet pohjatyötä myöskin lain uudistamiseksi. Tämä lakiesitys perustuu suurelta osin viime kaudella tehtyyn parlamentaariseen työhömmä, ja olen erittäin helpottunut, että vihdoin tämä lakiesitys saatiin eduskuntaan. Odotimme sitä jo viime kaudella.

Kelan valtuutetut kannattivat antamassaan lausunnossa — eli me annoimme lausunnon tästä hallituksen esityksestä — ehdotettuja lakimuutoksia. Esityksessä ehdotetaan todellakin Kelan hallintoon ja tilintarkastukseen perustettuja muutoksia. Nykyisin Kelaa koskeva lainsäädäntö ei vastaa nykyaikaa eikä kaikilta osin hyvän hallinnon periaatteita. Kelan pääjohtajan ja johtajien palvelussuhteet esitetään muutettavaksi määräaikaisiksi. Kelan pääjohtajan nimittäisivät jatkossa Kelan valtuutetut ja johtajat, Kelan hallitus. Muutoksilla yhdenmukaistetaan valtion ylintä johtoa koskevaa sääntelyä ja vahvistettaisiin Kelan hallituksen asemaa, joka tällä hetkellä on aika heikko eikä vastaa sitä, mitä tämän tyyppisen organisaation hallituksen aseman pitäisi olla.

Lakiesityksessä esitetään luovuttavaksi Kelan valtuutettujen nimeämistä tilintarkastajista koostuvasta toimielimestä sen päällekkäisen roolin vuoksi, ja tämäkin sisältyy tuohon

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

parlamentaarisen työryhmän esitykseen. Jatkossa valtuutetut valitsisivat tilintarkastajan ja tarvittaessa varatilintarkastajan ja sisäinen tarkastus säilyisi nykymuodossaan.

Perustuslaissa on eduskunnalle säädetty Kelan valvontatehtävä, niin kuin ministeri totesi, ja valvontaa suorittavat eduskunnan nimeämät valtuutetut. Toimin itse tällä kaudella valtuutettujen varapuheenjohtajana. Haluan tässä todeta, että kun annoimme tuon lausunnon tästä kannatettavasta lakiesityksestä, nostimme valtuutettujen lausunnossa todellakin esille muutaman asian, joita hallituksen esitykseen ei tässä vaiheessa vielä ole sisällytetty.

Ensinnäkin parlamentaarinen työryhmämme esitti Valtiontalouden tarkastusviraston tuloksellisuustarkastuksen ulottamista Kelaan. Teetimme selvityksen, ja siinä nousi esille valvonnan aukkokohta, eli tuloksellisuuteen kohdistuvaa riippumatonta ulkoista tarkastusta ei hoida kukaan. Eli VTV:n tarkastusoikeus on perusteltua ulottaa koskemaan kansaneläkelaitosta. Tuloksellisuustarkastus tukee myöskin eduskunnan budjettivaltaa ja tietotarpeita ja siten vahvistaa valvontafunktiotamme entisestään. Pidän tätä muutostarvetta hyvin tärkeänä ja toivon, että sen lakiesityksen saamme.

Toiseksi hallituksen esityksestä puuttui vielä Kelan tiedonsaantioikeuksia laajentava pykälä, jota myöskin Kelan hallitus itse on esittänyt lakiesitykseen, mutta olemme saaneet ilahduttavan tiedon, että lainmuutoksen valmistelu on jo käynnistetty ja lakiesitys varmasti saadaan aika pian tänne eduskuntaan. Tietopohjan ja tietojohdamisen parantamisella voidaan saavuttaa merkittäviä tehokkuushyötyjä palvelutuotannossa ja toimeenpanossa, ja se on erittäin tärkeää, kun tiedämme, minkälaisia säästö- ja sopeuttamispaineita kohdistuu julkiseen hallintoon ja myöskin Kansaneläkelaitokseen. Eli pitää luoda välineitä, jotta voidaan sitten sopeuttaa ja tehdä asioita entistä paremmin.

Ihan lopuksi totean, että parlamentaarinen työryhmämme nosti esille Kelan valtiosääntöoikeudellisen aseman tarkastelun välttämättömyyden ja suositelimme parlamentaarisen työryhmän perustamista lainmuutoksen kolmannessa vaiheessa. On tärkeää, että tuo vaativa työ aloitetaan. Syksy voisi olla sopiva ajankohta, jotta parlamentaarisesti voimme käydä tuon pohdinnan. Se on erittäin mittava asia, kun pohdimme sitä, mikä Kelan asema on: onko perusteltua enää, että se on eduskunnan alainen laitos, kun esimerkiksi rahoitus on muuttunut sillä tavalla, että valtaosa tulee valtion budjetista. En mene enempää pohdintaan, koska sitä me emme tehneet parlamentaarisessa työryhmässä, vaan tuo parlamentaarinen uusi työryhmä on perusteltua asettaa, jotta sitten yhteinen parlamentaarinen näkemys olisi seuraavien eduskuntavaalien jälkeen.

Lopuksi totean sen, että Kelan laadukkaiden toimintaedellytysten turvaaminen on aivan keskeistä ihmisten elämän ja koko suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kannalta. Kela on läsnä monin tavoin lähes jokaisen suomalaisen arjessa. Kelassa on osaava henkilöstö, joka tekee vaativaa työtä, ja henkilöstö ansaitsee selkeän johtojärjestelmän. Eli Kansaneläkelaitoksesta annetun lain uudistaminen on perusteltua, jotta se mahdollistaa Kelan toiminnan kehittämisen ja toimimisen nykypäivän vaateita vastaavasti.

Mainiota, että tämä lakiesitys on saatu. Erityiset kiitokset ministerille tästä aikaansaavasta toiminnasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

14.55 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Kelan puolelle on tulossa paljon uudistuksia, ja ne vaikuttavat ihan järkeville ja hyville uudistuksille ja lainsäädäntöjutuille. Tuossa kävi nyt ilmi, että tässä on tulossa myös tämmöisiin biologisiin lääkkeisiin puuttuminen.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Käsittääkseni se menee sillä tavalla, että kun lääkäri määrää biologisen lääkkeen — nehän ovat kuitenkin aika hinnakkaita lääkkeitä ja näihin on tullut edullisempiakin vaihtoehtoja — niin jos siellä, missä lääke määrätään, ei nyt ole semmoiset ajantasaiset systeemit, että nähdään, mikä on se edullisin vaihtoehto, niin silloin Kela voisi vähän niin kuin puuttua siihen. Toisaalta on ihan hyvä asia, että niitä seurataan, niinhän apteekkipuolellakin seurataan. Kun ihminen saa lääkereseptin, niin apteekeissa katsotaan se edullisin vaihtoehto, ellei ole joku syy, miksei se edullinen käy, tai asiakas halua itse ostaa ja maksaa sen kalliimman lääkkeen.

Apteekkipuolellahan on nykyään semmoinen käytäntö, Kela-korvauksissakin aika tarkka käytäntö, että jos vaikka se lääke maksaa kokonaisuudessaan vaikka kaksi euroa — joku lääke voi olla niinkin edullinen, kaksi euroa — ja se kuuluu kuitenkin Kela-korvattavuuden piiriin, asiakas saa siitä vähän Kela-korvausta, niin jos sitten farmaseutti toimittaa sen liian aikaisin, vaikka muutamaa päivääkin liian aikaisin, niin saattaa 50 euron sakkomaksu tulla apteekeille. Että kyllä se aika tarkkaa on näissä asioissa. Varmaan näissäkin nämä huomautukset voivat olla sitten paikallaan, jos tämmöisiä ilmenee.

Mutta ymmärsinkö oikein, että tämä nyt tarkoittaa sitä, että siellä pitää olla ajantasaiset tietokonesysteemit ja muut, että voidaan sitten se edullisin laittaa jo suoraan lääkärillä? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen.

14.56 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia Kansaneläkelaitoksesta annettuun lakiin, sähköisestä lääkemääräyksestä annettuun lakiin sekä 15 muuhun lakiin, eli kyseessä on kuitenkin laaja hallituksen esitys. Tässä toteutetaan pääministeri Orpon hallitusohjelman kirjaus Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta Kansaneläkelaitoksen hallinnon osalta parlamentaarisen työryhmän ehdotusten pohjalta ja siten, että Kansaneläkelaitoksen palveluita voidaan antaa yhteiskunnan muiden toimijoiden käyttöön turvallisuuden ja huoltovarmuuden parantamiseksi.

Tähän hallituksen esitykseen on ollut lausuntokierros, ja täällä on lausuntopalautetta annettu. Täällä kerrotaan se, että Kansaneläkelaitos, Kansaneläkelaitoksen valtuutetut ja Kansaneläkelaitoksen hallitus ovat todenneet, että he ovat nostaneet aiemman valmistelutyön yhteydessä esille Kansaneläkelaitoksen tehtäviä sekä tiedonsaanti- ja käsittelyoikeuksia koskevia muutostarpeita ja pohtivat sitä, että kun niitä ei ole kuitenkaan sisällytetty tähän käsillä olevaan hallituksen esitysluonnokseen, niin he kiirehtivät näiden muutostarpeiden valmistelua. Olikin ilo kuulla ministerin kertovan äsken puheenvuorossaan, että säädösvalmistelu on jo aloitettu ja ilmeisesti siellä on jo toiminta käynnistetty. Eli nämäkin asiat sitten huomioidaan siellä tulevassa ja varmastikin mahdollisimman pian.

Pidän tärkeänä, että Kelan strategiaa vahvistetaan entisestään, ja ymmärsin, että se myös tämän lakiesityksen yhtenä tarkoituksena on.

Tämä esitys menee sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan, jossa se varmasti käsitellään hyvin ja perusteellisesti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

14.58 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tästä esityksestä, siitä, että se on saatu eduskuntaan. Tosiaan itsekkin vedin tätä parlamentaarista työryhmää viime kaudella. Edustaja Sarkomaa hyvin kuvasikin tämän parlamentaarisen ryhmän työskentelyä. Mehän lähdimme valmistelemaan tätä siitä näkökulmasta, että tähän valtiosääntöoikeudelliseen asemaan ei puututa vaan että Kela on edelleen eduskunnan alainen. Ja mikäli tästä nyt aloitetaan jotain valmistelua, niin ensin pitää pohtia sitä, onko se eduskunnan alainen vai onko se esimerkiksi ministeriön suorassa ohjauksessa. Kun tästä päästään yhteisymmärrykseen, niin sitten pystytään rakentamaan näitä muita. Ja näin ollen, kun me lähdettiin rakentamaan tätä tehtävänannon mukaan tähän nykyiseen valtiosääntöoikeudelliseen viitekehykseen, niin lähdimme ensin hallinnon ajanmukaisuudesta. Siellä oli Arajärven työryhmän valmisteleva raportti pohjalla, ja sitten päädyttiin vahvistamaan etenkin tätä hallituksen asemaa ja näitten johtajien valintaprosessien selkiyttämistä.

Tästä toisesta vaiheesta, joka tähän ei kuulu, parlamentaarinen ryhmä oli hyvin erimielinen, liittyen esimerkiksi hallituksen toimintaan, kokoonpanoon, näihin liittyen — täytyy muistaa, että siellä on myös vakuutetuilla erilaisia edustuksia ja muita. Siitä tosiaan parlamentaarinen ryhmä ei päässyt yhteisymmärrykseen.

Mutta nämä ensi askeleet, joilla nyt tätä hallintoa selkiytetään, ovat välttämättömiä Kelan näkökulmasta, ja nämä ovat monien eri kausien valtuutettujen toiveiden mukaisia. Eli siinä suhteessa kiitoksia, että näitä on saatu eteenpäin.

Ehkä ihan sellainen huomio vielä, että kun Kelallahan on tietenkin nyt kehysriihipäätöstenkin johdosta kovat säästöpainee tulevana vuosina, niin Kela on hyvin vahvasti myös ilmaissut valtuutetuille juuri tämän tietojensaantioikeuden ja automatisoinnin näkökulmaa lainsäädännössä, sen tunnistamista, että Kelan täytyy pystyä automatisoimaan sitä toimintaa lainsäädännön puitteissa enemmän, niin että he pystyvät myös selviytymään näistä säästöistä. Olen ymmärtänyt niin, että hallitus on tuomassa tähän liittyvää lainsäädäntöä, jolla helpotetaan tätä Kelan päätöksentekojärjestelmää, kuitenkin samalla niin, että asiakkaiden oikeusturvasta huolehditaan. Mutta tämä on Kelan näkökulmasta varmasti sitä seuraavaksi tärkeintä lainsäädäntöä, jolta odotetaan, että päätöksiä pystytään tekemään entistä nopeammin ja turvallisemmin ja samalla asiakkaita palvelemaan nopeammin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkomaa, olkaa hyvä.

15.01 Sari Sarkomaa kok: Arvoisa puhemies! Haluan vielä lausua kiitokset siitä, että edustaja Nurminen johti tätä parlamentaarista työtä, ja hän hyvin kuvaili tässä sitä työtä.

Tahdon nostaa esille kuitenkin tämän toisen vaiheen, josta emme päässeet ihan yhteisymmärrykseen. Ne asiat ovat oman näkemykseni mukaan sellaisia, että ne voisi viedä eteenpäin ministeriön harkinnan, lopulta ministerin harkinnan ja lausuntokierroksen jälkeen, eli nämä yhteistahot voisivat lausua ja päästäisiin myöskin siinä eteenpäin.

Mutta ennen kaikkea tämä valtiosääntöoikeudellinen asema, kuten täällä edellinen edustaja sanoikin — siitä me emme todellakaan linjanneet. Itse tapailin vähän pohdintaa tuossa omassa puheessani. Olisi tärkeää, että parlamentaarinen työryhmä asetettaisiin ja ehkä vähän ennen sitä kysyttäisiin eduskuntaryhmiltä näkemyksiä tai eduskuntaryhmien puheenjohtajat kokoontuisivat, jotta ei lähdettäisi ikään kuin ihan puhtaalta pöydältä. Olisi hyvä saada tuo työ käyntiin.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Maailma muuttuu, ja on tärkeää, että Kelaa koskeva lainsäädäntö on todellakin ajan tasalla. Kelan toiminta koskettaa kaikkia suomalaisia, ja tuo tiedonsaantioikeus on välttämätön, että annetaan julkiselle hallinnolle välineet sopeuttaa, jotta voidaan saada ehkä vähemmällä rahalla parempaa hallintoa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

15.03 Veijo Niemi ps: Arvoisa herra puhemies! Arvoisa ministeri! Olen toiminut tässä nämä kuluneet neljä vuotta yhtenä eduskunnan valitsemista tilintarkastajista siellä Kelassa. Nyt näyttäisi siltä, että on tarkoitus lakkauttaa Kelassa tämä tilintarkastus ainakin tässä muodossa, mutta olisin kysynyt, onko siinä jotakin järkevää perustetta. Nimittäin ne kansanedustajat, jotka siellä ammattitilintarkastajien lisäksi ovat — huomenaamullahan meillä on seuraava tilintarkastuskokous — ovat saaneet erittäin laajaa, hyvää tietoa koko ajan Kelan toiminnasta, siitä, mihin niitä rahoja käytetään — olemme pystyneet kansalaisille vastaamaan — mikä on ollut erittäin hyvä tietopohja meille. Jos tämä mahdollisuus nyt kokonaan poistetaan, niin melkoinen tietoaukko meille tulee, ja kuitenkin aika olemattomalla tilintarkastuspalkkiolla me siellä olemme käyneet vuosikaudet. Kysyisin tätä ministeriltä: onko tämä nyt tarkoituksenmukaista? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskiewicz, olkaa hyvä.

15.04 Ben Zyskiewicz kok: Arvoisa herra puhemies! Pari ajatusta liittyen sosiaaliturvan väärinkäyttöön. Aika ajoin julkisuudessa käydään keskustelua Kela-etuuksien väärinkäytöstä, ja näissä yhteyksissä usein osoitetaan, miten vähän Kelan etuuksia käytetään väärin. No, en minäkään halua asiaa mitenkään liioitella, mutta eihän sekään tietysti anna asiasta oikeata kuvaa, että tätä arvioidaan pelkästään sen valossa, kuinka moni on jäänyt kiinni väärinkäytöksistä. Tietysti niiden lisäksi, ketkä ovat jääneet väärinkäytöksistä kiinni ja joutuneet sitten joko oikeuteen tai vähintään takaisinperinnän kohteeksi, on paljon väärinkäytöksiä, jotka eivät tule lainkaan ilmi. Toki nyt, kun on tiedonvaihto esimerkiksi verotajan ja Kelan ja eräiden muiden viranomaisten välillä jonkun verran kohentunut, niin esimerkiksi pimeätä työtä tulee enemmän ilmi kuin joskus aikaisemmin. Mutta aina, kun joku huijariyrittäjä jää kiinni kuittikaupasta ja vastaavasta, sieltä työmaalta löytyy myös pimeitä työntekijöitä, jotka ovat veronmaksajilta saaneet aiheetta työttömyyskorvausta, sen lisäksi tietysti, että he ovat jättäneet nämä pimeät tulonsa ilmoittamatta.

Herra puhemies! Helsingin Sanomissa oli tähän keskusteluun liittyen ehkä tuossa kuukausi—kaksi sitten mielipidekirjoitus, minkä olivat tehneet Kansaneläkelaitoksen pääjohtaja ja Kansaneläkelaitoksen pääjuristi. Ja tässä kirjoituksessa he kirjoittivat, että jos halutaan, että enemmän Kela-etuuksien väärinkäytöksiä tulisi julki, se vaatii lakien muuttamista. Nyt kysyn ministeriltä, kun tiedän, että hallituksella on muun muassa kehysriihessä ollut vaikeuksia löytää säästökohteita tai lisätulokohteita: oletteko ottaneet tämän asian pöydälle ja oletteko harkinneet siellä ministeriössä esimerkiksi sitä, että tälle mainitulle Kelan pääjuristille, joka Helsingin Sanomissa kirjoitti, että väärinkäytöksiä jää enemmän haaviin, jos vain lakeja muutetaan, annettaisiin toimeksianto tehdä sellainen muistio hallitusta varten, jossa hän kertoisi, mitä lakeja pitää muuttaa ja miten, jotta väärinkäyttäjää jäisi enemmän haaviin ja jotta veronmaksajien rahojen kulkeutuminen väärin taskuihin voitaisiin estää?

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Grahn-Laasonen kolme minuuttia, olkaa hyvä.

15.07 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz nosti esiin sosiaaliturvan väärinkäyttötapaukset ja mahdollisuudet, voitaisiinko näitä esiintyviä väärinkäyttötapauksia tunnistaa tehokkaammin ja saada kiinni myös mahdollisia väärinkäyttötilanteita. Tämä on erittäin ajankohtainen keskustelu tällä hetkellä käynnissä sosiaali- ja terveysministeriössä johtuen Ruotsin tilanteesta. Ruotsissa tällä hetkellä on havaittu laajaa sosiaaliturvan väärinkäyttöä, joka kytkeytyy jopa järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Meillä on syytä olettaa, että tämä ilmiö voi jonain päivänä rantautua myöskin laajamittaisemmin Suomeen. Näin ollen olemme aloittaneet keskustelut, ja olen tästä myöskin käynyt ajatustenvaihtoa Kelan johdon kanssa, että miten voisimme olla hereillä mahdollisista tilanteista, joissa sosiaaliturvaa käytetään väärin ja jos siihen jopa kytkeytyy järjestäytynyttä rikollisuutta ja esimerkiksi kiristystä. Näitä tilanteita käymme nyt yhdessä Kelan kanssa läpi. Tästä valtiontalouden säästöjen näkökulmasta tätä asiaa ei ole tietojeni mukaan tarkasteltu, mutta otan tämänkin näkökulman huomioon.

Sen sijaan täällä käytettiin erittäin hyviä puheenvuoroja myös Kelan tehokkaammasta hallinnosta ja siitä, miten voidaan ajantasaistaa — niin kuin tälläkin hallituksen esityksellä — Kelan hallintoa ja tehdä siitä tehokkaampi ja digitaalisempi ja asiakkaita sujuvammin palveleva. Se on yhteinen päämäärä ilman muuta Kelan ja Kelan valtuutettujen, eduskunnan ja ministeriön välillä.

Parhaillaan valmistellaan esimerkiksi tätä yhden hakemuksen mallia sosiaaliturvassa, mikä olisi hyvin asiakaslähtöistä, että pyritään yksinkertaistamaan monimutkaisia prosesseja ihmisille, jotka tarvitsevat toimeentulon turvaa.

Tämän hallituksen esityksen jälkeen on valmisteilla seuraava Kela-lain muutos. Siinä, niin kuin jo kerroinkin, keskitytään näihin Kelan suuresti toivomiin ja tässäkin keskustelussa esille nousseisiin tiedonsaantioikeuksiin. Teen todella mielelläni valtuutettujen kanssa tässä hyvää yhteistyötä. Tästä tilintarkastustoiminnasta, niin tämä päätös pohjaa puhtaasti parlamentaarisen ryhmän työn tuloksiin ja ehdotuksiin, eli tällaisia päällekkäisyyksiä pyritään purkamaan, ja Kelassa on kuitenkin ammattimainen tilintarkastus taustalla.

Mitä tulee sitten kansanedustajien tiedonsaantioikeuteen ja -mahdollisuuksiin Kelan toiminnasta, niin sen on itsestään selvästi tärkeää olla olemassa. Koska Kela on eduskunnan alainen, niin kansanedustajalla on ilman muuta oikeus saada tietoa. Myös Kelan valtuutetut ovat tässä tärkeässä roolissa valvoessaan Kelaa ihan perustuslain mukaisesti.

Sitten nopeasti vielä ehdin kommentoida, kun edustaja Reijonen kysyi tästä yksityiskohdasta, joka liittyi biologisten lääkkeiden määräämisen ohjaus- ja valvontatehtävään. Tämä on perua sieltä vuodelta 22 hallituksen esityksestä, siis viime hallituskaudelta, jossa katsottiin perustelluksi säätää edullisimpien biologisten lääkkeiden määräämiseen kohdistuvasta viranomaisvalvonnasta. Nyt tässä laissa täsmennetään se, että Kelalle jo kuuluvan biologisten lääkkeiden määräämisen ohjaus- ja valvontatehtävän rahoitus säädettäisiin erilleen Kelan muiden toimintakulujen jaosta ja rahoituksesta, eli se on tällainen selkeyttävä pykäle tähän Kela-lainsäädäntöön ja yksityiskohta tässä laajassa parlamentaarisen ryhmän rakentamassa kokonaisuudessa. Mutta työ jatkuu, ja kiitos palautteesta ja yhteistyöstä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Ja keskustelu jatkuu, edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

15.11 Jorma Piisinen ps: Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Zyskowicz nosti erittäin tärkeän seikan esille, tämän harmaan talouden kitkemisen, ja on hyvä kuulla, että ministeri otti kantaa siihen, että tähän ollaan puututtu.

Haluaisin kertoa tässä yhteydessä omakohtaisen kokemuksen harmaasta taloudesta. Nimittäin hain aikoinani rakennustyömaalle kirvesmiehiä työvoimatoimiston kautta ja sain sieltä kolme yhteydenottoa. Ensimmäinen soittaja sanoi, että hän ei kerkeä tulemaan töihin ja jos haluat, että tulen haastateltavaksi, niin tulen niin humalassa, että et varmasti palkkaa minua. Toinen soittaja sanoi, että hänellä on pimeä keikka Espoossa, hän rakentaa siellä teollisuushallia eikä sen takia kerkeä tulla töihin. [Naurua] Kolmas kirvesmiesehdokka soitti ja sanoi, että hän rakentaa parhaillaan omakotitaloa itsellensä eikä sen takia kerkeä tulla töihin — palataan asiaan, kun talo on valmis. Ilmoitin tästä työvoimatoimistolle, ja ilmiselvästi resurssipulan vuoksi asiaan palattiin puolen vuoden kuluttua, kun sain soiton työvoimatoimistosta, että oliko siinä rekrytoinnissa jotain epäselvää. [Naurua] Sanoin, että olen toimittanut teille tiedot siitä ja toivon, että ryhdytte asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Eli tähän asiaan, harmaan talouden kitkemiseen, pitäisi pureutua todella voimakkaalla otteella. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.13 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowicz kiinnitti tärkeään asiaan huomiota, ja täytyy muistaa, että tällaisia tapahtuu meidän toiminnassamme, kun meillä ei ehkä ole riittävästi tietojärjestelmät kehittyneet siihen suuntaan. Itse uskon, että tämän tulorekisterin ja muiden tietojen laajempi käyttö vähentää tätä ongelmaa. Niitä aina aika ajoin löytyy esiin. Edustaja Piisinen esimerkit tuossa ehkä antavat vähän väärän kuvan, että se kokonaisuudessaan olisi tällaista. Ne ovat yksittäisiä tapauksia. Niitä on meillä aina ollut.

Itse tässä enempikin kannan huolta siitä, että tässä on myöskin tätä Kelan etuuskien alkikäyttöä, ja niitäkin ihmisiä olisi varmaan, jotka näitä Kelan etuja olisivat saamassa, jos he tietäisivät niistä eduista. Myös se puoli on tässä muistettava, kun tätä asiaa tarkastellaan Kelan toiminnassa, ja siihen minä toivoisin, että myös ministeriö ja ministeri kiinnittäisivät huomiota.

Itse kannatan kovasti tätä harmaan talouden torjuntaa ja että harmaan talouden torjuntaohjelmia vietäisiin voimakkaasti eteenpäin. Siellä on selvästi semmoista toimintaa, josta meille yhteiskunnan sivuun menee niitä rahavirtoja, joita yhteiskunta tarvitsee erityisesti nyt tähän aikaan. Toivoisin, että laitettaisiin aika paljon panostuksia tämän harmaan talouden torjuntaan. Siinä hoituisi myöskin näitä edustaja Piisisenkin nostamia asioita. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Tämän asian käsittelylle tässä vaiheessa varattu aika on nyt loppumassa. Keskustelu on päättynyt.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle työvoimapalveluiden uudelleen järjestämiseen liittyvien lakien muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 37/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

15.15 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esi-
tyksessä ehdotetaan työnhakijan palveluprosessia koskevia muutoksia julkisesta työvoi-
ma- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin, työvoimapalveluiden järjestämisestä annettuun
lakiin ja työttömyysturvalakiin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan muutoksia useisiin työvoi-
mapalvelujen uudelleenjärjestämistä koskeviin lakeihin.

Esityksen tavoitteena on sekä työvoimapalvelun järjestämisvastuun siirron sujuvoitta-
minen että hallitusohjelman mukainen asiantuntijan harkintavallan lisääminen työnhaki-
jan palveluprosessissa. Työnhakijan palveluprosessiin ehdotettava muutos kohdistuu työn-
hakijoihin, joiden työttömyys on päättymässä kolmen kuukauden kuluessa tai jotka ovat
aloittamassa kolmen kuukauden kuluessa varusmiespalveluksen, siviilipalveluksen tai per-
hevapaan. Heille ei pääsääntöisesti enää järjestettäisi työnhakukeskusteluja. Edellytykse-
nä olisi lisäksi, että työttömyys päättyy vähintään kolmeksi kuukaudeksi eikä työnhakijan
palvelutarve tai työnhakuvelvollisuuden asettaminen edellytä keskustelujen järjestämistä.
Tällä tavoin pyritään kohdentamaan TE-palvelujen rajalliset resurssit työnhakijoihin, jot-
ka aidosti tarvitsevat apua omassa työllistymisessään.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirtoa koskevaan sääntelyyn ehdotetaan useita
pääasiassa sääntelyä korjaavia, tarkentavia ja täydentäviä muutoksia. Nämä muutokset
kohdistuvat muun muassa määritelmiin sekä asiakastietojärjestelmiin ja sen käyttötarkoi-
tuksiin. Siirtymäsäännöksiä täydennettäisiin henkilöstön siirtymisen ja siirtyvien velvoit-
teiden vastuiden osalta. Esityksessä ehdotetaan liikkeen luovutuksen periaatteen jatkamis-
ta työvoimapalvelun järjestämiseksi vuoden 2025 ajan. Lisäksi valtio vastaisi sopimuksiin
liittyvistä vastuista järjestämisvastuun edellyttämältä ajalta ja korvaisi eräitä tuki- ja kor-
vauspäätöksiä työvoimaviranomaiselle valtion talousarvion rajoissa.

Lainsäädäntö on tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin 1. päivänä tammikuuta 2025.
Työnhakijan palveluprosessin muutokset on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan jo 1.
päivänä syyskuuta 2024. Lisäksi työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain kun-
tien yhteistoimintaa koskeva muutos tulisi voimaan mahdollisimman pian ja voimaanpa-
nolakiin ehdotetut muutokset 1.8.2024. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

15.18 Jorma Piisinen ps: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä 37 esitetään muutettavaksi useampaan kohtaa, ja käsittääkseni tällä tavalla valmistaudutaan ennakkoon vuodenvaihteessa tulevaan massiiviseen muutokseen TE-palveluissa.

Asiantuntijalausuntoja lukiessa nousi esiin muutamia seikkoja. Muun muassa Kaakkois-Suomen TE-toimiston mukaan riittäviä henkilöresursseja ei välttämättä ole. Pirkanmaan TE-toimiston näkemyksen mukaan esitetyt muutokset ovat melko pieniä, eikä niillä välttämättä ole merkittävää vaikutusta resurssien kohdistumiseen niihin työnhakija-asiakkaisiin, joilla on kaikkein suurin palvelutarve. Myös meillä valiokunnan kuulemisissa on noussut esille se, että nykyisin TE-toimistojen resurssit kohdistuvat enemmän helpommin työllistyvien palvelemiseen kuin vaikeammin työllistyvien palvelemiseen, ja tähän olisi uudistuksen myötä hyvä saada muutos.

TE-palveluiden siirtäminen valtiolta kunnille ja kuntien vastuulle on massiivinen toimenpide. On hyvä, että tässä muutosesityksessä ehdotetaan laajennettavaksi järjestämistä vastuussa olevan työvoimaviranomaisen mahdollisuutta siirtää sopimuksella toisen kunnan tai kuntayhtymän viranhaltijan hoidettavaksi myös muussa kuin järjestämislaissa työvoimaviranomaiselle säädettyjä tehtäviä. Muutos edistäisi kuntien mahdollisuutta sopia työvoimapalveluiden tuottamisesta tarkoituksenmukaisella tavalla ja mahdollistaa toimivaltaa myös muille kunnille kuin vastuukunnalle. Uudistuksen onnistumista tukee se, että näitä muutoksia ajetaan sisään jo ennen varsinaista työvoimapalveluiden siirtämistä vuoteen 2025 alkuun.

Tähän työllisyyspalveluiden kokonaisuudistukseen liittyviä riskejä on muun muassa tietotekniikan ja järjestelmien yhteensovittamisen kanssa, ja usein on myöskin niin, että työnhakijan asuinpaikka ja potentiaalinen työllistymisalue sijaitsevat eri TE-palvelualueilla. Joten on tärkeää, että tieto kulkee eri työllisyysalueiden välillä ja palvelee mahdollisimman hyvin työnhakijaa työn etsinnässä. Tärkeää on myöskin se, että työnhakijaa tuettaisiin hyödyntämään osaamistaan myöskin yrittäjänä, mikäli työnhakijalla on siihen itsellään halukkuutta.

Vuoden 2025 alku ei kuitenkaan ole ajankohdallisesti välttämättä paras mahdollinen aika TE-palveluiden siirtymiselle valtiolta kunnille. Taloudellinen alavire ja työttömyyslukujen mahdollinen kasvu sekä ay-liikkeiden maalailemat uhkakuvat tavanomaista aggressiivisemmasta työehtosopimusneuvottelukierroksesta tulevana syksynä nostavat pintaan skenaarion, jossa mahdolliset työtaistelut ajavat yrityksiä enenevässä määrin suorituskyvyttömyyteen ja myös sitä kautta työttömyyden mahdolliseen lisääntymiseen. Tämä laittaa pohtimaan sitä, riittävätkö meidän TE-palveluiden resurssit, mutta myös sitä, toimivatko uudistettujen TE-toimistojen tietokoneohjelmistot heti uudistuksen alkuvaiheessa. Vaarana uudistuksessa on myöskin se, että kuntien ja hyvinvointialueiden välille syntyy pitkäaikaistyöttömien osalta eturistiriita, jonka seurauksena työnhakija joutuu pallottelun kohteeksi siitä, kuuluuko hän työvoimapalveluiden vai sosiaalipalveluiden piiriin.

Arvoisa puhemies! Kiitän ministeriä hyvästä esityksestä ja samalla peräänkuulutan tämän kokonaisuuden osalta kaikilta osapuolilta mahdollisimman hyvää yhteistyötä uudistuksen onnistumisen tukemiseksi ja kaikkien suomalaisten hyvinvoinnin turvaamiseksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

15.22 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on siis hallituksen esitys eduskunnalle työvoimapalveluiden uudelleenjärjestämiseen liittyvien lakien muuttamista koskevaksi lainsäädännöksi. Käsittelyssä on laaja paketti liittyen työllisyyteen ja työvoimapalveluihin.

Nostaisin tässä puheenvuorossani esiin ne viestit, mitä TE-toimistoilta ja heidän työntekijöiltään on tullut vuosien ajan ja edelleenkin ja viikoittain. Sieltä otetaan yhteyttä ja kerrotaan, miten haasteellista heidän työnsä on, miten erilaisia heidän asiakkaansa ovat ja miten voimattomana monet virkailijat kokevat toimivansa silloin, kun heillä on esimerkiksi asiakas, jonka oikeaa paikkaa ei tiedetä, kuuluisiko hän ehkä sittenkin sinne sosiaalipalvelujen piiriin, jos työvoimapalvelut eivät hänelle ehkä olisikaan se oikea paikka. Kysyisinkin teiltä, hyvä ministeri, sitä, miten voisimme edistää TE-toimistojen työnkuvan selkeyttä ja työntekijöiden jaksamista ja sitä, että heillä olisi siellä monenlaisia hyviä resursseja, jotta he voisivat kohdata hyvinkin vaativia asiakkaita niissä arkipäivän tilanteissa.

Pidän myös tärkeänä sitä, että kun työvoimapalveluja muutetaan ja tehdään uusia lakeja, niin tiedonkulku asioiden välillä ja työntekijöiden välillä on sujuvaa ja portaatonta. Ja myös on tärkeää se, että nämä erilaiset tietotekniset järjestelmät toimivat keskenään hyvin yksiin, jotta tieto kulkee, koska se on kaikkein tärkeintä, että sen ihmisen, joka siellä palveluissa on, tiedot eivät katoa minnekään eikä hän ole siellä yksin, vaan hän on prosessissa mukana ja työntekijät tietävät, millainen ihminen on ja mikä on hänen työllisyystilanteensa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.24 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos ministerille esityksestä. Tässä hän on pohjoismaisesta työvoimapalvelumallista kyse, ja tämä lakiesitys kokonaisuudessaan edistää sujuvaa siirtoa ja on sillä tavalla hyvä asia. Nämä kolmen kuukauden määräajat tiettyihin palveluihin ja resurssien kohdentamiset ovat ihan kannatettavia juttuja. Niitä tässä kannattaa viedä eteenpäin. Ensinnäkin tässä yritetään saada asiakasrajapintaan enemmän niitä ihmisiä, mitä on kohdennettu oikealla tavalla. Kaiken kaikkiaan tämä siirto, joka tapahtuu tuossa vuodenvaihteessa, on myöskin aika iso johtamishaaste, mistä edustaja Juvonenkin tässä puhui, eli että henkilökunta kokee tässä pelkotiloja, vähän niin kuin muutostavastarintaa ja varmasti kaikkea tätä. Tämä sujuva siirto pitäisi pystyä tekemään, ja siellä johtaminen on aika isossa roolissa.

Toinen asia on tässä yhteistyö kuntien — jotka ovat tavallaan työvoimaviranomaisia tässä, kun kootaan näihin työvoimapalvelualueisiin — ja hyvinvointialueitten välillä. Tämän yhteistyön viranomaisten välillä tulee olla tiivistä. Erityisesti hyvinvointialueen osalta se, että kuntouttava työtoiminta on siellä vielä, tuo mukanaan oman haasteensa.

Tämä resurssikysymys on tässä todella iso haaste. Kun tässä puhutaan pohjoismaisesta mallista, niin meidän pitää aina muistaa, että Tanskassa on 12 000 ihmistä samalla väestöpohjalla, kun meillä TE-palveluissa on noin 4 000. Eli se on noin kolminkertainen määrä. Myös Ruotsissa on aika paljon enemmän kuin meillä. Siinä mielessä toivoisin, että nyt kun ministeriö tätä valmistelee ja siirtoa tekee, niin huolehtii resursseista. Tämä on aliresursoitu alue. Ja miten me onnistumme tässä, niin se on aika tärkeä asia.

Näitten tietojen siirrossa yksityiselämän tietosuoja on tässä tietyllä tavalla erittäin korkealla tasolla. Nyt kun tässä siirretään tietoja, niin yksityisten ihmisten oikeusturvasta pitää huolehtia, yksilönsuojasta muutenkin.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Periaatteessa tämä kokonaisuus on ihan oikealla tavalla tässä rakennettu, ja varmaan tämä kehittyi matkan aikana ja on tärkeä uudistus. Itse olen sitä mieltä, että näitten työvoimapalvelujen siirto kuntiin on ollut tässä hyvä asia.

Sitten viittaisin edustaja Piisisen puheeseen: Ehkä tätä TES-kierrosta tässä nyt ei suu-remmin kannata vielä ennakoida. Katsomme sitä sitten, kun se aikanaan tulee, mutta se ei vaikuta tähän siirtoon ja itse tähän, mitä tässä nyt tapahtuu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen, olkaa hyvä.

15.27 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitoksia ministerille esittelystä.

Työvoimapalveluitten siirto ja ne resurssit on erittäin keskeinen asia. Varsinkin kun katsotaan tilastoja ja verrataan vuoden takaiseen maaliskuuhun, niin työttömiä on noin 60 000 enemmän. Tässä työllisyyden hoidossa korostuu nyt näiden kuntien rooli. Jollain tavalla kysyisinkin teidän näkemystänne, onko kunnilla tarpeeksi resursseja hoitaa työttömien palveluita tarpeeksi tehokkaasti ja onko tulossa joitain muita esityksiä, jotka antavat työkaluja kunnille laajemmin auttaa työttömiä. Esimerkiksi otan tämän velvoitetyöllistämisen lopettamisen kunnilta. Pidän tätä monella tavalla haasteellisena ja ongelmallisena, koska esimerkiksi kotikaupungissani Tampereella tämä koskettaa noin 250:tä yli 60-vuotiaasta henkilöä, jotka tipahtavat sieltä eläkeputkesta pois. Käytännössä he sitten tippuvat työmarkkinatuella, jos eivät löydä tämän 12 kuukauden aikana työllistymisjaksoa. Eli erityisesti yli 60-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille tarvittaisiin nyt jonkinlaisia tukitoimia, joilla heidän tilannettaan autettaisiin, koska kun he tippuvat sinne viimesijaiselle työmarkkinatuella, se ei kerrytä eläkettä. Sitä kautta myös, vaikka heillä olisi pitkä työurakin taustalla, eläke tosiasiallisesti laskee. Näihin yli 60-vuotiaisiin pyytäisin teitä kiinnittämään huomiota, heidän erittäin hankalaan tilanteeseensa varsinkin tällä hetkellä.

Toinen huomio, josta toivoisin ministerin näkemystä liittyen tähän, on toimeentulotukimenojen kasvu suhteessa siihen, että kunnathan rahoittavat puolet näistä toimeentulotukimenoista. Itse esimerkiksi olen kiinnittänyt huomiota siihen, että vaikkapa Tampereella toimeentulotuen saajien määrä kasvaa aika merkittävästikin koko ajan, ja myös kuntien menot sinne lisääntyvät huomattavasti, ja sitten niitä työkaluja puuttua siihen ei oikeastaan ole. Miten arvioitte tätä kokonaisuutta? Minkälaisia työkaluja sinne pitäisi saada, että pystyttäisiin tosiasiallisesti myös vaikuttamaan? Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksessa on arvioitu erilaisten toimien seurauksena, että jopa 100 000 uutta toimeentulotukiasiakasta tai -saajaa tulee lisää, eli tämä on merkittävä haaste kunnille myös taloudellisessa mielessä. Minkälaisia elementtejä, joilla tätä pystytään takaamaan, te olette tuomassa eduskuntaan? — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sirén taitaa olla poissa. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

15.30 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Ollaan tosiaan uuden ison asian kynnyksellä. Meillä on iso sote-muutos juuri takana, ja nyt on tämä työvoimapalveluiden muutos. Tässä haluan vielä sellaisen näkökannan tähän tuoda esiin — ja kun ministeri on vielä paikalla, niin yhden kysymyksen — että nyt kun yhteiskunnan haasteet ovat kovasti lisääntyneet ja työnteon tavat muuttuvat, niin sitten ollaan ison muutoksen ääressä myös siinä, että meillä

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

on yhä moniongelmaisempia henkilöitä, keillä olisi kuitenkin halua ja tahtoa antaa arvokas työpanos työmarkkinoiden käyttöön. Ja vaikka näillä osatyökykyisillä, joista kannan suuresti huolta, ei olisi ihan täyttä työpanosta annettavana, niin olisi tahtoa antaa kuitenkin se osapanos, minkä pystyisi. Näettekö, miten tämä TE-palveluiden muutos parantaa näiden osatyökykyisten asemaa?

Ja sitten, miten näette, ministeri Satonen, ovatko nämä valmistelut edenneet hyvin tuolla kunnissa? Onko niissä havaittavissa eroja, vai vaikuttaako siltä, että tämä asia menisi maaliin ilman suurempia ongelmia? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

15.32 Jaana Strandman ps: Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille esittelystä.

Kyse on merkittävästä uudistuksesta, joka mittaa kuntataloutta ja toimintamalleja. Uudistuksen tavoitteena on edistää työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisätä työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta.

Kunnille on luotu valtionosuus- ja rahoitusmalli, joka kannustaa niitä kehittämään toimintaansa työllisyyttä edistävaksi siten, että uudistuksella saavutetaan 7 000—10 000 lisätyöllistä. Rahoitusta tarkastellaan vuosittain, ja etuuskulut muuttuvat sekä työttömien määrän että työttömyyden keston mukaan. Valtionosuuksien tulisi riittää palvelujen toteuttamiseen. Mielestäni ne eivät välttämättä riitä siihen, että työvoima- ja yrityspalvelut siirtyvät henkilöstöineen kunnille yhteistoiminta-alueille. Tavoitteen ja osaamisen tulee olla tehokkaampia, jotta valtionosuudet riittävät palvelujen toteuttamiseen, ja yksittäisten kuntien kukkarolle ei tarvitsisi mennä. Tällä hetkellä tuo erotus esimerkiksi Etelä-Savossa on kolme miljoonaa euroa, ja se on mielestäni liikaa alueemme kuntien taloudelle. Eli nyt pitää haastaa aikaisempi järjestelmä ja toimintatavat, ja tällöin johtaminen on merkittävässä roolissa.

Työllistyminen tehostuu, kun kunnan työllisyyspalvelut, elinkeinopalvelut ja koulutuspalvelut ovat yhden järjestäjän, niin sanotun yhden luukun, vastuulla. Kotimaakuntani Etelä-Savo on jakautunut kolmeen yhteistoiminta-alueeseen. Mikkelin lähikunnat ovat muodostaneet oman alueensa, Savonlinnan seutu omansa ja Pieksämäki on katsonut Keski-Savon suunnan parhaaksi. Näitä kolmea yhteistoiminta-aluetta yhdistää hyvinvointialue Eloisa, jolla on myös tärkeä rooli ja kumppanuus TE-palvelujen kokonaisuudessa. Merkittävää on, että kuntouttava työtoiminta siirtyy hyvinvointialueilta TE-palveluiden yhteistoiminta-alueille. Lokakuussa tekemääni kirjalliseen kysymykseen kuntouttavasta työtoiminnasta ministeri vastasi: ”Kunnat eivät vastaa sosiaalipalvelujen järjestämisestä, joten tämä edellyttää perusteellista palvelun määrittelyä työllisyyspalveluksi, joka on sovitettava yhteen uudistuksen kanssa.” Oikea-aikainen, riittävän pitkä tuki ja kannustavat etenemismahdollisuudet ovat reitti työllistymiseen. Uudistuksen tavoitteena on myös pienentää kunnille pitkäaikaistyöttömyydestä aiheutuvia kustannuksia, joita sakkomaksuiksi kutsutaan.

Toinen merkittävä asia uudistuksessa on kotouttaminen. Kotouttamislaki tulee voimaan samaan aikaan TE-uudistuksen kanssa 1.1.2025. Sen onnistuminen vaatii hyvin monipuolisten menetelmien ja työmuotojen kehittämisen, jotta maahanmuuttajat saadaan osallistettua maamme kulttuuriin ja kieleen sekä työhön kiinni, uudistuksen vahvasti uusien toimintamallien synnyttämisestä yrittäjämäiseen suuntaan ja ottamaan vahvasti mukaan elinkeinoyhtiöt sekä koulutuksen. Tuloksellinen ja tavoitteellinen työllisyyden hoito ehkäisee syrjäytymistä ja tuo elinvoimaa alueille.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Arvoisa ministeri, tuleeko valtiolta vielä erillistä ohjausta kunnille ja yhteistoiminta-alueille? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

15.35 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Myös minä pidän erittäin tarpeellisena ja perusteltuna tätä hallituksen esitystä: parannetaan, kehitetään, kevennetään näitä prosesseja ja sujuvoitetaan näiden tärkeiden palveluiden toteutumista.

Tavoitteenahan tällä esityksellä on parantaa työvoimapalveluita samaan aikaan, kun nyt työttömyysturvaan tehdään muutoksia. Kun tehdään työn vastaanottamisesta kannustavampaa, niin siihen on tärkeää yhdistää työvoimapalveluita, jotka toimivat mahdollisimman hyvin. Yhteisenä tavoitteena meillä kaikilla on totta kai se, että työttömyysjaksot olisivat mahdollisimman lyhyitä ja ihmiset työllistyisivät mahdollisimman nopeasti.

Käytännössä tässä esityksessä on kysymys muun muassa siitä, että työvoimaviranomaisten harkintavaltaa lisätään tässä palveluprosessissa. Näin tämä palvelumalli kevenee, ja perustelut ovat käyneet tässä esittelyssä ja keskustelussa hyvin ilmi.

On noussut myöskin tämä kuntien rooli ja muutokset siellä, koska tämä esitys sisältää muutoksia liittyen kunnille nyt siirtyvien työvoimapalveluiden järjestämiseen. Tältäkin osin esityksellä on tarkoitus nimenomaan sujuvoittaa.

Tämä esitys on lähetettävissä nyt meille työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, ja me perusteellisesti sitä käsittelemme. Perusteet ovat hyvin tulleet tässä esille, ja valiokunta asianmukaisesti tämänkin esityksen käsittelee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Ministeri Satonen, viitisen minuuttia tarpeen mukaan.

15.37 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa herra puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta. Tässä tämän keskustelun aikana nousi mielestäni kyllä aika lailla olennaiset asiat esille. Jos ensinnäkin lähdetään siitä perusideasta, niin se on juuri näin kuin edustaja Lyly tässä avasi, että nimenomaan voidaan käyttää niitten virkailijoiden aikaa järkevämminkin kuin tähän asti, kun tämä määrämuotoisuus tehdään helpommaksi ja luotetaan enemmän sen asiantuntijan omaan harkintavaltaan.

Sitten tässä tuli aika paljon kysymyksiä tähän TE-uudistukseen liittyen. Viitaila taisi kysyä, onko tässä eroja eri alueitten välillä. Aivan varmasti on. Tämä on iso uudistus, tämä on haastava asia. Ja täällä taisi Strandman kysyä myöskin ohjeistuksesta. Totta kai TEMin puolelta tätä ohjeistusta pyritään tekemään. Ja Nurminen taisi kysyä resursseista. Resursseissa on perusajatuksena se, mikä ilmeisesti poikii jo edelliseltäkin hallitukselta, että lähtökohtaisesti resurssit ovat sellaiset, että ne ovat samalla tasolla kuin ne olisivat sitten, jos valtio itse jatkaisi aktiivisten työvoimapalveluiden hoitamista ja työvoimapalvelun järjestämistä. Eli lähtökohtaisesti on se, mutta ne tietysti tarkentuvat. Eli kyllä tässä toimeenpanossa varmaan tulee haasteita olemaan, ja kun 45 aluetta on, niin ne eivät kaikki varmaan keskenään ole yhtä hyvin tähän varautuneita. Mutta se oli tietysti hyvä, että saatiin varsin nopeasti nämä alueet muodostettua, ja minulla on kyllä se käsitys, että nämä alueet ovat kyllä tosissaan tekemässä nyt näitä ja yrittävät niitä löytää ja henkilökunta on sitoutunut. Toki on varmaan johtamishaastetta ja on varmaan muutosvastaraintaakin, mutta olen kuitenkin siinä käsityksessä, että tosissaan yritetään tätä asiaa ratkaista, ja uskon kyllä, että monilla alueilla siinä myös onnistutaan.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

No sitten täällä nousi joitakin erityiskysymyksiä.

Nurminen taisi puhua näistä yli 60-vuotiaista pitkäaikaistyöttömistä ja Viitala osatyökykyisistä. Nämä kaksi ovat juuri sellaisia ryhmiä, joiden osalta tuossa työttömyysturvauudistuksessa, joka nyt ei sinänsä ihan tähän suoraan kuulu mutta toki välillisesti, tarkoitus on, että jatkossakin heillä palkkatuettu työ kerryttää ansiotuloehtoa. Eli siinä mielessä nämä ovat myös sellaiset ryhmät, joita varmaan on viisasta näiden TE-palveluiden sitten jatkossakin huomioida myös palkkatukipäätöksissä myös julkisella sektorilla. Sitä pidetään siinä mielessä ihan järkevänä, että ne ovat juuri nämä kohderyhmät.

No sitten tässä tulee tämä haaste — sekin taisi olla Lylyn puheenvuorossa, oli varmaan Juvosellakin — näiden hyvinvointialueiden kanssa. Se on ihan totta, että tässähän on sellaisia henkilöitä, että varmaan on vähän epäselvää, mikä on heille soveltuva paikka ja miten se sitten toimii, että ihminen ohjautuu oikeaan palveluun. Tämä kuntouttava työtoiminta, ainakin toistaiseksi voimassa olevan päätöksen mukaan, on siis jatkossakin täällä hyvinvointialueilla. Ja itse asiassa mitään päätöksiä ei ole tehty, mutta sen tässä voi sanoa, että ajattelen niin, että ehkä järkevää olisi, että se olisi jatkossakin hyvinvointialueilla, mutta TE-alueet tarvitsevat sitten kyllä tällaisen matalan kynnyksen palvelun, jossa he voivat vastata myös tälle tietylle kohderyhmälle. Tämäntyyppisestä mallista on ymmärtääkseni myös Kuntaliitto viime aikoina puhunut, että tämä voisi olla yksi ratkaisutapa tähän. Eli niille henkilöille, jotka sitten tarvitsevat enemmän tällaista sosiaalista kuntoutusta ja elämänhallintaan liittyvää palvelua, se olisi jatkossakin siellä hyvinvointialueiden puolella, ja sitten ehkä sellainen kuntouttava työtoiminta, joka enemmän tähtää avoimille työmarkkinoille pääsyyn, voisi olla sitten toisenlaisena palveluna kuntapuolella. Sitä pitäisin järkevänä.

Tähän toimeentulotukimenojen kasvuun — sitäkin varmaan tapahtuu — ja tähän kunta—valtio-suhteeseen: se on varmaan toisen ministerin toimialaa.

Ehkä vielä ihan lopuksi sellainen, että se on totta, että nämä uudistukset, jotka tähän nyt sisältyvät, ovat aika pieniä, mutta meillä on kyllä vireillä pohjoismaisen POMA-prosessin toinen vaihe, ja se on nyt jo virkamiehillä valmistelussa. Tarkoitus on, että siitä tulee sitten erillinen esitys tänne eduskuntaan keväällä 2025.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyyskassojen tehtävien laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 40/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Ministeri Satonen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Keskustelu

15.43 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tällä esityksellä työttömyyskassoille annetaan mahdollisuus tarjota jäsenilleen työllisyyttä tukevia palveluita. Tällä hetkellä työttömyyskassojen tehtävät on määriteltä työttömyyskassalaissa tyhjentävästi, eivätkä kassat saa harjoittaa muuta kuin työttömyyskassalaissa tarkoitettua toimintaa. Näin ollen työttömyyskassat eivät nykyisin saa osallistua jäsentensä työllisyyden tukemiseen.

Esityksessä ehdotetaan, että työttömyyskassa voisi jatkossa tarjota työnvälitystä, tietoa, neuvonta- ja ohjauspalveluita, asiantuntija-arviointoja, valmennuksia sekä muita näihin verrattavissa olevia palveluita jäsentensä työllisyyden tukemiseksi. Kassan palvelut eivät korvaisi julkisia työvoimapalveluita vaan täydentäisivät niitä. Jatkossakin työttömyyskassojen pääasiallinen ja tärkein tehtävä olisi ansioturvan ja siihen liittyvien ylläpitokorvausten järjestäminen jäsenilleen. Kassan tarjoamat palvelut perustuisivat vapaaehtoisuuteen.

Esityksessä ei siis ehdoteta kassoille uutta lakisääteistä tehtävää. Jokainen kassa voi itse päättää, ryhtyykö se tarjoamaan työllisyyttä tukevia palveluita. Päätösvalta asiassa on kassan jäsenistöllä kassan kokouksen kautta. Myös palveluihin osallistuminen perustuisi vapaaehtoisuuteen, ja palvelun ajalta maksettaisiin työttömälle työnhakijalle työttömyysetuutta samoin edellytyksin kuin muulloinkin työnhakijan ollessa työtön.

Vaikkakaan olemassa olevan tutkimustiedon valossa emme pysty arvioimaan muutoksen työllisyysvaikutuksia, näen tässä hankkeessa paljon potentiaalia. Työttömyyskassoihin kuuluu lähes kaksi miljoonaa palkansaajaa ja yrittäjää, ja kassoilla on suora yhteys erityisesti työttömiin jäseniinsä. Työllisyyspalveluiden parantaminen ja tehostaminen ovat keskeisessä osassa työllisyyden vahvistamisessa ja ennen kaikkea uudelleen työllistymisen nopeuttamisessa. Päävastuu on toki julkisia työvoimapalveluita järjestävillä työllisyysalueilla, mutta myös yksityisten työvoimapalveluiden, kuten tämän esityksen osalta työttömyyskassojen, roolia tulee jatkossa vahvistaa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan kesällä 2024. Laki olisi tarkoituksenmukaista saattaa voimaan mahdollisimman pian, jotta kassat voivat tehdä tarvittavia valmisteluja palveluiden tarjoamisen käynnistämiseksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen, olkaa hyvä.

15.45 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Tämähän on oikein hyvä ajatus, että työttömyyskassat voivat tehdä yhteistyötä jäsentensä kanssa, koska siinähan just se kohtaantongelma, mikä on ollut, tavallaan poistuu. Varsinkin siellähan tiedetään nimenomaan ne henkilöt, jotka ovat sopivia johonkin asiaan, ja se, mistä löytyy työvoimaa. Tämä on todella hyvä, olisi ollut tervetullut jo vuosia, vuosia sitten, kymmeniä vuosia sitten, tämä esitys. Mietin sitä, että kun tämähän ei korvaa kuitenkaan tämmöisiä julkisia palveluita, vaikka totta kai se helpottaa sitä julkisen puolen työtaakkaa, niin seurataanko sitä, minkä verran se tulee helpottamaan jatkossa?

Tosi tervetullut uudistus. Kiitos siitä ja hyvästä esittelystä ministerille.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

15.46 **Jorma Piisinen ps:** Arvoisa puhemies! Nyt esitetyillä muutoksilla annetaan työttömyyskassoille mahdollisuus tarjota henkilöjälleen työllisyyttä tukevia palveluita. Työttömyyskassa voisi tarjota työnvälitystä, tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita, asiantuntija-arviointoja, valmennuksia sekä muita näihin verrattavissa olevia palveluita jäsentensä työllistämisen ja työllisyyden tukemiseksi. Työttömyyskassan tarjoamat palvelut olisivat yksityistä työvoimapalvelua, jolla ei korvattaisi julkisia työvoima- ja yrityspalveluita. Palvelujen tarjoaminen perustuisi kokonaisuudessaan vapaaehtoisuuteen. Kassan jäsenille palveluihin osallistuminen olisi vapaaehtoista, eikä palveluun osallistumatta jättäminen johtaisi työttömyysetuuden menetykseen, eikä osallistumisesta myöskään maksettaisi korotusosia tai kulukorvauksia.

Vaikutukset kotitalouksiin riippuvat siitä, kuuluuko henkilö kassaan vai ei. Kassaan kuulumattomat henkilöt eivät pystyisi hyödyntämään esimerkiksi kassan tarjoamia ohjauspalveluita, asiantuntija-arviointoja tai valmennuksia. Myös kassaan kuuluvien kohdalla vaikutukset olisivat kassakohtaisia, sillä kaikki kassat eivät välttämättä tarjoaisi palveluita ollenkaan ja myös palveluiden taso ja laajuus vaihtelisi todennäköisesti kassoittain. Muutos voi johtaa ainakin joissakin tapauksissa työttömyyskassojen jäsenmaksun nousemiseen.

Työttömyyskassojen tarjoamat palvelut täydentäisivät julkisia työvoimapalveluja. Henkilöillä, jotka eivät olisi oikeutettuja kassan järjestämiin palveluihin, olisi edelleen mahdollisuus saada työvoimaviranomaisen järjestämiä palveluja samoilla edellytyksillä kuin ennen muutosta. Palveluihin osallistumattomuudesta ei voitaisi asettaa korvauksetonta määräaika, eikä palveluun osallistumisen ajalta maksettaisi työttömyyspäivärahan korotusosia tai kulukorvauksia. Työvoimaviranomaisten resursseilla voi olla vaikutusta työllistymis- ja palveluiden vaikuttavuuteen. Työttömyyskassojen laajentuneiden tehtävien kannalta on epäselvää, missä määrin uudistus kasvattaisi kokonaisresursseja, joita käytetään työnhakijoiden tukemiseen.

Nähtäväksi jää, kuinka moni hakeutuu vapaaehtoisesti työttömyyskassojen vapaaehtoisen työllistymistä tukevan palvelun piiriin ja miten palveluiden tarjoaminen vaikuttaa työttömyyskassojen jäsenmaksujen suuruuteen. Lähtökohtaisestihan tässä on kyse siitä, että työttömyyskassat vapaaehtoisesti omalla kustannuksellaan pyrkivät löytämään työnantajia ja työntekijöitä ja yhdistämään heitä toisiinsa, ja heillä on motiivina se, että he pystyisivät omalta osaltaan vähentämään myöskin itselleen kuuluvia kustannuksia työttömyyskorvauksien vähenemisenä. Muistaakseni hallitusneuvotteluissa tässä puhuttiin valtavista summista, puhuttiin jopa kymmenien miljoonien viikoittaisesta summasta, mikäli tässä onnistutaan täydellisesti, eli se on merkittävää toimintaa. Toivottavasti tämä palvelu lähtee sujumaan tarkoitetulla tavalla ja saadaan näitä tuloksia aikaiseksi. Jos nämä palvelut aiheuttavat näiden jäsenmaksujen reiluja korotuksia, se on tietysti omiaan vähentämään sellaisten työntekijöiden kassajäsenyyttä, jotka kokevat olevansa ammattinsa puolesta hyvässä työllisyysasemassa tai eivät tulotasonsa vuoksi sitten ole kykeneväisiä maksamaan näitä kohonneita jäsenmaksuja.

Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa erittäin suuri kiitos ministerille hyvästä esityksestä. Pidän työllisyyspalveluiden tarjoamisen sallimista yksityisille työttömyyskassoille erittäin hyvänä asiana. Vapaaehtoisuutensa vuoksi se ei ole pois keneltäkään, mutta sillä voidaan edistää merkittävästi työnhakijoiden työllistymistä. Ja ennen kaikkea tässä on niitä paljon kaivattuja lisäresursseja TE-palveluiden avuksi. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

15.51 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle työttömyyskassojen tehtävien laajentamista koskevaksi lainsäädännöksi, ja tämän esityksen mukaan työttömyyskassoille annettaisiin mahdollisuus tarjota jäsenilleen työllisyyttä tukevia palveluja. Se tarkoittaisi sitä, että työttömyyskassa voisi tarjota työnvälitystä, tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita, asiantuntija-arviointoja, valmennuksia sekä muita näihin verrattavissa olevia palveluita jäsentensä työllisyyden tukemiseksi.

Tämä hallituksen esitys on hyvä ja erittäin mielenkiintoinen. On tärkeää, että hallitus tekee kaikkensa edistääkseen sitä, että työ ja tekijä kohtaisivat toisensa mahdollisimman nopeasti työllistymisen aikana, työttömyyden jälkeen, jos sellainen kohdalle tulee, jotta mahdollisimman pian työllistyisi. Miten tämä mahtaisi sitten onnistua? Totta kai varmasti suuria haasteitakin siellä on: millaisia palveluja, minkä taseisia ja laatuksia eri työttömyyskassat sitten mahdollisesti tarjoaisivat, ja miten ne kykenisivät tähän toimintaan, sillä kyse on myös resursseista ja kaikki maksaa.

Työttömyyskassa voisi ottaa tämän uuden tehtävän hoitaakseen vain kassan kokouksen päätöksellä, ja kassan kokous voisi päättää, että työttömyyskassa luopuu työllisyyttä tukevasta toiminnasta. Eli palvelujen tarjoaminen perustuisi vapaaehtoisuuteen, ja työttömyyskassa päättäisi itse, haluaako se tarjota palvelua ja missä laajuudessa mahdollisesti.

Arvoisa puhemies! Mielenkiinnolla jään seuraamaan tämän lakiesityksen käsittelyä ja sitä, mitenkä tämä saatetaan voimaan. Kyseessä on hyvä ja tärkeä asia. Se laajentaa toki työttömyyskassojen toimintaa. Tällä hetkellähän työttömyyskassan tehtäviin kuuluu myös muiden etuuksien ja korvauksien kuin vain työttömyysturvalaisissa tarkoitettun ansioturvan järjestäminen. Eli esimerkiksi työttömyyskassa toimeenpantee myös työttömyysturvalaisissa tarkoitettua liikkuvuusavustusta ja muutosturvarahaa. Mutta neuvonta, ohjaus sekä työn ja tekijän yhdistäminen on äärettömän tärkeää tänä päivänä. Hallituksen tavoitteena on lisätä työllisyyttä, ja tämä esitys on yksi keino siihen. — Kiitos paljon.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.53 Lauri Lyly sd: Arvoisa puhemies! Tämähän on sillä tavalla hieno ja hyvä hanke, että nämä työttömyyskassat itse ovat olleet aloitteellisia tästä ja ovat halunneet tällaista palvelua laventaa sen oman toimintansa osalle, ja siinä mielessä on hyvä maaperä asialle. Voidaan ajatella, että kun meillä on nyt 13—14 kassaa tällä hetkellä, tämä tulee olemaan eri kassoissa varmasti erityyppistä. Itse uskon, kun täällä on työnvälitykseen, neuvontaan, ohjaukseen, valmennukseen, asiantuntija-arviointiin ja tällaisiin liittyviä asioita, että eniten hyödynnetään sitä, että ilmoitetaan niistä avoimista työpaikoista ja tavallaan siinä kassan jäsenten piirissä käytetään sitä välinettä hyväksi — kun sinne kassaan ollaan muutenkin yhteydessä, niin siellä näkyy niitä avoimia työpaikkoja. Minä luulen, että se alkaa siitä, ja sitten ehkä kassojen omasta kyvystä riippuu, kuinka paljon ne laajentavat sitten eri asioihin. Tämä antaa kassojen kehittämiselle ihan uuden ulottuvuuden.

Sitten tämä jäsenmaksu. Kassojen jäsenmaksu on käytännössä sen hallinnon pyörittämistä, eli käytännössä jäsenmaksuilla katetaan se henkilöstö, joka pyörittää sitä kassaa, maksaa niitä työttömyysturvaetuuksia. Se lähtee muutamasta eurosta kuukaudessa, voi olla jäsenmaksun yhteydessä 0,3, 0,5, ja joskus, kun on työttömyys korkealla, jopa yksi prosenttiyksikkö palkasta, mutta se on kuitenkin tätä suuruusluokkaa kaiken kaikkiaan. Minä

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

luulen, että tähän jäsenmaksuun tässä voi tulla paineita, ja olen samaa mieltä kuin täällä aiemmin on tullut esille.

Toinen paine tässä tulee olemaan se, mitä osaamista kassalla on tälle alueelle. Nyt vielä tällä hetkellä heillä ei ole tätä osaamista, ja tämä on yksi semmoinen asia. Joskus aikoinaan, kun olin itse Sähköliiton puheenjohtajana, me keskusteltiin, että Sähköliitossa kassa voisi tehdä tätä työpaikoista ilmoittamista. Että näin se aika menee eteenpäin ja näitä asioita tulee vastaan tässä myöhemminkin.

Näiden työttömyyskassojen oma aloitteellisuus tuo tähän mukaan semmoisen asian, että nyt seuraava rajapinta on sitten se TE-uudistus, joka tulee vuoden 25 alusta, että kassat ja sitten TE-uudistuksen toimijat löytävät toisensa ja pystyvät hyödyntämään niitä tietopohjia hyvin. Tämä on yksi semmoinen asia.

Työttömän kannalta tämä voi tuoda enempi sellaisen tilanteen, että meillä on vähän niin kuin yksi luukku, mistä sitä työttömyyskassapalvelua saadaan. Sieltä saadaan se työttömyysturva, mutta voi myöskin löytyä uusi työpaikka, ja se on tavallaan yksi tämmöinen asia. Olen samaa mieltä kuin ministeri toi esille, että tässä voi olla semmoista potentiaalia, jota me emme vielä näe. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

15.57 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! On helppo olla samaa mieltä. Ja tässäkin on kysymys juuri siitä hallituksen tavoitteesta edistää työllisyyttä ja parantaa työvoimapalveluita nyt, kun tehdään myös toimia, joilla työn vastaanottamisesta halutaan aina kannattavaa ja siihen halutaan kannustaa. Myöskin tällä esityksellä pyritään siihen, että työn löytäminen olisi mahdollisimman sujuvaa.

Nythan on niin, että tämänhetkinen lainsäädäntö ei mahdollista sitä, että työttömyyskassat voisivat tällaisia työvoimapalveluita tarjota, ja kun tätä on esitetty ja hallitus on siihen tarttunut, niin on oikein hienoa, että muutetaan lainsäädäntöä niin, että jatkossa on mahdollista myös työttömyyskassojen tarjota tukea työllistymisessä. Tämähän ei rajoitu vain työttömiin työttömyyskassojen jäseniin, vaan tarkoitus on, että palveluita voi kohdentaa myös sellaisille ihmisille, jotka ovat vaikka työttömyysuhan alla. On erilaisia tilanteita — työpaikoilla on määräaikaista työsuhteita, jotka ovat tulossa päätökseen, tai on työpaikan vaihto jostakin syystä edessä — ja pidän kyllä hyvänä sitä, että tällainenkin keino on otettu mukaan keinovalikoimaan, kun mietitään, miten tällaisissa tilanteissa voidaan ihmisiä tukea ja auttaa työllistymään mahdollisimman nopeasti.

Niin kuin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan varapuheenjohtaja Lyly tuossa edellisessä puheenvuorossaan totesi, niin nämä palvelut, joita työttömyyskassat voisivat tarjota, ovat esimerkiksi työnvälitystä, tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluita, asiantuntija-arviointeja, valmennuksia sekä muita näihin verrattavissa olevia palveluita, tarkoituksena kuitenkin nimetä sitä työllisyyttä edistää.

Ja tuntuu kyllä hyvin rohkaisevalta ja innostavalta, että useassa puheenvuorossa on nostettu esille, että tämänkaltaisen lakimuutoksen myötä voi avautua myös sellaisia mahdollisuuksia, joita ei vielä osata ajatellakaan. Eli tämäkin esitys toivotetaan tervetulleeksi, ja meidän valiokuntamme tämän käsittelee asianmukaisella tavalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

16.00 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työttömyyskassalakia, ja sille asialle jonkinnäköistä tilausta selvästi tämänkin keskustelun tiimoilta voi todeta. On lähtökohtaisesti hyvä lisätä työllistymisen keinovalikoimaa, jotta päästään siihen tavoitteeseen, että kaikki käytettävissä oleva työpanos olisi työmarkkinoiden käytössä. Työnvälitys-, tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut ovat kaikki usein tarpeen työn hakemisessa, ja näitä palveluita kassat tulevaisuudessa voisivat sitten tarjota.

On syytä nostaa esiin se, että työttömyyskassan tarjoamat palvelut olisivat yksityistä työvoimapalvelua, jolla ei korvattaisi julkisia työvoima- ja yrityspalveluita, ja palveluihin osallistuminen perustuisi vapaaehtoisuuteen. Tämä on aivan oleellinen asia tässä, jotta tällainen muutos saadaan sujuvasti läpi vietyä läpi ja käytäntöön.

Huomionarvoista on tässä myös se, että kun äskeisessä asiakohdassa puhuimme tästä TE-palveluiden siirtymisestä kuntien vastuulle — ja heidän perusvastuitaan ei liene tarpeen muuttaa — että tässä tulisi vain tämmöinen uudenlainen työkalu työllistymiseen. Kuitenkin nämä tähtäävät samaan asiaan eli siihen, että ne palvelut olisivat lähempänä työttömyyden juurisyitä ja työnhakija ja työpaikka kohtaisivat toisensa nopeammin.

Asian yhteydessä on kuitenkin hyvä huomioida se, että näitä palveluita tarjoavat työttömyyskassat tarvitsevat siihen myös osaamista, kuten edustaja Lyly tuossa toi edellisessä puheenvuorossa esille. Tätä osaamista tarvitaan, jotta tämä palvelu sitten pystyy tuottamaan sitä lisäarvoa, mitä tällä haetaan, ja siihen kuluu kuitenkin myös työpanosresursseja sekä myös rahallisia resursseja.

Tässä esityksessä on hyvää ideointia ja itse asiassa vähän samoja elementtejä, mitä on sairauskassojen maailmassa. Tämä ei kuormita julkista taloutta, vaan asian yhteydessä toimitaan niin sanotusti kollektiivin omilla rahoilla. Tässä on kuitenkin syytä ottaa esille se asia, että pitää ainakin uskoa ja toivoa, että kassojen muut palvelut eivät sitten kärsi tämän lisätoiminnan myötä.

Tämä on silläkin tavalla kyllä tervetullut esitys, että kun tässä salissa on aika paljon työlisyysasian ympärillä käytetty keppiä, niin nyt on haettu aidosti sitten tämmöistä uudenlaista työkalua tähän mukaan, eli se on ihan hienoa ja toivottavaa ja tervetullutta tähän saliin myös.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

16.02 Miko Bergbom ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on kyllä oikein tervetullut esitys, ja näkisin myös, että sellainen esitys, joka ei ole keneltäkään pois, vaan tässä nimenomaan helpotetaan tavallaan sellaista turhaa byrokratiaa, etteivätkö kassat voisi tarjota myöskin näitä palveluita niihin kassaan kuuluville ihmisille. Jos ajatellaan, että kassoissa on tällä hetkellä noin kaksi miljoonaa palkansaajaa, ja sitten jos siellä esimerkiksi palkansaaja joutuu työttömäksi tai lomautetuksi, niin se on varmaan sekä työnhakijan että kassan intressien mukaista, että hän työllistyy mahdollisimman nopeasti, jolloin voidaan kyllä nähdä, että tällä toimenpiteellä olisi paljonkin positiivisia vaikutuksia. Hallituksen esityksestäkin käy ilmi, että ihmiset, jotka kassoihin kuuluvat ja sitten esimerkiksi ansiosidonnaista saavat, kirjautuvat näiden palveluiden piiriin keskimäärin 4—5 kertaa kuukaudessa. Sitten olisi aika luontaista, että kun sinä olet sen yhden luukun sisällä, niin sinä tavallaan törmäisit jo siellä sisällä näihin palveluihin, mitä nämä kassat tarjoavat, sen sijaan, että sinun tarvitsisi seikkailla monelle muulle alustalle.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

On ihan totta, että tämä tavallaan ei ole pois myöskään sieltä julkisen palveluntuottajan puolelta, TE-palveluista. Mutta sitten minä näkisin, että tässä on ehkä myös osittain vähän kaksi erilaista kohderyhmää. Ne eivät ole ihan ristiriidassa. Eli tämä vaan on positiivinen asia, että tavallaan mitä paremmin ja nopeammin ihmiset työllistyvät, niin se on sekä sen kassan etu että sen yksilön etu.

Tanskassahan tämä on käytössä, tosin sillä erolla, että Tanskassa niille työttömyyskassoille on käsitykseni mukaan varattu myös siinä mielessä viranomaisille luettavia tehtäviä, että heillä on oikeus myös asettaa näitä niin sanottuja seuraamusmaksuja, jos ei osallistu näiden kassan tarjoamien palveluiden piiriin. Mutta sitähän tähän Suomen esitykseen ei sisälly, vaan se on sitten edelleen viranomaisten tehtävä.

Mutta kaiken kaikkiaan tämä on oikein positiivinen, ja näkisin, että tällä yksinkertaisesti ei voi olla hirveästi negatiivisia vaikutuksia. Odotan kyllä hirveän innolla tämän esityksen valiokuntakäsittelyä. Tästä hyötyvät sekä työntekijät ja toivottavasti myös työnantajat. Mitä nopeammin ihmiset työllistyvät, niin se on sekä yksilön etu että koko yhteiskunnan etu ja tässä tapauksessa myös kassojen etu, koska mitä vähemmän ollaan ansiosidonnaisella, niin sitä vähemmän se rasittaa myöskin niiden kassojen tavallaan taloutta, ja se on kaikkien etu sen jälkeen. — Kiitoksia tästä oikein paljon ministerille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila.

16.05 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Meinasin alkuun, etten ota tässä puheenvuoroa, mutta kun edustaja Bergbom otti esille, että onko tässä jotain negatiivista, niin halusin kuitenkin puheenvuoron käyttää.

Alkuvuodesta herätti huomiota Keskuskauppakamarin toimitusjohtajan kommentti siitä, kun hän kehotti työnantajia palkkaamaan YTK:n jäseniä eikä ay-liikkeen. Nyt kun vielä vastuuministerikin on paikalla, ja evästyksenä valiokuntakäsittelyyn: miten varmistetaan, että tästä ei tule jonkinlainen omanlaisensa työllistymispooli tai ohituskaista näiden kassan jäsenien työllistymiseen? Sen halusin vielä tässä nostaa pöydälle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

16.06 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ensinnäkin tämän esityksen saamasta hyvästä vastaanotosta. Tämähän tosiaan meni juuri niin kuin täällä mainittiin, että kassat itse lobbasivat tätä hallitusohjelmaneuvotteluissa, kuten varmaan ainakin edustaja Piisinen hyvin muistaa. Ja aivan kuten Piisinen puheenvuorossaan myös sanoi, niin jo pelkästään sillä, jos vaikka keskimääräinen työllistymisaika lyhenisi viikollakin tai kahdella, olisi jo huomattava vaikutus julkiseen talouteen mutta totta kai myös sille työnhakijalle, jotta hän työllistyy nopeammin, ja myöskin kassalle sitä kautta, että kassasta menee vähemmän rahaa.

Ja aivan kuten edustaja Bergbom sanoi, niin en myöskään näe, että tämä on keneltäkään pois. Tähän Rantasen [Helena Marttila: Marttila!] — anteeksi, anteeksi — kysymykseen, että tämä esityshän ei tee mitään eroa sen suhteen, onko kyse YTK:sta vai liittojen kassasta, vaan kaikki voivat aivan samalla tavalla tätä palvelua tarjota halutessaan. Se on sitten ihan eri keskustelu, joka siihen aiheeseen liittyy.

Tässä, taisi olla Bergbomin puheenvuorossa, viitattiin myös tähän Tanskaan. Tanskasta tämä idea varmaan on alun perin kopsattu. Tanskassahan todellakin näillä kassoilla — olen

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

käynyt myös tutustumassa siihen malliin ja tiedän, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta kävi myös — on ihan huomattava rooli, eli niillä on myös todellakin näitä viranomaisrooleja. Jos oikein ymmärsin sen heidän järjestelmänsä, niin siellähän kassan jäsenet lähtökohtaisesti ensin ovat nimenomaan kassan palvelujen piirissä ja vasta työttömyyden pitkityessä sitten siirrytään kunta puolen palveluiden piiriin. Meillähän ei mennä nyt siihen, vaan meillähän tämä on niin kuin täydentävä malli. Mutta jos tästä saadaan positiivisia kokemuksia, niin voi olla — kun Lyly viittasi siihen, mitä oli kymmeniä vuosia sitten puhuttu — että joskus kymmenien vuosien päästä näitä kassoja hyödynnetään vieläkin enemmän, eli tämä on nyt se lähtölaukaus tälle puolelle ja sitten nähdään, saavutetaanko tällä sellaista lisäarvoa, joka on merkittävä. Sitten sen jälkeen voidaan harkita, onko syytä antaa näille kassoille sitten vieläkin isompi rooli.

Mutta joka tapauksessa — siihen taisi viitata Viitala tai joku, tai taisi olla itse asiassa Reijonen — tähän tekee sen, että kyllähän tämä sitä kuormaa TE-palveluista joka tapauksessa pienentää, kun osa työnhakijoista tulee työllistymään kassojen prosessien kautta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja sosi-aali- ja terveysvaliokunnan on annettava lausunto.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 41/2024 vp

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei päästä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Ministeri Mykkänen.

Keskustelu

16.09 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän lakiesityksen tavoite on siis sujuvoittaa uusiutuvan energian hankkeita, ja laki liittyy Euroopan unionin niin sanotun RED III- eli uusiutuvan energian direktiivin kolmannen revision toimeenpanoon. Tämä RED kolmonen tuli voimaan viime marraskuussa, ja käytännössä direktiiviin lisättiin tämän luonnonsuojelulain kannalta kaksi sellaista artiklaa, jotka liittyvät luonnonsuojelulain soveltamisalaan. Nämä artikkelit on toimeenpantava 1. heinäkuuta tätä vuotta mennessä.

Ensinnäkin luonnonsuojelulakiin tämän nojalla ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan uusiutuvan energian tuottamiseen liittyvän hankkeen tutkinnassa tai luvituksessa tulee aina noudattaa erittäin tärkeän yleisen edun käsitettä tarkennettuna siten, että todella uusiutuvan energian hankkeet kuuluvat aina sen piiriin myös luonnonsuojelulain luonnonsuojeludirektiivin kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa. Säännöksen nojalla myös

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

jatkossa uusiutuvan energian hankkeille voitaisiin myöntää poikkeus luonnonsuojelulain lajisuojeluun ja Natura 2000 -verkostoon liittyvissä säännöksissä, mikäli myös muut laissa säädetyt edellytykset poikkeuksille täyttyisivät.

Lisäksi säädettäisiin, että uusiutuvan energian tuottamiseen liittyvän hankkeen ympäristövaikutusten arviointi ja Natura-arviointi olisi aina suoritettava samassa yhteydessä, siis sujuvoitettuna.

Kolmanneksi lakiin ehdotetaan selkeyttävää säännöstä koskien asianmukaisin luvun rakennettavan uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentamisen tai toiminnan yhteydessä tahattomasti menehtyviä rauhoitetun lajin yksilöitä. Jos siis esimerkiksi lintuja kuolee tahattomasti tuulivoimalan lapoihin, kyse ei olisi tahallisesta tappamisesta. Tuotantolaitoksen rakentamisessa ja toiminnassa on kuitenkin asianmukaisesti pyrittävä estämään rauhoitetun lajin yksilöiden menehtyminen ja niihin kohdistuvat häiriöt lieventävin toimenpitein, esimerkiksi sijoittamalla voimalaitos lintujen muuttoreittien ulkopuolelle ja riittävän etäälle suurten petolintujen tunnetuista pesintäpaikoista. Eikä säännös sinänsä vapauta poikkeusluvan hakemisesta, jos yksilöitä on tarkoitus tappaa tai niiden pesiä poistaa tai esimerkiksi rakentaa energiansiirtolinjoja pesintäkauden aikana.

Luonnos on ollut lausuntokierroksella helmi—maaliskuussa neljän viikon ajan, ja esityksestä on jätetty 70 lausuntoa. Lausunnoissa on nostettu esiin erilaisia, myös kriittisiä, huomioita säännöksistä. Yleisesti uusiutuvan energian tuotantolaitosten vaikutuksista on myös lausuttu paljon laajemmallekin kuin esityksen soveltamisalaan kuuluu. Säännöksiä ja erityisesti lain perusteluita on tarkennettu lausuntojen perusteella ja pyritty selventämään säännösten merkitystä.

Hallitus toimittaa eduskunnalle myöhemmässä vaiheessa myös hallituksen esityksen niistä uusiutuvan energian direktiivin edellyttämistä lainsäädännön muutoksista, jotka on pantava täytäntöön toukokuussa 2025. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille esittelystä. — Sitten menemme puhujalistaan. — Edustaja Kallio.

16.13 Vesa Kallio kesä: Arvoisa puhemies! Luonnonsuojelulakiin ehdotetaan tehtäväksi uusiutuvan energian RED III -direktiivistä johtuvia muutoksia. Käytännössä tämä tarkoittaa, että uusiutuvan energian tuottamisen hankkeissa tehtäisiin yhtä aikaa ympäristövaikutusten ja Natura-arvioinnit. Mikäli näissä hankkeissa toteutetaan lieventäviä toimenpiteitä, mahdollistaisi se joidenkin EU:n luonto- ja lintudirektiiveihin kuuluvien lintujen mahdollisen hävittämisen tai häiritsemisen eikä sitä pidettäisi tahallisena. Muutosten myötä luonto- ja lintudirektiivien säännöksiin liittyvän erittäin tärkeän yleisen edun käsitettä tarkennettaisiin niin, että uusiutuvan energian hanke luettaisiin aina sen piiriin.

Arvoisa puhemies! Ehdotetut muutokset ovat lähtökohtaisesti kannatettavia mutta sisältävät joitain huomioitavia seikkoja.

Ympäristövaikutusten ja Natura-arvioiden käsittely yhdessä sujuvoitaisi hankkeiden valmistelua. Tähän sekä ennakoitavuuteen liittyy hallituksen esityksen luonnoksessa oleva RED III -direktiivin vaatimus, että mikäli mahdollista ympäristövaikutusten arviointia edellytetään, toimivaltaisen viranomaisen on lausuntoa antaessaan määriteltävä, mitä tietoja ympäristövaikutusten arviointiselostukseen tulee liittää. Tämä tarkoittaisi samalla, että tietojen kattavuutta ei enää myöhemmin laajennettaisi.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Jotta sujuvoittaminen toteutuu käytännössä, edellyttää se riittävää ja asiantuntevaa viranomaisresursointia. Suojeltujen lajien hävittämisen ja häiritsemisen tahallisuuteen liittyvän muutoksen osalta on huomioitava direktiivin ja ehdotetun kansallisen säännöksen sanamuotojen ero. Direktiivissä todetaan, että ”on toteutettu tarvittavia lieventäviä toimenpiteitä”, mutta luonnonsuojelulakiin ehdotetaan muotoa ”on toteutettu asianmukaiset toimenpiteet tällaisen tappamisen välttämiseksi ja häiriöiden estämiseksi”. Vaikka kirjausten tausta-ajatusta voi pitää samana, on silti syytä varmistaa, ettei erilainen sanamuoto aiheuta jatkossa tulkintaongelmia. On myös syytä harkita tarvetta sisällyttää kansalliseen sääntelyyn mahdollisuus hyödyntää direktiivin hengen mukaista ajatusta siitä, että on mahdollista hyödyntää myös uusia ja vielä testaamattomia toimenpiteitä.

Arvoisa puhemies! Vaikka uusiutuvan energian hankkeita pidettäisiin erittäin tärkeän yleisen edun mukaisina sekä kansanterveyttä ja turvallisuutta palvelevina, on syytä ottaa huomioon erilaisia näkökulmia tähän liittyen. Lähtökohtaisesti on hyvä, että luonto- ja lintudirektiivien tulkinta selkeytyy yhden poikkeusedellytyksen täyttymisen osalta. On kuitenkin hyvä ottaa huomioon myös se, kuinka paljon Suomessa on todellista tarvetta tehdä poikkeuksia uusiutuvan energian investointien kohdalla. Suomessa uusiutuvan energian osuus on suuri, ja voidaan arvioida, ettei nykyinen lainsäädäntö ole ainakaan tähän mennessä kohtuuttomasti haitannut tai hidastanut näiden investointien toteutumista — toki varmasti yksittäisiä vastakkaisiakin esimerkkejä löytyy.

Oleellinen kysymys on, onko olemassa riski, että jatkossa entistä useampi teollisuuden ala voitaisiin määritellä yleisen edun mukaiseksi. Tällöin nopeutetun käsittelyn piiriin tulevien hankkeiden ja sen myötä poikkeuksien määrä eliölajien suojelua koskevista säännöksistä voisi kasvaa. Tällaisena luontoa merkittävästi kuormittavana toimialana tulee erityisen kriittisesti arvioida uusiutuvan energian tuottamiseen ja käyttöön liittyvää akkuminaaliteollisuutta. 15 itäisen Suomen kuntaa sekä Etelä-Savon maakuntaliitto julkaisivat syksyllä 2023 julistuksen Saimaan alueen säilyttämisestä malmikaivostoiminnan ulkopuolella. Julistuksen otsikko kertoo oleellisen, minkä lisäksi yksi kappale tiivistää myös tähän hallituksen esitykseen liittyvän keskeisen huomion, jota ei voi sivuuttaa: ”Kaivostoiminnan lupien perusteena tulee olla kattava intressivertailu, jossa arvioidaan kokonaisvaltaisesti kaivostoiminnan merkitystä suhteessa paikkakunnan asutusoloille ja elinkeinoille aiheutuvaan haittaan.”

Arvoisa puhemies! Lainsäädännön sujuvoittaminen on aina lähtökohtaisesti hyvä asia. Sujuvoittamisen vaikutuksia, suoria ja välillisiä, sekä kustannuksia ja niiden kohdentumista tulee kuitenkin aina tarkastella äärimmäisellä huolellisuudella, niin myös tässä kohtaa luonnonsuojelulakia muutettaessa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

16.17 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Kiitoksia arvoisalle ministerille esittelystä.

Ihan kysyisin sen verran, että lipeääkö tämä esitys tai meneekö se lähelle tai vaikuttaako se mitenkään tähän valkuposkianhiongelmahan, kun se kuitenkin on tuolla maatiloilla ja muutenkin niillä on kaikenlaista tuotantolaitosta ja muuta voi olla, niin vaikuttaako tämä mitenkään näihin? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

16.17 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tällä ehdotetulla lailla pantaisiin kansallisesti täytäntöön muutokset uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämiseksi annetun Euroopan parlamentin neuvoston direktiiviin liittyvistä asioista. Elikkä kysymyksessä on EU:sta tuleva direktiivi. Tämän direktiivin valmistelun aikana alkoi Venäjän hyökkäyssota Ukrainaa vastaan, ja silloin myös maakaasun toimitusten ennennäkemätön väheneminen varmasti lisäsi sitä painetta viedä eteenpäin tätä direktiiviä.

Nostaisin esille tästä hallituksen esityksestä lausuntopalautetta. Tässähän puhutaan uusiutuvista energiamuodoista, ja tuulivoima on se, joka nousee hyvin vahvasti keskustelussa esille.

Haluan puhua tästä siksi, että 14.4. vuonna 24, eli tänä vuonna, Itä-Suomen yliopisto selvitti sitä, että tämä tuulivoimarakentaminen ja innokkuus siihen voi tyssätä paikallisten ihmisten vastustukseen. Suomeen on rakennettu tuulivoimaa paljon ja nopeasti, ja mikäli näitä tuulivoima-alueiden erilaisia yhteisvaikutuksia ei huomioida normaalia ja aiempaa paremmin, niin kyllä paikallinen vastustus voi yltyä niin kovaksi, että tuulivoimarakentaminen oikeasti saa vastatuulta ja ihmiset alkavat sitä vastustamaan. ”Tuulivoiman paikallinen hyväksyttävyyys on Suomessa koetuksella”, sanottiin tässä lehtiartikkelissa, ja tämä oli Itä-Suomen yliopiston tutkijoiden näkemys.

Tässä lausuntopalautteessa muun muassa Pelastetaan Pielaveden luonto ry ja kahdeksan yksityishenkilöä ovat kommentoineet juurikin sitä, että tuulivoiman haitalliset vaikutukset luontoon, eläimistöön, terveyteen ja ympäristöön tulisi huomioida. Täällä on myös nostettu esille maanomistajien oikeusturvaan liittyviä kysymyksiä uusiutuvan energian, erityisesti tuulivoiman, rakentamiseen liittyen, ja huoli vaikutusmahdollisuuksien kaventumisesta on huolestuttanut ihmisiä. Yksityishenkilöt mutta myös Maisema ry, Suomen luonnonsuojeluliitto, Muonion ja Kolarin Luonto ry, Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry, Villilohi ry ja Suomen Yrittäjät ovat todenneet lausunnoissaan näin. Saamelaiskäräjät ja saamelaispaliskunnat ovat esittäneet huolestumisensa uusiutuvan energian mahdollisesta rakentamisesta saamelaisalueelle ja sen aiheuttamista vaikutuksista alkuperäiskansan perustuslailliseen suojaan.

Elikkä tällaisia vakavia, isoja kysymyksiä, ja varmasti, ministeri, näitä kohtaatte kiertäessänne Suomea. Kysyisinkin: Miten vastaatte näihin huoliin? Maisema-, välke- ja äänihaitat huolestuttavat. Mainitsitte myös lintujen kuolemat tuulivoiman lapoihin. Kyllä minä pidän sitä aika tahallisenä. Minusta on huolestuttavaa, jos rakennetaan niin, että lintuja lentää lapoihin, kuolee ja pesimisalueet vaarantuvat. Miten vastaisitte tähän? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aalto-Setälä.

16.21 Pauli Aalto-Setälä kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille esityksestä. Nyt puhutaan oikeastaan erittäin tärkeästä asiasta. Me olemme sitoutuneet siihen, että luovutaan fossiilisista polttoaineista, niin ainoa tapa on rakentaa silloin puhdasta energiaa lisää. Tämä, vaikkakin on kotoisin EU-direktiivistä tänne Suomeen tullut lakiesitys, nimenomaan nopeuttaisi luvitusta, selkeyttäisi ja kirkastaisi sitä, mahdollistaisi lisää puhtaan energian tuotantoa. Tätä ongelmaa, joka meidät kärjistyy kuoliaaksi, ei oikeastaan voi ratkaista muuten kuin rakentamalla lisää puhdasta energiaa.

Se, mikä tässä on haasteellista, on se, että sillä on myöskin negatiivisia vaikutuksia. Luonnonsuojelunäkökulma pitää ottaa huomioon, ja varmaan valiokunnassa sitä käsittelemme. Mutta sitten, kun luin näitä perusteluja, joita oli muuten kohtuullisen paljon, 70

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

lausuntoa, niin täällä kuitenkin oli oikeastaan aika rohkaiseva vaikutusarvio. Täällähän sanotaan näin, että ”ehdotetulla muutoksella ei myöskään olisi merkittävää vaikutusta luonnonsuojelun kannalta, koska se koskisi vain uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentamisen tai toiminnan yhteydessä tahattomasti tapahtuvaa yksilön kuolemaa, kuten esimerkiksi linnun lentämistä tuulivoimalan liikkuvaan siipeen, mitä tälläkään hetkellä ei hallintokäytännössä ole pidetty tahallisenä toimintana. Ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia”. Siksi kannatan tätä esitystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pitko.

16.22 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Kaikki esitykset, jotka parantavat mahdollisuutta saada Suomeen lisää uusiutuvaa energiaa, ovat tervetulleita eduskuntaan, mutta samalla tietenkin täytyy muistaa se, että vihreä siirtymä täytyy toteuttaa niin, että se ei aiheuta haittaa luonnolle — muutenhan se ei voi olla vihreä. Lähtökohdan tulisi mielestäni olla jatkossakin se, että vihreän siirtymän hankkeet sijoitetaan aina luonnonsuojelualueitten ulkopuolelle. On itse asiassa ehkä vähän absurdi ajatuskin tällaisessa laajassa maassa kuin Suomi, missä meillä tällä hetkellä kiihtyvissä määrin tuulivoimaakin rakennetaan, että tuulivoimaa jouduttaisiin jossakin vaiheessa rakentamaan luonnonsuojelualueelle. Se ei missään tapauksessa mielestäni voi olla hyväksyttävää.

Asia, joka tässä esityksessä kaippaa mielestäni vielä selkiyttämistä, on erityisesti vihreän siirtymän hankkeiden määrittely niiden kokoluokan osalta, mutta myös esimerkiksi sen osalta, voivatko vesivoima ja biomassa olla mukana vihreän siirtymän hankkeissa. Mietin juuri tätä, että vihreäksi siirtymäksi ei voi sanoa hanketta, jolla on toisaalta positiivisia ilmastovaikutuksia mutta toisaalta merkittäviä negatiivisia vaikutuksia. Tiedetään, että vesivoima ja biomassa ovat tällaisia, siinä missä niillä kyllä fossiilista energiaa korvataan, niin niitten luontohaitat ovat merkittäviä myös biomassan osalta — toki myös ilmastohaitat, jos hiilinielut sitä kautta pienenevät.

Tämä luvituksen sujuvoittaminen on totta kai yhteinen tavoite, ja mielestäni on hyvä asia, että tutkitaan myös mahdollisuutta näitten erilaisten lupaprosessien yhtäaikaiseen edistämiseen. On toki myös niin, että tällainen ajoittaminen voi johtaa siihen, että tehdään myös tarpeettomia asioita, jos huomataan, että ei ole edellytyksiä ympäristöluvalle mutta on silti jo tehty laajat Natura-vaikutusten arvioinnit. Luvitukseen liittyy kuitenkin suuri huoleni, ja se liittyy hallituksen sopeutustavoitteeseen valtionhallinnossa, mikä merkittävästi osuu ympäristöhallintoon, sekä ministeriöön että ely-keskuksiin. Metsähallituksessa on tehty jo laajoja irtisanomisia, ne ovat juuri näitä valtion luonnonsuojelualan hallitsijoita.

Lopuksi haluan kuitenkin sanoa, että isossa kuvassa on tärkeää, että hallitus on sitoutunut edistämään päästötöntä energiaa. Sitä tarvitaan paljon lisää. Ja vaikka jo nyt näyttää siltä, että yksityiset rahavirrat sinne luonnostaan ohjautuvatkin, ei me silti voida jäädä vain odottamaan tumput suorina. Tarvitsemme kyllä kuitenkin myös mielestäni sitä keskustelua tässä yhteiskunnassa, miten vihreä siirtymä toteutetaan kestävästi. Toivonkin, että hallitus tuo meille lisää esityksiä tänne eduskuntaan, sellaisia, jotka sekä edistävät ilmastonmuutoksen torjuntaa että vaalivat meidän luonnon monimuotoisuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

16.25 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puheenjohtaja! Tähän edustaja Pitkon puheenvuoroon siitä, että resurssien väheneminen, lupakäytäntöjen jouhevoittaminen on sellainen dilemma, josta myös me SDP:ssä kannamme huolta ja johon on syytä käyttää aikaa tämän esityksen osalta.

Mutta oikeastaan se, mitä tässä kohtaa haluan tuoda esiin, on nimenomaan uusiutuva energia ja sen tarve. Varsinkin itäisessä Suomessa on edellytykset sille, että myös uusiutuvaa energiaa ja energiaa yleisesti ottaenkin on teollisuudelle, joka meillä siellä varsinkin kaakkoisella kulmalla on vielä hyvinvoivaa. Tästä nimittäin kertoo se, että Imatran terästehtas Ovako on tänään ilmoittanut suuresta investoinnista, joka on 30 vuoteen isoin, mitä koko tehtaassa on tehty. Se omalta osaltaan kertoo sitä kieltä, että Suomessa terästeollisuudella ja yleisesti ottaen teollisuudella on kyllä tulevaisuutta, mutta siihen myös tullaan tarvitsemaan energiaa. Tietenkin heillä on tätä jo mietitty, ja myös vetyputkia ja ylijäämävedyn käyttöä tullaan tulevaisuudessa kokeilemaan ja hyväksikäyttämään.

Sillä, että kun me täällä säädämme lainsäädäntöä, on merkitystä vuosikymmenten päähän. Se, että esimerkiksi Imatran terästehtaalla tällä hetkellä on mahdollisuudet investoida, on ollut pitkä tie. Toisaalta myös lupakäytäntöjen ja lain velvoitteiden mukaan tuleminen on ollut terästeollisuudelle kaakkoisessa Suomessa nimenomaan kilpailuvaltti, koska asiakkaat tällä hetkellä sitä puhtaampaa terästä haluavat ja toivovat saavansa.

Sen takia tällaisissa lainsäädäntökysymyksissä on otettava huomioon monta eri näkökulmaa, olipa kyse sitten siitä uusiutuvasta energiasta, siitä, kuinka säädetään lakia, miten luvitus järjestetään, niin että se on järkevää myöskin toimijoille, mutta myöskin niin, että se turvaa tämän ympäristön, joka siinä, vaikkapa tässä tapauksessa nyt terästehtaan ympärillä, on.

Eilen puhuin jo hiukan yön pikkutunteina kalastuksesta ja siitä, miten esimerkiksi Vuoksen taimen on pystytty elvyttämään. Kaikki nämä ovat toinen toisiinsa liittyviä kysymyksiä. Se, että terästehtas Imatralla voi hyvin, niin tällä hetkellä myös Vuoksen taimen voi erityisen hyvin kaupunkipuron myötä. Nämä eivät ole pois toinen toisiltaan vaan tukevat toinen toisiaan. Toivottavasti myös tällä yhteisellä askeleella päästään seuraavat sata vuotta eteenpäin niin taimenen kuin myöskin terästeollisuuden osalta kaakkoisessa Suomessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

16.28 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Tällä hallituksen direktiivillä on siis tausta tässä RED III -direktiivissä, joka on uusiutuvan energian direktiivi, ja sen kautta myöskin hallituksen omassa tavoitteessa siitä, että Suomesta tulisi puhtaan energian suurvalta. On ihan selvää ja varmasti kaikilla politiikan laidoilla jaettu yhteinen näkemys, että tarvitsemme lisää uusiutuvaa energiaa. Sitä tarvitaan lisää sellaisissa määrin, että lisätoimia ja uudentyypistä sääntelyä tarvitaan. Ja yksi keskeinen konkreettinen kärkitavoite hallituksella suhteessa tähän uusiutuvan energian, puhtaan energian, lisäämiseen liittyy nimenomaan lupamenettelyiden sujuvoittamiseen, niin ettei meillä ole pullonkauloja siinä, millä tavalla tätä uusiutuvaa, puhdasta energiaa saadaan. Tässä kohtaa esimerkiksi nämä samanaikaiset arvioinnit, yva-arviointi ja Natura-arviointi, ovat yksi konkreettinen esimerkki.

Tämä esitys on hyvä esimerkki myös siitä valtavan tärkeästä ja ajankohtaisesta pohdinnasta, jota tässä ajassa meidän päättäjien on tehtävä, liittyen ilmastoratkaisuihin, ilmasto-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

toimiin ja toimiin luontokadon pysäyttämiseksi. Lähtökohta on ilmiselvä siinä, että luontokato ja ilmastonmuutos ovat kytkeytyneet toisiinsa ja niitä pitää pystyä ratkaisemaan yhdessä. Samalla on niin, että me emme voi tehdä ilmastotoimia, jotka sitten vaikeuttavat tämän luontokadon ratkaisemista. Tätä tasapainoa haetaan ja hallitus on tässäkin esityksessä pyrkinyt hakemaan. Totta kai meidän on oltava tarkkoja siinä, millä tavalla uusiutuvan energian hankkeet vaikuttavat luontoon ympärillä tai vaikuttavat niihin suojelutavoitteisiin, mitä meillä on, ja tätä harkintaa ja näitä arviointeja näissä prosesseissa tehdään.

Nämä ovat, uskon, yhteisiä asioita, puoluerajat ylittäen. Lähtökohta on kuitenkin se, että uusiutuva energia on se suunta, mihin meidän on mentävä, ja tarvitaan sääntelykehikkoa ja prosessit, jotka mahdollistavat uusiutuvan energian lisäämisen Eurooppa-tasoisesti, Euroopassa, ja meillä kansallisesti Suomessa. Tämä esitys on nyt yksi osa tätä kokonaisuutta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huru.

16.31 Petri Huru ps: Kiitos, rouva puhemies! Kiitos esittelystä, arvoisa ministeri. Tässähän on tarkoitus uusiutuvan energian hankkeiden luvitusta sujuvoittaa. Kysyisin lähinnä siihen liittyen: Näettekö uhkana, että muiden investointien osalta mahdollisesti käsittelyajat voivat pidentyä? Ja toisaalta olisiko tätä syytä jatkossa laajentaa koskemaan myös näitä puhtaan siirtymän muita investointeja kuten esimerkiksi Harjavallassa olevaa BASFin akkumateriaalilaitosta, joka on nyt luvitusten takia seisonut? Kuinka tärkeänä näette, että hallitus puuttuu myös näihin ongelmiin? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Juvonen.

16.32 Arja Juvonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tämän esityksen tarkoituksena on edistää uusiutuvan energian käytön mahdollisuutta ja luvituksen nopeuttamista ja sujuvoittamista. Kysyisin vielä ministeriltä: Kun uusiutuvan energian tuotantoon liittyy tuulivoimaloiden rakentaminen, niin on paljon puhuttu sitä, että Itä-Suomesta ei tuulivoimaloita löydy. Kyseessä on myös varmasti turvallisuuskysymys ja ymmärtääkseni myös Puolustusvoimille tärkeä asia siitä, että katvealueille ei voisi tuulivoimaloita rakentaa erityisesti sinne, missä tarvitaan tutkia ja missä täytyy olla hyvä näkyväisyys idänpuoleiseen Suomeen. Kysyisin siitä, miten näiden asioiden kanssa mennään eteenpäin.

Pidän tärkeänä sitä, että saamme Suomeen datakeskuksia. Ne vievät paljon kyllä energiaa ja sähköä, mutta sitten sillä saadulla hukkalämmöllä pystytään tuottamaan energiaa ja lämmittämään kaupunkien koteja ja asuntoja, niin että se on hyvä asia. Mutta kuten edellisessä puheenvuorossa nostin esille tämän ihmisten huolen siitä, miten tuulivoimaloita rakennetaan ja mihin ja että kuunnellaan maanomistajien ja asukkaiden ääntä, niin se on äärettömän tärkeää. Me kaikki varmasti olemme sitä mieltä, että fossiilisista polttoaineista on päästävä eroon, mutta on myös se, että emme unohda ihmistä siellä keskellä, jotka sitten lähellä tuulivoimaloita asuvat. Kuullaan myös heidänkin huolensa.

Mutta tämä Itä-Suomen tilanne kiinnostaa, miten sinne mahdollisesti rakennetaan. Viitostien toisella puolella ei tuulivoimaloita näe. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kinnari ja sen jälkeen ministeri, mikäli hän haluaa puheenvuoron käyttää. — Edustaja Kinnari, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

16.34 Teemu Kinnari kok: Joo. — Kiitos, rouva puhemies! Ja kiitos ministerille esittelystä.

Nimenomaan, esityshän pitää sisällään sen ison hallitusohjelmakirjauksen, elikkä luvutusten sujuvoittaminen, ja erityisen tärkeää se on nyt näissä energia-asioissa. Pitää tunnistaa merkittävästi muuttunut energiapoliittinen tilanne. Venäjän hyökkäyssota käynnisti monta päällekkäistä kriisiä, ja yksi on tietysti tämä energiakriisi. Se näkyy Suomessa nyt monella tavoin: sähkömarkkinoiden häiriöinä, mutta sitten kun mennään kiinteisiin polttoaineisiin ja lämmöntuotantoon, niin se on näkynyt tietysti tässä nyt lisääntyvänä puunkäytönä. Ja kun tässä viitattiin biomassan käyttöön ja ehkä sen hyväksyttävyyden näkökulmaan, niin kyllä meidän kuuluu tunnustaa ja ymmärtää, että tässä ajan hetkessä näitä metsäbiomassoja me tulemme tarvitsemaan jatkossakin. [Petri Huru: Juuri näin!] Mutta toki tämmöinen polttoon perustuva lämmöntuotanto tulee aikanaan vähenemään. Tässä on joka tapauksessa jonkunmoinen siirtymäaika, ja pitää ymmärtää, että se on omavaraisuus-, huoltovarmuuskysymys mitä pikemminkin.

Mutta oikeastaan kysymys vielä ministerille: miltä nyt näyttää näitten uusiutuvien energiatuotantojen investointien tilanne? Siinä on tiedossa, että niitä on tänne tavoiteltu, mutta kysymys kuuluu, että mikä on nyt viime hetken arvio. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.36 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä huomioista. Valiokunta varmasti tarkastelee asioita tarkemminkin. Ja ensinnäkin täytyy tietysti korostaa, että tämä on vain yksi pieni palikka laajemmassa uusiutuvan energian ja puhtaiden investointien luvituksen sujuvoittamishankkeissa ja todella liittyy nyt tähän RED III -direktiiviin.

Tässä muun muassa edustaja Huru nosti esille sen, voiko sitä ajatella niin, että jos nostetaan uusiutuvan energian hankkeita etusijalle, niin se olisi muilta investoineilta pois. Sanoisin, että tällaista huolta en näkisi, ennen kaikkea sen takia, että tässä nyt merkittäviä kysymyksiä on se, että voidaan tehdä ympäristövaikutusten arviointi ja Natura-arviointi samassa ja selkeytetään erityisesti lintuihin kohdistuvien riskien määrittelyä näissä hankkeissa. Se ei tavallaan hidasta minkään teollisen investoinnin toteuttamista. Ja se, että nyt nähdään aina erittäin tärkeän yleisen edun mukaisina nämä hankkeet, voi toki jossain kohtaa vaikuttaa myös käsittelyyn mutta pikemminkin siihen, milloin tulkitaan mikäkin haitta sallituksi.

Pikemminkinhän meillä on tällainen tietynlainen muna—kana-ongelma, mihin tässä myös edustaja Kinnari viittasi: se, että meillä sinänsä on pystytty lisäämään sähköntuotantoa merkittävästi noin kokonaiskapasiteettina sekä Olkiluoto kolmosen tultua verkkoon että myös eittämättä tuulivoiman kapasiteetin moninkertaistuttua viimeisen viiden vuoden aikana, on keskeinen syy siihen, miksi meillä on kiinnostusta investoida kyllä myös jalostavan teollisuuden hankkeisiin. Tässä mainittiin nyt Ovakon jatkoinvestointi tuolla Imatran suunnalla, joka kertoo sitoutumisesta tänne. Eilen kuultiin myös Hitachin eli entisen ABB:n muuntamotuotannon 170 miljoonan euron kokoinen investointipäätös Suomeen ja niin edelleen. Ja tietysti toivomme, että saamme näitä miljardiluokan investointeja liikkeelle myös hallituksen verohuojennusesityksen vauhdittamana, joka kehysriihessä päätettiin.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Hallitus on myös tuomassa nyt ihan lähiaikoina itse asiassa rakennuslain korjaussarjan yhteydessä tällaisen puhtaan siirtymän investointien sijoittumislupamenettelyn, joka loisi kunnille myös mahdollisuuden niin halutessaan tehdä yhdessä luvitus- ja kaavoituspäätöksiä yhdessä sujuvammassa luvassa silloin, kun puhutaan tämmöisestä merkittävästä työpaikkoja ja puhdasta siirtymää edistävästä investoinnista.

Täällä edustaja Juvonen ja osin muutkin kysyivät tuulivoiman ja aurinkovoiman sijoittelukysymyksistä. Hallitusohjelma tunnistaa sinänsä hyvin myöskin tämän kysymyksen siitä, että yleinen hyväksyttävyys tuulivoimalle on tärkeä osa ja täytyy myös ikään kuin oikeudenmukaisuutta varmistaa näissä asioissa. Meillä on tulossa lunastuslain kautta lunastuskorvausten nosto erityisesti siirtolinjoihin vaikuttavana tekijänä tai siirtolinjojen maa-alueille, maata omistavien kannalta vähimmäisetäisyys asutukseen. Meillä on tulossa yvarajan tarkistus teollisten tuulivoimahankkeiden osalta, purku- ja ennallistamisrahoitukset tulevat pakollisiksi ja tuulivoima osallistuu myös kapasiteettimekanismin rahoittamiseen. Tätä kautta tässä mennään tältä osin eteenpäin, se on tärkeää. Aurinkovoimaa ohjataan muualle kuin ruuantuotanto- tai metsäalueille.

Ja kun tässä edustaja Kallio erityisesti sanoi, aivan oikein, sinänsä hyvän kysymyksen, onko meillä sitten ollut ongelmaa tuulivoiman luvittamisessa, kun sitä on kuitenkin syntynyt paljon viime vuosina, niin sanoisin, että kyllä toisaalta sitten täytyy muistaa, että esimerkiksi siellä Itä-Suomessa, jossa eittämättä Puolustusvoimien legitiimit tarpeet ovat olleet keskeinen rajoite, on Puolustusvoimat myöntäneetkin mahdollisuuksia tuulivoimaan. Mutta aika usein siellä ovat sitten muista syistä hankkeet kutistuneet tai menneet mahdottomiksi, jolloin kyllä sinänsä, jos halutaan monipuolisesti Suomessa myös uusiutuvaa energiaa rakentaa, tämäntyyppisillä asioilla, joista tässä esityksessä on kyse, voi olla merkitystä myös esimerkiksi siinä, että niitä harvoja paikkoja, jotka on Itä-Suomessa jo nykyisillä menettelyillä mahdollista maanpuolustuksen kannalta ottaa käyttöön, pystytään siihen hieman paremmin käyttöön ottamaan.

Kysyttiin myös, mitä kuuluu tälle Itä-Suomen tuulivoimatilanteelle. Siinähan meillä on puolustusministerin kanssa yhdessä asetettu virkatyöryhmä, joka juhannukseen mennessä on vastuussa oikeastaan rehellisesti katsomaan, mikä on mahdotonta ja mikä on mahdollista, ja sitten, miten se, mikä on mahdollista, voitaisiin järkevästi rahoittaa. Yhtälöhän ei tietenkään ole helppo, koska hallitus ei missään nimessä halua tehdä kompromisseja meidän aluevalvontakyvyn osalta. Meidän täytyy pystyä näkemään ja myöskin siirtämään meidän aluevalvonnan kyvykkyyksiä tuolla itäisellä vyöhykkeellä. Mutta samaan aikaan toki etsitään mahdollisuuksia siihen, miten voidaan edistää energiantuotantoa ja sen osana tuulivoimaa, mutta myös muita muotoja, jotka ovat helpommin sovitettavissa tähän tutka-valvontaan, aurinkovoimaa, tietysti myös ydinvoiman eri kokoluokkia ja näin poispäin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset ministerille vastauksesta. — Tässä vaiheessa asian käsittely keskeytetään, koska aika, jonka olemme tähän varanneet tässä vaiheessa, on päättynyt. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.41.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Asian käsittelyä jatkettiin kello 22.56.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt jatketaan aiemmin tässä istunnossa keskeytetyn asiakohdan 7 käsittelyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

8. Välikysymys sairaaloiden alasajosta

Välikysymys VK 3/2024 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt jatketaan 23.4. pidetyssä täysistunnossa keskeytetyn sairaaloiden alasajoa koskevan Kim Bergin ja muiden esittäneiden välikysymyksen 3/2024 käsittelyä.

Keskustelu jatkuu. — Edustaja Suhonen.

Keskustelu

16.41 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Todellakin eilen kävimme puhemaratonina siitä, mitkä vaikutukset tulevat olemaan tässä sairaalaverkon ja päivystysten alasajossa, ja olisin tietysti toivonut, kun eilen jäi yksi kysymys vielä rästiin, että olisi nyt ministeri ollut vastaamassa, mutta esitän sen nyt sitten siitä huolimatta tässä.

Elikkä kun eilen tuli esiin Pohjois-Savon osalta Iisalmen ja Varkauden sairaaloiden ympärivuorokautisen päivystyksen lakkaaminen, niin on todettava se, että jo viime vuoden alkupuolella hyvinvointialueen ensihoidon ja päivystyksen vastaava lääkäri Tero Martikainen totesi, että päivystyksen keskittäminen KYSiin vaatisi isoja investointeja. Pitäisi rakentaa uusia rakennuksia, jotta kaikki potilaat mahtuisivat sinne. Pitäisi myös tuplata tai ainakin nostaa merkittävästi ensihoidon kapasiteettia. Puhutaan merkittävistä summista hyvinvointialueen osalta. Tero Martikaisen mielestä maakunnan pitkät etäisyydet ja ikääntyvä väestö edellyttävät, että päivystykset Iisalmissa ja Varkaudessa jatkuvat myös vuoden 2025 jälkeen.

Ministeri Juuso totesi eilen täällä salissa, että esimerkiksi juuri Varkauden ympärivuorokautisen päivystyksen osalta ei ole tunnuslukuja edes käytettävissä liittyen siihen, minkä verran siellä yöllä keskimäärin henkilöitä käy hoitoa saamassa, ja muitakaan tunnuslukuja ei ole Varkauden osalta käytössä. Olisin nyt kysynyt ministeriltä, miten kummassa sitten tämän Varkauden ympärivuorokautisen päivystyksen osalta voidaan tehdä päätös noin vain, kun ei ole tiedossa edes tunnuslukuja siitä, minkälaista toimintaa siellä on ollut ja minkälaista toimintaa on jatkossa ja minkälaisia kustannuksia nimenomaan tämä lakkautus tulee aiheuttamaan seutukunnalle, hoidon tarpeessa oleville ihmisille itselleen ja koko hyvinvointialueelle. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

16.43 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Tästä edustaja Suhosen puheesta on hyvä jatkaa siitä, mitä sairaalan lakkautuspäätös tekee alueelle. Kun tässä nyt on jo vuoden verran, koko tämä uusi eduskuntakausi, puhuttu siitä, kuinka itäiseen Suomeen täytyy saada apua, niin minkäänlaisia toimia ja tekoja ei ole, mutta sen sijaan kyllä sairaaloiden lakkautuspäätöksiä lupaillaan toteuttaa hallituksen puolesta. Sehän tarkoittaa käytännössä sitä, että kun tällaiset uutiset paikkakuntaa kohtaavat, niin siinä vaiheessa hyvinvoinnin parissa ja terveyskeskuksissa ja sairaaloissa työskentelevät ihmiset rupeavat harkitsemaan sitä, että he lähtevät toiselle paikkakunnalle, koska sitä omaa elantoa ei välttämättä ole enää tulevaisuudessa mahdollista hankkia kyseisessä kaupungissa. Tästähän tulee semmoinen oma negatiivinen pyörä, joka sitten alkaa surkastuttamaan koko aluetta, kun ensin lähtevät hoitajat, lääkärit ja sitten perässä tietenkin puoliset ja lapset pois.

Toinen kysymys, mikä tässä hallituksen sairaalaverkkoa koskevassa esityksessä on kyllä vähintäänkin kyseenalainen, on nimenomaan tämä talouspuoli. Näitä esityksiä perustellaan sillä, että täytyy säästää. Etelä-Karjalan hyvinvointialue laski, että 30 miljoonaa kustannukset lisääntyvät näillä hallituksen säästöillä. Siis se ei ole mikään säästö, vaan se lisää kustannuksia. Ambulanssi- ja ostopalveluiden kasvu on muun muassa niitä suuria kustannusten lisääjiä. Tarvittaisiin 10 ambulanssia lisää ja tietenkin niihin sitten vielä se henkilökunta tekemään työtä kolmessa vuorossa. Etelä-Karjalan alueella on myös sata aikakriittistä synnytystä, ja kun ajattelen näitä muita alueita, jotka ovat ehkä vähän isompia, toiset pienempiä, niin arviot varmaan ovat aika liki samoja myös muilla alueilla. Sen lisäksi oma lähisairaalan Lappeenrannassa on Suomen mittapuussa ollut varsinainen edelläkävijä muun muassa sädehoidon osalta. No, Kouvolassa on tehty samanlaisia laskelmia, ja siellä nämä hallituksen säästötoimet tarkoittavat 4–9 miljoonan euron lisäystä.

Eli kun hallitus perustelee näitä toimia sillä, että nyt on pakko säästää, niin tällä pakolla he todellisuudessa lisäävät kustannuksia hyvinvointialueille nimenomaan näiden ambulanssien ja niiden tarpeen ja henkilöstön myötä, mikä tarkoittaa sitten lisäystä eikä suinkaan säästöä. Kyllä tässä vähän on sellainen olo, että meinaako mennä lapsi pesuveden mukana hallituksen talousajattelussa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

16.46 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! Vaikka kaikki jo ahdistuisivat ajatuksesta, että kyllä ne vielä kiipeävät tuonne, niin tämä nyt on vaan niin iso periaatteellinen kokonaismuutos meidän hyvinvointipalveluidemme ytimeen, että minun mielestäni historiankirjoihin pitää jäädä syvät ja analyttiset pohdinnat siitä, mitä vaikutuksia kaikella tällä voi loppupelissä olla. Minä koen itse, että hyvin vähäisin analyysin ja arvioin on lähdetty tekemään säästöratkaisuja semmoisista asioista, joista ei pitäisi tehdä päätöksiä ilman arvioita, ilman vaikutusanalyysia, ennen kaikkea turvallisuusanalyysia siitä, mitä se tarkoittaa siellä alueella palveluiden saatavuuden näkökulmasta.

Joku voisi sanoa, että se on ihan mitätön juttu, että yöpäivystys lakkaa Iisalnessa, Jämsässä, Kouvolassa, Raahessa ja Varkaudessa. Kuten tuossa yön hämärinä tunteina totesin siitä, että kun täällä heiteltiin sitä ajatusta, että puolen tunnin sisältä löytyy sairaaloita, niin tosiaan, kun tätä karttajarjoitusta on tehnyt, niin ei täällä juurikaan ole semmoisia paikkoja, että puolen tunnin sisällä siirryttäisiin jonnekin toiseen sairaalaan. Matkat ovat keskimäärin 50 minuutista 1,5 tuntiin, 2 tuntiin, jopa 2,5 tuntiin, että kyllä tällä on aika isoja vaikutuksia myöskin siinä, minkälaisia kuljetusmatkoja ihmisille tulee. Ja totta kai sillä on

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

merkitystä, minkälaista ambulanssikapasiteettia alueella on myöskin käytettävissä, onko siellä perustason autoja vai hoitotason autoja, minkälaista apua siellä ihmiselle pystytään sitten ajantasaisesti tarjoamaan.

Hyvinvointialueet varmasti tekevät parhaansa niillä resursseilla, mitkä on. Mutta kyllä hän tämä on semmoinen avokämmen, oikein semmoinen kunnon litsari sille ajatukselle, että me tässä sote-uudistuksessa teemme sen muutoksen, että suomalainen terveydenhuoltojärjestelmä ja sosiaalipalvelu siirtyvät sieltä jälkihoidosta ennaltaehkäisyyn. Se on ehkä kaikkein isoimmin unohtunut siitä yhteisestä keskustelusta, mitä edellisellä kaudella käytiin, että me oikeasti ollaan koko joukkueena sitouduttu siihen, että rahat riittäisivät pidemmälle, jos me ennaltaehkäistään sairauksia, jos me ennaltaehkäistään niitä ongelmia ja erilaisia kokonaisvaikutuksia, mitä syntyy.

Se ehkä tuntuu kaikkein kipeimmältä, että se 26 miljoonan säästö, mitä tässäkin näitten sairaaloitten alasajolla saavutetaan, on sitten samassa vastapallossa kaljakeissin kanssa. Kun minä mietin sitä, että jos sitä kaljakeissia tässä yhteiskunnassa kevennettäisiin siitä näkökulmasta, että alkoholinkäyttö vähenisi, niin siellä olisi potentiaali jo pelkästään sillä, että me puolitetaan suomalainen alkoholinkäyttö, yli kuusi miljardia euroa. Ja ketä kiinnostaa? Ei ketään. Kyllä ne saavat puhua täällä yön, päivän kanssa. Ihmiset katselevat, osa seinille, [Salissa soi puhelin] ja osalla on diskokin siellä käynnissä. [Naurua] Se on tietysti hyvä, työpaikkaliikuntaa täällä kyllä tarvittaisiinkin, että yläpäässäkin alkaisi veri kiertää. Tämä on semmoinen ongelmavyöhyke ihan aidosti tässä koko meidän järjestelmässämme, että minä kuulen täällä päivä toisensa, viikko toisensa jälkeen sen ulinan siitä, kuinka raha ei riitä. Mutta koskaan ei löydy yhteistä tahtoa siihen, että oikeasti pureuduttaisiin niihin isoihin ongelmiin, mistä ne talouden menot syntyvät.

Ehkä täytyy, rakas puhemies, vielä kerran sanoa se, että viime vuonna kului 11,7 miljardia mielenterveyden ongelmien erinäisiin hoitoihin, erinäisiin sairaalomiin ja muuhun, 11,7 miljardia. No ei, tuijottakaa tiiviisti vaan läppäreitä — pikkurahaa. 4 miljardia, muut työkyvyttömyyteen johtavat syyt, ennenaikaiset tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Tästä tulee valtava potti rahaa, mutta siihen pitää pureutua syvällisesti, tehdä oikeasti ylihallituskautinen ohjelma ja rakentaa asiat niin, että tämä hyvinvointiyhteiskunta voi selviytyä. Se ei selviydy juustohöylämällä eikä järjettömiä leikkauksia tukasta kiskomalla, mutta niin on tehty. Ja aika moni hallituspuolueenkin kansanedustaja on yllätetty housut kintuissa näillä ratkaisuilla, että kyllä heilläkään ei ole ihan helppoa näinä päivinä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén poissa. — Edustaja Pekonen.

16.52 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Keskustelua on käyty jo aika monta tuntia, ja täytyy todeta, että itse olen tyytyväinen erityisesti siitä syystä, että eilen ei ääni kulkenut ollenkaan, mutta tänään vähän paremmin. Vielä kun on mahdollisuus puheenvuoro asiasta käyttää, niin teen sen.

Mutta, arvoisa puhemies, todella viime viikolla me saatiin lukea, kuinka neljä miestä meni armeijan saunaan ja päätti, mistä Suomi säästää. Saunassahan päätettiin muun muassa arvonlisäveron korottamisesta ja uudesta makeisverosta. Yksi saunojista puolusti sipsejä, toinen keksejä, mutta irtokarkit ja suklaa eivät löytäneet puolustajia tästä nelikosta. Samalla reissulla päätettiin myöskin toteuttaa säästöt sairaalaverkkoon, vaikka ministeri Juuso oli jo useaan otteeseen toistellut täällä eduskunnan täysistunnossa, ettei yhtään sairaalaa lakkauteta. Nyt kuitenkin sakset viuhuvat ja sairaalat saavat kyytiä. Ministeri voi edelleen

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

jatkaa täällä salissa vakuuttelua siitä, ettei sairaaloita lakkauteta, mutta tosiasiasa nämä nyt, siellä saunareissulla tehdyt säästöpäätökset, näivettävät sairaaloiden toimintoja niin paljon, että ne lopulta lakkaavat vain olemasta. Ehkä se sitten lopulta on aluevaltuutettujen syy siellä aluevaltuustoissa, mutta ministeri ei tästä vastuuta kannan.

Puhemies! Pidän tätä hallituksen toimintatapaa erittäin kummallisena. Neljä miestä menee saunaan päättämään asioista, eivätkä asioista vastuussa olevat ministerit tiedä, mitä yli-päättään päätetään. Ministeri Juuso on vastannut 12.4. edustaja Werningin kirjalliseen kysymykseen: ”Hallituksen esitys eduskunnalle sairaaloiden ja päivystysten roolista ja palveluverkosta on tarkoitus antaa syksyllä 2024. Toistaiseksi on ennenaikaista arvioida yksittäisten sairaaloiden tai päivystysten roolia tulevaisuudessa tämän jälkeen, kun lainsäädännön valmistelu on kesken.” Tästä kolmen päivän päästä 15.—16.4. kehysriihessä päätettiin tehdä säästöt sairaalaverkkoon. Eilen ehdin kysyä tätä debattikeskustelussa, ja pääministeri Orpo vastasi, että kyllä, päätös tehtiin kehysriihessä. Kyllä, näin tehtiin kolme päivää sen jälkeen, kun ministeri Juuso oli itse todennut, että on ennenaikaista arvioida tämän esityksen vaikutuksia. Samaan aikaan on sanottu, että tämä sairaalaverkkoesitys, mitä sille ikinä sitten tuleekaan tapahtumaan, tehdään hyvässä yhteistyössä, yhdessä hyvinvointialueiden kanssa, ja vaikutusarviot arvioidaan siinä yhteydessä. Ei ehditty ilmeisesti käydä keskusteluja hyvinvointialueiden kanssa. Ei todennäköisesti ehditty myöskään niitä vaikutusarvioita siinä kolmessa päivässä suorittamaan. Pidän tätä erittäin vastuutomana päätöksentekona, arvoisa puhemies.

Hallitus on siis todellakin tekemässä mittavia muutoksia ja säästöjä pitkien välimatkojen Suomen sairaalaverkkoon. Itäisessä Suomessa käy todellinen kato päivystävien sairaaloiden suhteen, niin kuin täällä salissa on useaan kertaan jo lueteltu ne kaikki sairaalat, joita tämä päätös tulee koskemaan. Mitään vaikutusarvioita ei ole tehty, ei liioin sen suhteen, mitä tämä päätös tulee sitten tarkoittamaan ihmisille, heidän terveydelleen ja turvallisuudelleen tai hyvinvointialueiden työntekijöille ja heidän tulevaisuudelleen. Päätöksiä perustellaan ainoastaan pakolla, ja te, arvoisat hallituspuolueiden edustajat, täällä julistatte tätä vaihtoehtottomuutta. Mutta lopulta kysymys on arvoista, sillä aina on vaihtoehtoja, ja niitä vaihtoehtoja on täällä esitetty, mutta kun te ette kuule niitä vaihtoehtoja, ja se on minusta surullista. Kyllä minä pitäisin sitä hyvänä yhteistyönä, että silloin, kun vaihtoehtoja ja yhteistyön kättä tarjotaan, myös kuunnellaan ja niitä vaihtoehtoja otetaan vastaan. Te olette valinneet tukea yksityisiä terveysfirmoja Kela-korvausten muodossa, ja te olette valinneet tukea rikkaita suomalaisia.

Arvoisa puhemies! Saunajat päättivät myös säästää ministeri Juuson hallinnonalalta 100 miljoonaa euroa sosiaalihuollon palveluista. Ministeri Juuso ehti jo itsekin harmitella näitä mittavia säästöjä jälkikäteen, eikä oikein osannut sanoa, kuinka nämä säästöt voitaisiin toteuttaa.

Minun on pakko todeta, että samaan aikaan, kun olen todella vihainen siitä, että ministeri Juuso ei pysty pitämään puoliaan tai sosiaali- ja terveysministeriön puolia tai kaikista heikoimmassa asemassa olevien suomalaisten puolia, [Puhemies koputtaa] niin minä olen, puhemies, todella pahoillani ministeri Juuson puolesta, että hänen hallituskumppaninsa kohtelevat häntä näin epäkunnioittavasti ja jättävät hänet täysin yksin päätöksenteon ulkopuolelle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hiltunen.

16.58 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt selkeän arvovalinnan ja päättänyt ajaa alas julkiset sosiaali- ja terveystalvet panostaen samaan aikaan yksityiseen sote-sektoriin. On epäinhimillistä, ettei hoitoon jatkossa tarvitse päästä vasta kuin kolmen kuukauden jälkeen nykyisen kahden viikon sijaan tai että hädän hetkellä apu voi olla lähimmillään useiden tuntien päässä, jolloin se voi olla jo myöhäistä.

Sosiaali- ja terveystalvetuiden palveluverkkopäätökset ovat aluepolitiikkaa ja osa koko Suomen huoltovarmuutta. Sote-alan ammattilaiset menettävät työnsä ja ihmiset perustalvetuidensa leikattavilla alueilla, kuten alueellamme Raahessa ja Oulaisissa. Samaa aikaan Pohteella ministeri Juuson puolueen aluevaltuutetut esittävät kyseisten sairaaloiden toimintojen jatkamista, melko räikeää muunneltua totuutta siis alueen asukkaille. Työntekijäpula on kyllä todellinen ja hyvinvointialueita on kehitettävä, mutta kun hallitus vie rahoituksen, se ei ole mahdollista.

Jos ministeri Juuso olisi nyt täällä paikalla, olisi kysynyt häneltä: edistävätö nämä leikkaukset ja päivystysten lakkauttamiset tavoitetta terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Gebhard.

16.59 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Edelleen tässä keskustelussa on eilen ja tänään näyttänyt siltä, että hallitus ei tunnu ihan itsekään tietävän, millaisia vaikutuksia leikkauksilla on. [Aino-Kaisa Pekonen: No ei todellakaan!] Esimerkiksi 100 miljoonan leikkauksia sosiaalihuollon palveluihin ei olla tarkemmin avattu, mutta varmaa on, että ne kohdistuvat heikommassa asemassa oleviin.

Palaan vielä tähän keskusteluun oikeistohallituksen lemmikistä eli yksityisen terveydenhuollon Kela-korvauksista.

Nehän eivät lisää terveystalvetuiden saatavuutta muille paitsi heille, joilla on varaa maksaa satanen lääkärikäynnistä tai yli 10 000 euroa lapsettomuushoidosta. On järjetöntä, että niihin panostetaan nimenomaan julkisen järjestelmän kustannuksella. Hoitotakuu romutetaan samalla, kun yksityistä terveystalvetbisnestä pönkitetään.

On myös melko erikoista antaa ymmärtää, että yksityisen puolen Kela-korvaukset olisi vat paras tapa edistää ihmisten lapsihaaveiden toteutumista. Olisi ehkä enemmän oikein sanoa, että niillä voidaan edistää hyvätuloisten lapsihaaveiden toteutumista, vaikka itse pidän hyvin tärkeänä, että hedelmöityshoitoihin pääsee, sillä monelle hedelmöityshoidot ovat faktisesti ainoa tapa hankkia lapsi. On myös totta, että reippaasti yli 10 000 euron hoitoihin ei kaikilla ole varaa Kela-korvauksesta riippumatta, ja tämän luulisi hallituspuolueiden edustajienkin ymmärtävän. Siksi tässä asiassa pitäisi panostaa enemmän nimenomaan julkisen puolen vahvistamiseen.

Eikä lapsettomuushoitojen tukeminen todellakaan myöskään selitä koko 500 miljoonan euron summaa, jonka hallitus on käyttämässä yksityisen puolen terveystalvetbisnekseen. Suomeksahan vain viisi prosenttia lapsista syntyy hedelmöityshoidoilla. Se on huomattavasti vähemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Esimerkiksi THL:n tutkimusprofessori Mika Gisslerin mukaan tämä kertoo siitä, että Suomessa ei tarjota tarpeeksi kohtuuhintaisia hedelmöityshoitoja julkisessa terveydenhuollossa.

Korotetut Kela-korvaukset valuvat yritysten voittoihin ja vievät talvetut yhä kauemmas näistä pienituloisista ihmisistä samalla, kun julkisen puolen henkilöstöpula syvenee. Hallitus siis lisää terveyden eriarvoisuutta, eikä tämä ole millään tavalla hyväksyttävää. Halli-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

tus ei ole kyennyt perustelemaan millään argumentilla tätä mittavaa järjestelmätason muutosta, jossa romutetaan julkinen terveydenhuolto. Tähän mennessä hoitoonpääsyn takaaminen ja myös terveyserojen kaventaminen ovat olleet pitkälti jaettuja tavoitteita. Hallitus toimii kuitenkin täysin päinvastoin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

17.03 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Kyllähän se Suomi ja sote on aika lailla ongelmissa. Siinä on hoitojonoja ja henkilöstön saatavuuden ongelmia ja monta muuta asiaa. [Suna Kymäläinen: Kohta vaan lisääntyy!] Näitä ongelmia on tosiaan jäänyt ratkaisematta siinä vaiheessa, kun sotea tehtiin. Nykyinen hallitus on joutunut paikkaamaan ongelmia parhaansa mukaan, ja rahaakin on lisätty sitä mukaa kuin rahaa on tarvittu. [Aino-Kaisa Pekonen: Minne on lisätty?] Valitettavasti on ollut tiedossa jo siinä vaiheessa, kun sotea tehtiin, että nämä alueet tulevat tekemään alijäämää, ja siitä siinä vaiheessa kyllä varoiteltiin, oli vain niin hirveä kiire saada sote läpi. [Timo Harakka: Edellisellä hallituksella ei ollut kyllä kiire!] Tässä taloudellisessa tilanteessa, mihinkä maamme on nyt ajettu, on hallituksen kannettava vastuuta. Kyllä ihmisistä pidetään huolta, ja hallitus laittaa kuitenkin miljardin joka vuosi hyvinvointialueille lisää rahaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

17.04 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu sairaaloiden alasajosta jatkuu nyt toista päivää ja vaikuttaa polkevan aivan täysin paikoillaan. Näyttää siltä, että tätä nyt vain venytetään aivan tarkoituksellisesti. Tällä taktiikalla ei kyllä enää voita yhtään mitään. Ministerit ovat täällä vastailleet kysymyksiin, ja asiaa on nyt pyöritetty monen edustajan toimesta, ja sitä on väännetty rautalangasta monet kerrat.

Tämän hallituksen tehtävänä on varmistaa sekä nykyisten että tulevien sukupolvien terveydenhoito. Se vaatii kuitenkin sitä, että valtion talous on kunnossa. Se taloustilanne, missä juuri nyt ollaan, vaatii palvelurakenteen uudistamista ja uusien toimintatapojen käyttöönottoa. Hallitus satsaa sosiaali- ja terveydenhoitoalan koulutukseen. Myös erityisosaamisen riittävyys koko väestölle on varmistettava. Kehysriihessä tehtiin päätös sairaala- ja päivystysverkon tulevaisuudesta. Yöpäivystyksiin ja tiettyjen sairaaloiden erikoissairaanhoidon tehtiin muutoksia. Kaikilla hyvinvointialueilla säilyy keskussairaala tai yliopistollinen sairaala, jossa voidaan hoitaa synnytyksiä sekä tehdä leikkaustoimintaa kattavasti.

Se julkisuudessa keskustelua aiheuttanut sairaalaverkkotyöryhmän ehdotus, jossa osa keskussairaaloista muutettaisiin akuuttisairaaloiksi, ei toteudu. [Timo Harakka: Vielä!] Syy siihen, miksi muutoksia joudutaan tekemään, on se, että on varmistettava osaava henkilökunta ja että työpanos on tehokkaassa käytössä. Ympäri vuorokautinen valmius pystytään ylläpitämään keskus- ja yliopistosairaaloissa kokoamalla erikoisosaamista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

17.06 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Tänään tosiaan jatkuu keskustelu, niin kuin edellinen edustaja puheenvuorossaan totesi. Keskustelu jatkuu, koska käsiteltävä asia koskettaa meitä kaikkia. Nämä lukuisat puheenvuorot kertovat siitä, miten isosta asiakokonaisuudesta oikeasti on kyse. On kyse siitä, millaiset sosiaali- ja terveystalvet meillä on tu-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

levaisuudessa, ovatko palvelut saatavilla vain harvoille ja valituille, vai voiko jokainen suomalainen luottaa siihen, että palvelua on tarjolla silloin, kun sitä eniten tarvitsee.

Kela-korvauksia lisätään yksityiselle palveluntarjoajalle, ja julkisia palveluja leikataan. Onko hallituksen tahtotila lisätä yksityisten terveysjätien liiketoimintamahdollisuuksia? Siltä tämä kovasti vaikuttaa.

Sairaalaverkon karsiminen ja keskittäminen ovat toimia, jotka vievät meidät kauemmas siitä, mitä hyvinvointivaltion tulisi edustaa. Päivystyksen ruuhkautuminen ei helpotu sillä, että päivystykset keskitetään kauemmas palveluiden tarvitsijoista. Tämä heikentää myös potilasturvallisuutta. Keskittäminen johtaa sairaankuljetusten lisääntymiseen ja kasaa painetta myös ensihoitoon.

Hallitus tekee päätöksiä, jotka heikentävät terveydenhuollon hoitoon pääsyä ja sosiaalihuollon palveluita. Satoja miljoonia euroja on leikattu, vaikka kukaan ei edes tiedä, mistä nämä säästöt voitaisiin realistisesti löytää.

Vastuuministeri Juuso on jäänyt sivustakatsojaksi, kun suomalaisten peruspalveluita leikataan ennen näkemättömällä tavalla. Näyttää siltä, että sosiaali- ja terveyspalvelut on täysin alistettu valtiovarainministerin finanssipoliittisille tavoitteille. Vastuuministeri Juuso on antanut lisäksi epäselviä lausuntoja mediassa, eikä se ainakaan lisää luottamusta siihen, että tehdyt suunnitelmat olisi laadittu riittävillä arvioinneilla.

Hyvinvointialueiden alijäämän kattamisvelvoitetta tulisi tässä tilanteessa pidentää, jotta alueet voisivat kehittää palveluitaan kestäväällä tavalla. Alueille on turvattava työrauha ja mahdollisuus hallittuun palvelujen uudistamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Laiho.

17.08 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme sairaalaverkosta tehtyä välikysymystä. Hyvä kysymys on, olisimmeko tässä tilanteessa, jos tätä sote-hallintohätkkyrää ei olisi tehty. Tämä sotien massiivinen hallintokoneisto vie suuren rahapotin kokonaissotebudjetista.

Mutta nyt on puhe sairaalaverkosta. Toki täällä on keskustelu rönsynnyt jo vaikka min, mutta sairaalaverkon osaltahan virkamiestyöryhmä teki esityksensä. Virkamiestyöryhmää johti Petri Virolainen Päijät-Hämeestä, ja he antoivat virkamiesesityksensä, millä tavalla sairaalaverkkoa tulisi kehittää virkamiesten näkökulmasta, ja se oli jaettu kahteen eri vaiheeseen. Kehysriihessä linjattiin niin, että tästä toteutetaan vain ensimmäinen vaihe, eli toisesta vaiheesta, jossa olisi osa keskussairaaloista muutettu akuuttisairaaloiksi, luovuttiin. Tämä oli poliittinen linjaus, mikä tehtiin kehysriihessä, että ei haluttu mennä siihen toiseen vaiheeseen. [Timo Harakka: Vielä!] Itse virkamiestyöryhmässä ei ollut poliittista ohjausta, vaan se oli virkamiestyöryhmä, ja nyt kehysriihessä tosiaan poliittisesti linjattiin niin, [Suna Kymäläinen: Kyllä se on poliittinen ohjaus, kun tehdään tilaus!] ettei haluta ottaakaan sitä kakkosvaihetta, vaan mennään sen ensimmäisen vaiheen mukaan. [Timo Harakka: Hallituksen asettama!]

Eli jokaisella hyvinvointialueella säilyy jatkossakin keskussairaala, jossa voidaan hoitaa synnytyksiä sekä tehdä kattavasti leikkaustoimintaa. Meillä on erittäin kokenut ja hyvä hoitohenkilöstö, lääkärit ympäri Suomen, joka pystyy jatkossakin toimimaan näissä sairaaloissa ja pystyy toimimaan myöskin niissä pisteissä, missä on muuta sote-toimintaa. Aina-kin itse näen tosi tärkeänä, että mitään yksikköjä ei keskussairaaloiden osalta nyt lopetettu, koska me tarvitsemme maan kattavan päivystysverkon ja jokaisen pitää päästä hoitoon

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

silloin, kun on sen tarve, niin että on sitten riittävän laaja valikoima niitä päivystyspalveluita, mitä tarvitaan.

Haluan tässä nostaa vielä esille sen, että meillä on maassa erittäin hyvä ensihoito. Se unohdetaan usein myös sairaalaverkkokeskustelussa, koska he tuovat heti sen avun sinne paikan päälle. Kiinnittäisinkin huomiota siihen, miten meidän ensihoitomme toimii, mitkä ne vasteajat ovat ja miten pelastus toimii, koska siellä on tosi arvokasta työtä, ja nyt on myöskin tärkeätä seurata, että he pääsevät riittävän nopeasti paikalle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström.

17.11 Johan Kvarnström sd: Ärade talman! Vi blev lite på hälft i går, så jag svarar nu på ledamot Otto Anderssons direkta fråga och försök att flytta fokus bort från regeringens vårdpolitik.

Otto Andersson frågade om jag kan garantera att alla socialdemokrater i HUS-sammanslutningens styrelse kommer att rösta för Lojo BB. Jag vet inte hur SFP fungerar, men inom SDP har vi inte en sådan kultur att riksdagsledamöter dikterar hur våra beslutsfattare röstar på regional nivå. Okej, det går förstås att tänka att ett partis ideologi och program föranleder vissa handlingssätt, men så är ju bevisligen inte fallet för SFP i den här frågan. Partiet har nämligen i ramrättsbestämning bestämt att flera sjukhus ska försvagas, inklusive förlossningsverksamheter.

Tänk om vi alla här gjorde lika som Otto Andersson, och Henrik Wickström för den delen, att så fort en fråga är obekvämt i riksdagen så tar man inte ansvar för den egna linjen utan pekar i stället på hur andra partier agerar på andra nivåer. Tänk om vi till exempel i varje utbildningsfråga skulle ta upp att SFP minsann stänger en skola här och där i kommunalpolitiken. Det vore löjligt i kontexten, hur viktig frågan än vore på rätt beslutsnivå.

Anledningen till att vi tog upp Lojo BB i vårt gruppanförande var att det är ett bra exempel på hur illa vårdsektorns läge är då till och med Nylands enda avdelning med baby friendly-certifikat är nedläggningshotad. Jag anser att Lojo BB förtjänar arbetsro. Det ser dock ut som om de stora partierna splittras i frågan. Det skulle SFP-gruppen sannolikt också göra om den vore stor, men nu är SFP ett väldigt litet parti — dock i vågmästarroll för att bära upp Finlands konservativa högerregering, en regering som kompromissar i frågor som värdeliberala partier aldrig borde kompromissa om, vilket vi ser exempel på i morgon då propositioner om att försvaga asylsökandes och invandrares rättigheter diskuteras här i salen. Och jo, jag byter också samtalsämne, erkänns, men det är ändå inom riksdagens arbetsfält. Vi kan aldrig veta hur HUS-styrelsen röstar då den står inför sparkrav, och därför bör HUS underskott åtgärdas genom att välfärdsområdenas underskott åtgärdas, och det är upp till regeringen.

Ärade talman! Det stora problemet är alltså att så länge vården underfinansieras så blir det just regionalpolitik av det hela. Där tycker SFP tydligen inte att underskottet är ett stort problem, men här i riksdagen gör ni hur grymma nedskärningar som helst med hänvisning till statens underskott, även om ni nog har råd med skattelättnader till höginkomsttagare, hundratals miljoner euro mer till privat vårdbusiness, sänkt ölskatt, så kallade entimmetåget, med mera. Detta samtidigt som andra stadiet inte får förbli avgiftsfritt.

SFP försvarar givetvis de enheter som är viktiga för den svenskspråkiga befolkningen och det är i sig bra, i den kampen är vi eniga. Att andra enheter i landet läggs ned verkar dock inte bekymra SFP det minsta då det inte drabbar partiets väljarbas, och det säger nå-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

got om partiets förhållningssätt till vården överlag. Strunta i om en nattjour stänger, bara det inte gäller egna väljare. Själv tänker jag att även Jämsä, Idensalmi, Salo, Brahestad, Kouvola, Oulais etcetera är viktiga även om jag inte har väljare där. Det viktigaste för SFP verkar dock inte vara att hjälpa social- och hälsovårdssektorn utan att kunna säga att man minsann försvarar de egna enheterna. Men nedskärningarna drabbar även servicen på svenska.

Summa summarum så här långt: Inom HUS-sammanslutningen har SFP helt rätt i frågan om Lojo BB och partiets beslutsfattare där har mitt fulla stöd, men nu är vi inte där utan i riksdagen, och problemet är att regeringen med SFP inte åtgärdar den situation där dessa nedskärningsplaner alls finns på agendan. Tvärtom, regeringen förvärrar läget.

Ärade talman! Vad gäller nedskärningar i vården skär regeringen drastiskt i understöden till organisationer som jobbar förebyggande och kompletterande. FDUV konstaterar med rätta att detta är kortsiktigt. Lyssnar ni på dem? Det gjorde ni inte då ni beslöt att skjuta upp lagen om funktionshindersservice några månader efter att ni, strax innan valet, röstat för den.

Det viktigaste vore förstås att åtgärda vårdsektorns resursbrist, vilket oppositionen visat att kan göras ekonomiskt hållbart, och att åtgärda bristen på specialiserad arbetskraft inom vården. Lösningarna till det senare är utbildning, invandring och branschens attraktionskraft. Regeringen lyckas inte med någon av dessa.

Studerande lider av regeringens politik. Vuxenutbildningen körs ned. Invandringen åstramas enligt sannfinländarnas modell. Vårdpersonalen får större arbetsbörda och mer stress av ramrians beslut. Läkarförbundet kritiserar regeringens politik med enfaset. Regeringens arbetslivspolitik väcker stor och befogad kritik från vårdarfackens håll. Ekonomiskt vore det viktigt att förebygga arbetsoförmåga och mental ohälsa.

Det positiva med Otto Anderssons attack var att frågan om Lojo BB fick mer uppmärksamhet. Vi borde diskutera förlossningsvården mycket mer i riksdagen. Jag gjorde nyligen ett debattinitiativ om förlossningsavdelningarnas framtid i Finland. Ingen från SFP skrev tyvärr under. — Tack.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan käännöstä.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Harakka.

17.23 **Timo Harakka sd:** Kunnioitettu rouva puhemies! Tämä salihan muistuttaa seurakuntasalia myös siinä, että moniin pöytälaatikkoihin jaetaan virsikirja. Yhteisistä virsikirjoista voivat puolueen jäsenet sitten veisata. Huono uutinen hallituspuolueiden edustajille on se, että joudutte luopumaan teille niin rakkaasta virsikirjasta ja siitä ainoasta virrestä, joka siihen sisältyy. On ollut kätevää, että samat puheenvuorot käyvät mihin tahansa keskusteluun. Oli asia mikä hyvänsä, oli leikkaus kulttuurista tai vammaispalveluiden heikennys tai nyt siis sairaalapalveluiden asteittainen alasajo, niin teidän ensimmäinen säkeistöne alkaa aina valtionalouden huonosta tilasta, jonka takia on aina pakko tehdä se kulloinkin välttämätön heikennys tai leikkaus. Toisessa säkeistössä sitten haukutaan aina edellinen hallitus, koska on täysin unohtunut maailmanlaajuinen pandemia ja Putinin hyökkäys, kokonaan se poikkeustila, jonka tasavallan presidentti joutui julistamaan ensimmäisen ker-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

ran yli 70 vuoteen. On sinänsä hienoa, että voidaan teeskennellä ikään kuin tätä kriisiä ei olisi tapahtunutkaan ja ikään kuin se ei olisi vaatinut nopeita toimia ja Sanna Marinin johdajuutta. Sehän vain todistaa, että onneksi onnistuimme.

Mutta nyt kun toistelette tätä samaa virttä eli valtiontalouden pakottamia leikkauksia, tällä kertaa ihmisten terveydenhuoltoon, perustuslain suojaamaan perusoikeuteen, kansalaiset eivät enää suostukaan kuuntelemaan. Hallituksen tarina on mennyt pilalle, hallitus on menettänyt uskottavuutensa. Ja miksi? No, yksinkertaisesti siitä syystä, että seurakunta on alkanut kysellä, miksi valtiontalouden talkoisiin osallistuvat heikot ja vammaiset mutta eivät vahvat ja varakkaat. Miksi se on, ministeri Juusoa lainataksemme, rikkaiden kormuuttamista, että ministerin tulotasolla käteen jää 1 300 enemmän eikä 1 700 enemmän, samalla kun työttömät, opiskelijat, yksinhuoltajat, asumistuen saajat menettävät toimeentulostaan ison osan? Kansalaiset siis kyselevät, miksi leikataan jokaiselle kuuluvia julkisia palveluita, kun samalla kaadetaan puoli miljardia yksityiseen terveysbisnekseen. Eli sille suomalaisten vähemmistölle, jolla on varaa ja mahdollisuus käyttää yksityistä palvelua, on varaa siirtää rahaa, jota ei voida käyttää enemmistön, siis aivan jokaisen kansalaisen, kattaviin palveluihin.

No, kyse ei olekaan säästämisestä, vaan siitä, että siirretään rahaa julkiselta yksityiselle. Kyseessä on suuri puhallus, kaikkialta maailmasta tuttu, oikeistolainen suuri puhallus. Tämän ihmiset ovat havainneet ja alkaneet esittää kysymyksiä, ja he tuntevat itsensä petetyiksi. Nimittäin suomalaisia aidosti huolestuttaa velkaantuminen, jonka te lupasitte lopettaa mutta jota itse asiassa lisäätte. Myös vasemmistoa huolestuttaa velkaantuminen. Mutta sitä eivät ihmiset ymmärrä, miksi näihin talkoisiin on osallistuttava vain eräiden mutta ei niiden, joilla olisi siihen parhaat edellytykset. Nämä ääneen esitetyt kysymykset te voitte yrittää vaientaa veisaamalla virttänne aina vain kovempaa ja haukkumalla edeltäjää aina vain kovempaa. Mutta kansalaiset, varsinkin ne, jotka halusivat antaa teille vastuun, alkavat vaatia teiltä sitä vastuuta. Teillähän on valta säätää lakeja ja muuttaa asioita. Ei teitä sido se hallitus, joka ei kokonaiseen vuoteen ole enää tehnyt päätöksiä. Siis ei enää valitusvirsiä, vaan nyt on uuden laulukirjan aika. Kantakaa vastuu päätöksistä, onnistumisista ja epäonnistumisista. Kertokaa, miksi olette valinneet supistaa julkisia palveluita ja suosia yksityistä terveysbisnestä. Nyt on siis omien laulujen aika.

Ja nyt, arvoisa puhemies, alkaa jo näkyä hallituksen oma vastuu valtiontalouden heikkoudesta. Se säkeistö, jonka valitusvirressänne aina hyppäätte yli, on se, joka ylistää edellistä hallitusta mittaushistorian korkeimmasta työllisyysasteesta, jonka te olette tarvilleet. Suomessa on nyt 60 000 työtöntä enemmän kuin vuosi sitten ja yli 50 000 työllistä vähemmän. Tuon lisätyöttömyyden kustannus on Pellervon taloustutkimuksen arvion mukaan melkein miljardi euroa, epäsuora kustannus 1,8 miljardia. Olette siis tuottaneet melkein kahden miljardin euron vahingon. Tuolla kahdella miljardilla, kas kummaa, helpotettaisiin hyvinvointialueiden ahdinkoa merkittävästi ja voitaisiin välttää tavallisten ihmisten perusoikeuksien mukaisten terveyspalveluiden alasajo.

Arvoisa puhemies! Hallituspuolueiden edustajat vaativat oppositiota luettelemaan niin ja niin monta miljardia leikkauksia, jotka teidän toimillanne kasvavat koko ajan. Jos se oli eilen 6, tänään 9, se on huomenna 12. Teidän ansiostanne Suomi on sulkeutumisen ja supistumisen kierteessä matkalla kohti muuttotappio-Suomea.

Arvoisa puhemies! Ainoa tapa välttää tämän hallituksen haaksirikko on reilu taakanjako sopeutuksessa, kasvua loputtoman leikkaamisen sijaan, ihmisten kunnioitusta, nöyryyttä, neuvottelemisen ja yhteistyön tahtoa. On uusien laulujen aika.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa poissa, edustaja Kiuru, Krista poissa, edustaja Berg poissa. — Ai jaa, välissä oli Kymäläinen. Minä luin, että sitten vasta. No niin, mutta joka tapauksessa edustaja Kymäläinen on paikalla, olkaa hyvä. — Ja kun Berg nyt tuli saliin, niin hän seuraavaksi sitten.

17.29 Suna Kymäläinen sd: No niin, arvoisa rouva puhemies, meillä voi käydä vilkkaassa Karjalassa meille hätäisesti syntyneille karjalaisille juuri näin, kuten tässä hetki sitten kävi, että oltiin pidemmällä kuin arvasikaan.

Niin, nyt tässä nähdään, mitä oikeistohallitus saa aikaiseksi. Ensin leikataan köyhiltä toimeentulo ja sen jälkeen leikataan näiltä samoilta henkilöiltä myöskin palvelut. Tässä on ollut absurdia kuunnella — olin eilen vielä sairaalomalla ja katselin tätä istuntoa siellä hyvin tarkoin ja ihmettelin sitä toistuvaa hallituksen puhetta virkamiesesityksestä, että siihen ei liity poliittista ohjausta. Sehän on hallitusohjelmahan kirjattu tavoite, että tästä tehdään säästötoimenpiteitä, ja jos hallituksen ministeri antaa ohjeistuksen virkamiehille, että tekkää esitys sairaalaverkon leikkauksista, niin totta kai virkamiehet tekevät, mitä virkamiehen täytyy tehdä: he tekevät sen esityksen. Ja silloin se on hallituksen poliittisesti ohjaama esitys. Siinä, mitä se sisältö on, on hyvä, että ei ole menty sörkkimään väliin, mutta me olemme kuulleet sen, että tarkoitus oli viedä myöskin kakkosesitys läpi. Tämän on ministeri Juuso kertonut. Nyt sitten oli kaksi viikkoa sitten sunnuntaina hallituspuolueiden puheenjohtajien pöydässä päätetty, että vain ykkösesitys viedään esille, mutta ei tästä kansalaisille mitään hyvää jää näinkään.

On jotenkin käsittämätöntä, että tätä sairaalaverkon leikkausta ajetaan läpi tällaisilla termeillä kuin ”on pakko tehdä”, kun ei ole pakko tehdä — ihan samoin kuin ei ole pakko sitä kaljaveroakaan laskea. Jos tästä kaljaveron laskusta luovuttaisiin, niin pystyttäisiin pitämään nämä ihmisille tärkeät palvelut edelleenkin paikalla. Kysymyshän on siis synnytyksistä, yöaikaisesta päivystyksestä, leikkaustoiminnasta. Ja kysymys on ennen kaikkea alueen asukkaiden, perheiden, ikääntyvän väestön hyvistä palveluista, sitä sydänkohtausta kun ei voi virka-aikaan valita. Ja silloin voi olla merkitystä sillä, miten pitkä matka on seuraavaan sairaalaan. Te vaarannatte potilasturvallisuuden.

Jotenkin itse olen luottanut, olipa meillä minkä värinen hallitus tahansa tai mitkä puolueet ikinä johtamassa Suomenmaata — siihen olen aina halunnut uskoa — että ihmishengillä ja elämällä ei leikitellä. Ja siitähän tässä nyt on enemmän kysymys kuin saisi ollakaan. Tässä vaarantuu ihmishenkiä. Eikä tässä edes synny kustannushelpotuksia. Kun ambulansseja tarvitaan enemmän yöaikaan, sillä on hintalappu, kuten olemme kuulleet. Kustannukset tulevat kasvamaan näiden sairaalaverkon heikennysten myötä.

Itse asiassa pelkään, että kaikkienensa näillä leikkauksilla, joita hallitus esittää sairaalaverkkoon, palveluihin, soteen, ylipäätensäkin sosiaalihuoltoon, tulee olemaan tulevaisuudessa moninkertainen hintalappu siihen nähden, mitä te tällä yksittäisellä leikkausesityksellä tällä hetkellä tullette saavuttamaan. Enkä tiedä, miten tuo hintalappu tullaan jossakin vaiheessa korjaamaan. Hyvänä esimerkkinä mielestäni tässä toimii mielenterveyden korjaavien hoitojen hintalappu: 11,7 miljardia. Ja te leikkaatte ihmisten toimeentulosta — 17 000 uutta lasta köyhyysrajan alapuolelle. Kyllä te tiedätte, miten se vaikuttaa lasten mielenterveyteen, perheiden jaksamiseen. Te lisäätte mielenterveyspalveluiden ja hoitotoimenpiteiden tarvetta sen sijaan, että te voisitte pienentää tätä mielenterveyden hintalappua, yli 11 miljardin hintalappua, panostamalla näihin palveluihin: ennalta ehkäiseviin palveluihin, lähipalveluihin, sosiaalihuoltoon ja niin poispäin.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Päivystyksen ruuhkaantuminen ei helpotu sillä, että päivystykset keskitetään kauemmaksi palveluiden tarvitsijoista ja heikennetään potilasturvallisuutta. Keskitäminen uhkaa johtaa [Puhemies koputtaa] sairaankuljetusten lisääntymiseen ja kasaa painetta [Puhemies koputtaa] ensihoitoon.

Arvoisa puhemies! Lääkäriliitto on todennut, [Puhemies koputtaa] että hoitotakuun romuttaminen eli siirtäminen [Puhemies koputtaa] kahdesta viikosta kolmeen kuukauteen näivettää [Puhemies koputtaa] koko perusterveydenhuollon ainoan olemassa olevan elementin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

17.36 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Täällä on tämän asian käsittelyn yhteydessä, varsinkin eilen illalla ja ehkä siinä yönkin tiimellyksessä, varsinkin perussuomalaisten puheenvuoroissa esitetty useampaan otteeseen, että Marinin hallituksen sote-uudistus olisi syyllinen hyvinvointialueiden alijäämiin.

Kerrataan nyt vielä kerran, kun vuorokausikin on jo vaihtunut keskiviikon puolelle ja salissa on jonkin verran myös niitä edustajia, jotka eivät ihan kello kahteen asti viime yönä olleet salissa keskustelemassa.

Kuten eilisessä keskustelussa muun muassa valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja Lohi kertoi, valtiovarainvaliokunta on selvittänyt perin juurin, miksi hyvinvointialueiden alijäämä itse asiassa on niin suuri. Ensimmäisenä syynä on se, että henkilöstön ansaittua palkkaratkaisua ei voitu ennakoida. Toiseksi syyksi nostettiin esille, että inflaation aiheuttamaa hinnannousua ei myöskään voitu ennakoida. Kolmanneksi syyksi selvityksessä kävi ilmi, että koronan aikainen hoitovelka oli mittava. Ja neljäntenä syynä tämä selvitys toi esille, että vuokralääkäreiden kustannukset nousivat kahdessa vuodessa pitkälti yli miljardin — eli siis yli miljardin euron. Eli yhteenvetona: syyllinen ei ole viime kaudella hyväksytty sote-uudistus, kuten täällä useissa hallituspuolueiden edustajien puheenvuoroissa kerta toisensa jälkeen eilen tämän asian yhteydessä tuotiin esille.

Arvoisa puhemies! Haluan nyt tässä — ehkä todennäköisesti, mahdollisesti — viimeisessä puheenvuorossani tämän asian osalta nostaa vielä esille muutamia tärkeitä huomioita siihen, minkälaisia näkökohtia sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuuden kehittämisessä olisi hyvä ottaa huomioon.

Ensimmäinen asia on se, että sotea ei pidä uudistaa säästö- ja karsimistavoite edellä. Työnjakoa voidaan kehittää sairaaloiden kesken, mikä on ihan kannatettavaakin, ja hyvinvointialueilla ja yhteistyöalueilla tulee kuitenkin olla tässä valta. Ratkaisuja ei voi sanella ylhäältä päin, siitä ei tule toimivaa ratkaisua.

Toisena kokonaisuutena: Päivystyksen ruuhkaantuminen ei helpotu sillä, että päivystykset keskitetään kauemmas palveluiden tarvitsijoista ja heikennetään täten potilasturvallisuutta. Tämä keskitäminen uhkaa johtaa sairaankuljetusten lisääntymiseen ja kasaa painetta ensihoitoon, ja eilen salissa nostettiin useita esimerkkejä myös siitä, että se tulee myös kasvattamaan kustannuksia. Oikea-aikainen toimiva perusterveydenhuolto ja vanhustenhoivan vahvistaminen vähentävät tarvetta päivystykseen hakeutumiselle. Kiireettömän hoidon hoitotakuu ja sen riittävä resursointi ovat tässä todella tärkeässä roolissa.

Hallituksen kehysriihessä päättämä hoitotakuun romuttaminen on järjettömintä terveyspolitiikkaa. Seitsemän päivän, mikä oli tavoitteena, tai kahden viikon hoitotakuu on tärkeä

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

ajuri, joka ohjaa palvelujen painopistettä kohti perustasoa. Nopea hoitoonpääsy on myös kustannustehokasta.

Myös osaamisen turvaaminen on välttämätöntä, mutta osaavaa henkilökuntaa ei houkuttella heikentyneillä työolosuhteilla ja työpaikkojen siirtelyllä. Ei ole mitään takeita siitä, että sote-osaajat siirtyisivät palveluiltaan karsituista sairaaloista keskitetympiin, eikä takeita ole myöskään siitä, että he pysyisivät alalla. Hallitus ei ole tehnyt riittävästi toimia sote-alan työvoiman saatavuuden parantamiseksi. Päinvastoin, hallitus rajaa ammatillisten tukintojen suorittamista ja lakkauttaa aikuiskoulutustuen.

Puhemies! Nyt näyttää siltä, että tämä nyt ei jäänytkään viimeiseksi puheenvuorokseni, niin että joudun jatkamaan seuraavassa puheenvuorossa. [Naurua]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kyllönen.

17.41 **Merja Kyllönen vas:** Arvoisa rouva puhemies! Vielä piti yhden kerran ainakin tässä avata sanainen arkku historiankirjoihin, koska meillä on ehkä jäänyt huomaamatta se asia, kuinka hyvinvointialueiden ohjauksen koordinaatio on jo siirtynyt valtiovarainministeriön vastuulle. Sinne perustettiin helmikuun alussa uusi hyvinvointialueiden ohjausosasto, ja kovasti on pyritty vakuuttelemaan alueita siitä, että tästä ei tule tällaista hyvinvointialueiden säästöruuvia. Minä en siihen satuun usko. Se on ihan väistämätön tosiasia, että talousohjaus, jota toki tarvitaan, tulee olemaan tässä maassa se pääsääntöinen ohjuri, mikä jatkossa ohjaa sosiaali- ja terveyspalveluita. Kun tätä yhteisohjausta tehdään — se on toki arvokas asia — niin on ehkä hyvä tunnistaa, että tässä sitten haastetaan juurikin se kyky, millä tavalla taistellaan ja väännetään sen oman toimintasektorin puolesta. Ja kyllähän minä veikkaan, että STM:n virkamieskoneistokaan ei pärjää sille valtiovarainministeriön virkamieskoneistolle, kun sattumoisin itekin olen ollut monenlaisissa neuvotteluissa VM:n kanssa, ja kyllähän se sitä myöten on, että jos heillä on ohjausvalta johonkin asiaan, niin he kyllä aika pitkälti sanelevat myöskin sen, miten se kokonaisuus etenee.

On selvää toki, että toiminnan ja talouden ohjauksen pitäisi olla tasapainossa, mutta se, mikä minua eniten tässä hetkessä ja tässä kokonaisuudessa huolettaa, on se, että kukaan ei katso sitä asiaa, minkä takia nämä isot kulut tänne meidän sosiaali- ja terveydenhuoltoon rakentuvat, vaan se talousohjaus tulee tämän meidän kehysmenettelyn johdosta näihin leikkauksiin, hoidon rajauksiin, erilaisiin järjestelmän katkomisiin ja oikeastaan vaan tämänmöiseen silppupolitiikkaan, ja ne isot ongelmat eivät tule korjatuiksi. Se vaatisi erittäin vahvaa työskentelyä sosiaali- ja terveysministeriöltä, jotta me saataisiin oikeasti punnerrettua tämä kokonaisuus siihen suuntaan, mikä oli koko sote-uudistuksen ajatus: siirtää painopiste perusterveydenhuoltoon, siirtää painopiste ennaltaehkäiseviin, jotta me oikeasti joku kaunis päivä synnytetäisiin terveyttä, ei vain hoidettaisi sairautta ja korjattaisi ongelmia. Mutta nyt on kelkka kääntymässä siihen suuntaan, että minä veikkaan, että nämä sairaalaleikkaukset, mitä nyt tehtiin, ovat alkusoittoa, ja katsotaan, mitä tässä seuraavien kahden vuoden aikana tapahtuu.

Mutta kuten eräs kansalaispalaute tässä viime yön jälkeen tuli, niin edessä on korpivaelus, jos kansa ei herää siihen, mitä täällä on tapahtumassa, ja voin tämän kyllä allekirjoittaa, kun tätä touhua katsoo.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Hopsu.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

17.44 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Täällä edustaja Laiho kysyi aikaisemmin, olisimmeko sote-kustannusten kanssa pulassa, jos sote-uudistusta ei olisi tehty. Täytyy sanoa, että melko lyhyt on muisti. Kun kunnassa vielä hetki sitten päätimme sote-kuluista, murehdimme vuosittain tulevaa erikoissairaanhoidon alati kasvavaa lisälaskua. Tiukkaa teki vanhuspalveluiden kanssa, vammaispalvelujen laatu ja riittävyys olivat jatkuva murhe. Lastensuojelun kustannukset nousivat koko ajan, ja vaatimus ennaltaehkäisyyn panostavasta lastensuojelun kokonaisuudistuksesta oli selvää kunnissakin. Ylipäätään olimme kuntakäsittelyssä varsin yksimielisiä siitä, että valtiovarainministeriöllä ei ollut realistista tilannekuvaa kuntatalouden paineista ja nousevien kustannusten huolesta.

Toinen kysymys on sitten se, ratkooko tehty sote-uudistus nousevia sote-kustannuksia riittävästi tai ollenkaan tällä hetkellä. Pienten kuntien osalta ne pitkään puhutut laajemmat hartiat varmasti auttavat, mutta isossa kuvassa olemme jo kauan tienneet väestömme ikääntymisestä, palvelutarpeen ja henkilöstötarpeen kasvusta. Eläkkeiden osalta tähän kasvavaan ikääntyvien määrään varauduttiin, sosiaali- ja terveystaloudessa ei todellakaan riittävästi, ja sen vaikutuksia, seurauksia, näemme nyt.

Mutta, arvoisa puhemies, minäkin haluaisin kritisoida ratkaisua laittaa lisäpanostukset, joita terveydenhoitoon ohjataan, Kela-korvauksiin, kun niitä kipeästi tarvittaisiin julkisella puolella. Tarpeesta emme ainakaan ole erimielisiä. Kela-korvaukset ohjautuvat niille, joilla on varaa. Parempi malli olisi se, missä julkinen järjestäjä lisärahoituksella ostaisi vaikka tarvittavaa lisäpalvelua yksityiseltä. Tällöin vastuu priorisoinnista olisi yhä julkisella ja lisärahoitus auttaisi kaikkien hoitopaikkaa, ei vain varakkaiden. Tämä hallituksen nyt ajama malli ajaa julkista palvelujärjestelmäämme alas, ja voi vaan katsoa, mikä sen lopputulos ja tavoite on.

Samoin ratkaisu hoitotakuun muutoksesta kahdesta viikosta luokattoman huonoon kolmeen kuukauteen purkaa sote-uudistuksen yhtä kantavaa ajatusta, josta täällä jo useampiakin on puhunut: kantavaa ajatusta päästä ajoissa perusterveydenhoidon palveluihin, jolloin kalliimman erikoissairaanhoidon tarve ja kustannukset voisivat laskea. Nyt romutetaan tämäkin mahdollisuus. Mutta lisäksi näistä Kela-korvauksista kerrotaan, että hallituksen suunnitelmassa Kela-korvauksia maksettaisiin erikoislääkäreiden potilaille vain yleislääkärin lähetteen kautta, lukuun ottamatta gynekologin palveluja ja ehkä jotain muuta suppeaa erikoisalaa. Mutta koska suurin osa yksityislääkäreistä on erikoislääkäreitä, tämä tarkoittaisi potilaalle, asiakkaalle, idioottimaista luuppia heidän näkökulmastaan ja myös tämän varainkäytön näkökulmasta. Potilaan pitää ensin mennä tsättilääkärille, joka on yleislääkäri, maksaa siitä se viitisenkymppiä, josta saa kahdeksan euroa Kela-korvausta. Sieltä hän saa sitten lähetteen erikoislääkärille, joka laskuttaa sataviisikymppiä miinus se viidenkymppin Kela-korvaus. Lopullinen kustannus on suurin piirtein sama kuin meno erikoislääkärille ilman näitä Kela-korvauksia. Tähän olisin toivonut ministerin kannanoton, onko malli tosiaan kaiken huipuksi tällainen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

17.49 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Hopsu osaltaan vei vähän sanoja suustani, sillä olisin itsekin halunnut nimenomaisesti tarttua tähän edustaja Laihon nostamaan kysymykseen, että olisimmeko ilman tätä Marinin hallituksen sote-uudistusta tässä tilanteessa. Otaksun, että olisimme, ja edustaja Hopsu nosti niitä hyviä näkökulmia jo esille.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Minusta on sinällään hyvä, että nyt meillä oikeasti on vihdoinkin yli 15 vuoden jälkeen saatu tähän maahan sote-järjestelmä, joka on lähtenyt toimimaan, sitä kehitetään koko ajan, koska muuten me olisimme varmasti siinä tilanteessa, että kunnissa edelleen keskusteltaisiin, mitä näiden sosiaali- ja terveyspalveluiden kustannusten kanssa oikein tehdään, erikoissairaanhoidon läheteitä tulisi koko ajan, kustannukset nousisivat, ja samanaikaisesti meillä olisi sote-uudistus käynnissä valtakunnallisesti. Eli siinä mielessä olemme menneet eteenpäin.

Toinen näkökulma, jonka ehkä vielä edustaja Laihon puheenvuorosta haluan nostaa esille, koskee nimenomaan tätä väitettä, että nyt meillä on paisunut hallinto, joka on poissa niistä sosiaali- ja terveyspalveluista, mutta jos kuitenkin nyt katsotaan hyvinvointialueiden hallintoa ja sitä siirtynyttä hallintoa kunnista ja kuntayhtymistä, niin on aivan selvää, että johtajien, päälliköiden, ylipäättänsä hallintohenkilöstön määrä on vähentynyt huomattavasti verrattuna siihen kuntapohjaiseen järjestelmään. Meillä on usealla hyvinvointialueella tälläkin hetkellä parasta aikaa käynnissä hallinnon yt:t, joissa nimenomaan etsitään niitä säästökohteita, säästökohteita hallinnosta, jotta palveluita saadaan pyöritettyä paremmin. Ja hyvinvointialueillakin tietysti myös, jokaisella hyvinvointialueella, on luotu se omanlainen hallintojärjestelmänsä siihen, oli sitten kysymys poliittisesta luottamushenkilöorganisaatiosta tai sitten virkamieskoneistosta, eli totta kai sitäkin jokaisella hyvinvointialueella katsotaan hyvinkin tarkkaan, että mikä toimii, mikä on ehkä sellaista, mistä tulevaisuudessa voidaan luopua, jotta sitä hallintoakin saadaan virtaviivaistettua. Tässäkin varmasti tulevaa aluevaalikautta ajatellen tehdään useilla hyvinvointialueilla perustavanlaatuisia ratkaisuja sen suhteen, että myös tästä sitten saadaan pois näitä ylimääräisiä mahdollisia rönsyjä, mitä on saattanut tässä uudistuksessa syntyä.

Mutta ehkä tähän loppuun on todettava, että en tiedä, voiko kukaan uskoa siihen, kun sote-uudistus viime kaudella tehtiin, että se olisi kerralla valmis, että tällainen 22 miljardin euron kokonaisuus, uusien palvelukokonaisuuksien, palvelukonseptien luominen, tapahtuisi yhdessä yössä. Tämä on pitkä prosessi, joka ei edes pääty nyt tässä ensimmäisellä aluevaalikaudella, vaan jatkaa tulevaisuudessa, ja pääasiahan tässä nimenomaan on, että tällä pyritään kansalaisten sosiaali- ja terveyspalveluiden saatavuuden ja myös saavutettavuuden ja laadun parantamiseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen jatkaa.

17.52 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Todella kun en eilen päässyt osallistumaan näihin keskusteluihin, on paljon sanottavaa, ja siksi tämä toinenkin puheenvuoro tässä vielä.

Olin siis puhumassa tästä Lääkäriliiton lausunnosta liittyen tämän hoitotakuun romuttamiseen. Eli kyseessä on siis tämä hoitoonpääsyn kahden viikon velvoitteen nostaminen kolmeen kuukauteen, moninkertaiseksi, mikä on aivan uskomaton toimenpide. Sitä on vaikea järjellä ymmärtää, miksi tähän on päädytty. Ja Lääkäriliitto siis toteaa, että näin näivettyy ainoa elementti, joka edellyttää panostamista perusterveydenhuoltoon. Samanaikaisesti yksityisen terveydenhuollon Kela-korvauksiin lisätään huomattava summa rahaa.

Tämä hallituksen toiminta on jotenkin erikoista siltäkin osin, että samaan aikaan, kun tätä hoitoonpääsyä pidennetään, tätä selitetään sillä, että näin päästään hoitoon nopeammin — eli siis ei kahdessa viikossa vaan vasta kolmen kuukauden päästä. Ja hallitus sanoo, että tämä parantaa hoitoonpääsyä. Ihan käsittämätön väite. Samanaikaisesti, kun hoitaja-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

mitoitusta lasketaan, hallitus perustelee tätä asiaa niin, että näin saadaan lisää hoitopaikkoja ja näin saadaan lisää työntekijöitä. Tämä on vielä kaikista käsittämättömintä. Nimenomaan tätä hoitajamitoituksen nostoa perusteltiin muun muassa hoitajien ja työntekijöiden työssäjaksamisen ja viihtymisen vuoksi, jotta he pystyivät luottamaan siihen, että hoitoa pystytään antamaan ihmisille eettisesti kestäväällä tavalla. Ja nyt kun näihin molempiin asioihin puututaan, niin näköala kyllä sumenee.

Työntekijän näkökulmasta tilanne näyttää tällä hetkellä toivottomalta. Edessä on säästöjä säästöjen perään, ja niitä ei käytännössä voi tehdä muuten kuin henkilöstövähennysten ja lomautusten kautta, mikä merkitsee palvelujen heikentymistä ja jonojen pidentymistä. Ei siis ole niin, kuten hallitus väittää, että näillä toimenpiteillä päästään nopeammin lääkäriin tai että näillä toimenpiteillä saadaan työntekijöitä lisää. Työntekijät tarvitsevat luottamusta tulevaan ja varmuutta, että työ voidaan tehdä eettisesti kestäväällä tavalla, kuten jo edellä totesin.

Mutta sen lisäksi, että työntekijöillä tai näillä ihmisillä, joiden lähipalveluja tässä nyt leikataan, ei ole näköalaa, ei myöskään tule näköalaa Itä-Suomelle — niin paljon kuin tässä salissa on puhuttu ja annettu ymmärrystä ja sympatiaa Itä-Suomen tilanteelle, joka Venäjän hyökkäyssodan johdosta on johtanut EU-pakotteisiin ja tuonut paljon ongelmia ja rahallista menetystä itärajan alueilla. Ja kun hallitus toteaa, että nyt panostetaan Itä-Suomeen, niin ainoa toimenpide, jota te esitätte sen teidän työryhmänne lisäksi, jolle ilmoititte, että ei ole rahoja tähän resursoitu, on tämä ilmoitus, että nyt täältä Itä-Suomesta sitten leikataan palveluverkkoa oikein kunnolla. Ei paljon tulevaisuuden näköalaa itäsuomalaisille tällä tarjoilla. Näinkö nuoret löytävät paikkansa Itä-Suomesta, jos ei ole synnytyssairaloita lähistöllä tai jos ei ole sitä yöpöytäyöstystä, leikkausosastoa?

Itse kahden astmalapsen äitinä olen kaksi kertaa tarvinnut näiden lasten kanssa ambulanssia. Asumme siellä Etelä-Karjalassa ja molemmilla kerroilla emme ole saaneet ambulanssia sen vuoksi, koska ambulanssit ovat olleet jo Lappeenrannan päässä tai menossa Lappeenrantaan ja sieltä takaisin Ruokolahdelle on ollut liian pitkä matka. Toisen kerran menimme taksikuskin kanssa, joka omasta mielestään traumatisoitui tästä kyydistä, koska oli pieni lapsi tukehtua kyydissä, ja toisen kerran mentiin itse sitten hätävilkut päällä ja vaihdettiin jo lähellä sairaalaa ambulanssikytyin. [Puhemies koputtaa] Tätä tapahtuu jo nyt, ja tämä vain pahenee tämän teidän asetuksenne myötä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Berg.

17.57 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Jatkan nyt tässä puheenvuorossani vielä hieman tuota edellistä puheenvuoroani, minkä arvelin olevan viimeinen tämän asian käsittelyssä tässä kohtaa. Mutta koska aika loppui kesken, nostan nyt vielä esille muutamia tärkeitä huomioon otettavia näkökohtia sosiaali- ja terveydenhuollon tulevaisuuden kehittämisessä.

Arvoisa puhemies! Kaikkein järjettömintä on nyt tehdä rajuja heikennyksiä sekä erikois- että perustason palveluihin, kun tiedämme, että soteen tarvitaan rahaa enemmän, ei vähemmän. Hyvinvointialueille on nyt turvattava työrauha ja mahdollisuus hallittuun palvelujen uudistamiseen, niin että palvelut ovat laadukkaita ja pidemmällä aikavälillä myös kustannustehokkaita.

Arvoisa puhemies! Hyvinvointialueita ei saa pakottaa tilanteeseen, jossa hätäiset sopeustoimet aiheuttavat välillisesti vain suurempia taloudellisia ja laadullisia kustannuksia.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Kehysriihen sote-palveluleikkaukset olisi voitu korvata luopumalla yksityisen terveysbisneksen ideologisesta pönkittämisestä. Yksityiseen satsataan puoli miljardia, julkisesta leikataan suunnilleen saman verran. Korotetut Kela-korvaukset valuvat yritysten voittoihin ja vievät palvelut yhä kauemmas pienituloisista ihmisistä. Tällä esityksellä hallitus vain lisää terveyden eriarvoisuutta.

Arvoisa puhemies! Jotta palveluiden kehittäminen saadaan hyvinvointialueilla tehtyä järkevästi ja asukkaiden tarpeiden mukaisesti, pitää alueiden alijäämän kattamisvelvoitetta nyt muutosvaiheessa pidentää — tästä olemme oppositiopuolueista useamman kerran hallitukselle kertoneet ja esittäneet tätä yhdeksi ratkaisuksi. Jotta alueilla vältytään paniikinomaisilta säästöiltä etenkin perustason palveluihin ja lähipalveluihin, pitää osa ensi vuonna maksettavasta jälkikäteistarkistuksesta aikaistaa tälle vuodelle. Tämänkin olemme useammassa puheenvuorossa nostaneet esille. Jotta palvelujärjestelmää voidaan kehittää suunnitelmallisesti ja oikeudenmukaisesti, hallituksen pitää luopua yksityisen terveysbisneksen pönkittämisestä ja siirtää siihen suunnattu puolen miljardin potti suoraan yhteisille julkisille hyvinvointialueille lääkäriin pääsyn parantamiseksi.

Jotta sotien kustannuksia saadaan hillittyä ja painopistettä siirrettyä perustason toimintaan ja ennaltaehkäisyyn, hallituksen tulee vielä tehdä asiantuntija-arviot riihessä linjaamistaan sote-leikkauksista. Tarvitaan perusteelliset vaikutusarviot, niin etteivät leikkaukset tulevat aiheuttamaan jatkossa suurempia kustannuksia.

Arvoisa puhemies! Hallituksen on peruutettava esimerkiksi hoitotakuun romuttamisesta ja sote-järjestöihin suunnatuista leikkauksista sekä luovuttava järjettömästä alkoholipolitiikastaan, joka ei saa tukea hyvinvointialueilta eikä sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoilta. Näistä kaikista jo varmasti tiedetään, että kustannukset tulevat pitkällä aikavälillä nousemaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hamari.

18.02 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kyllönen nosti tässä aikaisemmin sellaisen asian esille, että en voi olla ottamatta puheenvuoroa, vaikkei tämä aivan suoraan liity tähän välikysymyskeskusteluun mutta kuitenkin liittyä, koska kyse on taloudesta.

On varmasti totta, että ei ole täysin tarkoituksenmukaista, että useat eri tahot ohjaavat ja neuvovat hyvinvointialueita ja hyvinvointialueet neuvottelevat usean ministeriön ja lisäksi THL:n kanssa. Eli hyvinvointialueiden ohjaukseen osallistuu siis STM, valtiovarainministeriö, sisäministeriö, ja tukena käytetään myös Valviran ja aluehallintoviraston raportteja. Mutta siis valtiovarainministeriön sivuilla lukee näin: ”Muutoksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa ja selkeyttää hyvinvointialueiden ohjausta sekä varmistaa, että valtioneuvoston finanssipoliittiset tavoitteet tulevat nykyistä paremmin otetuiksi huomioon ohjauksessa.” Minusta sotea pitää kyllä ohjata palvelut ja palvelutarve ja ihmisten perus- ja ihmisoikeudet edellä, ei talouspolitiikka edellä. Nyt jo huomaamme, että kun Excelistä vedetään vain rivejä tai lukuja pienemmiksi, niin päätökset ovat täysin järjettömiä, ja ne eivät itse asiassa pitkällä aikavälillä tue meidän valtiontalouttamme.

Tästä eteenpäin sote-palvelut tulevat menemään sillä perusteella, mitä valtiovarainministeriö kertoo, ei palvelutarve tai ihmisten perus- ja ihmisoikeudet edellä. Jokaisella suomalaisella on kuitenkin potilaslain mukaan oikeus hyvään terveyden- ja sairaanhoitoon sekä siihen liittyvään kohteluun. Hyvään hoitoon ja kohteluun liittyvät esimerkiksi hoidon

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

laatu, potilasturvallisuus — mietin vain näitä pitkiä sairaankuljetuksia yöpäivystysten lakauttamisen vuoksi —, yhdenvertaisuus ja henkilöstön ammattitaito ja osaaminen. Montakin asiaa tulee tässä mieleen, esimerkiksi aikuiskoulutustuki.

Mutta siis, kun ohjausta tehdään valtiovarainministeriö edellä, niin herää kysymys [Puhemies koputtaa] näiden edellä mainitsemiini seikkojen toteutumisesta. Valtion talous- ja finanssipoliittisten tavoitteiden asettaminen näin vahvasti ohjauksen lähtökohdaksi on kyseenalainen tavoite. Siten lainsäädäntömuutosten tosiasiallisia vaikutuksia olisi vielä kyllä selvitettävä hyvin tarkasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Elomaa.

18.04 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Oppositio, te olitte itse viime vaalikaudella ajamassa läpi [Puhemies: Mikrofoni!] tämän jo syntyessään epäonnistuneen sote-uudistuksen. [Puhemies: Mikrofoni ei ole päällä! — Nyt!] Te halusitte ajaa tämän läpi, ja nyt te syytätte sitten näistä ongelmista hallitusta.

Ministeri Juuso on tehnyt hyvää työtä erittäin vaikeassa paikassa. Hän on osaava. Hänellä on sydän mukana, kun hän työskentelee. Hän ansaitsee kehuja eikä tällaista populistista ajojahtia.

Taloudessamme on hyvin paljon ongelmia, kuten me kaikki tiedämme, eikä taloutemme ole kasvanut yli 15 vuoteen. Nyt hallituksen prioriteetti on kansallisen turvallisuuden ohella saada tämä maa taas kasvu-uralle. Euroopassa on sota, ja itänaapurimme on arvaamaton, mutta te, arvoisa oppositio, haluatte keskittyä yksittäisen ministerin lausuntoihin ja syyttää nykyistä hallitusta aiheuttamistanne ongelmista. Tämä on opportunistin huippu. Pitääkö nyt hallituksen pyytää anteeksi, että emme ole alle vuodessa saaneet korjatuksi teidän luomaanne epäonnistunutta järjestelmää?

Arvoisa puhemies! Rahoitusleikkauksista puhuminen on harhaanjohtavaa, kun hyvinvointialueiden rahoitus kasvaa lähtötasoon verrattuna yli miljardilla eurolla joka vuosi koko hallituskauden ajan. Hyvinvointialueiden rahoitus perustuu Marinin—Saarikon sote-uudistuksen rahoitusmalliin, johon nykyinen hallitus ei ole tehnyt muutoksia. Vuoden 2023 rahoituksen osalta perustana on kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien tulojen ja kustannusten siirtolaskelma, ja se on laskettu vuoden 2021 tilinpäätöstietojen ja vuoden 2022 talousarviotietojen perusteella. Hyvinvointialueiden rahoitus korjataan tämän jälkeen vastaamaan lopullista siirtolaskelmaa. Hyvinvointialueet toimivat siis edelleen edellisen hallituksen lakien ja säädösten mukaisesti, ja rahoitusvaje on periytynyt edelliseltä hallitukselta. Tämä ei ole syyttämistä, tämä on faktaa.

Arvoisa puhemies! Vielä kerran, oppositio: Teidän oli aivan pakko saada tämä sote-himelipäätös läpi viime vaalikaudella. Himmeli on nyt ongelmia, syytätte siitä nykyistä hallitusta. Hallitus peri teiltä tämän epäonnistuneen viritelmän, ja nyt olette ministeri Juuson kimpussa. Tulee väkisinkin mieleen, ovatko perussuomalaiset hallituksessa niin kova pala, että ette voi sulattaa sitä. Euroopassa soditaan, ja taloutemme on valtavissa ongelmassa. Ymmärtäkää nyt, oppositio, että myös teillä on vastuunne. Suomi tarvitsee hyviä ratkaisuja, siihen tarvitaan koko eduskunta mukaan. Haluan uskoa, että myös te haluatte, että hyvinvointivaltiomme pelastuisi ja asiat menisivät hyvin tulevaisuudessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ollikainen.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

18.08 **Mikko Ollikainen r:** Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin haluan sanoa sen asian, että mielestäni on hyvä, että jokaisella hyvinvointialueella on keskussairaala myös tulevaisuudessa. Toki siellä eri aloilla voi olla sitten työvoimapulaa ja osaajien pulaa, mutta kuitenkin lähtökohtaisesti mielestäni tämä on hyvä asia.

Koskien työvoimapulaa: Itse toimin kunnanjohtajana ennen viime kauden sotea, tämän kauden sotea, ja silloinkin moni hoitaja vaihtoi hoitopuolelta teollisuuteen. Elikkä toisin sanoen tämä ei ole mikään uusi asia, että sote-puolella on suuria haasteita. Silloin esimerkiksi johtajuus ja työn joustavuus olivat nämä, miksi sitten vaihdettiin alaa.

Toinen asia on toki se, että meillä on monia, jotka lähtevät Ruotsiin ja Norjaan, käyvät tekemässä keikkaa. Mutta on havaittavissa, että tämä on nyt vähenemään päin, koska myöskään näissä maissa ei osteta samalla tavalla enää keikkafirmojen kautta, ja se on hyvä asia meille. On todella tärkeää, että koulutuspaikkoja löytyy kaikilla tasoilla sote-puolella. Ja tässä haluan nostaa esille myös hallitusohjelman kirjauksen, että tehdään yhteistyötä myös ruotsalaisten lääketieteellisten yliopistojen kanssa tai tiedekuntien kanssa, että saataisiin enemmän osaajia, mikä hyödyttäisi tätä meidän sote-alaa koko Suomessa.

Sitten yksi asia, josta en maininnut eilen, on toki yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden välillä. Ja meillä Pohjanmaalla on uusi TUSO-ohjelma, tulevaisuus- ja sopeuttamisohjelma, nyt parhaillaan menossa, ja siinä on iso osa koskien juuri tätä vuokratasoa ja -tuottoja. Ja tämä on ensisijaisen tärkeää, että kuntien yhtiöiden kanssa keskustellaan tästä aika perin pohjin. Myös kaikki tämä rajayhteistyö siinä, se, mitä kuuluu kunnille ja mitä kuuluu hyvinvointialueille, on todella tärkeää. Ja uskon, että tässä olisi paljon vielä tekemistä, kun monet alueet ovat keskittyneet vain sote-puolen ratkaisuihin nyt alussa.

Vaikka tässä monet hyvinvointialueiden päätöksentekijät joutuvat tekemään todella haasteellisia päätöksiä, itse näen kuitenkin — ainakin meillä päin — valoa tunnelin päässä. On sitten kuitenkin se näkymä, mihin mennään, millä tasolla palvelut tulevat olemaan. Ja tämä on tärkeää myös sekä kansalaisille että ennen kaikkea henkilöstölle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen.

18.11 **Suna Kymäläinen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Elomaan puheenvuoron jäljiltä totean, että kyllä, sote-uudistus oli pakko saada aikaan. Olette ollut tässä talossa ainakin yhtä kauan kuin itse, ja ainakin noina kolmena kautena on yritetty saada sote-mallia, ja nyt ensimmäistä kertaa onnistui sellainen sote-malli, joka oli myös perustuslaillisesti mahdollinen.

Ihmiset tarvitsevat hyvää hoitoa. Näihin rahoituksen järkevöittämissiin tarvitaan uudenlaista rakennetta, ja sitä tässä lähdettiin hakemaan, jotta pystytään turvaamaan kaikille kansalaisille hyvät sote-palvelut ympäri Suomen. Mutta tämä teidän esityksenne sairaalaverkon leikkaamisesta ei siihen sote-malliin kyllä kuulu millään muotoa. Se on ihan teidän oma valintanne, teidän oma arvovalintanne. Te haluatte leikata sen 26 miljoonaa tällä sairaalaverkolla, mutta te haluatte myös sen kaljaveron alennuksen, joka on aika lailla sama summa. Jos perutte sen kaljaveron alennuksen, niin pystytään pitämään nämä ihmisten lähipalvelut edelleenkin. [Aino-Kaisa Pekonen: Miettikää sitä!] Tätä on niin vaikea ymmärtää. Olen nyt toistanut kolmatta kertaa pöytäkirjasta tänä päivänä samaa, ettei järjellä oikein pysty ymmärtämään tätä teidän logiikkaanne. Te syytätte siitä edellistä hallitusta — täysin väärin. [Ritva Elomaan välihuuto] Edellinen hallitus ei ole tehnyt teidän kaljaveron alennuksianne eikä näitä palveluverkon leikkausesityksiä.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Tässä vaiheessa kaikkein järjestömintä on tehdä rajuja heikennyksiä sekä erikois- että perustason palveluihin, kun tiedämme, että soteen tarvitaan rahaa enemmän, ei vähemmän. Tällä hetkellä hyvinvointialueille tulisi turvata työrauha ja mahdollisuus hallittuun palvelujen uudistamiseen, niin että palvelut ovat laadukkaita ja pidemmällä aikavälillä myös kustannustehokkaita. Mutta tätä te ette tee: te puututte sairaalaverkkoon, te annatte liian vähän rahaa, tuhoatte sitä näköalaa näiltä alueilta.

Luottamus on kärsinyt tämän esityksen myötä. Siksi on erikoista, että te vielä pyydätte, että tehdään yhdessä, kun ei ole tehty yhdessä tätä selkeästi edes hallituksen jäsenten kanssa. Omassa vaalipiirissänikin on teidän puolueenne edustaja, joka on ihmetellyt, miten Kouvolan sairaalaverkkoon nyt, hyvänen aika, tehdäänkin tässä yhtäkkiä tällaista karsintatoimea, ja hän vaatii siihen korjauksia. Toivon, että hänen vaatimuksensa on teidän hallituksessanne niin mahtava, että tuo Kouvolan leikkaus tullaan perumaan tämän vaatimuksen myötä. Annan sille lämpimän tukeni.

No, olen tässä nyt keskittynyt aika paljon tuomaan tämmöistä pettymystä ja kritiikkiä hallituksen toimintaan, mutta ratkaisujakin olisi. Jotta palveluiden kehittäminen saataisiin hyvinvointialueilla tehtyä järkevästi ja asukkaiden tarpeiden mukaisesti, pitäisi alueiden alijäämän kattamisvelvoitetta nyt muutosvaiheessa pidentää. [Jani Kokko: Kyllä!] Jotta alueilla välttyttäisiin paniikinomaisilta säästöiltä etenkin perustason palveluista ja lähipalveluista, pitäisi osa ensi vuonna maksettavasta jälkikäteistarkistuksesta aikaistaa tälle vuodelle. Jotta palvelujärjestelmää voidaan kehittää suunnitelmallisesti ja oikeudenmukaisesti, hallituksen pitää luopua yksityisen terveysbisneksen pönkittämisestä ja siirtää siihen suunnattu puolen miljardin potti suoraan yhteisille julkisille hyvinvointialueille julkiseen lääkäriin pääsyn parantamiseksi.

Jotta soten kustannuksia saadaan hillittyä ja painopistettä siirrettyä perustason toimintaan ja ennaltaehkäisyyn, hallituksen tulee vielä tehdä asiantuntija-arviot riihessä linjaamistaan sote-leikkauksista. Tarvitaan perusteelliset vaikutusarviot, niin etteivät leikkaukset tule aiheuttamaan jatkossa suurempia kustannuksia. Hallituksen on peruutettava esimerkiksi hoitotakuun romuttamisesta ja sote-järjestöihin suunnatuista leikkauksista sekä luovuttava järjestöisestä alkoholipolitiikastaan, joka ei saa tukea hyvinvointialueilta eikä sosiaali- ja terveysalan asiantuntijoilta. Näistä kaikista jo varmasti tiedetään, että kustannukset tulevat pitkällä aikavälillä nousemaan.

Täällä tänäänkin, kuten kuuntelin eilen tätä keskustelua television äärellä, hallituksen puolelta monta kertaa kysytään, mitkä ovat sitten opposition vaihtoehdot näiden kustannusten ja palveluiden pelastamiseksi. Tässä nyt luettelini teille jälleen kerran näitä samoja toimenpiteitä, joita oppositiopuolueiden edustajat ovat teille eilisestä alkaen kertoneet. Nämä onneksi jäävät [Puhemies koputtaa] kirjauksina tuonne pöytäkirjoihin, niin voitte sieltä käydä sitten vaikka kirjallisena ne katsomassa, jos kuullun ymmärtämisessä on jonkunäköistä hankaluutta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen.

18.17 Aino-Kaisa Pekonen vas: Kiitos, arvoisa puhemies! Ajattelin, että en enää käytä puheenvuoroa tässä kohtaa, mutta edustaja Elomaan puheenvuoro pisti minut hieman hämmentyneeseen mielentilaan.

On pakko kyllä todeta, edustaja Elomaa, että kyllä te varmaan itsekin tiedätte, että sote-uudistus oli pakko saattaa maaliin. Tätä sote-uudistusta on tehty niin kauan kuin me olem-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

me täällä eduskunnassa istuneet, ja ennen meitä, ainakin 15 vuotta, ehkä 20 vuotta. Me ollaan kaikki tiedetty, että se malli, mikä meillä oli, ei toiminut. Me tarvittiin ne leveämmät hartiat, me tarvittiin paljon kustannustehokkaampi malli, ja me tarvittiin valtio sinne taakse. Aikaisemmin kunnat, kuntayhtymät ovat hoitaneet sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, ja sen takia nyt on tärkeää, että me ollaan tässä tilanteessa, että tämä sote-uudistus on vihdoinkin saatu eteenpäin. Jokainen ymmärsi, ettei se tullut valmiiksi viime kaudella. Jokainen tiesi, että tämä hallitus joutuu tekemään tähän sote-uudistukseen parannuksia. Ei näin suuri uudistus yhdessä vaalikaudessa valmiiksi tule, mutta eivät nämä leikkaukset, mitä tämä hallitus tekee näihin sote-palveluihin, uudista, eivät ne paranna tätä mallia. Me tarvitaan tähän aidosti nyt satsausta, panostuksia tai edes työrauha sinne sosiaali- ja terveystalveleluita tuottaville hyvinvointialueille. Te ette anna sitä työrauhaa. Te teette nämä mittavat leikkaukset ja ajatte meidän peruspalvelut nolliin, sote-palvelut täysin kriisiin.

Mitä sitten tulee ministeri Juusoon ja keskusteluun, jota olemme tässä salissa käyneet, niin täytyy kyllä todeta, että ei hän näytä juurikaan osallistuneen omaa hallinnonalaansa koskevien päätösten valmisteluun kehysriihessä. Kuten on todettu täällä jo, hän oli hyvin yllätynyt näistä sosiaalihuoltoon tehtävistä sadan miljoonan euron leikkauksista, ja tämä sairaalaverkkouudistuskin tuotiin sinne kehysriiheen kolme päivää sen jälkeen, kun hän oli itse vastannut kirjalliseen kysymykseen, että tämä tuodaan vasta ensi syksynä. Näyttää siltä, että keskustelua ei kovastikaan käydä STM:n sisällä, ei ehkä sitten hallituksenkaan sisällä, kun ei näistä asioista ole tietoisuutta.

Edustaja Elomaa, te vielä lopuksi totesitte, että ehkä meille täällä oppositiossa perussuomalaiset ovat kova pala hallituksessa. Täytyy todeta, että eivät ole. Te olette pettäneet kaikki vaalilupaukset, mitä te olette antaneet viime keväänä Suomen kansalle. Te sanoitte, että suomalaisilta ei leikata, ja mitä te olette tehneet? Ette mitään muuta kuin leikanneet suomalaisilta. Ja nyt te tuhoatte tämän hyvinvointiyhteiskunnan peruspalvelut ja koulutuksen. Oletteko ylpeitä? [Ritva Elomaa: Te ottaisitte varmaan velkaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Lindtman.

18.20 Antti Lindtman sd: Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten riveistä kuullut puheenvuorot innoittivat vielä tänne pöytäkirjaan.

Puhemies! Hyvät perussuomalaiset, minulla on muutama kysymys teille:

Ensinnäkin: Kun te täällä olette kovasti kritisoineet tätä sote-mallia, niin kertokaa, mikä se teidän mallinne oli. Viime vaalikaudella teiltä kysyttiin, että kertokaa, mikä se malli on. Teidän vastauksenne oli, että ei teillä ole mallia. Miksi teillä ei ollut mallia, ja miksi te nyt kritisoitte mallia, johon teillä ei ollut vaihtoehtoa?

Toiseksi: Kun te nyt ajatte alas näitä yöpäävystyksiä, minkä hintalappu teidän laskelmis-
sanne on sama kuin kaljaveron alennus, niin nyt kun on käynyt selväksi, viimeksi eilen, että esimerkiksi Kouvolan yöpäävystyksen alasajaminen ei säästä vaan maksaa miljoonia euroja lisää, niin oletteko te nyt käyneet läpi, saavutatteko te tällä edes sitä säästöä? Kun nyt on selvää, että kaikkein suurimman yöpäävystyksen lakkauttaminen ei säästä vaan se tulee maksamaan suomalaisille veronmaksajille — tämä teidän leikkauksenne tulee maksamaan, suomalaiset veronmaksajat joutuvat maksamaan lisää veroja ja menoleikkauksia sen vuoksi, että te ajatte muun muassa Kouvolan yöpäävystyksen alas — niin oletteko käyneet läpi muualla Suomessa?

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Kolmas kysymys: Kun teidän puheenjohtajanne sanoi muutamaa päivää ennen ennakkoäänestyksen alkamista viime eduskuntavaaleissa, että hoitajapula ei ratkea ilman lisäresursseja — teidän puheenjohtajanne vain hetkeä ennen kuin ihmiset pääsivät ottamaan kantaa viime eduskuntavaaleissa sanoi, että hoitajapula ei ratkea ilman lisäresursseja — niin silläkö, että te nyt leikkaatte täältä sotesta, leikkaatte hoitajamitoituksesta, leikkaatte hoitotakuusta ja leikkaatte hyvinvointialueilta, tämä hoitajapula ratkeaa?

Neljänneksi: Kertokaa, arvoisat perussuomalaiset, miten on mahdollista, että aina kun te olette hallituksessa, te hyväksytte hoitajamitoituksen leikkaamisen ikäihmisiltä, kunnia-kansalaisilta. Ennen vaaleja sanotte, että rahat pitää käyttää suomalaisiin ja vanhuksista pitää pitää huoli, ja joka kerta, kun te olette olleet hallituksessa 2000-luvulla, olette hyväksyneet hallituksessa hoitajamitoituksen leikkaamisen.

Ja viides kysymys: Onko teillä enää yhtään vaalilupauksia, josta te olette pitäneet kiinni? [Aino-Kaisa Pekonen: Ei ole!] Vuonna 2015 Timo Soinin johdolla perussuomalaiset tekivät takinkäännön Suomen ennätyksen, ja jälleen kerran perussuomalaiset pettivät suomalaiset, ja tällä kertaa niin, että Timo Soinin ennätys kalpenee. [Ritva Elomaa: Meinaatteko, että me tehdään se tahallamme? Talous on kuralla! — Aino-Kaisa Pekonen: Arvovalintoja!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson.

18.23 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Jos täällä nyt väitetään, että mitään sote-uudistusta ei olisi tarvinnut tehdä ollenkaan, niin muistellaan nyt vähän vanhoja ja kuinka auvoisasti elettiin ennen tätä sote-uudistusta. Esimerkiksi vuonna 2020 vain 74 kuntaa Suomessa järjesti perusterveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelut itse — 74 kuntaa — ja 220 kuntaa järjesti nämä palvelut jonkun yhteistoiminta-alueen kautta eli jonkun kuntayhtymän kautta siitä syystä, että näillä kunnilla ei riittänyt enää mahdollisuuksia huolehtia vanhuspalveluista tai terveydenhuollon palveluista yksin. Tämähän oli se lähtökohta, mistä lähdettiin liikkeelle. Vuonna 2019, silloin kun edellinen hallitus aloitti, kuntatalous oli historiallisen huonossa jamassa, siis historiallisen kova alijäämä.

Ja kun me nyt keskustelemme sote-uudistuksesta, pitää ymmärtää se, että eihän se alijäämä, jonka kanssa hyvinvointialueet tällä hetkellä kamppailevat, ole syntynyt tyhjästä tai tämän uudistuksen seurauksena, vaan se on se sama alijäämä, joka ennen on näkynyt kuntatalouden puolella ja joka nyt on siirtynyt hyvinvointialueille. Ja johtuen siitä, että rahoitus tulee kokonaan valtion kassasta, se on myöskin aivan eri tavalla nyt valtion asia ja meidän asiamme täällä käsitellä.

Mitä tulee väitteisiin siitä, että tässä uudistuksen yhteydessä olisi nyt esimerkiksi paisutettu hallintoa, niin niin kuin tässä aikaisemmin jo hyvin todettiin puheenvuorossa, kaikki ne henkilöt, jotka tällä hetkellä ovat siirtyneet hyvinvointialueille esimerkiksi eri johtotehtäviin tai väliportaahan hallintoon, ovat olleet töissä aikaisemmin kunnissa ja sairaanhoitopiireissä, ne samat ihmiset. Nyt he ovat siellä hyvinvointialueilla, ja tästä syystä hyvinvointialueilla tällä hetkellä tehdään päätöksiä ja toimenpiteitä, joilla nimenomaisesti tätä hallintohenkilöstöä pyritään vähentämään. Lopputuloksena siis saadaan vähemmän hallintoa kuin tässä vanhassa järjestelmässä.

Mutta tämä ei tietenkään riitä, vaan nyt keskeisintä olisi se, että tehdään toimenpiteitä näiden perustason palveluiden vahvistamiseksi, koska se oli koko tämän uudistuksen idea. Sitä kautta saadaan enemmän terveyttä ihmisille, saadaan enemmän tasa-arvoa meidän ter-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

veydenhuoltojärjestelmäämme, saadaan sitä kautta myöskin niitä taloudellisia säästöjä, ja juuri tämä on nyt se asia, minkä tämä hallitus on romuttamassa näillä kehysriihen päätöksillä, esimerkiksi tämän hoitajamitoituksen laskemisella mutta ennen kaikkea tämän koko tiukennetun perusterveydenhuollon hoitotakuun romuttamisella.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Kokko.

18.26 **Jani Kokko sd:** Arvoisa puhemies! Ehkä minäkin innostuin tästä edustaja Elomaan puheenvuorosta sen verran, että nyt käytän vielä tähänkin keskusteluun yhden puheenvuoron. Sinällään en ehkä ole yllättynyt, että perussuomalaiset sosiaali- ja terveys... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu — Niina Malm: Anteeksi, se olin minä!] — Näin se on, näin se aina, toverit, toimii: yritettiin vaientaa. [Naurua]

Mutta ymmärrän kyllä, että ehkä perussuomalaisille nimenomaan nämä sosiaali- ja terveyspalvelut ovat haasteellisia, mikä on näkynyt ikävällä tavalla myös sosiaali- ja terveysministerin toiminnassa, että hän on kauniisti sanottuna hieman pihalla omasta hallinnon-alastaan.

Jos muistellaan, mistä aluevaaleissa keskusteltiin, niin useampikin perussuomalaisten aluevaaliehdokas, ihan puoluejohtoon kuuluva, halusi keskustella bensiinin hinnasta ja äänestää. Muistan, että teidän varapuheenjohtajannekin totesi, että nyt on aika äänestää ulos bensiinin hinnan korottajat, kun me kaikki muut puolueet ja ehdokkaat halusimme keskustella sosiaali- ja terveyspalveluista. Mielestäni sieltä terveyskeskuksesta saa niitä sosiaali- ja terveyspalveluita ja huoltoasemalta sitten ehkä jotain muuta.

Mutta kuten edustaja Anderssonkin tässä hyvin nosti esille, niin nimenomaan hallintoaahan on hyvinvointialueilla jo vähennetty verrattuna siihen edelliseen kuntapohjaiseen järjestelmään. Sitä tehdään edelleen, mutta se tehdään hyvinvointialueilla tällä hetkellä hallitusti. Nimenomaan näihin muutoksiin, mitä sosiaali- ja terveyspalveluihin on tulossa, toivoisin maan hallitukselta ehkä hieman tämmöistä hallittua, vaikutusarviot huomioon ottavaa lähestymistapaa, että minkälaisia uudistuksia tehdään.

Jos neljä herrahenkilöä menee saunaan ja sen johdosta sitten päätetään kymmenien miljoonien leikkauksista sosiaaliturvajärjestelmään, sosiaalihuoltoon, ja sosiaali- ja terveysministeri on aivan yllättynyt tästä ratkaisusta, niin kyllähän tämä jostain kertoo, että ei ihan tämä kommunikaatio ja hallitut muutokset oikein toimi hallituksessa. Tähän toivoisin enemmän panostusta tulevaisuudessa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 12/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 4/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 4/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Nyt yleiskeskustelua, ja mietinnön meille esittelee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Sirén. Meillä on täällä myöskin ministeri paikalla jonkin aikaa, joten aloitamme debatin heti, kun mietintö on esitelty. — Olkaapa hyvä.

Keskustelu

18.29 Saara-Sofia Sirén kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen nyt todellakin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi työehtosopimuslain ja työriitojen sovittelusta annetun lain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi.

Tämä kyseinen hallituksen esitys sisältää seuraavia ehdotuksia:

Ensinnäkin siinä on rajoituksia niin sanotun poliittisen työtaisteluoikeuden käyttöön, eli jatkossa poliittiset työtaistelut saavat kestää enintään 24 tuntia ja muut työtaistelutoimenpiteet enintään kaksi viikkoa.

Toinen ehdotus koskee myötätuntotyötaisteluita. Ne asetetaan suhteellisuusarvioinnin ja työriitalain mukaisen ilmoitusvelvollisuuden kohteeksi. Eli jatkossa ei saisi toimeenpanna myötätuntotyötaisteluita siten, että ne aiheuttavat suhteettomia, vahingollisia seurauksia, ja lisäksi on tämä lisäys ilmoitusvelvollisuuden piiriin.

Kolmanneksi hallituksen esitys sisältää ehdotuksen korotuksista laittomasta työtaistelusta tuomittavan hyvityssakon tasoon. Eli jatkossa tämä kyseinen maksu olisi vähintään 10 000 euroa ja enintään 150 000 euroa. Lisäksi yksittäiselle työntekijälle olisi jatkossa mahdollisuus asettaa seuraamusmaksu, mikäli hän jatkaa laittomaksi tuomittua työnseisausta saatuaan tiedon, että kyseessä on nimenomaan laitton lakko. Ja tämän hyvitysseurauksen suuruus olisi hallituksen esityksen mukaisesti 200 euroa.

Tavoitteena tällä esityksellä ovat nykyistä vakaammat ja häiriöttömämmät työmarkkinat, joilla pyritään turvaamaan yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä suhteessa keskeisiin kilpailijamaihimme. Lisäksi halutaan edistää sitä, miltä Suomi näyttää toiminta- ja investointiympäristönä, eli lisätään vakautta toimintaympäristöön ja kilpailukykyä suhteessa kilpailijamaihin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on huolellisesti käsitellyt tämän hallituksen esityksen. Meillä on taustalla laajat kuulemiset ja oikein perusteellinen prosessi. Yksityiskohtia ja materiaalia liittyy tähän prosessiin paljon, mutta nuo esityksen keskeiset sisällöt tulivat jo mainittua, ja keskityn nyt nostamaan esille mietinnöstä ne muutokset, joita valiokuntakäsittelyssä hallituksen esitykseen tehtiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta sai lausunnot perustuslakivaliokunnalta ja lakivaliokunnalta. Täsmensimme näiden lausuntojen perusteella tätä hallituksen esityksen sääntelyä, eli valiokunta otti huomioon nämä lausuntovaliokuntien näkemykset ja teki tarkennuksia näihin säännöksiin. Pääasiassa nämä muutokset ovat sanamuotojen täsmennyksiä ja tarkistuksia etenkin koskien poliittisten ja myötätuntotaisteluiden sääntelyä. Sääntelyn keskeiseen sisältöön ei tehty muutoksia. Poliittisille työtaisteluille lisättiin 12 kuukauden aikaraja, jonka kuluessa saman asian puolesta ei voi järjestää työtaistelua toistamiseen. Myötätuntotyötaisteluiden osalta täsmennyksiä tehtiin myös arviointikriteereihin koskien kiellettyjä myötätuntotaisteluita. Lisäksi tehtiin täsmennyksiä määritelmiin ja vaatimuksiin työtaistelun aiheuttaman häiriön vähäisyydestä.

Hyvitysmaksuja koskien valiokunta täsmensi säännöstä työntekijän henkilökohtaisesta hyvitysseurauksesta, mitä perustuslakivaliokunta edellytti. Hyvitysmaksujen osalta teh-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

tiin myös tarkentavia ja työntekijöiden oikeusturvaa vahvistavia muutoksia. Tältäkin osin keskeiseen sisältöön ei ollut tarpeen muutoksia tehdä. Täydennettiin edellytyksiä kuitenkin siten, että työnantaja voi kuitata 200 euron henkilökohtaisen seuraamusmaksun ainoastaan tiettyjen edellytysten täytyessä: työtaistelun laittomuudesta on ilmoitettava työntekijälle kirjallisesti, ja sen kuittaminen palkasta edellyttää työntekijän nimenomaista suostumusta tai lainvoimaista tuomiota.

Arvoisa puhemies! On tärkeää todeta erikseen, että tällä esityksellä ei puututa työtaisteluoikeuden ytimeen eli oikeuteen lakkoilla omien työehtojen puolesta. Tämän totesi myös perustuslakivaliokunta, eli ehdotuksella ei perustuslakivaliokunnan mukaan puututa työtaisteluoikeuden keskeiseen sisältöön.

Nostan esille mietinnöstä vielä kaksi erityistä kohtaa.

Ensinnäkin hyvitysmaksuun liittyen tehtiin valiokunnassa yksimielinen lisäys koskien niin sanottuja surulakkoja. Tämän lisäyksen myötä hyvityssakon vähimmäismäärän mahdollista kohtuullistamista koskevassa harkinnassa huomioitaisiin tämä surulakko erikseen.

Toinen nosto mietinnöstä koskee tasa-arvoa ja sukupuolivaikutusten arviointia. Valiokunta piti tätä tasa-arvonäkökulmaa hyvin tärkeänä. Asiasta kuultiin erikseen, ja mietintöön sisältyy oma osionsa nimenomaan tälle tasa-arvonäkökulmalle. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan esityksen valmistelussa ei ole tunnistettu olennaisia sukupuolivaikutuksia eikä välittömiä tai välillisiä vaikutuksia sukupuolten asemaan. Kuitenkin valiokunta yksimielisesti päätti lausumasta, jolla edellytetään tämän tasa-arvonäkökulman seuranta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä voimaantulosta: Valiokunta teki selkeytyksiä liittyen tämän lainsäädännön soveltamisen alkamiseen. Myös työ- ja elinkeinoministeriö piti tätä selkeyttämistä perusteltuna. Lakia ei sovelleta myötätuntotaisteluun, joka on alkanut tai josta on ilmoitettu työnantajalle ennen lain voimaantuloa. Sen sijaan ennen lain voimaantuloa alkaneeseen poliittiseen työtaisteluun lakia sovelletaan.

Asiantuntijakuulemisissa osa asiantuntijoista on pitänyt tärkeänä, että työrauhan parantamiseksi ehdotetut lakimuutokset saatettaisiin voimaan mahdollisimman pian. Tämä todetaan myös mietinnössä, samoin se, että sille, että lait tulisivat voimaan jo esityksessä ehdotettua aikaisemmin, ei ole nähty estettä.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 5.—7. ja muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset 1.—4. ja lisäksi hyväksyttäisiin yksi lausuma, mikä liittyy nimenomaan tähän tasa-arvoon.

Mietintöön sisältyy kaksi vastalauseita, joista kuulemme varmaan kohta tarkemmin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos esittelystä. — Nyt olisi tarkoitus siten pitää jonkin aikaa debattia, koska meillä on ministerikin paikalla. Pyydän nyt niitä henkilöitä, jotka haluavat käyttää tässä minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Nämä vastauspuheenvuorot aloittaa valiokunnan varapuheenjohtaja, edustaja Lyly. Olkaa hyvä.

18.37 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tästä debattimahdollisuudesta. — Ensinnäkin tämä lakipaketti on harvinaisen ja poikkeuksellisen raju paketti, jolla puututaan suomalaiseen työrauhajärjestelmään voimakkaasti. Nämä voimakkaat toimenpiteet kohdistuvat käytännössä vain työntekijäpuoleen, ja vaihtoehtoisia malleja, joilla työrauhaa voidaan parantaa, ei ole tässä esityksessä lainkaan. Täytyy muistaa,

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

että meillä työrauha on kuitenkin vuosikymmenten kuluessa todella parantunut ja siinä ei ole tällaiselle laille tarvetta.

Täällä on avattu monia sellaisia asioita, joita on vuosikymmenet yhdessä tehty. Muun muassa nyt tässä poliittiset lakot otettiin tänne lainsäädäntöön, myötätuntotyötaisteluita rajoitettiin ja lakkosakot nelinkertaistuvat.

Eli mennään yksipuolisesti tehden aivan väärään suuntaan. Sen takia tämä paketti on täysin vino.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi myönnän vastauspuheenvuoron myös työ- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtajalle, edustaja Sirénille.

18.39 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä esitystä, niin kuin muitakin hallituksen työelämän muutoksiin liittyviä esityksiä, on valmisteltu kolmikantaisesti. On syytä todeta, että tätäkin esitystä kohden niin työnantaja- kuin työntekijäpuolelta jätettiin eriävä näkemys. Eli kummaltakaan suunnalta tätä ei pidetty kannatettavana esityksenä, mutta hallitus on pyrkinyt tuomaan sellaisen esityksen, joka nähdään Suomelle parhaaksi mahdolliseksi ja joka parantaa Suomen kilpailukykyä.

Tässä prosessin aikana on tehty joitakin tarkennuksia tähän hallituksen esitykseen, ja myös näiden tarkennusten kohdalla on huomioitu niin työnantajapuolelta kuin työntekijäpuolelta tulleita ehdotuksia, huolia ja toiveita. Näitä on myös valiokunnan käsittelyn yhteydessä tarkasteltu. Pidän tätä esitystä tasapainoisena ja tarpeellisenä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Suhonen.

18.40 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt olemme sellaisen lakiesityksen äärellä, että maa järjeseisä palkansaajan alla. Lakkoja rajoitetaan, ja sen jälkeen työntekijän irtisanomiseen riittää jatkossa asiallinen syy, ensimmäinen sairauslomapäivä muuttuu palkattomaksi omavastuupäiväksi, määräaikaisuus ei aina tarvitse erityistä perustetta, lomautuksen varoaikaa lyhennetään, työsopimuslakiin perustuva työntekijän takaisinottovelvollisuus poistuu alle 50 henkilön yrityksiltä, paikallista sopimista lisätään, mikä tarkoittaa suoraan yleissitovien työehtojen romuttamista, valtakunnansovittelijan mahdollisuuksia työriitojen sovittelussa rajoitetaan, vuorotteluvapaajärjestelmä lakkautetaan, aikuiskoulutustuki lakkautetaan, asumistuen työssäkäyntiin liittyvä suojaosa poistetaan ja niin edelleen ja niin edelleen. Lista on loputon.

Arvoisa työministeri, onko tarkoitus nyt niin, että ensin rajoitetaan lakko-oikeutta, jotta äsken luettelemani heikennykset palkansaajien kohdalla saadaan paremmin vietyä läpi?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Kuten huomaatte, niin painotan tässä nyt alkuvaiheessa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäseniä. — Edustaja Pekonen.

18.41 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä, että valiokunnan puheenjohtaja nosti tuossa omassa puheenvuorossaan tasa-arvonäkökulman esille. En tiedä, oliko valiokunnan alun perin tarkoitus pitää tasa-arvoa tärkeässä näkökulmassa tämän esityksen osalta, koska jouduimme pyytämään useampaan otteeseen ylipää-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

tään tasa-arvosta tietäviä asiantuntijoita kuultavaksi valiokuntaan. Lopulta heidät saimme kirjallisesti. Osa näistä asiantuntijoista pahoitteli kiireistä aikataulua, ja se kertoo myös siitä, että hallituspuolueet ovat vieneet valiokunnassa tätä esitystä eteenpäin ennennäkemättömällä kiireellä.

Kuulemisia on ollut paljon, se pitää paikkansa, mutta meillä on ollut lukemattomia ylimääräisiä kokouksia, joissa tätä asiaa on kiireellä käsitelty. Nyt, puhemies, kun ministeri on paikalla, olisin halunnut kysyä tästä voimaantulosta. Tämä voimaantulo jäi tuossa valiokunnan käsittelyssä täysin auki. Me emme vielä tiedä, milloin tämän hallituksen esityksen on tarkoitus tulla voimaan. Minun mielestäni näin suuren mittakaavan asiassa eduskunnan ja valiokunnan pitää saada tietää [Puhemies: Aika!] esityksen voimaantulo.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Pidetään minuutin mittaisia. — Ja on varmasti oikeus ja kohtuus, että valiokunnan puheenjohtaja saa vastata.

18.42 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tästä tasa-arvosta: Nämä kuulemiset tasa-arvonäkökulmaan liittyen pyydettiin yksimielisesti heti sen jälkeen, kun asia nousi valiokunnassa esille. Tämä varmaan voi olla tarkistettavissa myös pöytäkirjoista, mutta minun näkemykseni mukaan tästä vallitsi yhtenäinen näkemys valiokunnassa: Haluttiin huomioda tämä näkökulma, pidettiin sitä tärkeänä. Otettiin siihen vielä asiantuntijoiden lausunnot [Suna Kymäläinen: Miksi kirjallisena?] ja otettiin se mukaan mietintöön. Lisäksi yksimielisesti vielä nostettiin tämä lausuman asia. Joten katsoisin kyllä, että tässä valiokunta on yhteisesti pitänyt tätä näkökulmaa tärkeänä.

Mitä tulee tähän väitteeseen asian kiirehtimisestä ja ylimääräisistä kokouksista, niin ylimääräisiä kokouksia tarvittiin, jotta tämä esitys oli mahdollista käsitellä niin perusteellisesti [Aino-Kaisa Pekonen: Kiireessä? Meillä on aikaa kesäkuuhun asti!] ja niin huolellisesti kuin katsottiin olevan tarpeellista. Kaikki kokousajat, joita tälle varattiin, tarvittiin. [Puhemies koputtaa] Meillä oli useampi koko päivän mittainen kokous, ja jokainen kokoushetki, joka tälle varattiin, [Puhemies: Aika!] oli perusteltu. [Suna Kymäläinen: Pääsiäistauolla, uskomatonta!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Malm.

18.44 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Niin, me kuulumme tasa-arvolausunnot kirjallisina, ja yhdessä taitaa jopa olla maininta, että ei ollut aikaa vastata. Se kertoo siitä, millaisessa kiireessä ja millaisella tarinalla hallitus tässä etenee. Kehysriihen esittelyssä hallitus on perustellut säästöjään useaan otteeseen sillä, että Suomi ei halua joutua Euroopan talouden tarkkailuluokalle. Sitä hallitus ei kuitenkaan ole myöntänyt ääneen, että sen toimet vievät Suomea kohti itäeurooppalaista mallia, jossa työnantajat sanelevat, ministerit eivät kunnioita oikeusvaltioperiaatetta ja työntekijöiden ääni hiljennetään. Nämä kolme elementtiä tässä esityksessä kyllä varsin selkeästi näkyvät — sen lisäksi, että tasa-arvolausunnot saatiin vain ja ainoastaan kirjallisina.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

18.45 **Juha Viitala sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi ei ole erityisen lakkoherkkä maa, ja nyt tässä vaan tehdään ihan turhaa byrokratiaa. Ihmettelenkin kovasti

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

sitä, miten me ollaan valmiita kuormittamaan oikeuslaitosta, joka on nyt jo varsin kuormittunut, tällaisella täysin turhalla lailla. Eikö näitä asioita voitaisi jatkaa niin kuin aikaisemminkin? Keskusteluun tulisi ottaa myös se, miten tämä oikeudenhoidollinen näkökanta sitten tullaan hoitamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

18.45 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näen kyllä itse asian aivan toisin, eli Suomi on varsin lakkoherkkä maa, ja sen osoittaa erityisesti viimeinen kuukausi. [Välihuutoja vasemmalta] Olemme juuri läpikäyneet kuukauden mittaiset poliittiset lakot, joista seurasi Suomelle ja Suomen teollisuudelle, vientiyrityksille, yrittäjille ja myös työntekijöille paljon, paljon vakavia ongelmia. Nämä lakot ovat johtaneet yt-neuvotteluihin, nämä lakot ovat johtaneet mainehaittoihin.

Täytyy sanoa, että kansainvälisesti tämä lainsäädäntö ei ole mitenkään poikkeuksellista. Poikkeuksellista on ainoastaan se, että tätä ei ole tehty aikaisemmin, koska tälle on ollut aivan selvä tarve. Toivonkin, että tämä lainsäädäntö tulee mahdollisimman nopeasti voimaan, ja kuten valiokunnassakin on todettu, tälle lainsäädännön voimaantulolle aikaisemmin kuin 1.7. ei ole mitään estettä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lyly.

18.46 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on viitattu siihen, kuinka tämä valmistelu on edennyt. Minusta kaikkein suurin ongelma tässä valmistelussa on ollut se, että lopputulos oli kirjoitettu hallitusohjelmaan hyvin tarkasti ja tällä prosessilla, mitä tässä on tehty niin sanotussa kolmikantaisessa käsittelyssä ja tässä valiokunnassa, se lopputulos ei ole juuri muuttunut. Pari pientä kohtaa on siellä muuttunut, ja tämä on tämän koko paketin ongelma. Me emme ole saaneet asiantuntijalausunnoista sellaista muutosta tänne aikaan, mistä sieltä tuli viestiä monista yksityiskohdista, ja se on tämän paketin iso ongelma.

Sitten hallitus on puhunut, että mennään pohjoismaiseen suuntaan näillä työmarkkinoilla, mutta missään muussa Pohjoismaassa ei ole poliittisia lakkoja rajoitettu lailla, ei ole myötätuntolakkoja rajoitettu lailla, niin kuin ei meilläkään aikaisemmin. Jos päälakko on ollut laillinen, myötätuntolakko on ollut aina laillinen. [Puhemies koputtaa] Nyt me rajoitamme myös sitä ja myöskin vahvistamme [Puhemies: Aika!] työnantajapuolen oikeuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindtman.

18.47 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on opittu tuntemaan Euroopan unionissa ja laajemmin maailmalla hyvien työmarkkinasuhteiden ja luottamukseen perustuvan työmarkkinamallin tammöisenä, voi sanoa, mallimaana. Ja nyt kun katsotaan... [Välihuuto kokoomuksen ryhmästä] — Kyllä, EU:ssa on nimenomaan pidetty Suomea esimerkkinä hyvästä työmarkkinamallista, luottamukseen ja neuvotteluihin perustuvasta mallista. — Nyt kun katsotaan, mihin tämä hallitus on Suomea viemässä, niin Suomesta on tulossa ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaa laillisen työtaistelun tueksi järjestettyjä myötätuntolakkoja ja poliittisia lakkoja lainsäädännöllä.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Suomesta on totuttu lähettämään muualle maailmaan solidaarisuuskirjeitä konfliktitalanteissa, kun ay-liikkeen toimivaltuuksia on yritetty hakea pois. Nyt Suomeen on lähetetty viideltä mantereelta, 20:stä eri maasta myötätuntokirjeitä palkansaajille, muun muassa Kolumbiasta, Uruguaysta, Mosambikista, Kanadasta, Meksikosta, Nicaraguasta ja Filippiineiltä. Te olette joutuneet Kansainvälisen työjärjestön ILO:n silmätikuksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Aika. — Seuraavaksi edustaja Piisinen.

18.49 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opposition taholta todettiin, ettei laittomia lakkoja Suomessa juurikaan ole. No, jos asia on näin, kuten opposition edustajat esittävät, niin silloinhan näiden sanktioiden määräämiselle ei liene mitään estettä. [Niina Malm: Norminpurkutalkoot!] On kuitenkin hyvä huomata, että esimerkiksi vuonna 2021 Suomessa toimeenpantiin 48 työtaistelua tai työtaistelun uhkaa, joista 41 oli laittomia, ja tämä tieto löytyy Elinkeinoelämän keskusliiton työtaistelutilastosta.

Huomionarvoista on myöskin se, että näitä seuraamusmaksuja voidaan välttää yksinkertaisesti sillä, että ei järjestetä laittomia työtaisteluita eikä henkilökohtaisesti osallistuta niihin. Tällöin vältetään myöskin sitä työllistämistä meidän oikeuslaitoksellemme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Andersson.

18.50 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys on tasapainoinen vähän samalla tavalla kuin musta on valkoista ja vesi on kuivaa. Hyvä esimerkki siitä — toki löytyy lukuisia esimerkkejä — on esimerkiksi se, että vain työntekijäpuolen hyvityssakkoja eli näitä sanktioita ja seuraamuksia ollaan nostamassa, mutta jos työnantajapuoli sitten rikkoo, niin sillä ei ole niin paljon väliä hallituksen näkökulmasta. [Saara-Sofia Sirénin välihuuto]

Mitä tulee tähän hallituksen pyrkimykseen ratkaista itse luomansa ongelma kieltämällä sitä lailla, niin minä sanoisin, että se kyllä on toimintatapa, joka ei kuvasta pohjoismaista ajattelua lainsäädännöstä, vaan aivan muun tyyppisiä yhteiskuntajärjestelmiä. Kuten tässä on todettu, poliittisia lakkojahan Suomessa on ollut ennen kaikkea niinä hallituskausina, kun meillä on ollut oikeistohallituksia, jotka ovat yrittäneet heikentää työehtoja lainsäädännön kautta ohittamalla neuvottelujärjestelmää, ohittamalla työntekijäpuolen kuulemistä. Ja kun sitten tarkastellaan, mitä tehdään toisin sellaisissa maissa, joissa poliittisia lakkoja on paljon vähemmän, kuten Ruotsissa, niin siellä on sekä työntekijä- että työnantaja-puolen vastaus aivan yksiselitteinen: se johtuu siitä, [Puhemies koputtaa] että siellä molempien työmarkkinaosapuolten asema on vahva ja myös työntekijäpuolta kuullaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Aika. Pidetään minuutti. — Edustaja Berg.

18.51 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin palata tähän tasa-arvokysymykseen, mikä on tärkeä. On hyvin tärkeää, että tasa-arvovaliokunta lausui myös näistä tasa-arvokysymyksistä ja yhteinen lausumakin siitä mietintöön kirjoitettiin.

Haluaisin kyllä kuitenkin nostaa esille sen, että kun valiokuntaneuvokset tekivät pohjaa näistä tasa-arvokysymyksistä mietintöpohjaan, niin siitä pohjasta hallituspuolueiden edustajat halusivat äänestyttyä pois hyvin tärkeitä asiantuntijalausuntoja. Sieltä haluttiin muun muassa poistaa kohta, jolla viitattiin siihen, että näiden myötätuntolakkojen vaikeuttami-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

sella on suuri vaikutus varsinkin naisvaltaisten alojen tuleviin työtaisteluihin. Tämä haluttiin poistaa sieltä. Elikkä on tärkeätä, että tasa-arvosta on mietinnössä kirjauksia, [Puhemies koputtaa] mutta ne melkein kaikista tärkeimmät asiantuntijalausunnon kohdat haluttiin sieltä poistaa äänestämällä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Sammallahhti.

18.52 Tere Sammallahhti kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvon puhemies! Kyllä täytyy vähän ihmetellä tätä keskustelua. Esimerkiksi edustaja Lyly sanoi, että tämän lakiesityksen ongelma on se, ettei siihen tullut kuin pieniä muutoksia. Minä ajattelen, että jos lakiesitykseen tulee pieniä muutoksia, niin se on silloin hyvin valmisteltu lakiesitys eikä suinkaan huonosti esitelty, kuten edustaja Lyly sanoi.

Edustaja Lindtman tuossa otti esiin Mosambikin ja Nicaraguan. En tiedä, onko se sitten se suunta, mihin oppositio haluaa Suomen työmarkkinoita viedä. Kuulostaa vähän erikoiselta, että oppositio väittää Suomen uuden työmarkkinamallin vievän meitä itäeurooppalaiseen suuntaan ja sitten noja otetaan kuitenkin Mosambikiin ja Nicaraguaan. Te ette selkeästi tiedä itsekkään, mikä teidän kärki tässä asiassa on — paitsi tietysti se, että teidän vaalirahoittajanne ammattiyhdistysliikkeessä eivät tykkää tästä lakiesityksestä, koska se vie heiltä syömähampaan sen suhteen, että he voisivat ottaa koko Suomen panttivangiksi työmarkkinataisteluissa ja muissa poliittisissa kysymyksissä myöhemmin. Ja sen takia tämä lakiesitys tehdään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

18.54 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näissä asiantuntijalausunnoissa kaksi tahoa, eli EK ja SY, on kannattanut tätä lakipakettia, ja ilmeisesti taitaa olla niin, että käytännössä oikeiston puoluetuki on tullut sieltä, ja näin tässä lakiesityksessä se myöskin näkyy.

Tässä on monta ongelmaa: Tämä on tehty yksipuolisesti. Hyvitykset nelinkertaistuvat. Järjestö on ollut aikaisemmin se, joka tuomitaan. Nyt nostetaan yksilö hyvityksen piiriin. Myötätuntolakkojen tiukka raja. Puhtaasti poliittisten ja poliittisluonteisten lakkojen tuominen lainsäädäntöön. Voimaantulo kesken sopimuskauden ja kansainvälisten sopimusten ohittaminen.

Täällä on monta isoa periaatetta, joita tämä paketti rikkoo, ja se on tässä se suurin syy ja sitten tämä sisältö, joka vie tätä aivan epätasapainoon työmarkkinoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindtman.

18.55 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sammallahhti tässä lähti salista, mutta selvennän vielä, mistä on kysymys.

Suomesta, joka on ollut hyvien työmarkkinasuhteiden mallimaa, tunnettu maailmalla, palkansaajat ovat tavanneet lähettää solidaarisuuden osoituksia muihin maihin. Nyt näistä maista, jotka luetteloin — muun muassa Kolumbia, Uruguay, Mosambik, Kanada, Meksiko, Nicaragua, Filippiinit — lähetetään Suomeen tuen osoituksia sen työmarkkinakaaoksen johdosta, jonka te olette aikaansaaneet, joka kyllä maksaa Suomelle, niin kuin me

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

olemme nyt nähneet. Ja jos te ette tätä konfliktia ratkaise, niin on riski, että tämä maksaa vielä enemmän.

Hyvä puhemies! Koska Suomi on ollut tilanteessa, jossa YK:n alainen Kansainvälinen työjärjestö joutuu lähestymään Suomen hallitusta, ministeriä, ja vetoamaan, että neuvotelkaa, neuvotelkaa? Sitä, mitä olemme pyytäneet täällä kuukausitolkulla. Ja mitä hallitus tekee: [Puhemies koputtaa] jyrää, sanelee ja aiheuttaa kaaosta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kyllönen.

18.56 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poliittisilla lakoina on erityinen merkitys Suomen historiassa, sillä useimpien työntekijöille kuuluvien oikeuksien lisäksi jopa tämän maan yleinen ja yhtäläinen äänioikeus tässä maassa on saavutettu poliittisella lakolla. Kansalaisyhteiskunnan mahdollisuus vaikuttaa poliittisiin päätöksiin on demokratian ydinsisältöä, ja sen merkitys korostuu, kun hallituspuolueet puhuvat eduskuntavaaleissa työelämäasioista täysin päinvastaista kuin mitä nyt tekevät.

Vaaleissa perussuomalaiset, kristillisdemokraatit ja RKP lupasivat ay-liikkeen kyselyssä säilyttää lakko-oikeuden vähintään nykyisessä laajuudessaan. [Antti Lindtman: Kirjallisesti!] — Kirjallisesti vielä. — Suomessa on ollut poliittisia lakkoja varsin harvoin, mutta silti hallitus on nostanut ne tikunnokkaan. Poliittisen työtaistelun rajoittaminen vie työntekijöiltä merkittävän mahdollisuuden vaikuttaa suoraan omaan toimeentuloon ja omaan asemaan vaikuttaviin päätöksiin.

Arvoisa ministeri, haluatteko te tänne maahan samanlaisen mallin kuin monessa muussa Euroopan maassakin on, [Puhemies: Aika!] jossa renkaat palavat, [Puhemies: Aika!] jossa kaupan ikkunat särjetään ja jossa yhteiskuntarauha murenee? Ei ole sellaista mallia kuin Suomessa, [Puhemies: Aika!] jossa me ollaan rauhassa asioista sovittu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Seppänen.

18.57 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Demarit täällä esittävät, että Suomi on hyvien työmarkkinoiden mallimaa. Ymmärrän sen toki siitä näkökulmasta, kun ei tarvitse ottaa huomioon ollenkaan esimerkiksi näitä pienyrittäjien tilanteita, mitkä aiheutuvat näistä poliittisista lakoina. Kyse on oikeastaan siitä, kuka tätä maata johtaa, kuka täällä säätää lait. Vastaus on hyvin yksinkertainen: tätä maata johtavat demokraattisilla vaaleilla valitut edustajat. [Aino-Kaisa Pekonen: Mutta te sanoitte ennen vaaleja toisin kuin mitä te teitte!] Me säädämme lait tässä salissa.

Kyse on tämän oikeusvaltion demokratiasta ja oikeudenmukaisuudesta. Vihdoinkin Suomessa saavat oikeutta myös ne, keitä nämä lakot eniten vahingoittavat, ne, jotka ovat kärsineet sivullisina niistä useita viikkoja kestävästä Suomea lamauttavista lakoina ja niiden vaikutuksista. Pienet yritykset ja työntekijät kärsivät hallituksen vastustamisesta. Me emme kiellä lakko-oikeutta, vaan rajoitamme poliittisten lakkojen kestoja. Ei voi olla niin, että Suomessa saa [Puhemies koputtaa] hallituksen politiikkaa vastustaessaan [Puhemies: Aika!] pysäyttää koko Suomen ja aiheuttaa satojen miljoonien tappiot.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Kymäläinen.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

18.59 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on väitetty, että nämä lakot ovat pilanneet Suomen maineen. Ei, nämä lakot eivät ole pilanneet Suomen mainetta, vaan te, hallitus, olette pilanneet Suomen maineen. Te olette tällä esityksellänne saaneet aikaiseksi sen, että vuosikymmeniin Suomi on ensimmäisenä maana nyt ILO:n tarkkailuluokalla. Te olette perustelleet talouden toimia sillä, ettemme joudu EU:n tarkkailuluokalle, mutta ILO:n tarkkailuluokalle te sen sijaan suurella vimmalla olette Suomea vieneet.

Eniten olen huolissani tämän lainsäädännön kiirehtimisestä, tästä tavasta, jolla eduskunnan työskentelykulttuuria ja -tapoja muutetaan. Tässä äsken keskusteltiin sairaalaverkon karsimisesta, että saatte 36 miljoonan säästöt, ja samanaikaisesti te sitten olette peruneet muun muassa valiokunnan matkan ja tehneet veronmaksajille 21 000:n laskun tämän teidän kiirehtimisenne vuoksi. Onko näin?

Ja ministeri, kysymys sinulle — anteeksi, teille, vielä pahoittelen sinuttelua — miksi tämän lain pitäisi tulla voimaan aiemmin kuin 1.7.? [Krista Kiuru: Milloin se tulee voimaan?] — Ja niin, milloin se tulee voimaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

19.00 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä valiokunnan järjestämät ylimääräiset kokoukset tarvittiin, koska tälle esitykselle tarvittiin poikkeuksellisen paljon kokousaikaa. Haluttiin varmistaa perusteellinen, huolellinen käsittely, ja kaikki kokousaika, mitä varattiin, myös tarvittiin. [Suna Kymäläinen: Vieläkin olisi aikaa!] Poikkeuksellisen pitkiä kokouksia.

Esitys on maltillinen, mutta ymmärrän siinä mielessä, että se herättää paljon keskustelua, koska kyseessä on muutos. Tähän asti yrityksistä huolimatta ei olla onnistuttu uudistamaan meidän työmarkkinoita. Ei olla onnistuttu tekemään niitä uudistuksia, vaikka on yritetty, ja siinä mielessä nyt ollaan tekemässä muutoksia.

Arvoisa puhemies! Täällä nyt tuntuu olevan myös väärää tietoa liikkeellä. Esimerkiksi väite siitä, että hyvityssakkojen korotus ei koskisi molempia puolia, ei pidä paikkaansa. Hyvityssakkojen korotus koskee aivan samalla tavalla [Puhemies koputtaa] sekä työntekijä- että työnantajapuolta. Ehkä osa tästä vastustuksesta [Puhemies koputtaa] selittyy väärällä tiedolla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

19.01 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perussuomalaisten kansanedustaja Seppänen täällä piti tulisen puheenvuoron Pohjoismaille vieraan lakkolainsäädännön puolesta. [Jorma Piisinen: Hyvän puheenvuoron pienyrittäjien puolesta!]

Arvoisa puhemies! Edustaja Seppänen, olisiko ollut reilua, että olisitte käyttäneet sieltä perussuomalaisista nuo puheenvuorot ennen vaaleja, se, että ennen vaaleja olisitte kertoneet, että aiotte rajata palkansaajien oikeuksia? Mutta ei, sen sijaan ennen vaaleja perussuomalainen puolue teidän puheenjohtajanne Purran hyväksynnällä lupasi mustaa valkoisella, kirjallisena, että työtaisteluoikeus pidetään vähintään nykyisenä palkansaajille, jotka levittivät tätä tietoa ympäri Suomea. Ennen vaaleja te haitte äänet, pääsitte hallitukseen niillä äänillä lupaamalla puolustaa palkansaajan oikeuksia, ja nyt te täällä käytätte paatok-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

sellisia puheenvuoroja, joilla niitä vastustatte. Olisiko ollut reilua kertoa [Puhemies koputtaa] tuosta kannasta ennen vaaleja?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Piisinen.

19.03 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaisin vielä tuohon tasa-arvokysymykseen. Itse asiassa minulle jäi valiokuntakäsittelystä sellainen kuva, että kun puheenjohtaja nosti tämän tasa-arvokysymyksen esille, niin molemmilla puolilla pöytää häntä kiiteltiin siitä auliisti, että mahtavaa, että tämä asia nyt otettiin tänne esille.

Lisäksi kiinnittäisin huomiota, että kun sieltä vasemmalta laidalta tuli kommentti siitä, että valiokunnan matkan peruuntumisesta aiheutui 20 000 euron kustannus veronmaksajien rahoille, niin sen sijaan teitä ei huoleta ollenkaan se, että lakot aiheuttavat useiden satojentuhansien eurojen vahingon per viikko veronmaksajille. Onhan tämä nyt suorastaan naurettavaa yrityksille. [Suna Kymäläinen: Teitähän se ei huolettanut, kun ette halunneet keskustella!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

19.04 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu demokratiasta. No, kuinka kunnioittavaa on demokratiaa kohtaan se, että useampi nykyisistä hallituspuolueista, mukaan lukien perussuomalaiset, aivan selvästi ennen vaaleja sanoi äänestäjille, että te kannatatte lakko-oikeuden säilyttämistä nykyisessä laajuudessaan. Demokratiaan kuuluu myöskin oikeus olla eri mieltä lainsäätäjän kanssa, myös työntekijöille, erityisesti tilanteissa, joissa hallitus pyrkii lainsäädännöllä heikentämään työehtoja eli hallitus itse asettuu työnantajapuolen asemaan.

Jokainen hallitus valitsee itse, millä tavalla se politiikkaansa tekee. Tämä hallitus on itse onnistunut niiden valintojen seurauksena, mitä te olette tehneet, kun te olette luoneet täysin epätasapainoisen hallitusohjelman, joka sisältää historiallisia heikennyksiä työntekijöiden työehtoihin ja ammattiyhdistysliikkeen asemaan, [Puhemies koputtaa] valitsemaan nämä poliittiset työtaistelut ja näiden lakkojen ja tämän epävakaan työmarkkinatilanteen tien, [Puhemies: Aika!] ja se ei tule loppumaan tämän lain hyväksymiseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

19.05 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on keskusteltu tästä kiirehtimisestä. Tuolla valiokunnassa me tosiasiallisesti kuulumme melkein 60:tä asiantuntijaa, käsittely kesti useamman kuukauden, ja kokouksia oli toistakymmentä. Valmistelevaakin keskustelua käytiin useampi kymmenen tuntia, ja ainakin oman kokemukseni mukaan valmistelu oli hyvin pitkä ja runsas. Saimme tämän prosessin aikana varsin hyvät ja perustellut näkemykset asiantuntijoiden muutosten tarpeista, ja teimmekin valiokunnassa, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja tässä kertoi, kuusi kappaletta erilaisia muutoksia tähän hallituksen esitykseen.

Ilmettelen myös sitä, että kun tässä syytetään meitä kiirehtimisestä, niin minkä takia meidän pitäisi käsitellä valiokunnissa asioita niin, että kun me intensiivisesti käsittelemme jotakin, niin sen jälkeen me jättäisimme sen kesken, menisimme johonkin toiseen asiaan ja myöhemmin palaisimme siihen asiaan. [Suna Kymäläinen: Eduskunnalla on työjärjestys!]

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Kun on ollut väitteitä, että tämä oli niin hankala ja haastava asia, niin parempihan se on, että olemme fokusoituneet tähän asiaan yhtäkestoisesti ja pitkäaikaisesti [Puhemies koputtaa] ja antaneet sille kaiken sen tarvittavan ajan, mitä se vaati.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.06 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän hyvitysten määrittelyyn meillä on ollut pitkään semmoinen periaate, että kummallekin puolelle. Eli työnantajilta, kun he rikkovat tieteen työehtosopimusta, hyvitys on ollut samansuuruinen kuin työntekijäpuolelta työrauharikkomuksista. Nyt näiden työrauharikkomusten hyvityksiä, jotka ovat pääsääntöisesti työntekijäpuolelle tulevia sanktioita, nostettiin 150 000:een ja työnantajalle, joka on pariteettiperiaatteessa ollut aina mukana, [Li Andersson: Valiokunnan pj. väitti, ettei pidä paikkaansa!] ne pysyvät 37 400:ssa. Työnantajilta hyvitys tällä puolella ei käytännössä koskaan toteudu, koska se koskee sulkutilanteita ja siellä työrauharikkomuksia ei ole.

Toinen asia, joka näissä suuruusluokissa aina häviää, on se, että työrauha vie noin puoli tuntia työaikaa vuodessa. Esimerkiksi sairauspoissaolot vievät vuodessa 75—115 tuntia [Puhemies koputtaa] eli 150 kertaa enemmän työaikaa. Tämä mittaluokka on tässä kanssa minusta hävinnyt.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

19.08 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Demarit jakavat yrittäjille suklaata. Se ei kuitenkaan lämmitä pienyrittäjää siinä vaiheessa, kun hänen kivijalkaliikkeensä tavarat seisovat satamassa lakon takia ja kauppa ei käy. Työntekijöistä ja suomalaisista huolehtiminen ei ole sitä, kuten demarit luulevat, että velkaa voidaan kasvattaa mielin määrin ja pysäyttää Suomi vastustettaessa hallitusta. Suomi tarvitsee kaikki keinot kilpailukyvyn parantamiseksi — kaikki keinot — jotta voimme varmistaa suomalaisen teollisuuden, yrittäjyyden ja työn tekemisen edellytykset ja saamme talouden kasvuun.

Me lupasimme ennen vaaleja laittaa Suomen talouden kuntoon ja taittaa tämän velan kasvun. [Suna Kymäläinen: Ja otatte lisää velkaa!] Edelleenkin Suomessa saa harjoittaa laillisia työllisyystoimia. Suomi on vapaa maa, ja tästäkin eteenpäin jokainen saa omalla ajallaan vastustaa hallituksen toimia mielin määrin, mutta se ei tapahdu enää työnteon ajalla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

19.09 **Niina Malm sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! En nyt ole ihan varma, mihin edustaja Seppänen näillä laillisilla työllisyystoimilla viittasi, mutta ilmeisesti ne ovat niitä, jotka tällä hetkellä saavat työllisyyden sukeltamaan varmaankin sinne meren pohjaan näillä näkymillä.

Mutta kun täällä oikeudenmukaisuudesta ja demokratiasta puhutaan, niin olisi ihan oikeudenmukaista, että perussuomalaiset kertoisivat, minkä takia se takki kääntyi tässä. Miksi ennen vaaleja te niin vannoitte ja vakuutitte, että lakko-oikeuteen ei tulla puuttumaan, ei helpoteta irtisanomista, ei hiiskuttukaan sairassakosta, ja nyt yhtäkkiä kaikki nämä duuna-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

ria puolustavat puheenvuorot ovatkin kääntyneet yrittäjiä puolustaviksi puheenvuoroiksi? Tämä, jos mikä, on varsinainen sumutus, jota ette ilmeisesti pysty perustelemaan millään tavoin järkevästi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Strandman.

19.10 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle ja ministerille tämän tärkeän ja hyvin valmistellun lakiesityksen tuomisesta saliin.

Viimeaikaiset poliittiset lakot ovat olleet suora hyökkäys kansan valitsemaa eduskuntaa eli demokratiaa vastaan. Käsillä olevalla hallituksen esityksellä rajoitetaan näitä demokratiaa halventavia toimia. Käsillä olevilla rajoituksilla tuodaan tarvittava rauha työmarkkinoiden toiminnalle ja pidetään huolta Suomen kilpailukyvästä. Viime aikojen poliittiset lakot ovat jättäneet syvät uurteet suomalaiseen yhteiskuntaan, ja ei pelkästään symbolisesti. Suorat taloudelliset menetykset mitataan jo miljardeissa, menetetyistä sijoituksista sekä pienyrittäjien ahdingosta puhumattakaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykset poliittisten lakkojen rajoituksista ovat välttämättömiä ja menevät linjassa monien verrokkimaiden kanssa. Toivonkin, että muutokset tuodaan voimaan mahdollisimman nopeasti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

19.11 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä täytyy ihmetellä perussuomalaisten puheita. Te puhutte täällä tästä lakko-oikeudesta niin kuin te olisitte aina sitä ajaneet. Ennen vaaleja te lupasitte suomalaisille, että lakko-oikeus säilytetään vähintään sillä tasolla kuin se oli viime vaalien aikaan. Mutta miten kävi? Kun te menitte hallitukseen, niin te aiotte tuoda tänne aivan hirveitä työntekijöiden oikeuksia rajoittavia lakeja ja sitä ennen te kiellätte työntekijöitä osoittamasta mieltään teidän kamalaa polkevaa politiikkaanne vastaan.

Ja mitä tulee siihen tasa-arvokysymykseen, niin täytyy todeta, että hallitus ei ollut esityksessään arvioinut lainkaan tämän esityksen tasa-arvovaikutuksia. [Oikealta: Olihan!] Ja muistaakseni se olin minä, edustaja Piisinen, joka pyysin tasa-arvoasiantuntijoita kuultavaksi valiokuntaan, ja saimme kirjallisina lausunnot, joissa todettiin eräissäkin, että kiire on eikä ehditä edes lausua. [Suna Kymäläinen: Muisti pätkii!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.12 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tuossa edustaja Piisinen ehkä aika virheellisestikin väitti, että tätä puolta salia eivät kiinnosta tapiot, mitä nyt lakkojen myötä on tullut elinkeinoelämälle. En tiedä, missä edustaja Piisinen on ollut niinä päivinä ja niinä hetkinä, kun tässä salissa olemme monta kertaa olleet hämmästyneitä siitä, miksi hallitus ei halua ruveta aidosti neuvottelemaan, miksi hallitus ei ottaisi vaikka neuvotteluapua siihen, että tämä tilanne saataisiin rauhoitettua. Ei, täällä ovat työministeri ja pääministeri todenneet sotatilatermein, että ”me emme peräänny”. Kukaan ei ollut silloin huolissaan, hallitus ei ollut huolissaan näistä miljarditappioista, mitkä lakkojen takia tulevat, ja lakot olette nimenomaan aiheuttaneet te.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

19.13 Minna Reijonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri! Minulla on kerrottavana työntekijä-ääni, palkansaajaääni. On eräs työntekijä, joka ihmetteli, että kun on poliittisia lakkoja, niin millä tavalla hänen etunsa paranevat ja millä tavalla hänen omat työehtonsa paranevat näillä poliittisilla lakoilla. Sitten hän rupesi pohtimaan, mitä se poliittinen lakko nyt oikeastaan tarkoittaa. Hän oli sitten selvittänyt sitä asiaa, ja googlettamallaakin löytää, mitä poliittinen lakko tarkoittaa, ja siellä ei oikeastaan henkilön omiin työehtoihin ja etuihin puututa, vaan poliittinen lakko on se, että vastustetaan sitä hallitusta, mikä on Suomessa äänestämällä valittu. Oli todella iso yllätys henkilölle, että jos hän jää poliittiseen lakkoon, niin hänen omiin työehtoihinsa ja etuihinsa tämä ei vaikuta. Olisi kyllä aika ystävällistä, että ihmisille kerrotaisiin ihan selkeästi, mitä tarkoittaa poliittinen lakko ja muu lakko. Minusta se oli hänen kohdallaan aika ikävää, että hänelle ei ollut selvitetty tätä asiaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

19.14 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä keskustelu kertoo sen, että meillä on tosiasiassa hyvin erilainen käsitys demokratiasta. Tämä Strandmanin puheenvuoro oli varmaan eniten alakanttiin, mitä olen ikinä kuullut demokratiakäsityksestä. Jos demokratiakäsitys on se, että enemmistödiktatuurissa valtaapitävät voivat tehdä ihan mitä vaan... [Välihuuto] — Nimi on mainittu, ja teillä on varmaan mahdollisuus jatkossa vastata. — Jos se enemmistödiktatuuri on sitä, että jokainen voi valtaapitävänä tehdä mitä vaan, niin se on minusta kyllä väärä käsitys demokratiasta.

Suomalaisten työmarkkinoiden vahvuus on ollut se, että yhdessä on pystytty asioita ajamaan, ja nyt te olette rikkoneet tämän kolmikannan ja virisette täällä siitä, mikä hinta sillä on ollut. Katsokaa, hyvät ihmiset, peiliin. Minä en ole ikinä nähnyt hullumpaa juttua. Ja tämä porukka valittaa siitä, että Suomessa ei osata taloudenpitoa. Te olisitte lopettaneet tämän kaiken, jos taloudella olisi tässä jotakin tekemistä.

Ja se, mitä tapahtui tänään puhemiesneuvostossa, kertoo siitä, ettei ole edes väliä, käsitelläänkö me täällä pykäliä, jotka ovat perustuslain mukaisia [Puhemies koputtaa] vai sen vastaisia, koska kukaan ei nyt tiedä, [Puhemies koputtaa] miten asia oikeasti on, koska PeViä ei ole haluttu tässä asiassa kuulla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Strandman.

19.15 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Poliittisten lakkojen rajoitukset eivät kiellä poliittisia työtaisteluita vaan nimenomaan rajoittavat ne 24 tuntiin. Poliittisena työtaisteluna pidetään työtaistelua, jolla pyritään vaikuttamaan ylikansalliseen, valtakunnalliseen, alueelliseen tai paikalliseen poliittiseen päätöksentekoon. Tämä tarkoittaa, että tavanomaiset työmarkkinaosapuolten väliset kiistat eivät ole lakkorajoitusten piirissä. Vain demokratiaa halventavat poliittiset lakot tullaan rajoittamaan 24 tuntiin. Laki ei myöskään kiellä poliittisia lakkoja vapaa-ajalla. [Krista Kiuru: No se nyt vielä puuttuisi! Nyt on kyllä semmoinen käsitys demokratiasta, että oksat pois!]

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Arvoisa puhemies! Meillä ei ole enempää varaa SAK:n ja SDP:n, eli niin sanotun vastuuttoman akselin, hyökkäyksiin demokraattisesti valittua eduskuntaa vastaan — ei symbolisesti eikä myöskään taloudellisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

19.16 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Strandmanin puheenvuorolle löytyisi aika lailla analogista tekstiä 1930-luvulta: oli Pihkalan kaartia ja muuta, ja silloin yhdistettiin juuri ay-liike ja vasemmisto, silloinen sosiaalidemokraattinen puolue. Sillä ei ollut kovin positiivisia seurauksia silloin, enkä usko tälläkään hetkellä olevan, jos tällaisella perusteettomalla vastakkainasettelulla politiikkaa tehdään.

Minua häiritsee tämä historiattomuus, mikä teillä on ylipäänsä tässä poliittisen lakon käsitteessä. Oikeampi termi on varmasti mielenosoituslakko. Meillä on kymmeniä diktatuureja, sotilasvaltoja kaadettu mielenosoituslakoilla, eikä niillä ole ollut 24 tunnin enimmäismäärää, mutta ne ovat olleet välttämättömiä, jotta on saatu jotenkin normaali demokratia ja elämänmeno palaamaan. Tällaisiin tilanteisiin Suomessa ei tällä hetkellä ole näkyvyyttä, mutta meillä pitää olla selvä näkemys siitä, että tämä työtaisteluoikeus kytkeytyy myös sananvapauteen, mielipiteen- ja ilmaisunvapauteen, ei pelkästään siihen, [Puhemies koputtaa] että voi ammatillista järjestäytymistä toteuttaa ja vaikuttaa omiin työehtoihinsa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Jukkola.

19.18 Janne Jukkola kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen lakiesitys koskien poliittisia lakkoja on erittäin kannatettava. Tässä otetaan askel pohjoismaiseen suuntaan, ja hyvä niin. [Vasemmalta: No ei todellakaan! — Krista Kiuru: Juuri ei oteta askelta pohjoismaiseen suuntaan!] Tämä tulee parantamaan suomalaisen elinkeinoelämän kilpailukykyä kansainvälisesti. Meidän tulee päättäjinä huolehtia suomalaisten yritysten kilpailukykyä, jotta meille syntyy uusia työpaikkoja ja hyvinvointia. On kohtuutonta, minkälaista vahinkoa poliittiset lakot ovat yhteiskunnalle aiheuttaneet vuosien varrella, vaikka työehtosopimukset ovat olleet voimassa. Onkin korkea aika muuttaa näitä asioita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mäkinen.

19.19 Riitta Mäkinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjoismaisen käytännön mukaisesti työmarkkinoita on vuosikymmeniä kehitetty yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Vaikka te sanotte vievänne Suomea pohjoismaiseen suuntaan, näillä lakimuutoksilla suunta on itse asiassa täysin eri. Olemme ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaa laillisen työtaistelun tueksi järjestettyjä myötätuntolakkoja ja poliittisia lakkoja lainsäädännöllä. On huomionarvoista, että huolta suomalaisten palkansaajien oikeuksien rajoittamisesta kannetaan ympäri maailman aina kansainvälisestä palkansaajajärjestö ILOsta lähtien.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kettunen.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

19.19 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Työelämää tulee uudistaa mutta ei sanelemalla ja pakolla, niin kuin tässä nyt nykyinen maan hallitus tekee ja toimii. Työelämässä ja politiikassa on kaksi tärkeää sanaa, ne ovat ”luottamus” ja ”ennustettavuus”. Nämä luotettavuus ja ennustettavuus luovat vakautta. Se luo vakautta sinne työelämään, se luo vakautta poliittiseen päätöksentekoon.

Nyt on käynyt niin, rouva puhemies, että vuosi sitten vaaleissa perussuomalaiset vaalikentillä jakoivat sankoja ja ämpäreitä vaalilupauksineen. Nyt nämä sangot kumisevat tyhjyyttään, kun kaikki nämä vaalilupaukset on petetty. Minä kysyn nyt vielä perussuomalaisilta, miten tämä linja nyt yhtäkkiä onkin muuttunut näin. Me tarvitsemme luottamusta ja vakautta niin poliittiseen päätöksentekoon kuin myös työelämään. [Mikko Polvinen: Vaihtoehdot oli?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

19.21 Jani Kokko sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se on tietysti selvää, että demokraattisesti valittu hallitus saa toteuttaa sellaista politiikkaa kuin haluaa, mutta kansalaisilla on yhtäläinen oikeus sitä myös vastustaa, varsinkin jos he kokevat sen epäoikeudenmukaiseksi, niin kuin tällä hetkellä merkittävä osa suomalaisista kokee. Ja se voi tapahtua esimerkiksi vaikka lakkoilemalla, mistä nyt on ehkä nähty viimeisten kuukausien aikana merkittäviä seurauksia. Se on varmasti ihan ymmärrettävää, kun hallitus hyvinkin määrätietoisesti hyökkää järjestäytynyttä ammattiyhdistysliikettä vastaan ja oikeastaan murtaa sen perinteisen sopimisen kulttuurin, yhteistyön, mihin suomalainen hyvinvointi on vuosikymmenien aikana pohjautunut. Ei voi olla ihmettelemättä, mikä tarve tällaiselle on. Kun katsoo kumminkin tilastoja ja vertaa verrokkimaihin, niin Suomi ei ole sen lakkoherkempi maa kuin muutkaan Pohjoismaat. Ja jos katsoo Tilastokeskuksen tilastoja, niin viimeisen 25 vuoden aikana työtaisteluja on ollut noin puoli tuntia työssäkäyvää kohti vuodessa — [Karoliina Partasen välihuuto] 25 vuoden aikana. Eikö tämä nyt osoita sen, että nimenomaan se sopimisen kulttuuri olisi nyt se tie eteenpäin eikä tällainen määrätietoinen uhkailu- ja sanelupolitiikka, mitä nyt ollaan harrastamassa?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Sammallahti.

19.22 Tere Sammallahti kok (vastauspuheenvuoro): Arvon puhemies! Edustaja Lindtman tuossa väitti suomalaista työmarkkinajärjestelmää hyväksi ja kansainvälisesti arvostetuksi, mutta minä en tiedä, keneltä tällainen tieto on mahdollisesti saatu. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Komissiosta!] Kun kysyy vientiyrityksiltä, suomalaisilta pienyrityksiltä, ulkomaisilta asiakkailta ja tilaajilta ja muilta ay-liikkeen uhreilta, niin ei hirveästi tule kiitosta. Ei tätä järjestelmää kehuta yhtään missään.

Minun mielestäni on aika pöyhkeätä, että te yritätte kehystää jostain Mosambikista tai Nicaraguasta tai ILOlta tilaamanne ketjukirjeet jonkinlaisiksi argumenteiksi, kun täällä säädetään lakeja, Suomen lakeja. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Ohhoh!] Ei ole mitään ILO:n tarkkailuluokkaa. Siitä on ihan turha täällä höpistä. Toki aiemmin vasemmisto on vaatinut lainsäädäntövallan luovuttamista ammattiyhdistyspomoille, ja nyt jo näköjään vaaditaan lainsäädäntövallan luovuttamista Mosambikiin tai joillekin ay-kavereille jonnekin ILOon. Minä muistutan vasemmisto-oppositiota siitä, että perustuslain mukaan lain-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

säädäntövalta Suomessa kuuluu eduskunnalle, ei Mosambikiin tai Nicaraguaan. [Sosiaali-demokraattien ryhmästä: Kyllä! — Ei!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

19.23 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässäkin näkyy nyt, että lakkojen juurisyyt unohtuvat koko ajan tässä. Meidän pitää muistaa, että meillä on tästä puolesta tunnista keskimäärin noin 80 prosenttia niitä työehtosopimusneuvotteluihin liittyviä lakkoja, kun sopimusta ei ole saatu aikaiseksi. 80 prosenttia siitä ajasta on näitä. 20 prosenttia on sitten poliittisia lakkoja, poliittisluonteisia lakkoja, työpaikkakohtaisia lakkoja, myötätuntolakkoja, eli se jakaantuu tällä tavalla. Hallituksen omassa esityksessä sanotaan, että niin sanottuja laittomia, työrauhan vastaisia lakkoja on 7—12 prosenttia. Ilmeisesti tällä lainsäädännöllä yritetään saada niitä pois, ja se on muutama minuutti vuosityöajasta, jos näin pelkistetään sitä. Se voi aiheuttaa häiriöitä, mutta ne ovat yleensä työpaikkakohtaisia. Ne ovat niitä surulakkoja — joita onneksi tässä lainsäädännössä korjattiin — kun työpaikka menee alta.

Meidän pitää muistaa näitten työtaistelutoimien juurisyyt, [Puhemies koputtaa] ja koko ajan tässä kiihkeässä keskustelussa ne unohtuvat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Satonen.

19.24 Työministeri Arto Satonen: Arvoisa rouva puhemies! Aivan ensimmäisenä haluan lainata presidentti Mauno Koivistoa, jota kovasti arvostan ja joka sanoi, että ei pidä provosoitua, vaikka provosoidaan, koska vähän sen tyyppistä keskustelua tässä on ollut.

Tässä on kyllä ollut varsin värikästä mielipiteiden vaihtoa, mutta haluan kiittää valiokuntaa, sekä perustuslakivaliokuntaa että ennen kaikkea tietysti työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa, siitä, että olette asiaa hyvin perusteellisesti käyneet läpi. En ole tietysti siihen käsittelyyn osallistunut muuten kuin yhdessä kokouksessa asiantuntijana, mutta olen 21 vuotta ollut tässä talossa edustajana ja suurimman osan siitä ajasta työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa. Oman muistikuvani mukaan yhtään asiaa sinä aikana ei ole siellä käsitelty perusteellisemmin kuin tätä asiaa, ei edes silloin, kun tehtiin muun muassa koko TE-hallintoa koskeva uudistus. [Aino-Kaisa Pekonen: Ylimääräisissä kokouksissa!] Ymmärsin vain siitä, montaako asiantuntijaa olette kuulleet ja paljonko olette aikaa käyttäneet. [Krista Kiuru: Siis onko se huono vai?]

Ja myöskin ministeriössä, voin sanoa, tähän ovat kyllä meidän asiantuntijat käyttäneet huomattavan paljon aikaa. Tämä koko prosessi hallitusohjelmasta tähän päivään on kestänyt ei ihan vuotta mutta lähes vuoden jo. [Aino-Kaisa Pekonen: Ja aikaa käsittelylle olisi ollut kesäkuulle asti!] Eli siis asiaa on äärimmäisen perusteellisesti käsitelty, ja sinne on tehty ihan hyviä muutoksia. Eli nämä ovat olleet ihan hyviä tarkennuksia, jotka teitte, muun muassa tämä surulakkoa koskeva. Asiahän oli juuri niin kuin täällä valiokunnan puheenjohtaja jo aiemmin mainitsi, että silloin kun tämä asia oli virallisella lausuntokierroksella, niin sekä työnantaja- että työntekijäpuoli jätti asiaan eriävän mielipiteen. [Antti Lindtman: Ei se nyt kerro mistään vielä!] Tämä ei ole siis kummankaan osapuolen mielen mukainen, vaan työnantajapuoli olisi halunnut tehdä tästä tiukemman, [Vasemmalta: Kukaan ei kannata, paitsi kokoomus!] ja työntekijäpuoli ei olisi halunnut koko lakiesitystä ylipäätään viedä eteenpäin. [Antti Lindtman: Te olette fiksu mies ja pystytte parempaan!]

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Minkä takia tässä tilanteessa nyt ollaan? Tässä ollaan nimenomaan sen takia, kuten täällä on jo aikaisemminkin puhuttu, että tätä eivät ole työmarkkinajärjestöt keskenään pystyneet neuvottelemaan. Vaikka on vuosien saatossa yritetty, niin he eivät ole kyenneet tätä lainsäädäntöä uudistamaan. Nyt kai on kiistatta selvää se, että jonkinlaiset pelisäännöt tarvitaan näille poliittisille lakoille ja myötätuntotyötaisteluille, ja nyt ne pelisäännöt täältä sitten tämän hyvin perusteellisen käsittelyn jälkeen tulevat.

Arvoisa rouva puhemies! Sitten täällä on puhuttu tästä ILOlta saadusta kirjeestä. Pitää paikkansa, että ILOlta on tullut kirje. Sen taustalla on se, että kansainvälinen palkansaajakeskusjärjestöjen etujärjestö ITUC on ollut asiassa aktiivinen. ITUCin jäseniä ovat muun muassa SAK ja STTK. [Saara-Sofia Sirén: Kyllä! — Välihuutoja vasemmalta — Krista Kiuru: Nyt on kyllä aika epäkunnioittavaa puhetta!] Tämä kirje ei ole siis käynnistänyt... — Ja toivoisin, että te kuuntelisitte, niin voisin kertoa tästä... [Krista Kiurun välihuuto — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt on ministerillä puheenvuoro.

Kiitos, rouva puhemies! — Tämä kirje ei ole siis käynnistänyt mitään valvontamenettelyä tai vastaavaa prosessia Suomen hallitusta koskien, eikä ILO ole ottanut kantaa Suomen hallituksen työrauhalainsäädäntöä koskevan esityksen sisältöön. [Antti Lindtman: Pyytän nyt teitä neuvottelemaan asiasta!] Me valmistelemme TEMissä huolellista vastausta tähän ILO:n kirjeeseen, ja se tullaan toimittamaan ILO:n työtoimiston puolesta edelleen ITUC-järjestölle ja myös ILO:n säännönmukaista valvontaa suorittavalle asiantuntijakomitealle. Mainittakoon, että yleissopimuksen 87 osalta Suomi on jättänyt säännönmukaisen raportin syyskuussa 2023 ja seuraava raportointi on 2026, ellei ILO:n asiantuntijakomitea aikaista Suomen raporttia.

Tämä vain tästä ILO-asiasta, jotta tulisi selväksi, minkälainen kirje sieltä on saatu, ja siihen tulemme vastaamaan asianmukaisesti. [Antti Lindtman: Eli onko se business as usual? — Krista Kiuru: Ei hetkauttanut!]

Arvoisa rouva puhemies! Mitä sitten tulee tähän voimaantuloon, josta täällä on kysytty, niin on käynyt ilmi myöskin tuossa valiokunnan kannanotossa, että mitään estettä ei ole sille, että voimaantulo on aikaisemmin kuin 1.7., jos tämä asia on täältä eduskunnan käsittelystä valmis. Tämän tyyppisen lainsäädännön kohdalla, oman käsitykseni mukaan, silloin kun se on tullut valmiiksi, ei ole mitään perusteita siirtää sitä voimaantuloa pidemmälle. [Krista Kiuru: On se aika poikkeuksellista!] Sitten eri asia on sen tyyppinen lainsäädäntö kuin esimerkiksi työttömyysturva-asia, jota te käsittelette, edustaja Kiuru, johtamassanne valiokunnassa. Sen tyyppisessä asiassa, jossa kansalaisten on syytä varautua esimerkiksi etuuksien muutoksiin, on perusteltua, että siinä on pidempi voimaantuloaika, mutta tämän tyyppisessä asiassa, sitten kun asia on valmis eduskunnan käsittelystä, ei ole estettä voimaantulolle, kuten valiokuntakin on todennut. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindtman.

19.31 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin halusin ministeri Satoselle todeta, että kun te vetositte siihen, että vuosiin, vuosikausiin, tätä ei ole saatu neuvoteltua, niin miten on mahdollista, että kuitenkin teidän puolueenne puheenjohtaja, oppositiojohtaja Orpo, vielä ennen vaaleja totesi, että olisi hyvä, että tämänkaltaisista

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

asioista osapuolet neuvottelisivat. Ja tälle neuvottelullehan te ette antaneet mitään tilaa. [Kokoomuksen ryhmästä: Niin!] Ja juuri tämä on se, mihin Kansainvälisestä työjärjestöstä ILOsta teihin vedottiin, neuvottelujen puolesta nimenomaan työtaistelujen rajaamisen osalta. Ja kun te sanotte, että tämä on ihan ”business as usual”, ’ei mitään’, niin voitteko kertoa, mikä muu Pohjoismaa on saanut vastaavan kirjeen tai lähestymisen Kansainväliseltä työjärjestöltä, kun te niin paljon puhutte tästä pohjoismaisesta mallista?

Ja, arvoisat perussuomalaiset edustajat Seppänen ja Strandman, vaikka oletettaisiinkin, että kaikki se, mitä sanotte, on juuri noin, ja vaikka olisitte sanoneetkin sen ennen vaaleja, niin kertokaa, minkä vuoksi te sitten menitte mustaa valkoisella puheenjohtaja Purran johdolla lupaamaan palkansaajille, [Puhemies koputtaa] että työtaisteluoikeutta ei rajata? Kertokaa, miksi te sen sitten teitte.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elomaa.

19.32 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsitykseni mukaan lakko-oikeus ei poistu tässä hallituksen esityksessä [Niina Malm: Se voi olla vapaa-aikana!] ja työntekijöiden työtaisteluoikeuteen ei puututa tällä esityksellä. [Vasemmalta: Puututaan!] Valiokunnan puheenjohtaja alleviivasi tämän asian.

Myötätuntolakot laajamittaisina ja varsinkin poliittisina vaarantavat myös kilpailutilanteemme suhteessa muihin maihin. Ja siitä tulee suuri huoli, että yritys mahdollisesti menee konkkaan tai lähtee Suomesta pois ja tulee paljon työpaikkoja vapaaksi. Elikkä työntekijät saavat hatkat ja potkut, ja se on valtava ongelma ja suurempi asia vielä, jos näin kävisi.

Se, mikä minua on pitkästi ihmetyttänyt täällä Suomessa, on se, että katsotaan, että työntekijöillä ja työnantajilla ei ole samaa päämäärää. Heillähän on sama päämäärä: [Suna Kymäläinen: Niin se on ollut!] se, että yrityksellä menee niin hyvin, että pystyy palkkaamaan työntekijän ja työntekijä viihtyy työssään. [Puhemies koputtaa] Kuten edustaja Seppänen otti esille, pieniä yrityksiä, alle kymmenen hengen yrityksiä, [Puhemies: Aika!] on yli 95 prosenttia. On hyvin tärkeää, [Puhemies koputtaa] että nämä yritykset pystyvät työntekijänsä pitämään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

19.34 Merja Kyllönen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Taisi nyt käydä ihan Jori Malmsténin laulun sanoin perussuomalaisten vaalipuheissa: ”Sinun onnesta haastavan kuulin / hellyyttä hersyvin huulin. / Se oli niin suurta, / kaunista se oli niin / mutta kaunista valhetta vainen.” Työntekijälle ropsahtaa 200 euron hyvitysmaksu, jos hän osallistuu työtaisteluun sen jälkeen, kun tuomioistuin on tuominnut sen laittomaksi. 200 euron summa on esimerkiksi palvelualojen työntekijälle todella iso. Se on pelotevaikute, joka on kooltaan sellainen, että kaikkiin työtaistelun ja mielenilmauksen muotoihin on iso riski osallistua. Tavallisen työntekijän ei ole välttämättä helppo edes hahmottaa eri työtaistelujen eroja, ja se toimii pelotteena, että toimiminen voi uhata toimeentuloa. Kun on kyse kollektiivisesta toimimisesta, myös toimenpiteiden pitäisi olla luonteeltaan kollektiivisia. Minkä takia, arvoisa ministeri, olette valinneet yksilöön kohdentuvan rangaistuksen sen sijaan, että olisitte pitäneet kiinni [Puhemies koputtaa] kollektiivisesta mallista?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

19.35 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä halutaan tuoda vakautta toimintaympäristöön ja houkuttelevuutta Suomeen investointiympäristönä.

Kun täällä on puhuttu paljon demokratiasta, niin lienee syytä tarkentaa, että tällä esityksellä ei esitetä muutoksia siihen, millä tavalla voi osoittaa mieltään, eikä myöskään siihen, onko jatkossa mahdollista järjestää lakkoja tai olla lakossa. Tällä esityksellä tuodaan pelisäännöt koskien poliittisia lakkoja ja myötätuntotyötaisteluita ja tehdään joitakin tarkennuksia liittyen näihin hyvitysmaksuihin laittomista lakoista, mutta ihan nykyisellä tavalla on jatkossakin mahdollisuus osoittaa mieltään ja olla lakossa silloin, kun kysymys on omista työehdoista.

Varapuheenjohtaja Lyly aikaisemmassa puheenvuorossaan nosti esiin huolia, joita esitykseen liittyy, ja kaikkia näitä huolia on tässä prosessin aikana perusteellisesti käsitelty. Joidenkin kohdalla on tehty jopa joitakin tarkennuksia esitykseen. [Puhemies koputtaa] Mutta kaikkia on käsitelty.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

19.36 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tällä esityksellä vahvaa vahvistetaan ja heikkoa heikennetään. Lainsäädännön tehtävä on lähteä aina siitä, että se turvaa heikommassa asemassa olevan, ja tämä esitys ei sitä tee. Me alamme lähestyä Itä-Euroopan työmarkkinoita — villiä ja vapaata menoa, jossa vahvempi päättää heikomman puolesta. Konsensusperiaatteille rakentuvasta päätöksenteosta ei Suomessa ole jäljellä kohta kuin savuavat rauniot, eikä hallitusta tunnu sekään häiritsevän.

Se, että lainsäädännön tehtävä on huolehtia heikommassa asemassa olevasta, ei toteudu nyt. Te vahvistatte työnantajaa, joka on jo valmiiksi lähtökohtaisesti paremmassa asemassa kuin työntekijä. Työntekijä on aina altavasteisessa asemassa työnantajaan nähden, ja tätä asetelmaa te vahvistatte tällä lainsäädännöllä, tällä hallituksen esityksellä roimasti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kaleva.

19.38 Atte Kaleva kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kyllä nyt tuntuu siltä, että eräät opposition kansanedustajat arvostavat totuutta, että se on heille niin pyhä asia, että eivät näin arkena viitsi tulla tästä ollenkaan puheisiinsa, kun täällä kuuntelee näitä väitteitä. Tässähän ei nyt puututa työtaisteluoikeuteen siltä osin kuin se on jokaisen henkilökohtainen oikeus. Kyllä voidaan liittoon järjestäytyä. Työntekijät voivat järjestäytyä. On oikeus osoittaa mieltä ja on oikeus myös työtaisteluun silloin, kun se koskee omia työehtoja. Nyt tällä ainoastaan tarkennetaan niitä sääntöjä, miten voidaan toimia.

Puhutaan näistä poliittisista lakoista. Suomessahan oli juuri neljän viikon poliittinen lakko, jonka kustannuksiksi lasketaan noin 1,6—2 miljardia euroa kansantaloudelle. [Aino-Kaisa Pekonen: Jonka te aiheutitte!] Täällä esitetään, että ”voi, kun olisi neuvoteltu”. Nimenomaan haluttiin neuvotella. Kaiken aikaa pääministeri ja koko hallitus sanoivat, että toivotaan, että tähän löytyisi ratkaisu, [Suna Kymäläinen: Lopputulos oli kirjoitettu hallitusohjelmaan!] eli jos niihin tavoitteisiin, mitkä hallitus oli asettanut, päästään joillakin muilla keinoin, hallitus oli valmis kuuntelemaan. Ministeri Satonen on sanonut sen useita kertoja. [Krista Kiuru: Nyt tuli kyllä uskomattomia väitteitä!] Mutta ei ollut mitään halukkuutta neuvotella, vaan ainoa, mitä tuotiin pöytään, oli se, että kaikki pitää peruuttaa. Ei

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

tämä ole mikään neuvottelu. Eli kun täällä puhutaan näistä, niin puhutaan nyt oikealla tavalla. [Suna Kymäläinen: Ei pidä paikkaansa!] — Se pitää täysin paikkansa. [Suna Kymäläinen: Ei pidä paikkaansa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

19.39 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sirén, kukaan ei ole varmasti sitä arvostellut, että kaikkia näitä kokouksia ei olisi tarvittu tai kaikkea sitä kokousaikaa ei olisi pitänyt hyödyntää, vaan nimenomaan sitä, että tämä on tehty kiireellä. [Kokoomuksen ryhmästä: Ei ole!] Olen huolestunut siitä, että tasa-arvovaikutuksista... Kuulin, että valiokunta on saanut kirjallisina nämä lausunnot, että niitä ei ole kuultu valiokunnassa paikan päällä, ja jossakin lausunnossa on sanottu, että ei ole ehtinyt lausua.

Edustaja Sirén, te olette Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja, ja sen vuoksi aivan vilpittömästi kysyn: Eikö olisi ollut tarpeellista kuulla nämä tasa-arvoa koskevat asiantuntijakuulemiset aivan paikan päällä, [Suna Kymäläinen: Kyllä olisi!] ei kirjallisena? Olisiko ollut vielä kuitenkin syytä käyttää tähän käsittelyyn lisää aikaa? [Krista Kiuru: Kyllä, hän se käsittämätön floppi oli!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

19.40 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin vielä liittyen näihin pidettyihin kokouksiin ja tähän ajatukseen siitä, että tätä olisi käsitelty kiireellä: päinvastoin, käytettiin poikkeuksellisen paljon aikaa. Jos me olisimme olleet viikon valiokuntamatkalla ja jos me olisimme käyttäneet kaiken tämän kokousajan siitä tulevina viikkoina ainoastaan valiokunnan normaaleina kokousaikoina, niin me emme paljon muuta tänä keväänä olisi ehtineet käsitellä valiokunnassa. Meillä on paljon muitakin esityksiä, joita meidän pitää ehtiä asianmukaisesti, huolellisesti, perusteellisesti käsitellä. Siksi valiokunta otti ylimääräisiä kokouksia, [Lotta Hamarin välihuuto] jotta mahdollistettiin tämä perusteellinen käsittely. [Aino-Kaisa Pekonen: Meillä olisi ollut kesäkuulle asti aikaa!]

Tasa-arvon näkökulmasta ministeri oli katsonut, että tällä ei ole niin merkittäviä tasa-arvovaikutuksia, mutta siitä huolimatta valiokunta halusi tähän lausuman tehdä, että näitä tasa-arvovaikutuksia seurataan, ja näin tehtiin yksimielisesti. Siinä kohtaa, kun valiokunnassa nostettiin esille tasa-arvonäkökulma, päätettiin, että vielä otetaan kaikkien niiden kymmenten asiantuntijakuulemisten lisäksi nämä tasa-arvonäkemykset valiokunnan käsittelyyn. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Paljonko asiantuntijoille jäi aikaa lausua?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

19.41 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itsehän en ole työ- ja tasa-arvovaliokunnan jäsen, mutta jos nyt kerran on tehty niin perusteellista työtä ja käytetty kaikki aika, mikä on tarpeellista, niin koen vähän yllättävänä, että sitten kansanedustajana joutuu mediasta lukemaan esimerkiksi työoikeuden professorin erittäin kovia lausuntoja siitä, että valiokunta olisi perusoikeusherkässä asiassa tehnyt muutoksia perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen. Tämähän on erittäin poikkeuksellista, mutta ajattelisin itse, että pitkään tässä talossa toimineet henkilöt myöskin tiedostavat, minkälaisia riskejä

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

siihen liittyy, jos lähdetään perusoikeusherkkiä kohtia lainsäädännöstä muuttamaan sen jälkeen, kun perustuslakivaliokunta on oman käsittelynsä lopettanut.

Jos kerran on niin, että tällä lainsäädännöllä ei ole minkäänlaista kiirettä ja hallitukselle on tärkeää se, että eduskunta ottaa kaiken sen ajan, minkä eduskunta tarvitsee tämän lakiesityksen perusteelliseen käsittelyyn, niin siinä tapauksessa tuskin on hallituspuolueiden kannalta minkäänlaista estettä myöskään palauttaa tämä perustuslakivaliokunnan käsitte-lyyn.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

19.43 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytynee tasa-puolisuuden vuoksi ruotia myös kokoomuksen käännöksiä tässä työmarkkinoita koskevas-sa linjauksessa.

Reilu kymmenen vuotta sitten kokoomus esiintyi työväen puolueena vaalimainonnassa, ja sillä oli lievästi perusteita. Pääministeri Jyrki Katainen, kokoomuksen puheenjohtaja, oli innokas tekemään kansainvälisiä selvityksiä. Muun muassa kuuluisa Manuel Castells teki selvityksen, jossa arvioitiin Suomen vahvuudeksi luottamuspääomaa, joka on työmarkki-noilla laajemminkin yhteiskunnassa, ja sitten tätä vahvaa sopimusjärjestelmää, kolmikan-taista sopimusjärjestelmää, josta siinä vaiheessa oli yli 40 vuoden positiiviset kokemukset. Pian sen jälkeen Eteläranta muutti linjojaan, ja kokoomus on lähtenyt sitten murskaamaan tätä hyvin toiminutta ja kansainvälisesti esimerkillistä sopimuksen ja luottamuksen työ-markkinajärjestelmää. Kokoomukselta sopii kyllä kysyä, mihinkä tämä empaattinen kon-servatismi hävisi tässä kymmenen vuoden aikana.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kinnari.

19.44 Teemu Kinnari kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Joo, keskuste-lu käy tänään kovilla kierroksilla, mutta tässä ihan nyt se perusasia, mikä välillä tässä on mennyt ristiin, on se, että me emme ole viemässä sitä lakko-oikeutta. Lakko-oikeus kuuluu tosiasiallisesti edelleen sinne työehtojen sopimusten piiriin, mutta kyllä me olemme rajoit-tamassa niiden poliittisten lakkojen osalta.

Siihen, onko niillä poliittisilla lakoilla merkitystä: Nyt mennään esimerkin kautta. Nyt keväällä käytyjen lakkojen aikana sain yhteydenoton yrittäjältä, joka kertoi käydyistä neu-votteluista saksalaisen ostajan kanssa. Lopputulos oli hyvä: yritys sai kaupan. Mutta se meni heidän Virossa olevalle Tallinnan tehtaalle — työt, toimitus ja sitä kautta myös rahat menivät sinne. Ja miksi näin? Saksalainen tilaaja tunnisti maariskin ja teki valintansa näin. Kyllä näillä on merkitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

19.45 Juha Viitala sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakkoon ei päädytä koskaan kevyin perustein, vaan se on seurausta yleensä pieleen menneestä prosessista, ja semmoinen me ollaan tänä keväänä Suomessa nähty.

Ruotsin vähäinen lakkojen määrä ei selity lakko-oikeuden tiukoilla rajoituksilla vaan sillä, että työmarkkinaosapuolet tekevät vahvaa yhteistyötä. Sovitteluinstituutio toimii, ja lähtökohtaisesti riidat tulkitaan aina työntekijän etujen mukaisesti. Miksi hallitus ei yritä

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

päästä tavoitteeseen ottamalla edellä mainittuja työkaluja käyttöön tai parantamalla vaikka palkansaajien asemaa yrityksien hallinnoissa? Onkin syytä kysyä, onko hallituksella kepin käytön lisäksi laarissa yhtään porkkanaa tarjolla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Piisinen.

19.46 Jorma Piisinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näistä poliittisista laakoista sen verran vielä, että perimmäiset syythän näihin poliittisiin lakkoihin ja mielenilmauksiin ovat semmoisia, joihin työnantajalla ei ole mitään mahdollisuutta vaikuttaa, eikä työnantaja ole siihen ikään kuin syyllinen. Näin ollen työnantajat ja työntekijät joutuvat ikään kuin sijaiskärsijöiksi tässä asiassa. Eli tätä haluaisin korostaa, että on ihan oikein, että meitä päättäjiä vastaan aiheutetaan poliittisesti toimenpiteitä, mutta se, että niitä asetetaan yrittäjiä ja sitä kautta myöskin työntekijöitä vastaan, on epäreilua.

Ja jos täällä puhutaan siitä, että näiden lakkojen vaikutus on keskimäärin puoli tuntia tai tunti vuodessa, niin se ei yhtään lohduta sitä pienyrittäjää, joka tilaustensa myöhästymisen vuoksi joutuu maksamaan niin suuria myöhästymissakkoja, että menettää siinä yrityksensä taloudellisiin vaikeuksiin, ajautuu konkurssiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.47 Timo Suhonen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Edustaja Piisinen puhuu asiaa. Siinä on nimenomaan sijaiskärsijöitä — kyllä, työnantajat ovat sijaiskärsijöitä, ja niin ovat myös työntekijät sijaiskärsijöitä. Tästä me aikaisemminkin täällä puhuttiin.

Miksi ministerit sitten käyttävät sotatermejä edelleen? ”Me emme peräänny.” Aidot neuvottelut käyntiin. Pääministeri olisi yhdellä lauseella saanut päätettyä lakot tässä valtakunnassa — sijaiskärsijöinä eivät olisi yritykset ja työntekijät. Tämä on juuri se pointti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

19.48 Anna Kontula vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä en ole ensimmäinen Kontula Suomen eduskunnassa. Isoisoisäni Manu Kontula oli aikanaan kansanedustajana. Hän ansaitsi kannuksensa muun muassa kuuluisissa Voikkaan lakkoissa vuonna 1904. Kysymyshän oli silloin niin kutsutusta pillulakosta eli ensimmäisestä me too -lakosta, jossa paperitehtaan naiset nostivat metelin siitä, että paikallinen työnjohtaja yritti suudella väkisin ja nosteli hameita 15—17-vuotiaiden naistyöntekijöidensä siihen lupaa antamatta. No, silloin meillä ei ollut lakko-oikeuslainsäädäntö vielä kovin kummoisella mallilla, ja muun muassa Manu Kontula menetti työpaikkansa tämän lakkoilun seurauksena. Lakot kuitenkin sellaisinaan jäivät Suomen historiaan sekä vaikuttivat merkittävästi yhteiskunnalliseen järjestäytymiseen tasa-arvokysymyksissä ja myös osin meidän lainsäädäntöömme. [Puhemies koputtaa]

Tämän uuden lain myötä tällainen lakko olisi jälleen kielletty [Puhemies koputtaa] ja työntekijä voisi menettää työpaikkansa. [Aino-Kaisa Pekonen: Voi Manu!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toivon, että tässä salissa kiinnitetään huomiota saanavalintoihin. — Edustaja Kymäläinen.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

19.49 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä tähän huoleeni eduskuntatyöskentelystä, kun tämän lain kohdalla ministeri sanoi pöntöstä, että tämä on poikkeuksellisen hyvin valmisteltu valiokunnassa. Mutta kyllä sanon, että eduskunnan työskentelystä on ohjeet ja suositukset ja perinteetkin, ja niitä tässä on kyllä aika räikeästi rikottu, kun on pidetty istuntovapaiden aikana aamuisin ja iltaisin ylimääräisiä kokouksia. Tässä ei ollut pakko kiirehtiä, koska hallituksen esityksen mukaan voimaantulo olisi 1.7. eli valiokunnissa voitaisiin käsitellä tätä aivan rauhallisesti ja perusteellisesti edelleenkin, kuten hyviin tapoihin kuuluisi. [Saara-Sofia Sirénin välihuuto]

Tämän lisäksi on ennenkuulumatonta, että peruite tämän matkan. Kaikkia asiantuntijoiden lausuntoja ette halunneet tähän lausuntoon, asiantuntijoita ei kutsuttu vaan otettiin kirjallisena, asiantuntijoille ei annettu kahta päivää enempää eli kohtuullista lausuntoaikaa, ja sitten vielä on se, että ei tässä koko esityksessä ole edes voimaantulopäivästä kirjasta, [Puhemies koputtaa] mikä on täysin ennenkuulumatonta eduskunnassa. [Saara-Sofia Sirén: Ei ole, ihan normaalia! — Puhemies: Aika!] Ja teitte pykälämuutoksia ilman, että käytitte sitä uudelleen PeVissä arvioitavana — täysin käsittämätöntä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

19.51 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kymäläiselle lohdutukseksi voin kertoa niin perustuslakivaliokunnan kuin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenenä, että me oikeastaan teimme tuohon lainsäädäntöön juuri sanatar-kasti ne ehdotukset, joita PeVistä ehdotettiin. Sieltä sanottiin, että työntekijälle pitää antaa kirjallisesti tämä ilmoitus, ja se lisättiin sinne lainsäädäntöön. Lisäksi tulivat ihan sanatar-kasti nämä muut, mitä PeV ehdotti.

Ihmettelenkin sitä, että tässä nyt haluttaisiin jotenkin perustuslakiasiantuntijana kuulla työelämäprofessori Seppo Koskista. Minä ymmärtäisin tämän teidän yskänne ja ihmetyksenne, jos te olisitte saaneet tämän lausunnon joltakin valtiosääntöoikeuteen erikoistuneelta professorilta, mutta nyt te vetoatte teidän omassa Demokraatti-lehdessänne haastateltuun työelämäprofessori Seppo Koskiseen ja kuulette häntä perustuslakiasiantuntijana. [Suna Kymäläinen: Vähätteletekö te professoria?] Hän ei ole erikoistunut valtiosääntöoikeuteen, eikä hän ole erikoistunut perustuslain tulkintaan, joten ihan voitte olla rauhassa. Tässä ei ole tehty mitään perustuslain vastaista lainsäädäntöä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

19.52 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa todellakin hallituspuolueet muuttivat vielä perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen tuota voimaantulosäännöstä, jonka voidaan katsoa olevan perustuslakiherkkä. Enkä itse vähättelisi yhtäkään asiantuntijaa, yhtäkään professoria. Eivät nämä valtio-oikeusoppineet ole voineet lausua tästä asiasta, kun emme me ole kysyneet heiltä. [Li Andersson: Juuri näin, se tehtiin sen jälkeen! — Karoliina Partasen välihuuto] Tämä muutos tehtiin ministeriön vastineessa, minkä jälkeen menimme suoraan tähän mietinnön käsittelyyn, ja muutos tehtiin siinä. Ei yksikään asiantuntija, ei valtio-oikeusoppinut eikä kukaan muukaan, ole voinut ottaa kantaa tähän asiaan, ja tätä pidän hieman ongelmallisena. [Antti Lindtman: Eikä vaan hieman!] En voi luottaa siihen, että valiokunnan osaaminen yksinomaan riittäisi tämän asian arvioimiseen.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

19.53 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tässä kerran ei ole kiire, niin minkä takia sitten tätä asiaa ei voi arvioida? Tässä äsken puhui ensimmäisen kauden kansanedustaja. Teillä on noin vuoden kokemus tästä talosta, enkä pidä sitä huonona, koska jokaisena päivänä me kaikki opimme. [Karoliina Partasen välihuuto] Mutta tässä annettiin ymmärrys siitä, mikä minusta on varsin loukkaavaa... — Minä puhun nyt. — Koskinen työelämäprofessorina... [Karoliina Partasen välihuuto]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Puheenvuoro on Kiurulla.

...te vähätelitte hänen käsityksiään siitä, olisiko tässä ongelmaa. Tässä arvioidaan työelämän perusoikeuksia, joihin hän nimenomaan on erikoistunut. Minä ehdotin sitä, että olisi kysytty valtiosääntöoikeuden asiantuntijoilta, kahdelta tai kolmelta, niin kuin tehtiin aikanaan, esimerkiksi kun vastaava tapaus kuusi vuotta sitten oli täällä. Mutta te olette niin varmoja asiasta, että tämä on perustuslain mukainen, koska ei edes kysytty. Kyllähän tämä kertoo siitä, että teillä on varaa ottaa riskejä. Sen takia nämä survotaan ja painetaan läpi, eikä sillä ole totuuden kanssa mitään tekemistä. Minusta tämä on asiatonta kansan demokratian hyväksikäyttöä, [Puhemies koputtaa] ja tämä on jotain sellaista, [Puhemies: Aika!] mitä me emme ymmärrä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

19.54 **Karoliina Partanen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta tosiaan olen ensimmäisen kauden kansanedustaja. Viimeiset kymmenen vuotta työskentelin asianajajana ennen kuin tähän taloon tulin, ja luulen nyt jotakin tietäväni lainsäädännöstä.

Meillä on perustuslaissa ainoastaan rikoslainsäädännön osalta taannehtivan lainsäädännön kieltö. Se löytyy sieltä 8 §:stä, ja te voitte sieltä sen aivan hyvin lukea. Mitä tulee sitten tähän tämän lainsäädännön voimaantuloon ja taannehtivuuteen, niin meidän emme tee vaikutuksia taannehtivasti vaan eteenpäin. Kun tämä laki tulee voimaan, niin sen jälkeen oleviin lakkeihin tämä tulee vaikuttamaan.

Mutta kyllä pikkusen ihmettelen, että kun teilläkin on iso ryhmä ja teillä on siellä lakiasiantuntijoita, niin he olisivat varmasti pystyneet tämän perustuslain 8 §:n teille suomentamaan. [Tere Sammallahti: Jos osaisivat!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

19.55 **Johannes Koskinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Taannehtivan rikoslain kieltö on nimenomaisesti perustuslaissa. Sen sijaan on laaja oikeuskäytäntö eri sopimusaloilla siitä, että taannehtivasti ei lainsäädännöllä muuteta voimassa olevia sopimuksia, ja erityisen vahva tämä käytäntö on työehtosopimusten osalta. Kun työehtosopimuksiin sisältyy työrauhaan liittyviä säännöksiä ja niissä voi olla jopa oma lohkonsa, useita pykälä ja kohtia, koskien työrauhaa juuri sillä alalla, niin perinteinen ajatus on, että tällaiset muutokset, jotka ikään kuin jo voimassa olevaa sopimusta muuttavat lainsäädännön muutoksella, eivät tule voimaan kesken sopimuskautta vaan vasta sitten työehtosopimuskauden päättyessä.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Tähän on viitattu tässä keskustelussa, että se olisi ollut se normaali tapa tässä varsinkin sen työehtosopimuslain muutoksen osalta, mutta vastaavaa tietysti tässä tulisi soveltaa myös työriitalain osalta, koska ulotetaan tällaiset hyvityssakko- ja muut menettelyt työehtosopimuspuolelta siihen kenttään, jossa ei ole minkäänlaista sopimus pohjaa, [Puhemies koputtaa] jonka rikkomuksista olisi kysymys. Tätä tarkennusta sitten [Puhemies: Aika!] tuon muutoksen takia olisi ollut hyvä tietysti katsoa tuolla perustuslakivaliokunnassa, kun se tuli uutena asiana työ- ja tasa-arvovaliokunnan muutoksen takia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Seppänen.

19.56 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Teitä demareita ei kiinnosta duunareiden asia. Teitä kiinnostaa enemmän ay-liikkeen valta. Me perussuomalaiset ja hallitus haluamme huolehtia, että yhä useammalla suomalaisella on työtä. Mikäli ei ole kilpailukykyä, ei ole myöskään työpaikkoja eikä investointeja. Meillä on vielä toki paljon tehtävää paremman työelämän eteen. Työ ei siis lopu tähän. Työministeri Satonen on ilmaissut, että henkilöstön parempaa edustusta yrityksissä voidaan harkita Ruotsin mallin mukaisesti, ja tämä olisi mielestäni hyvä asia.

Marinin hallituksen johdolla taottiin ennätysvelka Suomelle, ja nyt te demarit salaatte vaihtoehtobudjettinne työllisyysvaikutukset. [Krista Kiuru: Mites se nyt tähän liittyy, kun tällä esityksellä ei ole yhtään kustannusvaikutuksia, ei euroakaan?] Siinä teidän toimenne työntekijöiden eteen.

Haluan vielä sanoa tästä valiokunnan toimintatavasta, että valiokunnan puheenjohtaja Sirén on hoitanut korrektisti ja luottamuksellisesti valiokunnan kokousten aikataulua ja koko tätä prosessia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Täällä on vielä kuusi pyydettyä vastauspuheenvuoroa, ja luulen, että niiden jälkeen on syytä mennä puhujalistaan. — Edustaja Marttila.

19.58 Helena Marttila sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minusta on hyvä, että täällä on puhuttu myös historiasta. Keskellä talvisodan pommituksia tammi-kuussa 1940 syntyi niin kutsuttu tammikuun kihlaus. Yhteisessä julkilausumassa työnantajapuoli tunnusti ensimmäistä kertaa työntekijäjärjestö SAK:n tasavertaiseksi neuvottelukumppaniksi.

Nyt hallitus on rikkomassa tämän lupauksen ja aivan perustavanlaatuisella tavalla muuttamassa sitä tapaa, jolla Suomessa on säädetty erityisesti työelämää koskevia lakeja. Ensi töiksi ollaan rajoittamassa lakko-oikeutta — ensi töiksi, sillä mikä enää estäisi ajamasta läpi joukon muita heikennyksiä työntekijöille? Orpon hallitus on aivan historiallisella tavalla asettunut työnantajan puolelle, ja missään muussa Pohjoismaassa ei ole toteutettu näin epätasapainoisia uudistuksia, eikä varsinkaan lakiin runnomalla.

Täällä on viitattu demokratiaa halventaviin lakkoihin, ja kyllä demokratia ymmärretään varsin suppealla tavalla vain parlamentarismiksi, jossa kansalla on ääni vain kerran neljässä vuodessa, vaikka kansanvalta on paljon muutakin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Lyly.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

19.59 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin puheenvuoron silloin, kun ministeri oli vielä paikalla. Olisin vain korjannut tätä tasapainokysymystä, kun täällä väitetään, että tämä on hyvin tasapainoinen. Siellä olivat palkansaajapuoli ja työnantajapuoli olleet eri mieltä tästä, että tämä on sillä tavalla tasapainossa, mutta täytyy muistaa, että kun palkansaajapuolella oli kymmenen kohtaa tuolla, jotka olivat heidän mielestään pielessä, niin työnantajapuolella oli vain yksi, joka liittyi tähän, kuinka pitkä saa olla tämän poliittisen työtaistelun pituus. Eli ne eivät olleet tasapainossa.

Sitten halutaanko me esiintyä tässä semmoisena maana, Pohjoismaissa ensimmäisenä maana, joka rajoittaa myötätuntotyötaisteluja ja tekee poliittiset lakot lainsäädäntöön ja niin pois päin? Me ollaan tällaisella tiellä, ja Euroopassakaan ei näitä maita ole juuri ollenkaan, joissa olisi rajoitettu tällä tavalla.

Ja sitten tämä on ILO:n valvontakäytännössä ihan ydintyötaistelualuetta, joka liittyy tähän työehtosopimuksen tekemiseen, liittyy tukityötaisteluihin, [Puhemies koputtaa] myötätuntolakkoihin ja poliittisluonteisiin lakkoihin. Ne ovat kaikki samassa kategoriassa, [Puhemies koputtaa] ja tämä tuli Kari Tapiolan, ILO:n varapääjohtajan, informaatiossa meille. [Puhemies: Aika!] Ja sitten vielä yksi...

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika on nyt ikävä kyllä kulunut loppuun tässä vastauspuheenvuorossa. Kohta on puheenvuoro. — Edustaja Gebhard.

20.00 **Elisa Gebhard sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllähän hallituspuolueiden demokratiakäsitys on siitäkkin syystä aika erikoinen, että eivät äänestäjät voi antaa mandaattia sellaiselle politiikalle, josta ennen vaaleja ei ole mitään heille hiiskuttu. Joten kertokaa, arvoiset perussuomalaiset, mitä siellä Säätytalolla oikein tapahtui, kun teidän takkinne kääntyi täydellisesti, kun ennen vaaleja lupasitte säilyttää lakko-oikeuden nykyisessä laajuudessaan.

Tästä tasa-arvovaikutusten arvioinnista haluaisin kyllä sanoa, että hallitusohjelmasta löytyy korulauseita työelämän tasa-arvon edistämiseksi, ja erityisesti siksi pohdin, että miksi ihmeessä vaatimus arvioida tämän esityksen vaikutuksia pienipalkkaisten naisvaltaisten alojen asemaan on tullut arvioiduksi vasta valiokuntakäsittelyssä eikä sielläkään suullisesti, ja vielä huolestuttavampaa on, että hallituksella ei itse asiassa tunnu olevan mitään vastauksia siihen. Olisiko tämän esityksen tasa-arvo-ongelmille pitänyt esimerkiksi tehdä jotain. Lienee faktaa, riidatonta, että naisvaltaiset pienipalkkaiset alat kärsivät tukityötaisteluiden rajoittamisesta. [Puhemies koputtaa] Miksi mitään ei ole pohdittu? Voisiko tälle tehdä jotain?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

20.02 **Lotta Hamari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nostan esille kaksi mielestäni tärkeintä huomiota, jotka puhuvat tämän esityksen hylkäämisen puolesta:

Hallituksen lakiesityksen ensimmäinen perustavanlaatuinen ongelma on se, että esitys osuu työtaisteluoikeuden syvimpään ytimeen tavalla, joka ei ole länsimaalaiselle demokratialle sopivaa.

Toisekseen lakiesitystä on valmisteltu sekä viety eteenpäin tavalla, joka ei ole mahdollistanut esityksessä esitettyjen muutosten perusteellista selvittämistä tai kunnollista kolmipartaista käsittelyä. Hallitusohjelman tiukka kirjaus sekä hallituksen asettama tiukka aika-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

tavoite ovat rajoittaneet lainvalmistelijoiden mahdollisuutta tehdä harkittua ja hyvän hallintotavan edellyttämää lainvalmistelua. Olisinkin ministeriltä halunnut vielä kuulla kommentteja tästä lainvalmistelun laadusta, mutta hän ehti valitettavasti jo lähteä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

20.03 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! On pakko tarttua vielä tähän kysymykseen poliittisista lakoista ja siitä, että työnantajalla ei olisi mitään roolia näitten poliittisten lakkojen osalta. No tällä logiikalla sitten palkansaajallakaan ei voi olla mitään roolia siinä, mitä hallitus päättää, ja siitä huolimatta tässä maassa ovat enenätyslakat olleet viime syksynä sen takia, kun hallitus on tätä lainsäädäntötyötään tehnyt. Työnantajalla on ihan samanlainen vaikutusvalta kuin hallituksellakin, jos se avataan niin, että työnantajien edustajat istuvat EK:n ja SY:n hallituksissa, jotka hallitusohjelmaan kirjjasivat sen, mitä hallitusohjelmassa nyt lukee, kirjoitusvirheineen. Se tarkoittaa, että he ovat itse asiassa itse osallisena näihin poliittisiin lakkoihin ja itse ajaneet tämän maan tähän tilanteeseen ja itse nyt maksavat viulujaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

20.04 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä vähän virheellisiä tai vähintäänkin harhaanjohtavia väitteitä, joita olisi syytä tässä korjata:

Ensinnäkin sanottiin, että ammattiyhdistysliike ei olisi esittänyt konkreettisia muutoksia tähän vaan että ay-liike olisi esittänyt koko tämän lakiesityksen perumista. Tämähän ei pidä paikkaansa. Ne tehdyt esityksethän ovat julkisesti kaikkien luettavissa myöskin mediasta. Ammattiyhdistysliike itse asiassa esitti muutoksia, jotka olisivat tehneet meidän käytännöistä enemmän samantyyppisiä kuin muissa Pohjoismaissa. Eli sen sijaan, että oltaisiin ainoana Pohjoismaana lailla asetettu tällainen aikaraja tai rajoitettu myötätuntotaisteluita kovemmin kuin missään muualla, nämä olisivat lähtökohtaisesti sallittuja, mutta niihin voitaisiin soveltaa tällaisista suhteellisuusarviointia, mitä työtuomioistuin tekee. Mutta tämä ei hallitukselle kelvannut.

Toiseksi, kun tässä on väitetty, että näillä muutoksilla ei vaikuteta siihen lakko-oikeuden ytimeen, kiinnitän huomiota niihin rajoituksiin, mitä nyt tehdään tukilakkojen eli myötätuntotyötaisteluiden osalta. [Antti Lindtman: Juuri näin! — Puhemies koputtaa] Niitähän tehdään tukeakseen osapuolta silloin kun työrauhavelvoite ei ole voimassa yleensä heikon neuvotteluaseman omaavilla aloilla. [Puhemies: Aika!] Nyt juuri näiden työntekijöiden mahdollisuutta ajaa laillisesti omia oikeuksiaan te olette heikentämässä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, vastauspuheenvuoron aika on päättynyt. — Nyt mennään varsinaiseen puhujalistaan. [Saara-Sofia Sirén: PeVin puheenjohtajalle!] — Edustaja Lyly.

20.06 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Ajattelin tässä aluksi jo vähän kerrata tätä taustaa ja sitten mennä varsinaisesti tuohon asiaan.

Tämä esillä oleva työrauhaa koskeva lakipaketti on yksi osa Orpon—Purran hallituksen voimakasta työntekijöiden aseman heikennystä. Muita ovat ansiosidonnaisen työttömyysturvan romutus kahdessa eri vaiheessa — ja ilmeisesti kolmaskin on vielä tulossa, jos rii-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

hen uutisia kuullaan — aikuiskoulutustuen lakkauttaminen, paikallisen sopimisen laajentaminen — yksipuolisesti ja ilmeisesti lailla — vientivetoisen työmarkkinamallin vieminen lakiin, sovittelijan työn rajoittaminen, yt-ajan nostaminen 20:stä 50:een ja neuvotteluajkojen puolitus, ensimmäisen sairauspäivän palkattomuus, määräaikaisten työsuhteiden lisääminen ilman syytä ja työmarkkinakaaoksen synnyttäminen ja luottamuksen rapauttaminen. Esillä on ollut myös eläkeikään puuttuminen. Mitähän tässä vielä aikanaan näemme?

Vuosikymmenten työ menee kerralla toiseen asentoon. Osa näistä edellä luetelluista on tällä jo käsitelty ja valitettavasti voimassa, osa on nyt käsittelyssä ja osa on vasta tulossa.

Arvoisa rouva puhemies! Työrauhapaketti on poikkeuksellisen raju ja täysin yksipuolisesti tehty. Vastaavaa lainsäädäntöä ei ole muualla Pohjoismaissa. Niissä ja monessa muussa maassa on sama työrahasääntö kuin meillä nyt on voimassa.

Lakkojen määrät ovat meillä vähäisiä: noin puoli tuntia työllistä kohti, noin 161 600 päivää on 25 vuoden historian keskiarvo. Hallituksen jakso esityksessä oli vuodet 2018—2022. Siinä keskimääräinen taso oli 350 000 päivää — noin kaksinkertainen tuohon 25 vuoden keskiarvoon. Siinä ei kerrottu sitä, että vuonna 2022 oli yli puolet sen jakson työtaistelupäivistä. Sinä yhtenä vuotena oli 960 000 työtaistelupäivää. Muistatte varmaan, muun muassa hoitajien ja julkisen puolen työtaistelut ajoittuivat tälle vuodelle.

Hallitus tavoittelee tällä esityksellä 5—10 prosentin vähennystä lakkoihin. Puhutaan siis muutamasta minuutista keskimäärin työllistä kohti. Häiriöttömyys ja ennustettavuus ovat esityksen keskiössä.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin kaikista työtaisteluista yli 80 prosenttia on työehtosopimusneuvotteluihin liittyviä täysin laillisia toimia, kun neuvottelutulosta ei ole saatu. Se vajaa 20 prosenttia pitää sisällään muut lakot. Muita laillisia lakkoja ovat myötätuntotyötaistelut, poliittisluonteiset lakot, puhtaasti poliittiset lakot ja työpaikkakohtaiset palkkariidat, työjärjestelyihin ja työpaikkojen vähentämiseen liittyvät surulakot — ne työpaikkakohtaiset ovat usein työrauhan vastaisia. Työrauhan vastaisia ja laittomia lakkoja yleensä ottaen on hallituksenkin esityksen mukaan 7—12 prosenttia kaikista.

Ongelma tässä on se, että hallituksen esitys ei pureudu lakkojen juurisyihin, eikä siinä esitetä arviointineuvoston vaatimia vaihtoehtoisia ratkaisuja, kuten vain sanktioiden korottamista ja lakkorajojen kiristystä. Esimerkkejä niistä olisivat henkilöstön parempi osallistaminen, tiedonsaannin parantaminen — niin kuin esimerkiksi Ruotsissa, joka tässä aiemmin keskustelussa tuli esiin — henkilöstön edustus yritysten hallinnossa, työntekijöiden tulkintaetuoikeus ristiriitatilanteissa, alipalkkauksen kriminalisointi ja järjestöjen kanne oikeus.

Muistutan myös siitä, että sopimuksellisesti rauhallinen jakso tämän 25 vuoden aikana koettiin vuosina 2011—2017, kun tehtiin viimeisiä keskitettyjä ratkaisuja. Silloin tehtiin muun muassa raamisopimus, työllisyys- ja kasvusopimus ja kilpailukykyopimus ja myös viimeisin eläkeratkaisu. Sen jakson työtaistelujen määrät olivat noin 40 000 päivää per vuosi. Se on noin yksi neljäsosa siitä, mikä oli tämän 25 vuoden keskiarvo, eli varsin vähän.

Sitten katsotaan tätä kokonaisuutta myöskin, verrataan sitä myös sellaiseen asiaan, kuinka paljon työpäiviä menetetään eri asioilla. Kun työtaistelujen osalta puhuin tuosta puolesta tunnista, niin jos nyt verrataan vaikka sairauspäiviä — julkisella puolella se on noin 15 päivää per henkilö vuodessa ja yksityisellä puolella noin 10, tunteina 75—115 päivää per vuosi — työtaistelut ovat 150 kertaa pienempi ongelma työaikamenetyksinä kuin sairaus-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

poissaolot. Tämäkin pitää pitää mielessä, mihin meidän pitää tämä kärki laittaa. Mainittakoon myös, että tämän 25 vuoden jakson työtaistelut ovat keskimäärin vain kuudesosa siitä, mitä ne olivat 1970- ja 1980-luvuilla, eli työelämä on rauhoittunut todella paljon niistä ajoista.

Tässä murretaan monia sellaisia asioita, mitä on tehty vuosikymmenten aikana, ja palaan niihin seuraavassa puheenvuorossa — ilmeisesti seitsemän minuuttia on tämä aika? [Puhemies: Seitsemän minuuttia!] — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

20.13 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Lakiesitystä on valmisteltu ministeriössä asian laajuuteen ja merkityksellisyyteen nähden liian tiukalla aikataululla, joka ei ole mahdollistanut esityksessä esitettyjen muutosten perusteellista selvittämistä ja kunnollista kolmikantaista käsittelyä yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Hallitusohjelman tiukka kirjaus ja etukäteen lukkoon lyöty tavoite on rajoittanut lainvalmistelijoiden mahdollisuutta tehdä harkittua ja hyvän hallintotavan edellyttämää lain valmistelua ja lakitekstiä.

Pohjoismaisen käytännön mukaisesti työmarkkinoita on vuosikymmeniä kehitetty yhteistyössä työmarkkinaosapuolten kanssa. Näin pitää olla jatkossakin. Vaikka hallitus on sanonut vievänsä Suomea pohjoismaiseen suuntaan, näillä lakimuutoksilla suunta on itse asiassa täysin eri. Olemme ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaa laillisen työtaistelun tueksi järjestettyjä myötätuntolakkoja ja poliittisia lakkoja lainsäädännöllä.

Hallituksen esityksessä poliittisten lakkojen määritelmä on epäselvä, eivätkä valiokunnan tekemät muutokset ole selkeyttäneet määrittelyä riittävästi. Myötätuntotyötaisteluiden järjestämismahdollisuuksia rajataan, muutetaan ja vaikeutetaan tavalla, joka sisältää ongelmia perusoikeusnäkökulmasta. Esitetyt pykälämuutokset eivät ole riittävän selkeitä ja tarkkarajaisia.

Hallituksen esityksessä lakkojen määrää halutaan vähentää 5—10 prosenttia. Tilastokeskuksen mukaan Suomessa työtaisteluissa menetettyjen työpäivien määrä on ollut viimeisten vuosikymmenten ajan suhteellisen vähäinen. Viimeisten 25 vuoden aikana työtaisteluita on ollut keskimäärin noin 161 600 työpäivää vuodessa. Se on noin puoli tuntia työssä käyvää kohti vuodessa. Hallituksen esityksessä esitetty yhden tunnin työajan vuosittainen lisäys työntekijää kohden on todettu ministeriön vastineessakin vääräksi, ja oikea luku on kuusi minuuttia.

Arvoisa rouva puhemies! Lainsäädännön arviointineuvosto on lakiesityksestä antamassaan arviossa katsonut, että hallituksen esityksessä pitäisi käsitellä myös vaihtoehtoisia malleja ja toteuttamistapoja. Niitä ei kuitenkaan ole esitetty eikä lisätty missään vaiheessa. Hallitus haluaa yksipuolisesti muuttaa työelämän pelisääntöjä lisäämällä työnantajien määräysvaltaa. Suomalaisten yritysten keskimääräinen tuottavuus on ollut 15 vuotta nol-lan tuntumassa. Yritysten investoinnit ovat valuneet suoraan osinkoihin, eikä yritysten kasvuun, innovaatioihin ja tuotekehitykseen ole satsattu riittävästi, kuten muualla maailmassa. Työtaisteluoikeuden rajoittaminen työnantajien omaisuudensuojaan vedoten ei ole perusteltua perustuslain eikä Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten osalta. Ratkaisua olisi sen sijaan haettava keinoilla, joilla aidosti parannetaan työpaikkojen toimintaa työmarkkinatoimijoiden kesken. Palkansaajapuolen edustajat ovat esimerkiksi nostaneet esiin

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

keinoja parantaa yritysten kannattavuutta paremman työvoiman sitouttamisen ja osallistamisen kautta.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus perustelee puuttumista perustuslain ja kansainvälisten sopimusten suojaamaan työtaisteluoikeuteen taloudellisilla ja omaisuudensuojaan pohjautuvilla syillä. Ollakseen hyväksyttävä perusoikeusrajoituksen on perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan oltava painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ILO:n tulkintakäytännön mukaan taloudelliset ja kaupalliset näkökohdat eivät ole hyväksyttäviä perusteluja lakkojen rajoittamiselle. Myöskään Euroopan ihmisoikeussopimuksen tulkintakäytännön mukaan työnantajalle aiheutuva taloudellinen vahinko ei ole sallittu perustelu työtaisteluiden rajoittamiselle.

Hallituksen esityksellä myötätuntotyötaisteluiden käyttövoimaa rajattaisiin merkittävästi. Työmarkkinoilla myötätuntotyötaistelut ovat tyypillisesti olleet tapa tukea toisen ammattiryhmän sopimusneuvotteluita tilanteessa, jossa tämän ammattiryhmän oma työtaisteluvoima on syystä tai toisesta rajoitetumpi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan saaman selvityksen mukaan esimerkiksi naisenemmistöisellä hoitoalalla muiden alojen myötätuntotaistelut voivat olla keskeisessä asemassa neuvottelutilanteessa. Tällaisilla aloilla neuvottelulähtökohdat ovat erilaiset, jolloin muiden alojen tuki voi olla merkityksellistä.

Asiantuntijakuulemisissa nostettiin esiin myös pariteettiperiaatteen romuttuminen. Pariteettiperiaate tarkoittaa, että kollektiivisen työoikeuden osapuolia eli työmarkkinajärjestöjä kohdellaan tasavertaisesti. Esityksessä kuitenkin ehdotetaan nostettavaksi merkittävästi vain työrauhaan kohdistuvista työehtosopimusrikkomuksista määrättävien hyvityssakkojen euromäärää. Työrauha on työntekijäpuolen pääasiallinen sopimusvelvoite, ja työrauhaan kohdistuvat työehtosopimusrikkomukset ovat tavallisesti työntekijäpuolen rikkomuksia. Vastaavasti työnantajapuolen rikkomukset kohdistuvat tyypillisesti muihin työehtosopimuksen ehtoihin, joista määrättäviä seuraamuksia ei esitetä nostettavaksi. Hyvityssakkojen suuruuden yhtäläisyys työnantaja- ja työntekijäpuolella on taannut tietynlaisen tasapainon työtuomioistuimen toiminnassa. Nyt ei kosketa työnantajan rikkomusten seuraamuksiin, mikä ei ole oikein. Pariteettiperiaatteen tulisi olla jatkossakin entisenlaisensa, koska se on toiminut tasapainottavana tekijänä rikkomusten tuomitsemisessa.

Työntekijälle asetettuun hyvityssovelvollisuuteen liittyy niin paljon ongelmia, tärkeimpänä yksilön oikeusturvan heikentyminen, että se olisi poistettava esityksestä. Kollektiivisiin hyvityssakkoihin esitetään lisäksi suuria korotuksia, eli ne nelinkertaistuvat. Työnantajan neuvotteluvoiman ja direktiovallan arvioidaan kasvavan hyvityssakkojen korottamisen ansiosta, minkä arvioidaan johtavan siihen, että etenkin heikosti järjestäytyneillä aloilla on jatkossa nykyistä heikommat työehdot. Hyvityssakot johtavat työrauhan vastaisten työtaisteluiden määrän vähenemiseen, ja uusintatyötaisteluja on jatkossa todennäköisesti todella vähän, joten henkilökohtaista 200 euron seuraamusmaksua ei senkään vuoksi tarvita. Nykyisilläkin hyvitysten tasoilla jatkamiseen liittyviä tuomioita on ollut erittäin vähän. 2000-luvulla niitä on ollut 39, kun kaikkienensa oikeusjuttuja on ollut yli 1 600, joista yli 1 100 on päätyntä kokonaan tai osittain hyväksytyiksi. Oikeaa tarvetta tällaiselle henkilökohtaiselle hyvitysmaksulle ei ole. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

20.19 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Lakko-oikeuden rajoittaminen on osa oikeistohallituksen ideologista ja itsetarkoituksellista hyökkäystä suomalaista

ammattiyhdistysliikettä ja suomalaisia työntekijöitä vastaan. Jo nyt on selvää, että hallituksen työmarkkinapolitiikka, mukaan lukien tämä esitys, ei tule vähentämään lakkojen määrää vaan lisäämään niitä. Yksipuolisen sanelupolitiikan tuloksia niitetään todennäköisesti jo ensi syksyn työmarkkinakierroksella, josta uhkaa tulla historiallisen vaikea ja historiallisen lakkoherkkä. Toimiessaan näin oikeisto toivoo, että se saa jälleen uusia perusteita jatkaa hyökkäyksiään ay-liikettä vastaan. Aiheutuva taloudellinen vahinko ja vastakkainasettelun lisääntyminen yhteiskunnassa näyttävät olevan oikeistolle toisarvoista. Yhdelläkään näistä niin sanotuista työelämäuudistuksista ei ole kyetty edelleenkään osoittamaan juuri minkäänlaisia vaikutuksia työllisyyteen tai julkiseen talouteen. Pohjoismaisen työmarkkinamallin romuttamisen hinta tulee olemaan kallis ja saavutettavat hyödyt olemattomia.

Mitä työrauhan lisäämiseksi olisi sitten voitu tehdä? Ruotsissa lakkojen vähäisen määrän takaa vahva luottamus, jota tukee työntekijöiden tulkintaetuoikeus ja vahva edustus yritysten hallinnossa. Myös vahvalla sovittelijainstituutiolla on Ruotsissa merkittävä rooli. Hallitus ei ole ottamassa käyttöön mitään näistä toimivista keinoista, vaan on päinvastoin romuttamassa myös sovittelijainstituution sitomalla sen kädet niin sanotulla vientiveitoisella palkkamallilla. Edelleen tämän kokonaisuuden tuloksena ei tule olemaan vähemmän vaan enemmän lakkoja.

Tämä hallituksen esitys koostuu poliittisten työtaisteluiden rajoittamisesta, myötätuntoaisteluiden rajoittamisesta ja lakkosakkojen korottamisesta. Kaikilla näillä muutoksilla heikennetään suomalaisten työntekijöiden mahdollisuuksia puolustaa omia työehtojaan, omaa asemaansa ja elämiseen riittävää palkkaa.

Ennen vaaleja perussuomalaiset, kristillisdemokraatit ja RKP vastasivat palkansaajajärjestöjen kyselyyn kannattavansa lakko-oikeuden turvaamista vähintään nykyisellä tasolla. Kun valtaan nousee tällä tavalla petollisilla lupauksilla, onkin ensiarvoisen tärkeää, että kansalaisyhteiskunnalla on mahdollisuus vaikuttaa päätöksiin myöskin vaalien välillä. Nyt se mahdollisuus ollaan mitätöimässä, kun poliittisten lakkojen kesto rajataan 24 tuntiin tai jopa sen alle.

Poliittisilla lakoilla on erityinen merkitys Suomen historiassa, sillä monien työntekijöille kuuluvien oikeuksien lisäksi jopa yleinen ja yhtäläinen äänioikeus Suomessa on saavutettu poliittisilla lakoilla. Kansalaisten enemmistö vastustaa lakko-oikeuden rajoittamista ja muita hallituksen kaavailemia työelämäheikennyksiä. Kansan enemmistöltä ollaan nyt viemässä oikeus vastustaa sammutetuina lyhdyin ajettuja heikennyksiä, jotka tarkoituksella pimitettiin kansalta eduskuntavaaleissa. Toisin kuin Suomen kansainväliset velvoitteet edellyttäisivät, hallitus ei ole tehnyt mitään eroa puhtaasti poliittisten ja poliittisluontoisten työtaisteluiden välillä, joista jälkimmäisissä on suoraan kyse työntekijöiden asemaan ja toimeentuloon vaikuttavista seikoista. Molempia lähdetään nyt rajusti rajoittamaan, ja syy on selvä. Työntekijöiden toimeentuloa ja työehtoja halutaan lähteä lakiteitse polkemaan ilman, että järjestäytyneet työntekijät pystyisivät millään tavalla puolustautumaan.

Myös myötätuntotaistelutoimien, kuten tukilakkojen, rajoittaminen heikentää laajasti työntekijöiden neuvotteluasemaa. Tähän asti pienemmät ammattiliitot ovat onnistuneet torjumaan työnantajien ajamia heikennyksiä isompien tuella. Tukilakoilla on ollut tärkeä merkitys niillä aloilla, joilla työntekijöiden järjestäytymisaste on ollut pieni tai työntekijän asema muuten heikko. Käytännön esimerkkinä Postin vuonna 2019 kaavailema 700 pakettijakajan työehtojen heikentäminen onnistuttiin torjumaan tukilakoilla, jollaiset eivät enää jatkossa olisi välttämättä mahdollisia.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Myös hallituksen esitykseen sisältyvä 10 000 euron alaraja lakkosakoissa on kohtuuton. Tällainen sanktio voisi jatkossa seurata hyvin maltillisesta ja lyhytkestoisesta mielenilmauksesta, esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, jossa kaupan kassat laitetaan vähäksi aikaa kiinni työnantajan epäasiallisen toiminnan vuoksi. Iso periaatteellinen muutos on myös yksittäisen työntekijän rankaiseminen lakkoon osallistumisesta 200 euron hyvitysseurauksella. Tämä muuttaa koko seuraamusjärjestelmän peruseriaa, sillä perinteisesti on ajateltu, että lakon laillisuudesta vastaa sen järjestävä taho, ei yksittäinen työntekijä. Tällaisesta henkilösakosta uhkaa tulla työnantajan painostusväline, jota voidaan käyttää yksittäistä työntekijää kohtaan lakon laillisuudesta riippumatta.

Arvoisa puhemies! Nämä esitetyt lakko-oikeuden heikennykset menevät monessa suhteessa muita Pohjoismaita pidemmälle ja ovat kyseenalaisia Suomen kansainvälisten velvoitteiden kanssa. Jopa hallituksen oman esityksen perusteluiden mukaan ILO:n valvontakäytännössä on katsottu, että lakkojen kestolle ei tulisi asettaa aikarajaa. Suomi onkin jatkossa ainoa Pohjoismaa, jossa poliittisille lakoille on asetettu kategorinen aikaraja. Toisin kuin työministeri on täällä monesti väittänyt, niin esimerkiksi Ruotsissa ei ole myöskään mitään oikeuskäytäntöön perustuvaa selkeää ylärajaa lakkojen kestolle. Samoin tukityötaisteluiden rajoittaminen menee muita Pohjoismaita pidemmälle.

Arvoisa puhemies! Lakko-oikeuden rajoitukset vievät Suomen työoikeuksien tarkkailuluokalle. On kestävätilanne, että YK:n alainen Kansainvälinen työjärjestö ILO joutuu puuttumaan Suomen työmarkkinapolitiikkaan. Kaikista maailman maista juuri Suomi on joutumassa asiantuntijakomitean arviointiin ILO-sopimusten rikkomisesta. Vielä pari viikkoa sitten Kansainvälinen työjärjestö ILO toimitti työministeri Satoselle kirjeen, jossa se kehotti [Puhemies koputtaa] hallitusta vielä neuvottelemaan lakko-oikeuden rajoituksista työmarkkinaosapuolten kanssa. Kuitenkin työministeri kieltäytyi neuvotteluista ja totesi medialle, että keskustelut on aikanaan jo käyty. Tämä oli ylimielistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

20.27 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tämä hallituksen esitys ja työrauhalainsäädännön tuominen tänne eduskuntaan, lakko-oikeuden rajoittaminen, on surullista. Tuntuu siltä, että tässä esityksessä ei pidä kutinsa mikään perustelu. Tämä ei vie Suomea pohjoismaiselle tielle vaan karkottaa meidät entistä kauemmaksi muista Pohjoismaista. Ei ole Robin Hoodia pelastamassa tätä maata, kun vahvaa vahvistetaan ja heikkoa heikennetään. Oman mielipiteen kertomisesta voidaan jatkossa sakottaa, ja oikeusvaltioperiaatteen murentuminen, kansainvälisten sopimusten vähättely, kiireinen käsittely, ei kunnollisia selvityksiä, ja tasa-arvokappaleitakin on täältä poistettu. Tältä näyttää nyt suomalainen työelämä. Ja sitten täällä salissa vielä ihmetellään sitä, miten ihmeessä se on mahdollista, että tätä nyt vastustetaan, että tällaisia hallituksen toimia nyt vastustetaan, kun tällä halutaan tuoda vain rauhaa. Kuten edellinen puhuja Pekonen täällä totesi, lakkoherkkyttä tämä kyllä virittää, ja kun sitä viritetään tästä keväästä ensi syksyyn, niin ihan varmasti se jossain näkyy.

Meillä oli asiantuntijana valiokunnassa Viljanen, ja hän otti myöskin sitten omassa lausunnossaan kantaa perustuslakiin, ja perustuslain 14 §:n 4 momentissa todetaan jotakuinkin näin: ”Julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.” Tältä kannalta voidaan pitää ainakin jossain määrin ongelmallisena sellaisia lainsäädännöllisiä uu-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

distuksia, jotka vähentävät ihmisten mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon. Demokratian toteutuminen edellyttää, että kansalaisyhteiskunnalle jää riittävästi mahdollisuuksia ilmaista käsityksensä ja pyrkiä vaikuttamaan poliittiseen päätöksentekoon, ja tätähän hallitus nyt haluaa rajoittaa, sitä, että voidaan kertoa se oma mielipide. Oman mielipiteen kertomisen pitäisi olla ihan normaali tapa toimia länsimaisessa hyvinvointivaltiossa. Jos ei olisi mitään pelättävää, niin ei tarvitsisi pelätä myöskään sitä, että joku välillä vähän kritisoi tai kertoo mielipidettään. Sen sijaan on hiukan erikoista, jos — ja kun — lakko-oikeutta halutaan nyt rajata. Kyllä se kielii jonkunäköisestä pelosta, että mitä mieltä kansa tulevaisuudessa hallituksen esityksistä on. Sieltä on tulossa sylin täydeltä kaikennäköisiä kammutuksia — sairaussakko, potkulaki, lakko-oikeuden rajaaminen — ja kun nämä eivät perussuomalaisille varsinkaan ennen vaaleja käyneet, niin näinköhän tässä nyt sitten selitykseksi ilmaantuu taas se Putkosen kynä, kuten kiky-maksujen palautuksessa.

Arvoisa rouva puhemies! Tällä hetkellä ei ole ollut kovinkaan muodikas sana myöskään tuo ”solidaarisuus”. Solidaarisuutta ei usein kuule, mutta solidaarisuus on sitä, että heikommasta huolehditaan. Kun tämä hallitus ei halua huolehtia heikommasta, niin se myös samalla suitsii muiden mahdollisuudet pitää heikomman puolta, ja tämä tulee hallituksen esityksessä esiin nimenomaan myötätuntolakkojen kohdalla. Osa-aikaisessa työssä, epätyypillisissä työsuhteissa yleisesti ottaen työskentelevät juurikin naiset. No, minkä takia ne tasa-arvovaikutukset ovat olleet vähän vasemmalla kädellä tehtyjä, ja toisekseen, minkä takia myös jo nämä epätyypillisissä työsuhteissa olevat naiset halutaan vaientaa? Varmaan-kin siitä yksinkertaisesta syystä, että se vientivetoinen palkkamalli on sieltä vielä tulossa. Tällä saadaan myöskin nämä mielenilmaukset rajoitettua.

Ehkä kaikista kamalinta tässä kuitenkin on se, millaista keskustelua tuossa debatin aikana käytiin. Siinä todettiin, että kyllä mieltä saa osoittaa, mutta vapaa-ajalla — aivan mahdollavaa. [Krista Kiuru: Tälleen on maailma nykyään!] Ajatelkaa, jos hallitus senkin vielä kieltäisi, että vapaa-ajallakaan ei mieltä saisi osoittaa. [Krista Kiuru: Lähellä se oli, kun kuunteli perussuomalaisten edustajaa! — Jorma Piisinen: Kuka on sanonut niin?] Toinen ajatus, mikä sieltä tuli, oli, että tällä lisätään hyvinvointia: lisätään hyvinvointia sillä, että tukitaan suut.

Minä en yksinkertaisesti ymmärrä, millä perusteella hallitus yleisestikään ottaen pystyy tämän esityksensä takana seisomaan, mutta toisaalta kun ottaa huomioon sen, mitä tässä vuoden aikana on oikeudenmukaisuuden käsityksestä hallituksen puolesta meille esitelty, niin eipä tämä kyllä yllätyksenä tule.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Gebhard.

20.34 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Hallitus edistää tätä sanelevaa, työntekijöiden oikeuksiin historiallisesti kajoavaa lainsäädäntöä täysin faktoista välittämättä. Hallitus on kaiken lisäksi muovannut tätä lakia niin, että palkansaajajärjestöt eivät voi protestoida sitä vastaan esimerkiksi aloittamalla lakon ennen lain voimaantuloa. Tämä on epäilemättä ollut hallitukselle vain käytännön pyrkimys hiljentää eri mieltä olevat, mutta tämä on myös lainsäädäntöteknisenä ratkaisuna hyvin erikoinen. Tässä esiin nousee periaatteellinen kysymys siitä, miten suhtaudumme taannehtivaan lainsäädäntöön, ja mielestäni tällaiseen asiaan ei pitäisi suhtautua kevyesti. Siksi en voi olla ihmettelemättä sitä, miksi hallitus niin voimakkaasti vastustaa ajatusta, että annettaisiin perustuslakivaliokunnalle vielä

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

mahdollisuus perehtyä uuteen voimaantulosäännökseen ja ottaa siihen kantaa. [Heikki Vestman pyytää vastauspuheenvuoroa] Jos olette niin varmoja, että esitys on kaikin puolin ongelmaton, miksi sitä ei voisi arvioida niin, että myös me muut saisimme tästä varmuuden?

Tässä esityksessä on toki lukuisia muitakin ongelmia. Esimerkiksi sääntelyssä ei ole erotettu ns. puhtaita poliittisia työtaisteluita ja toisaalta työntekijöiden sosiaalisten ja taloudellisten etujen ja oikeuksien puolustamiseen liittyviä poliittisluontoisia työtaisteluita. Ero näiden kahden poliittiseen päätöksentekoon kohdistuvan työtaistelun välillä on olennainen, sillä poliittisluontoiset työtaistelut kuitenkin nauttivat ILO:n yleissopimusten valvontakäytännössä työtaisteluoikeuden suojaa. Suomea sitovien ILO:n yleissopimusten tulkintakäytännön mukaisesti poliittisluontoisia työtaisteluita olisi käsiteltävä yhtenä keinoista, joilla työntekijöiden on mahdollista vaikuttaa itseään taloudellisesti, sosiaalisesti ja ammatillisesti koskevaan poliittiseen päätöksentekoon.

Arvoisa puhemies! Hallitus väittää luovansa pohjoismaista mallia, mutta muissa Pohjoismaissa nimenomaan ei olla lainsäädännöllä rajoitettu lakko-oikeutta, ei edes poliittisten työtaisteluiden osalta, myötätuntotyötaisteluista puhumattakaan. Hallituspuolueiden kanta tuntuu tosiaan olevan, että vapaa-ajalla saa lakkoilla, ja tätä fraasia on toisteltu usein. Siis silloinko ihmisen on soveliaista osoittaa mieltään, kun siitä ei aiheudu kenellekään mitään haittaa, silloin kun kukaan ei edes huomaa sitä? Poliittisen lakon seurauksena tässä maassa on saatu aikaan esimerkiksi yleinen ja yhtäläinen äänioikeus. On valtavan historiantonta väittää, ettei niillä olisi mitään merkitystä tai niillä ei saataisi edistettyä tavallisten palkansaajien oikeuksia. Lisäksi perussuomalaisten riveistä ei vielä kukaan ole kuulunut — vastausta odotan kyllä kovasti — miksi te väititte ennen vaaleja, että te haluatte säilyttää lakko-oikeuden nykyisessä muodossaan, kun nyt te toimitte päinvastoin.

Arvoisa puhemies! Puhutaanpa hieman tästä henkilökohtaisesta lakkosakosta. Tämä sakko on paitsi epäoikeudenmukainen, se on myös järjenvastainen, sillä se kuormittaa tuomioistuinten resursseja epätarkoituksenmukaisella tavalla. Sama asia voisi uudistuksen myötä olla käsittelyssä yhtäaikaaisesti sekä työtuomioistuimessa että käräjäoikeudessa. Kahden tuomioistuimen mallissa taas on merkittävänä vaarana oikeuskäytännön eriytyminen, oikeusvarmuuden heikkeneminen sekä prosessien pitkittyminen ja kustannusten nousu. On selvää, että hallituksen olisi pitänyt selvittää ja arvioida, miten tämä jako kahden eri tuomioistuimen välillä vaikuttaa oikeuskäytännön yhtenäisyyteen ja oikeusvarmuuteen. Nyt tätä ei ole juurikaan selvitetty, vaikka kyse on itse asiassa aika periaatteellisesta kysymyksestä. Tämä sakko myös keikuttaa Suomen työoikeuden keskeistä lähtökohtaa siitä, että työtaistelun seurauksista vastuun kantaa siihen työtaisteluun ryhtynyt järjestö, eivät henkilöjäsenet eli yksittäiset työntekijät. Nykyisen lainsäädännön mukaan, mikäli oikeutta käytetään väärin, vastuun kantaa työtaistelusta päättänyt yhdistys.

Arvoisa puhemies! Viimeistään tämä keskustelu sukupuolten tasa-arvovaikutusten arvioinnista on osoittanut, että hallituksen ohjelman kirjaukset tästä työelämän tasa-arvon edistämisestä ovat täyttä bluffia. Korostan, että tämä asia tuli arvioiduksi vasta valiokuntavaiheessa ja sielläkin vain kirjallisesti. Mutta kuitenkin me tiedämme, se on käsittääkseni jaettu näkemys, että tukilakkojen rajoittamisen vaikutukset iskevät aivan erityisesti näihin pienipalkkaisiin, naisvaltaisilla aloilla työskenteleviin henkilöihin ja heidän mahdollisuuksiinsa vaatia parempaa. Tämä ei tunnu olevan hallitukselle mikään ongelma, eikä vaikutuksia naisvaltaisten alojen tilanteesta ole käsitelty sen tarkemmin.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on väkisin eteenpäin viety työntekijävihamielisen ideologian tulos, ja se on häpeällinen työntekijöiden oikeuksien kehitykselle Suomessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Vestman.

20.40 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos tästä valtiosääntöoikeudellisestakin keskustelusta. Kiitän työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa siitä, että se teki tähän työrauhaa koskevaan esitykseen paitsi perustuslakivaliokunnan ponnassa edellyttämän muutoksen, jolla parannettiin työntekijän suojaa hyvitysmaksun osalta, myös poliittisia lakkoja, myötätuntolakkoja koskevaan sääntelyyn täsmennyksiä.

Toisin kuin salissa on aiemmin väitetty, siinä ei ole mitään yllättävää, poikkeuksellista tai käsittämätöntä, että mietintövaliokunta tekee perustuslakivaliokunnan lausunnon jälkeen lain pykäliin muutoksia. Tämähän on normaalia tässä lainsäädäntötyössä. [Li Andersson: Perusoikeusherkissä kysymyksissä!] On mietintövaliokunnan tehtävä toteuttaa eduskunnan tahto niissä pykälissä. Jos se on tehty perustuslakivaliokunnan lausunnon puitteissa eikä ole työjärjestyksessä tarkoitettua epäselvyyttä niiden suhteesta perustuslakiin, ei sitä asiaa täällä tavanomaisestikaan lähetetä takaisin perustuslakivaliokuntaan. Pyydän yksilöimään, mikä on se väitetty perustuslainvastaisuus [Puhemies koputtaa] työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä ja valtiosääntöoikeudelliset perusteet [Puhemies: Aika!] tälle väitteelle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Li Andersson, vastauspuheenvuoro.

20.41 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän kyllä aika outona nytten perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan väitteitä täällä salissa. Syy, minkä takia tästä asiasta on keskusteltu ja minkä takia tätä on nostettu mediassa esille, liittyy siihen, että ne muutokset, mitä on tehty, koskevat perusoikeusherkkää asiaa. Kyllä kai perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja itsekkin näkee ongelman siinä, jos mietintövaliokunta perusoikeusherkissä kysymyksissä tekee muutoksia perustuslakivaliokunnan käsittelyn jälkeen, [Karoliina Partanen: Sanasta sanaan!] jolloin PeV ei ole voinut arvioida muutoksia kokonaisuudessaan.

Se asia, johon esimerkiksi tämä työoikeuden professori on kiinnittänyt huomiota, liittyy siihen taannehtivaan säännökseen, minkä mietintövaliokunta eli työ- ja tasa-arvovaliokunta oli lisännyt tähän koskien poliittisia lakkoja ja niiden rajoitusta. Tämän työoikeuden professorin mukaan ainakin tämä tekee tästä lainsäädännöstä pidemmälle menevän perusoikeusrajoituksen [Puhemies koputtaa] kuin se versio, mitä perustuslakivaliokunta käsitteli.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt tässä vaiheessa ovat vastauspuheenvuorot pyytäneet edustajat Kiuru, Koskinen, Sirén ja Vestman. — Edustaja Kiuru.

20.42 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me jo aika pitkään debatisissa kävimme tätä keskustelua, mutta kaikki eivät olleet paikalla, joten käydään uudelleen, se on hyvä.

Ensinnäkin lähtökohta on se, niin kuin tässä on käyty jo läpi, että työehtosopimuslaissa on pitkä perinne, joka lähtee siitä, että se vanha sopimus ei menettäisi toisen osapuolen kannalta merkitystä jonkun muuttuneen lainsäädännön tilanteen vuoksi. No, tässä ei ole

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

kolmikantamuutoksista kysymys, vaan tässä on siitä kysymys, että hallitus itse tässä tulee osapuoleksi. Näissä laeissa käsitellään sopimuksesta irtautumista, siis tosiasiasa normaalisti vain toisen sopijaosapuolen menettelyn johdosta. Kukaan ei ole ajatellut, että nyt oltaisiin tällaisessa tilanteessa.

On sanottava, että tässähän on nyt kolme erilaista voimaantulosäännöstä — kolme erilaista voimaantulosäännöstä — siis tukilakoille, poliittisille lakoille ja normaaleille lakoille, ja näistä nimenomaan yhtä ei ole käsitelty perustuslakivaliokunnassa. Te puheenjohtajana toteatte täällä jo, että tässä ei ole mitään ongelmaa. [Puhemies koputtaa] Minusta se on aika kovasti tehty ottaen huomioon, että juuri tätä säännöstä ei käyty perustuslakivaliokunnassa läpi [Puhemies: Aika!] eikä yhdeltäkään asiantuntijalta valiokunta kysynyt neuvoa. [Heikki Vestman: Mikä oli valtiosääntöoikeudellinen peruste?] — Niin, te ette ole kuulleet tästä yhtään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

20.44 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ylipäänsä lakkoja, työtaisteluoikeuksia koskevia perustuslakivaliokunnan tulkintoja, lausuntoja on ollut vähän ja harvakseltaan. Meillä on totuttu siihen, että nämä työelämän peruslait ovat pitkään voimassa, ja niiden mukaan on eletty. Ja sitten on vakiintunutta käytäntöä vaikkapa näitten lainmuutosten osalta, että työehtosopimuslain osalta ne tulevat voimaan sopimuskausien vaihtuessa.

No, nyt tämä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan tekemä muutos koski niin sanottuja poliittisia lakkoja. Niissä voimaantulosäännös olisi erilainen kuin myötätuntolakoissa. Kummastakaan ei ole työehtosopimusmääräyksiä, ja jos sitten tähän sopimusten kattamaan kenttään, kun työehtosopimuksissa on työrauhaa koskevia määräyksiä, tehdään muutoksia ja lainsäätäjän ratkaisulla väliintulo, niin olisi kai aika luontevaa, että käsiteltäisiin samalla lailla [Puhemies koputtaa] sitten niitä uusia määräyksiä, olivat ne sitten poliittisia lakkoja tai myötätuntolakkoja. Sen takia, että tämä on nyt uusi tilanne, olisi ollut hyvä pyytää perustuslakivaliokunnalta täydennystä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sirén.

20.45 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri niin kuin perustuslakivaliokunnan puheenjohtajakin totesi, perustuslakivaliokunta on antanut työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle lausunnon ja sen mukaisesti on tehty joitakin tarkennuksia ja muutoksia tähän hallituksen esitykseen. On perustuslakivaliokunnan tehtävä arvioida perusoikeuksien ja muun muassa kansainvälisten ihmisoikeussopimusten mukaisuutta näissä esityksissä. Näin on perustuslakivaliokunta tehnyt. Niiden huomioiden pohjalta, joita PeVin lausunnossa on nostettu esiin, me olemme omalta osaltamme tätä esitystä tarkastelleet.

Minullekin on epäselvää, mikä on nyt sellainen uusi tieto, jonka pohjalta tätä tarkastelua olisi tarpeen tehdä vielä uudestaan. [Johannes Koskinen: Se muutos, minkä valiokunta teki!] Myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on kuullut tässä työoikeuden ja valtiosääntöoikeuden asiantuntijoita, ja ei ole arvioitu, että olisi viitteitä tai muutoksia, joiden mukaisesti... [Krista Kiuru: Ettehan te kuulleet niitä! Tästä oli vastineessa vastaus!] — Myös vastineessa on arvioitu [Puhemies koputtaa] näiden muutosten vaikutteita, [Puhemies koput-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

taa] eikä ole mitään viitteitä siitä, [Puhemies koputtaa] että tässä olisi kysymys [Puhemies: Aika!] sellaisesta taannehtivuudesta, jota PeVin pitäisi arvioida. [Vasemmalta: Sitä ei ole arvioitu!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vestman.

20.47 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, kysymys on perusoikeusherkästä sääntelystä. Tämän takia perustuslakivaliokunta on sen hallituksen esityksen arvioinut ja antanut siitä lausuntonsa. Ponnassa oli hyvitysmaksua koskeva asia, ja sen lisäksi pyydettiin täsmentämään poliittisia lakkoja ja myötätuntolakkoja koskevaa sääntelyä. Nämä perustuslakivaliokunnan esiin nostamat muutostarpeet käsitykseni mukaan mietintövaliokunta on tehnyt, niin kuin kuuluukin.

No, mitä tulee tähän voimaantulosäännökseen: Tässä edellä väitettiin, että kysymys olisi taannehtivasta säännöksestä. Ei ole. Tämä voimaantulosäännöshän vaikuttaa siitä voimaantulohetkestä tulevaisuuteen eikä sen lain voimaantuloa edeltäviin asioihin. [Krista Kiuru: Kyllä se vaikuttaa edeltävään työsopimukseen!] Ei silloin kysymys ole taannehtivasta sääntelystä. Ja olen siinä käsityksessä, että tämä on ollut myös eduskunnan virkakunnan kanta, ettei tämä ole taannehtiva säännös.

No, perustuslakivaliokunta nimenomaisesti totesi, että siltä osin kuin tämä lakiesitys vaikuttaa näihin työehtosopimuksissa oleviin, [Puhemies koputtaa] työrauhaa koskeviin säännöksiin, siinäkään ei ole taannehtivuusongelmaa. [Puhemies koputtaa] Eli mikä on [Puhemies: Aika!] se perustuslainvastaisuus, joka työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä on?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

20.48 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt minä toivon, että työ- ja tasa-arvovaliokunnan jäsenet myös korjaavat tarvittaessa, mutta siis ongelma on se, että toisin kuin mitä tässä alkuperäisessä esityksessä oli, niin valiokunta on PeVin käsittelyn jälkeen lisännyt voimaantulosäännöksen — säännöksen poliittisten lakkojen osalta, joka on taannehtiva. Esimerkiksi myötätuntotyötaisteluiden osalta tällaista ei ole, niin kuin edustaja Koskinen tässä viittasi siihen, että nyt on kahta eri käsittelyä riippuen näistä rajoitettavista työtaisteluista. Juuri tästä syystä nämä oikeusoppineet, tämä työoikeuden professori ovat ottaneet kantaa tähän esitykseen ja olleet sitä mieltä, että tässä muodossa tämä on voimakkaampi puuttuminen perusoikeuksiin kuin mitä tämä esitys oli siinä vaiheessa, kun se oli perustuslakivaliokunnan käsittelyssä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

20.49 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tässä ei ole mitään ongelmaa, kuten valiokunnan puheenjohtaja väittää, niin eikö se kannata silloin tutkia? Koska siitähän tässä on kysymys, että te yksipuolisesti valiokunnan puheenjohtajana ilmoitatte ketään valtiosääntöoikeuden asiantuntijaa kuulematta, että te olette oikeassa. Minä en ole suinkaan väittänyt, että tämä on ainoa totuus. Perustuslaillisissa haastavissa kysymyksissä me luotamme siihen käytäntöön, että me kysymme useilta perusoikeusasiantuntijoilta, valtiosääntöoikeuden asiantuntijoilta, miten he tämän näkevät.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Minusta on aiheellista, että eduskunnassa käydään keskustelua siitä, menikö tämä oikein. Niin kuin tässä on todettu, hallituksen esitystä arvioidessaan perustuslakivaliokunta arvioi näitä pykäläiä aivan toisesta näkökulmasta kuin lopullinen tulos oli. Tässä hallituksen antamassa vastineessa muutettiin voimaantulosäännöstä poliittisten lakkojen osalta, ja tämä muutos ei ole ollut perustuslakivaliokunnassa käsittelyssä, koska te ette tienneet, että sitä muutettiin näin. Ja nyt me kysymme täällä — kun julkisuudessa perusoikeusasiantuntija nimenomaan työlainsäädännössä on esittänyt, että tässä on perustuslaillinen ongelma — että voitaisiinko tämä selvittää. Jos tässä ei ole ongelmaa, niin miksei selvitetä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Partanen.

20.51 Karoliina Partanen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä nyt, sainko tästä neljännen tai viidennen kauden kansanedustajan Krista Kiurun, entisen ministerin, puheesta selkoa, mutta hän viittasi ainakin näitten työtaisteluitten osalta tähän voimaantuloon, siihen, miten ne ikään kuin lomittuvat toisiinsa. Tuolla valiokunnassa todettiin nimenomaisesti monenkin asiantuntijan taholta, ja se tuli päivänselväksi, että kun on työtaistelu käynnissä eikä työrauha ole voimassa, niin me ei yksinkertaisesti voida säätää semmoista lakia, joka ei vaikuttaisi niihin aikaisemmin sovittuihin työehtosopimuksiin, koska kaikki työehtosopimukset tulevat aina eri aikaan voimaan ja ne päättyvät eri aikaan. Me ei voitaisi käytännössä tällaisia lakeja säätää silloin ikinä, eikä siinä nähty mitään ongelmaa.

No, mitä tulee sitten näihin poliittisiin työtaisteluihin, niin edelleen, kun tämä laki astuu voimaan, järjestöllä on oikeus 24 tuntia pitää sitä lakkoa voimassa sen jälkeen, kun se laki on tullut voimaan. Ei siinä ole mitään taannehtivaa kieltoa niin ettei sitä lakkoa voisi pitää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Vestman.

20.52 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun pyrin nyt hahmottamaan, mihin täällä ylipäätään viitataan, niin kysyn, viittaako edustaja Andersson tähän voimaantulosäännökseen: ”Ennen tämän lain voimaantuloa alkaneeseen poliittiseen työtaisteluun, joka jatkuu lain voimaan tullessa, sovelletaan tämän lain säännöksiä.” Tämä ei ole taannehtiva säännös eikä taannehtiva voimaantulo. Tässä ei ole kysymys siitä, että tässä säännöksessä arvioitaisiin seikkoja ennen lain voimaantuloa. Säännös vaikuttaa lain voimaantulosta tulevaisuuteen. [Krista Kiuru ja Li Andersson pyytävät vastauspuheenvuoroa] Tämä ei ole taannehtiva säännös, ja kuten totesin, tämä on minun ymmärrykseni mukaan myös eduskunnan virkakunnan kanta.

No, mitä tulee sitten muutoin tässä esitettyihin polveileviin väitteisiin, niin en edelleenkään paikanna niistä, mikä on se perustuslainvastaisuus, joka tässä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä on, ja mikä on tälle väitteelle se valtiosääntöoikeudellinen peruste.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen, vastauspuheenvuoro.

20.53 Johannes Koskinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan voimaantulosäännöksen muutetussa versiossa on kolme erilaista määräystä voimaantulosta.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Näiden työehtosopimusten aikana tehtyjen työrauhavelvoitetta rikkovien työtaistelutoimenpiteiden osalta sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita, nyt voimassa olevia, 9 ja 10 §:ää. Tämä on se normaali tapa, miten näitä saatetaan voimaan.

Sitten on toisena kohtana nämä myötätuntotyötaistelut. Niistä todetaan, että ei sovelleta sellaiseen myötätuntotaisteluun, joka on alkanut tai josta on ilmoitettu työnantajalle ennen tämän lain voimaantuloa. Tämä ei ole taannehtiva eikä mitenkään erityiselle kritiikille altis. Sielläkin tietysti olisi parempi noudattaa tätä vanhaa käytäntöä työehtosopimusten voimaantulosta.

Mutta sitten tämän poliittisen työtaistelun määrittelyn osalta, josta siis ei ole missään työehtosopimuksissa eikä työlainsäädännössä tähän saakka ollut, on tämä hyvin poikkeuksellinen voimaantulosäännös, että työtaistelun kielto tulisi voimaan suoraan lain voimaantulon myötä. [Puhemies koputtaa] Taannehtiva-sanaahan käytetään kahdessa merkityksessä: [Puhemies koputtaa] mennään taaksepäin ja muutetaan siellä, [Puhemies: Aika!] tai tosiasiallisesti aikaisemmin tehdyn sopimuksen sisältö muuttuu lainsäätäjän toimin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

20.55 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Koskinen nyt hyvin avasi tämän, en lähde siihen enää puuttumaan, mutta edustaja Partanen nosti tässä esille sen, että ei voitaisi lakeja säätää laisinkaan, koska aina on joku työehtosopimus voimassa — jos ymmärsin oikein. Näinhän aina on, mutta yleensä kun laki säädetään, niin siinä vaiheessa, kun siitä työehtosopimuksesta neuvotellaan uudestaan, huomioidaan ne mahdolliset lainmuutokset, jotka ovat tulleet ennen sitä — ei niin, että siinä vaiheessa, kun laki muuttuu, se vaikuttaisi voimassa oleviin työehtosopimuksiin välittömästi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

20.56 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Koskinen hyvin kuvasi tuota tilannetta. Tuon tähän vielä semmoisen ulottuvuuden, joka liittyy näihin työehtosopimuksien sisällön muuttamisiin, joka vaikuttaa työehtosopimuksen sisältöön. Koko ajan on ollut semmoinen periaate, että ne otetaan käyttöön sopimuskatkojen yhteydessä, ja ne katkot tulevat silloin, kun ne tulevat. Erityinen syy on tässä se, että nyt, kun tämä työrauha on sopimuskatkossa se iso toinen kysymys, josta neuvotellaan, tässä työrauha-aluetta on laajennettu, tässä on sanktioita kasvatettu, soveltamisalaa laajennettu, eli sitä toisen osapuolen keskeistä juttua on selvästi muutettu kesken sopimuskauden, ja nyt sitä yritetään laittaa kesken sopimuskauden voimaan. Tämä on iso ongelma mielestäni. Sen pitäisi tapahtua siellä sopimuskatkon yhteydessä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

20.57 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä toistan nyt vielä: itse en ole valtiosääntöoikeuden asiantuntija, enkä edes työ- ja tasa-arvovaliokunnan jäsen, mutta minun ymmärtääkseni ongelma tässä on se, että jos poliittinen lakko päätetään käynnistää ennen kuin tämä laki on edes voimassa — sanotaan vaikkapa kolmeksi viikoksi — niin tämän lakon alkamishetkellä täysin laillinen poliittinen lakko muuttuu yhtäkkiä laittomaksi tämän lain astuttua voimaan. Tältä osin näihin poliittisiin lakkoihin on nyt pää-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

tetty soveltaa erityyppistä käytäntöä kuin mitä tässä on esimerkiksi näiden tukilakkojen osalta.

Minä en tiedä, miten valtiosääntöoikeuden asiantuntijat tätä lopullisesti tulkitsisivat. Minun huomioni ja toiveeni on vain se, että perustuslakivaliokunnassa sitten arvioitaisiin kaikki nämä perusoikeusherkät linjaukset ja rajoitukset, mitä tehdään, ja nyt näin ei ole tehty johtuen siitä, että mietintövaliokunta teki tällaisen linjauksen sen jälkeen, kun tämä oli käynyt perustuslakivaliokunnan arvioinnissa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

20.58 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän käsittelyssä olevan hallituksen esityksen mukaan poliittinen lakko tulisi nyt laittomaksi käytännössä 24 tunnin kuluessa voimaantulosta. Ja sillä, onko tämä laillinen lakko päättymässä voimaantulon jälkeen, ei olisi enää merkitystä, koska tämä laillinen lakko tulisi 24 tunnin jälkeen laittomaksi. Tästä on kysymys. Tämä on aivan historiallinen tilanne, ja te perustuslakivaliokunnan puheenjohtajana toteatte, ettei ole mitään ongelmaa.

Ja kyllä minusta on aivan olennaista kysyä täällä, jos meillä ei ole tällaista lainsäädäntöä ennen tehty, onko tämä näin perusoikeusherkässä asiassa mahdollinen ratkaisu — siis laillinen lakko muuttuisi käytännössä kesken kaiken laittomaksi. Ja nyt siitä on kyse, että perustuslakivaliokunta tämän arvioisi.

Olen kyllä pettynyt siihen, että täällä eduskunnassa näin herkässä työjärjestykseen liittyvässä asiassa nauretaan ja vihjaillaan jopa, että me emme ymmärrä mitään. Kyllä tässä on kysymys siitä, että te vastaatte siitä, onko poliittinen, laillisesti alkanut lakko mahdollista keskeyttää ja muuttaa se laittomaksi ja onko tämä perustuslain mukaista, kun te ette ole vielä arvioineet ettekä kuulleet yhtään asiantuntijaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten edustaja Vestman, ja sitten mennään puhujalistaan.

21.00 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos oikein hahmotan, niin se käytäntö, jota tässä esitetään, olisi siis se, että jos mietintövaliokunta on tehnyt lakiesitykseen muutoksia perusoikeusherkässä asiassa, niin tämä mietintö tulisi aina lähettää perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi. Näinkö esitätte? [Kim Berg: Ei aina! — Krista Kiurun välihuuto] Eli mikä on nyt se syy, minkä takia sitten tämä pitäisi lähettää, jos sitä ei aina lähetettäisi? Eli täytyy olla jokin peruste sille, jos täällä vaaditaan asian lähettämistä takaisin perustuslakivaliokuntaan. [Krista Kiuru pyytää vastauspuheenvuoroa]

Jos tässä esitetään sellaista käytäntöä, että aina kun kysymys on perusoikeusherkästä sääntelystä ja mietintövaliokunta on tehnyt pykälään muutoksia, asia on sen jälkeen lähetettävä perustuslakivaliokuntaan, niin rohkenen epäillä, että se kyllä ruuhkauttaa perustuslakivaliokunnan työn. Me käsittelemme kyllä kaikki ne asiat, jotka perustuslakivaliokuntaan arvioitaviksi tulevat, mutta sellaista perustuslainvastaisuutta, johon täällä aiemmassa keskustelussa on viitattu, en edelleenkään tästä keskustelusta tunnista. En sitä tunnista, [Puhemies koputtaa] ja kun tällaisen väitteen esittää, niin kyllä sille pitäisi kyetä perusteet esittämään. [Puhemies koputtaa] Todistustaakka ei ole kyllä silloin minun. [Li Andersson pyytää vastauspuheenvuoroa]

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, Krista Kiurun puheenvuorosta tuli tämä vastaustarve, ja nyt vielä sitten Krista Kiuru saa puheenvuoron. Mutta sitten mennään siihen puhujalistaan joksikin aikaa. Ja jos sitten tulee vielä tarvetta debattiin, niin sekin on mahdollista. — Krista Kiuru, teillä on puheenvuoro.

21.01 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rehellisyyden ihmisenä on todettava, että se oli kyllä edustaja Gebhardin puheenvuorosta syntynyt keskustelu, mutta koska perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja tuli vain debatin aivan loppuun, niin hän aloitti tässä samanaikaisesti tämän debatin, josta me kävimme jo debatin.

Niin kuin totesin, kysymys on siitä, onko laillinen lakko mahdollista lopettaa käytännössä tämän 24 tunnin säännön pohjalta niin, että uusi lainsäädäntö katsoo, että tällainen poliittinen lakko tulisi laittomaksi 24 tunnin sisään tämän uuden hallituksen esityksen voimaantulosta. Ja niin kuin totesin, teillä on todistustaakka siinä, miksi tätä asiaa ei tutkita perustuslakivaliokunnassa, koska meillä työjärjestys vaatii, että puhemiehen pitää olla varma, että tässä salissa käsitellään asioita, joissa ei ole epäselvyyttä näiden asioiden perustuslaillisuuden suhteen. Jos tässä ei ole teidän mielestänne mitään ongelmaa, miksi tätä asiaa ei voitu tänään tutkia? Iltapäivä kokonaan olisi ollut aikaa, mutta näin ei haluttu tehdä. Kyllä tämä viittaisi siihen, että te haluatte nimenomaan tällaisen voimaantulosäännöksen valmiiksi. Ja esitin puhemiesneuvostossa, että olisi kuultu kahta kolmea valtiosääntöoikeuden asiantuntijaa, mutta näin ei tapahtunut.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Puhemiesneuvostossa ei kyllä tällaista esitetty. — Nyt otetaan sitten edustaja Gebhard.

21.03 Elisa Gebhard sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässähän nimenomaisesti on kyse sellaisesta hyvin poikkeuksellisesta toimintatavasta, että asiantila muuttuu tosiasiallisesti siten, että sillä on vaikutuksia ennen lain voimaantuloa aloitettuun toimintaan. Täysin laillinen lakko muuttuu yhtäkkiä laittomaksi. Tämä on kyllä sellainen niin poikkeuksellinen asia, että täällä on esitetty aivan perusteltuja kysymyksiä siitä, tulisiko tätä arvioida vielä perustuslakivaliokunnassa.

Täältä ei ole esitetty väitteitä siitä, että se takuuvarmasti on perustuslain hengen vastainen, esimerkiksi, vaan me sanomme, että me emme tiedä. Me haluaisimme tietää ja me haluaisimme olla varmoja siitä. Ajattelen niin, että jos kerran hallituspuolueet niin varmoja ovat, että tässä ei mitään ongelmia ole, niin olisi varmasti hyvä, että muillakin tällainen varmuus olisi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten me mennään puhujalistaan. Mennään sitten hetken päästä taas debattiin, jos tarve vaatii. — Edustaja Piisinen.

21.04 Jorma Piisinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tähän alkuun on heti todettava, että tällä hallituksen esityksellä ei puututa millään tavalla työtaisteluoikeuden perimmäiseen sisältöön eli taisteluun omista työehdoista. Jokaisella on edelleenkin täysi oikeus taistella omien työehtojensa puolesta. Tällä esityksellä kiinnitetään huomiota työtaisteluiden ilmoitusvelvollisuuteen ja asetetaan myötätuntotyötaistelut suhteellisuusarvioinnin piiriin. Poliittisten työtaisteluiden osalta työnseisaukset rajataan 24 tunnin mittaisiksi ja muiden po-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

liittisten työtaisteluiden enimmäiskestoksi asetetaan kaksi viikkoa. Myös tuotannon häiriöt pyritään minimoimaan ennen ja jälkeen poliittisten työnseisausten.

Perimmäiset syyt näihin poliittisiin lakkoihin ja mielenilmauksiin ovat sellaisia, joihin työnantajilla ei ole mitään mahdollisuutta vaikuttaa. Näin ollen työnantajat ja työntekijät jäävät sijaiskärsijöiksi ammattiyhdistysliikkeiden taistellessa vallastaan. Tällä esityksellä laittomien lakkojen hyvityssakkojen yläraja nostetaan 150 000 euroon ja alaraja 10 000 euroon, josta voidaan joustaa tai jopa luopua kokonaan, mikäli se kyseenalaistaa ammattiyhdistysliikkeen tai sen osaston toimintakyvyn. Ikävä kyllä nämäkin sanktiot jäävät usein vaatimattomiksi suhteessa aiheutettuun vahinkoon, kun huomioidaan tuomioistuimen määräämät sanktiot, joiden suuruus löytyy usein rangaistusskaalan alapäästä.

Lisäksi työtuomioistuimen laittomaksi toteaman työtaistelun jatkamisesta sen jälkeen, kun lakkoilijalle on toimitettu tieto lakon laittomuudesta, voitaisiin määrätä henkilökohtainen 200 euron suuruinen seuraamusmaksu, jonka hän joutuisi hyvittämään työnantajalle.

Arvoisa puhemies! Opposition mielestä nämä 200 euron henkilökohtaiset hyvitysmaksut ovat tarpeettomia, koska kukaan ei kuulemma jatka laittomaksi todettua työtaistelua. Eihän Suomessa kuulemma juurikaan edes ole laittomia työtaisteluita. Jos asia on näin, kuten opposition edustajat esittävät, ei sanktioiden määräämiselle liene mitään estettä. Ketä haittaavat sanktiot toimista, joita ei tule? Ennaltaehkäisevästi ne kuitenkin toimivat joka tapauksessa.

On kuitenkin hyvä huomata, että esimerkiksi vuonna 2021 Suomessa toimeenpantiin 48 työtaistelua tai työtaistelun uhkaa, joista 41 oli laittomia. [Kim Berg: Miten suhteellisesti kymmenen vuoden aikana?] Tieto löytyy Elinkeinoelämän keskusliiton työtaistelutilastosta.

Huomionarvoista on myöskin se, että seuraamusmaksut ovat työtaisteluita järjestäville tahoille vältettävissä siten, että ei järjestetä laittomia lakkoja ja vältetään myös henkilökohtaisesti niihin osallistumasta. Tällä vältetään myöskin kuormittamasta oikeuslaitosta, josta täällä salin vasemmalla laidalla ollaan niin kovasti huolissaan. [Kim Berg: Tekö ette ole?] Näin ollen taloudellisten sanktioiden ottaminen on laittomaan lakkoon ryhtyvältä täysin tietoinen valinta ja syyllinen mahdolliseen sanktioon löytyy peiliin katsomalla.

Arvoisat kuulijat! Suomi on pääomaköyhä maa. Meillä ei ole varallisuutta houkutella yrityksiä Suomeen yritystuilla. Yhteisvaluuttakaan ei anna mahdollisuutta devalvaatioon, jolla kansainvälistä kilpailukykyä parannettaisiin. Sen sijaan Suomi on kyennyt kilpailemaan kansainvälisillä markkinoilla laadulla ja toimitusvarmuudella. Nyt tuo toimitusvarmuuskin on joutunut kyseenalaiseksi poliittisten lakkojen vuoksi. Viimeaikaiset lakot ovat osoittaneet sen, että tämä lakiuudistus on välttämätön pitääksemme yllä kilpailukykyämme yhtä lailla ulkomaisista kuin kotimaisista investoinneista Suomeen.

Teknolomiteollisuus teki maaliskuun puolivälissä jäsenkyselyn, jonka mukaan 40 prosenttia vastanneista yrityksistä kertoi vähentävänsä investointeja Suomeen poliittisten lakkojen vuoksi. Peräti 60 prosenttia yrityksistä kertoi asiakkaidensa kärsivän lakoista. Suurista yrityksistä joka neljäs on jo siirtänyt tuotantoaan konsernin ulkomaisiin yksikköihin, ja 31 prosenttia teollisuusyrityksistä kertoi joutuvansa lomauttamaan henkilöstönsä ja 14 prosenttia joutuvansa turvautumaan irtisanomiseen. Elinkeinoelämän keskusliitto on arvioinut viimeaikaisten poliittisten lakkojen kustannuksia 1,5—2 miljardin suuruiseksi. Nämä seikat kertovat melko karua kieltä muun muassa poliittisten lakkojen vaikutuksista paitsi julkiseen talouteen myös työnantajien ja työntekijöiden toimeentuloon.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Arvoisa puhemies! Talven aikana opposition suusta on kuultu väitteitä siitä, että tällä hallituksen esityksellä ei ole mitään työllisyysvaikutuksia. On selvää, että yritysten investoimassa Suomeen syntyy myös uusia työpaikkoja. — Kiitos. [Kokoomuksen ryhmästä: Hyvä puhe!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

21.11 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Suomi sai erityisen kirjeen taannoin, kun Kansainvälinen työjärjestö ILO lähestyi istuvaa työministeriämme Arto Satosta kirjeellä. Tässä kirjeessä toivottiin, että haettaisiin kaikkien osapuolten näkemyksiä ja sellaisia ratkaisuja, joissa heijastettaisiin näitä osapuolten erilaisia toivomuksia. Ministeri Satonen julkisuudessa totesi, että työrauhalain esitys on valmisteltu kolmikantaisesti ja keskustelut etujärjestöjen kanssa jo käyty.

Tähän on hyvä pysähtyä. Onko siis todella niin, että kolmikantaisesti tästä esityksestä päätettiin, kuten ministeri totesi, ja keskustelut etujärjestöjen kanssa käytiin? Hyvin toisenlainen käsitys on syntynyt viime viikkojen julkisesta keskustelusta. Näyttääkin siltä, että hallitusohjelmassa linjattiin kaikista niistä toimista, joita EK ja Suomen Yrittäjät ajoivat, ja lainsäätäjät eli hallituspuolueiden enemmistö laittoi nämä toimet sellaisenaan tuotantoon. Nyt hallituksen esitys on jo viime metreillä. Silloisissa hallitusohjelmakirjauksissa käsitteäkseni ollut yksi kirjoitusvirhe liittyen Suomen Yrittäjien ja Elinkeinoelämän keskusliiton toiveisiin ja ne sisältäviin kirjauksiin on korjattu, mutta muuten oli kopioitu kaikki nämä toiveet suoraan hallitusohjelmaan. Nyt on hallitusohjelman mukainen esitys tehty, ja saanen epäillä, että hallitusohjelman mukainen esitys on hyvin kaukana siitä käsityksestä, joka julkisuuteen annettiin ministeri Satosen toimesta. Hän totesi, että työrauhalain esitys on valmisteltu kolmikantaisesti. Siis tähän minusta on hyvä kyllä pysähtyä.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmakirjausten mukaan lähdetään siis hakemaan sellaista esitystä, joka oli valmisteltu kolmikantaisesti, ja käytännössä työmarkkinaosapuolet eivät saaneet tätä esitystä edes käteensä ennen kuin se esitys oli julkaistu. Kovin kolmikantaisesti valmistelulta tuo ei kuulosta. Kirjaukset olivat suoraan hallitusohjelmasta, ja valiokunnan työssä näitä kirjauksia edelleen kiristettiin, joten voi sanoa, että tässä saatiin enemmän kuin osattiin edes pyytääkään. Nyt ollaan siinä tilanteessa, että tätä lakko-oikeutta halutaan rajata kovalla kädellä. Suomi on siirtymässä kyllä erikoiseen rintamaan. Me olemme Pohjoismaista ainoa, joka rajaa näin tiukalla tavalla poliittisia ja myötätuntolakkoja. Ja eikö meidän pitänyt siirtyä pohjoismaiseen seurakuntaan? Nythän käy täysin päinvastoin. Kyllä puheet ja todellisten tekojen määrä kertovat siitä, että ne eivät ole missään suhteessa toisiinsa.

Arvoisa puhemies! Tätä lainsäädäntöä ajettiin kertoen, että tällä haetaan kustannustehokkuutta. Tällä haettiin siis keinoja säästöihin. Ja osana tätä isompaa työelämän pakkolaki-pakettia lähdettiin siitä, että saataisiin käytännössä tietyistä lakoista 5—10 prosenttia pois, ja tätä kautta saataisiin käytännössä tehokkuutta aikaan. Nyt kun valiokunnassa on selvitelty tätä, alun perin annettiin ymmärtää ministeriön esityksessä eli hallituksen esityksessä, että yhden tunnin ajan työajasta vuosittain työntekijä on ollut näissä lakoissa. Toisaalta sitten vastinevaiheessa ministeriö totesi kuitenkin, että tämä tieto on osoittautunut vääräksi ja todellinen luku on kuusi minuuttia — kuusi minuuttia. Kysynkin teiltä: olisiko löytynyt joku kustannustehokkaampi malli liittyen tähän työntekijää kohden olevaan kuuteen minuuttiin, että olisi pystytty vuoden aikana niin sanotusti kiristämään tahtia? Nyt on

sotkettu työmarkkinat todella kovalla kädellä, painettu kolmikanta multiin ja ihmetellään, kuinka kalliiksi tämä voi vielä tulla. Kysynkin, kuinka kalliiksi voi tulla tällainen säästöesitys, josta on jo osoittautunut, että lakkolakien toimeenpanolla ei ole tosiasiasa taloudellisia vaikutuksia. Kuuden minuutin takia lähdettiin tähän hankkeeseen, ja seuraava työmarkkinakierros on osoittautumassa erittäin kalliiksi.

Kiinnostavaa on myös se, että tässä salissa on annettu ymmärtää, että tämä pariteettiperiaate olisi vielä voimassa. Tosiasiallisesti se hylätään tässä ehdotuksessa, ja olen syvästi pahoillani siitä, että näin vain ajatellaan, että hallituspuolueet valitsevat sen, mikä on itselle sopivinta. Tämä on erikoinen linjaus siksi, että nykyisistä hallituspuolueista vain kokoomus kannatti ennen vaaleja lakko-oikeuden rajoittamista nykyisestä. Kyllä ovat puheet ja teot jälleen tosi kovassa ristiriidassa.

Kaikkein erikoisinta on se, että tässä salissa ei pystytä käymään edes sellaista keskustelua, että tarkasteltaisiin, miten asiat oikeasti olivat. Ei pystytä, vaan naureskellaan ja vähätellään sitä tosiasiaa, että tähän saliin voidaan tuoda vain sellaisia esityksiä, joiden perustuslaillisuudesta meillä on varmuus. Itse olen ollut 17 vuotta täällä ja muistan kaksi tapusta. Olen itse asiassa nyt juuri istuvan puhemiehen kanssa ollut siinä puhemiesneuvostossa, jossa näitä on ratkottu, ja siinä on ollut kaksi tapaa ratkoa näitä. Joko tämä esitys laitetaan perustuslakivaliokuntaan silloin, kun herää epäily, tai sen sijasta kuullaan asiantuntijoita. Kuvittelen kyllä tänään tehneeni alkumetreillä tätä keskustelua juuri tämänkaltaisen ehdotuksen, mutta itsekin tässä aloin jo epäillä itseäni. Onko todella niin, ettei täällä enää muisteta edes, mitä puhemiesneuvostossa tapahtui? Mutta yritin vain sitä, että me voisimme varmistaa, että näin todella ei ole.

Näin isoa haavaa ei kannata aiheuttaa sillä, että meillä on kolme erilaista voimaantulosäännöstä nyt ja myötätuntolakoissa aivan eri perusteet, ja sitten kun puhutaan poliittisista lakoista, niin valiokunta on muuttanut hallituksen esitystä jälkikäteen vastinevaiheessa kuulematta tästä enää yhtäkään asiantuntijaa. Minusta on käsittämätön temppu, että te kehtaatte vielä sanoa, että tässä ei ole mitään ongelmaa ainakaan siinä, että tämä olisi käynyt perustuslakivaliokunnan syynin läpi, sillä se ei ole sitä käynyt läpi. Siitä me voimme olla montaa mieltä, miten tämä osoittautuu tulkintakäytänteissä, mutta yhtään asiantuntijaa [Puhemies koputtaa] ei ole kuultu, joten emme voi olla varmoja, kenen sana tässä on laki, mutta toivoisin, että sentään lakia noudatettaisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Viitala.

21.18 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Työrauhalainsäädännön muutos on askel kohti työmarkkinoiden epätasapainoa, sen sijaan me tarvitsisimme vakautta tähän työmarkkinan. Kiireellä valmisteltu esitys on jättänyt aidon kolmikantaisen käsittelyn selvästi vaille huomiota. Pohjoismaisen mallin yhteistyöhenki on uhattuna, kun Suomi ensimmäisenä rajoittaa myötätuntolakkoja ja poliittisia lakkoja lainsäädännöllä. Tämä ei vastaa pohjoismaista käytäntöä, jossa korostetaan tasapuolista sopimista. Lakkojen määrä Suomessa on ollut historiallisesti vähäinen, ja hallituksen esitys näyttää ratkaisevan ongelmaa, jota ei ole olemassa. Työntekijöiden perusoikeuksien radikaali rajoittaminen on huolestuttavaa.

Hallituksen esityksen vaikutuksia ei ole arvioitu kattavasti. Työntekijöiden ja oikeusintuinten näkökulmat ovat jääneet huomiotta, mikä on merkittävä puute. Vaihtoehtoisia malleja ja toteuttamistapoja ei ole esitetty, mikä on lainsäädännön arviointineuvoston mukaan olennainen puute. Hallituksen yksipuolinen lähestymistapa muuttaa työelämän pelisääntö-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

jä ja lisää työnantajien määräysvaltaa. Nyt kannattaisi ottaa huomioon kaikki osapuolet sekä työmarkkinoiden pitkäjänteinen tasapaino ja oikeudenmukaisuus.

Arvoisa puhemies! Poliittisten lakkojen rajoittaminen hallituksen esityksessä on merkittävä muutos. Asetettu 24 tunnin enimmäiskesto ja 12 kuukauden väli samasta aiheesta lakkoilulle ovat uusia aikarajoitteita, jotka muuttavat työtaistelun luonnetta. Työtaisteluoikeuden suojan erottelu on tärkeää. Puhtaat poliittiset lakot ja työntekijöiden sosiaalisten ja taloudellisten etujen puolustamiseen liittyvät poliittisluontoiset työtaistelut ovat erilaisia, ja jälkimmäiset nauttivat suojaa ILO:n yleissopimusten valvontakäytännössä.

Myötätuntotyötaistelut ovat olleet tärkeä tuki heikommassa asemassa oleville ammattiryhmille. Hallituksen esitys rajoittaa tätä oikeutta, mikä voi heikentää erityisesti naisvaltaisten alojen, kuten hoitoalojen, neuvotteluasemaa.

Vaikutusten arviointi myötätuntotaisteluissa on epäselvää. Hallituksen esitys jättää avoimeksi, miten vaikutuksia mitataan ja millaiset vaikutukset ovat sallittuja. Tämä epävarmuus on ongelmallista oikeusturvan kannalta. Seuraamusjärjestelmän tehostaminen tuo mukanaan korkeammat hyvityssakot, joiden alaraja on nostettu 10 000 euroon. Tämä voi olla kohtuuton ja rampauttaa paikallisten ammattiyhdistysten asemaa. Olisi hyvä arvioida uudelleen näitä muutoksia ja niiden vaikutuksia työmarkkinoiden tasapainoon ja työntekijöiden oikeuksiin.

Oikeuslaitoksemme on jo nyt kuormittunut pahoin, ja hallituksen esitys lakkosakoista vain pahentaisi tilannetta. Jos lakkosakkoja alettaisiin riitauttamaan, se veisi resursseja jo valmiiksi ylikuormitetulta oikeusjärjestelmältämme. Lisäksi, kun samaa asiaa käsitellään sekä käräjäoikeudessa että työtuomioistuimessa, se ei ainoastaan kuormita järjestelmää vaan myös luo riskin oikeuskäytäntöjen eriytymiselle. Työtuomioistuimessa on juuri työelämäasioiden osaamisen varmistamisen vuoksi laajennettu kokoonpano, ja myös siksi käsittelyt tulisi pitää siellä.

Hallituksen esitys on selvästi suunniteltu painostuskeinoksi työntekijöitä vastaan. 200 euron sanktiomaksu on esimerkki tästä. Kun lähtökohtana on ollut, että järjestöt vastaavat työrauhasta, on henkilökohtainen sanktio poikkeuksellinen käytäntö. Työntekijöiden edustajien tulkintaetuoikeus ja henkilöstön edustus yritysten hallinnossa olisivat sen sijaan keinoja, jotka sitouttavat työntekijöitä yritystoiminnan kehittämiseen. Tämä toisi sitä kaivatua tasapainoa ja vahvistaisi paikallisen sopimisen mahdollisuuksia sekä tehostaisi ristiriitatilanteiden ratkaisua, ja nämä estäisivät osaltaan myös epäonnistuneiden prosessien päättymistä lakkotilanteisiin. On vaikea ymmärtää, miten lakkosakko edistäisi Suomen kasvua ja työllisyyttä tai vahvistaisi sopimisen perinnettä työmarkkinoilla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Partanen.

21.23 Karoliina Partanen kok: Arvoisa puhemies! Viimeiset kuukaudet Suomessa ovat osoittaneet, että työrauhalainsäädäntö on todella remontin tarpeessa. Nyt käsiteltävän esityksen tarkoituksena onkin korjata työtaisteluoikeuden käytön sääntelyssä ilmenneitä epäkohtia. Olennaista on, että työtaisteluoikeuden ydinalueeseen ei puututa. Työntekijöillä on edelleen oikeus lakkoilla täysimääräisesti, kun työehtosopimukset eivät ole voimassa ja rajatusti myös työrauhan aikaan.

Esityksen tavoitteena on luoda vakaammat ja häiriöttömämmät työmarkkinat, jotka turvaavat yritysten tuottavuutta, parempaa kilpailukykyä suhteessa keskeisiin kilpailijamaihin ja edistävät ulkomaalaisten toimijoiden käsitystä Suomesta vakaana toiminta- ja inves-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

tointiympäristönä. Muutokset edistävät suomalaisten yritysten luotettavuutta sopijakumppaneina sekä parantavat työehtosopimusjärjestelmän ennakoitavuutta.

Arvoisa puhemies! Esitystä käsiteltiin varsin laajasti työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa. Kuulimme melkein 60:tä asiantuntijaa, käsittely kesti useamman kuukauden, ja kokouksia asian tiimoilta oli toistakymmentä. Valmistelevaa keskusteluakin käytiin melko pitkän aikaa: useita päiviä, pitkiä tunteja. Saimme prosessin aikana varsin hyvät ja perustellut näkemykset asiantuntijoilta muutosten tarpeista.

Valiokunta tekikin prosessin aikana seuraavat muutokset hallituksen esitykseen:

Teimme sanamuotojen täsmennyksiä ja tarkistuksia poliittisten ja myötätuntotaisteluiden osalta.

Poliittisille työtaisteluille lisättiin 12 kuukauden aikaraja, jonka kuluessa saman asian puolesta ei voi järjestää työtaistelua toistamiseen.

Täydensimme edellytyksiä, joilla työnantaja voi kuitata 200 euron suuruisen henkilökohtaisen seuraamusmaksun laitonta työtaistelua jatkavalta työntekijältä.

Lisäsimme maininnan niin sanotuista surulakoista, jotka voivat tietyissä tilanteissa olla peruste kohtuullistaa ammattiosastoille laittomista työtaisteluista tuomittavia hyvityssakkoja.

Täsmensimme siirtymäsäännöstä siten, että poliittisiin työtaisteluihin, jotka alkavat ennen lain voimaantuloa ja jatkuvat lain voimaantulon jälkeen, sovelletaan uuden lain säännöksiä.

Hyväksyimme yksimielisesti seurantalausuman vaatimuksen tasa-arvovaiikutuksista.

Muutoksia siis tehtiin, vaikka tänään täällä on väitettykin, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ei olisi hoitanut työtään hyvin eikä asiaan olisi voinut enää mitenkään vaikuttaa.

Arvoisa puhemies! Valiokunnat, jotka käsitelivät tätä esitystä ennen työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa eli perustuslakivaliokunta ja lakivaliokunta kiinnittivät erityisesti huomiota työntekijän hyvitysmaksuun, joka on mahdollista kuitata työntekijän palkasta. On syytä huomioda, että työntekijöiltä ei voida sääntelyn muutosten seurauksena kuitata maksua kovinkaan kevyin perustein. Sen jälkeen, kun tuomioistuimien on todennut työnseisauksen laittomaksi, on työnantajan ilmoitettava asiasta kirjallisesti työntekijälle. Ilmoitukselta on vielä perustuslakivaliokunnan tekemin huomioin ja muutosesityksin käytävä ilmi, että tuomioistuimien on todennut työnseisauksen laittomaksi. Tämän jälkeen edellytetään vielä, että järjestö päättää jatkaa laitonta toimintaa ja työntekijä päättää osallistua laittomuuteen. Asiantuntijat kertoivat meille valiokunnassa, että on varsin epätodennäköistä, että hyvitysmaksua tullaan käyttämään, koska työntekijällä on aina mahdollisuus olla osallistumatta laittomaan lakkoon ja laittomaan toimintaan. Tässä on siis kuusi porrasta ennen kuin työnantajalla on tosiasiallisesti mahdollisuus tehdä tätä hyvitysmaksukuittausta työntekijän palkasta.

Arvoisa puhemies! Pidän itse kaikista tärkeimpänä uudistuksena sitä, että lakkoiluun työrauhan aikana tulee tämän lain myötä niin sanotusti joku tolkkua. On arvioitu, että kuluneen vuoden aikana pidetyt poliittiset lakot ovat aiheuttaneet Suomelle miljardien eurojen vahingot. Poliittiset lakot aiheuttivat yrityksille suuria vahinkoja, johtivat yt-neuvotteluihin ja aiheuttivat Suomelle valtavaa mainehaittaa.

Sain yhdeltä yrittäjältä tällä viikolla terveiset Shanghaista Pulp Weekiltä. Tuolla Pulp Weekillä oltiin esitetty globaalin sellun ostajan toimesta kuvaa maapallosta. Kuvaan oli merkitty neljä sellumarkkinoihin vaikuttavaa globaalia ongelmaa: ykkösenä näistä oli Suomen tämän kevään poliittiset lakot, toisena Venäjän laiton hyökkäyssota Ukrainaan, kol-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

mantena Suezin kanavan toimivuus ja neljäntenä Gazan tilanne ja sen vaikutukset meriliikenteeseen. Työrauhan vahvistaminen onkin selvä viesti globaaleille markkinoille. Orpon hallitus vahvistaa työrauhaa, ja se parantaa todella maakuvaamme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

21.29 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Viimeisten vuosien aikana Suomessa on lakkoja ollut enemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Suomi on käytännössä kuin saari ja riippuvainen satamiemme viennistä. Näimme maaliskuussa, miten Suomi laitettiin käytännössä saartoon poliittisen lakon myötä.

Nyt työehtosopimuslakiin ja työriitojen sovittelusta annettuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä työsuhteessa. Uudet säännökset koskisivat myötätuntotyötaistelujen edellytyksiä ja poliittisten lakkojen enimmäiskestoja sekä ilmoitusvelvollisuutta sekä myötätuntotyötaistelusta että poliittisista työtaisteluista.

Lainmuutosten tavoitteena on nykyistä vakaammat ja häiriöttömämmät työmarkkinat, jotka turvaavat yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä suhteessa keskeisiin kilpailijamaihimme. Nämä edesauttavat myös ulkomaalaisten toimijoiden käsitystä Suomesta vakaana ja toimintaympäristöltään ja investointiympäristöltään tasaisena maana.

Poliittisten työtaistelujen enimmäiskestoja rajoitetaan siten, että poliittisten työnseisauksen enimmäiskesto olisi 24 tuntia ja muiden työtaistelutoimenpiteiden enimmäiskesto kaksi viikkoa. Lisäksi työnseisaus olisi toimeenpanijan käytettävissä olevin keinoin järjestettävä siten, että tuotannolle ennen työnseisausta ja sen päättymisen jälkeen aiheutuva häiriö jää mahdollisimman vähäiseksi ja lyhytkestoiseksi.

Lain mukaan työrauhavelvollisuuden vallitessa ei saisi toimeenpanna myötätuntotyötaistelua siten, että työnantajalle tai tämän sopimuskumppanille aiheutetaan suhteettomia vahingollisia seurauksia rajoittamalla työnantajan palvelu- tai tuotantotoimintaa laajemmin kuin on tarpeen pääriidan piiriin kuuluvan vaikutuksen aikaansaamiseksi tai ilman, että rajoittamisella olisi välitöntä vaikutusta pääriidan piirissä olevan työnantajan toimintaan.

Esityksessä ehdotetaan myös työ sopimuslakiin perustuvan työrauhavelvollisuuden vastaisesta työtaistelusta tuomittavan hyvityssakon määrän korottamista siten, että jatkossa hyvityssakon määrä olisi vähintään 10 000 euroa ja enintään 150 000 euroa.

Hyvityssakkoseuraamus koskisi myös lainvastaisia suhteettomia myötätuntolakkoja ja enimmäiskeston ylittäviä poliittisia lakkoja. Erityisestä syystä hyvityssakko tai hyvitys voitaisiin tuomita vähimmäismäärää pienempänä tai jättää myös kokonaan tuomitsematta.

Työsopimuslakiin ja erityisopimuslakiin lisättäisiin työntekijälle velvoite maksaa työnantajalle hyvitystä, mikäli hän jatkaisi työntekijäjärjestön toimeenpanemaa, tuomioistuimen lainvastaiseksi toteamaa työnseisausta saatuaan tiedon tuomiosta, siis jos työntekijä jatkaisi lainvastaista toimintaa saatuaan siitä tiedon. Tämä kyllä sopii suomalaiseen oikeuskäsitykseen hyvin.

On hyvä, että poliittisille lakoille tulee nyt selkeät säännöt. Tämä lakiesitys ei puutu työtaisteluoikeuden keskeiseen sisältöön eli työtaisteluoikeuteen omien työehtojen puolesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

21.33 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Valtiovarainministeri on karnevalisoinut leikkauksia, elinkeinoministeri ilakoinut ihmisten irtisanomisista, sosiaali- ja terveysministeri on leikannut sote-palveluista, ja nyt työministeri Satonen vie Suomea kohti ILO:n tarkkailuluokkaa. Onhan tämä nyt absurdia, että ensin hallitus vetää Suomen työmarkkinat umpisolmuun ja täyskääkseen ja sen jälkeen sanoo, että pelastaa työrauhan. Tämä logiikka on siis nimittäin aivan yhtä toimiva kuin se, että ensin sytyttää itse tulipalon ja sitten kun sammuttaa sen tulipalon, sanoo, että ”minä pelastin tämän tilanteen”. Nimitäin ei meillä Suomessa ole ollut aiemmin tämänkaltaisia ongelmia, joita te itse olette aiheuttaneet ja joita te nyt väitätte yleisesti tällä lakkolakipaketilla ratkaisevanne.

Puhemies! Tässä lakkolakikokonaisuudessa on muutama asia, jotka ovat edelleen jääneet hieman liian vähälle huomiolle siihen nähden, kuinka merkittäviä muutoksia nämä tosiasioissa ovat.

Ensinnä: Nykyäänhän tilanne on ollut se, että laittomista lakoista tuomitut lakkosakot on maksanut ammattiosasto ja asiat on käsitelty työoikeudessa, mutta jatkossa hallitus haluaa, että nimenomaan myös yksittäisten työntekijöiden lakkosakoista päätettäisiinkin rikosoikeuden puolella työoikeuden sijaan. Se kuulostaa ehkä osalle nippeliltä, mutta tosiasiallisesti tämä nimenomaan kollektiivisen työoikeuden sijaan rikosoikeudelliselle puolelle siirtäminen on itse asiassa valtava järjestelmällinen ja myös periaatteellinen muutos.

Toinen kohta, joka tuotakin enemmän ainakin itselläni nostaa ihokarvoja pystyyn, on se, että tässä hallituksen esityksessä termiä ”poliittinen lakko” ei edelleenkään mitenkään riittävästi määritellä. Tämä poliittinen lakkohan ei ole sinällään mikään tarkka määritelmä, ja olisi aivan olennaisen tärkeää tietää, mitä työtaisteluiden osaa hallitus aidosti haluaa tällä lainsäädännöllä muuttaa. Se jää kyllä ainakin itselleni edelleen epäselväksi. Eli näitä lakkoja halutaan rajoittaa lähinnä ehkä ideologisesti ja jopa leväperäisesti — joku voisi niin sanoa — ei tarkkarajaisesti ja aidosti tätä järjestelmää ymmärtäen, mikä olisi nimenomaan viisaan päätöksenteon ja myös demokratian kannalta oikein ja kunniaksi. Enkä itse asiassa ole myöskään aivan varma siitä, onko hallitus ylipäätään ymmärtänyt, että Suomi on jo sitoutunut ILO:n määritelmään, jossa poliittisluontoinen lakko on sellainen lakko, jossa puolustetaan työntekijöiden oikeutta ja asemaa. Sellaisen lakon tulee olla kaikille laillista.

Puhemies! Tämä lakko-oikeuden rajaaminen on raja perusoikeuksiin. Sen lisäksi tämä lakkolaki on myös valinta laittaa työntekijät lain silmissä heikompaan asemaan kuin työnantajat. Nimittäin kun tähän mennessä työehtosopimuksen rikkomisesta on määrätty maksettavaksi hyvityssakkoja kutakuinkin yhtä usein ja kutakuinkin samankaltaisilla summilla kuin työrauhavelvollisuuden rikkomisesta, niin nyt hallitus on nostamassa työntekijäpuolelle kohdistettavia hyvityssakkoja sekä esittää näitä yksittäisille työntekijöille osoitettavia lakkosakkoja, mutta ei uhraa ajatustakaan sille, että myös työnantajille kohdistettavia sanktioita työehtojen rikkomisesta korotettaisiin edes sellaisessa tilanteessa, jossa työehtojen rikkominen jatkuu myös työtuomioistuimen antaman tuomion jälkeen. Ja minkä ihmeen takia näin? No siksi, että ei tämän hallituksen tavoite ole tehdä toimivia ja reiluja työmarkkinoita, vaan raivata hyvinvointivaltiosta markkinavetoista kilpailuyhteiskuntaa. Eivät siihen malliin tasapainoinen työnantajien ja työntekijöiden edustus ja neuvottelut tietenkään sovi.

Puhemies! Kolmantena asiana, jonka tästä haluaisin mainita, on se, että hallituksen esityksessä ei ole nostettu esiin näitä lakimuutosten vaikutuksia työnantajiin, työntekijöihin tai oikeusistuimiin kovinkaan selkeästi. Sehän on näin lainsäätäjän näkökulmasta iso heikkous, kun ollaan muuttamassa oikeutta, jolla on sekä perustuslain että kansainvälisten so-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

pimusten suoja. Lainsäädännön arviointineuvostokin on hallituksen lakiesityksestä antamassaan arviossa todennut, että hallituksen olisi pitänyt esittää ja käsitellä myös vaihtoehtoisia malleja, mutta sitähän tämä hallitus ei kyllä tehnyt. Eli tästä esityksestä ei millään tavalla käy ilmi, miksi juuri nämä lainsäädännölliset keinot ovat sopivin keino toimia ja hallitukselle saavuttaa tavoitteensa.

Aivan lopuksi sanon vielä sen, mistä täällä moni muukin on puhunut, että pidän itsekin aika erikoisena ja ennenkuulumattomana, että tässä hallitus jo etukäteen valmistautuu siihen, että kaikki eivät pidä tästä lainsäädännöstä. Viitataan tällä tietenkin tähän taannehtivaan tulkintaan, joka siellä voimaantulosäännöksissä on. Tätähän on myös muun muassa professori Koskinen kommentoinut, kuten täälläkin olemme tänään puhuneet. Kysyisin kyllä hallituspuolueiden edustajilta, että jos tosiaan sitten on niin, että tämä ei ole poikkeuksellista, että tämänkaltaista sääntelyä tehdään, niin jos voisitte yhden esimerkin mainita — yhden esimerkin mainita — tilanteesta, jossa samalla tavalla työehtosopimusten voimassa ollessa on tehty tämänkaltaista sääntelyä. Mieluusti sen kyllä kuulen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sammallahti.

21.39 Tere Sammallahti kok: Arvon puhemies! Tämä kevät ja erityisesti ammattiyhdistysliikkeen vastuuton toiminta on todistanut, että on korkea aika viedä Suomea kohti yleiseurooppalaista työlainsäädäntöä. Yksi monista askelista kohti tätä tavoitetta on rajata oikeutta poliittisiin lakkoihin ja myötätuntolakkoihin, kuten Orpon hallitus on nyt onneksi tekemässä.

Ammattiyhdistysliike on kuluneiden kuukausien aikana häirinnyt muun muassa vientiteollisuutta ja polttoainejakelua poliittisin lakoin. Erityisen tuomittavaa on ammattiyhdistysliikkeen taannoinen hyökkäys suomalaista maanpuolustuskykyä kohtaan, kun poliittiset lakot kohdistettiin maanpuolustusteollisuuteen. Poliittisten painostustoimien hinta lasketaan miljardeissa euroissa menetettynä työnä, toteutumatta jääneinä kauppoina ja maa-riskin nousuna. Ensijaisina kärsijöinä ovat työntekijät ja yritykset, Suomen talouden selkäranka. Tämä kaikki on tapahtunut samalla, kun Suomi painii pahimmassa talouskriisissä sitten 90-luvun laman. Kaiken tämän vastuuttomuuden päälle ammattiyhdistysjohtajat ovat uhkailleet suomalaisia myös sähkönjakelun keskeyttämisellä. Ei suomalaisten hyvinvoinnista välittävä poliitikko, puolue tai hallitus voi tällaista hyväksyä.

Arvon puhemies! Tänään täällä täysistunnossa on kuultu, kuinka Suomen työmarkkinajärjestelmä kuulemma toimii hyvin. Sellaisen väittäminen on loukkaus jokaista jäykän työmarkkinajärjestelmämme työttömyyteen tuomitsemaa suomalaista ja heidän perheitään kohtaan. Jos vanhakantainen, korporatistinen työmarkkinajärjestelmämme kolmikantoinen ja työntekijöiden sekä yritysten päiden yli sopivine työmarkkinajohtajineen olisi toiminut hyvin, niin Suomi olisi varmasti varsin hyvässä tilanteessa. Mutta kun ei ole.

Suomessa on kroonisesti korkea työttömyys ja matala työllisyysaste. Suomessa on rajusti alijäämäinen julkinen sektori, joka on elänyt velaksi viimeiset 15 vuotta. Meillä on käsiin räjähtävät lainanhoitokulut ja edellisen hallituksen rakentamat menonkorotushimmelit, jotka kääntävät Suomen julkisen talouden peruuttamattomaan syöksykierteeseen, ellei asioita muuteta. Niinpä asioitten on pakko muuttua, tai seuraavalle sukupolvelle jää vain savuavat rauniot ja saneerausuntoinen Suomi perinnöksi. Ja kuten vanha sananlasku sanoo: jos kukaan ei suutu, mikään ei muutu.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Arvon puhemies! Oppositiosta on väitetty, ettei tämän lain käsittelyssä ole arvioitu sen tasa-arvovaikutuksia. Todellisuudessa valiokunta on kuullut tasa-arvotoimijoita ihan normaalin menettelyn mukaisesti. Samoin hallitus on esityksessään arvioinut, ettei lailla ole merkittäviä sukupuolivaikutuksia. Ongelmaksi näyttääkin muodostuneen se, ettei vastaus kelpaa oppositiolle, koska se ei tue opposition vaivalla rakentamaa tarinaa naisia, vähemmistöjä ja milloin muka ketäkin vihaavasta oikeistohallituksesta. Yhtä naurettavia ovat käsittelyn edetessä nähdyt vasemmiston yhteistyökumppaneiltaan tilaamat kvasilausunnot. Ay-vasemmisto on hakenut tukea ruotsalaiselta ammattiyhdistysliikkeeltä, eurooppalaisilta sosialisteilta, ay-toimijoiden hallinnoimalta kansainväliseltä työmarkkinajärjestöltä ILOlta ja viimeisenä ihan Mosambikista ja Nicaraguasta asti kuulemma. Minua vakaamiltakin miehiltä on tipahtanut jäätelötötteä maahan tämmöistä sirkusta katsellessa.

Arvon puhemies! Vasemmisto-oppositio on syyttänyt niin mediassa kuin täällä täysistunnossakin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaa kiirehtimisestä. Mutta mikä on totuus? Totuus on se, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on käsitellyt tätä niin sanottua lakkolakia yli 20 kokousta ja kuullut kuutisenkymmentä asiantuntijalausuntoa. Pelkästään ylimääräisiä kokouksia on pidetty lähemmäs 20 tuntia. Jos työelämä- ja tasa-arvovaliokunta olisi lähtenyt sittemmin siirretylle kaukomatkalleen Kanadaan ja jättänyt ylimääräiset kokoukset pitämättä, niin valiokunnan kaikki aika olisi normaalissa käsittelyjärjestyksessä kulu-
nut tämän yhden lakiesityksen käsittelyyn kesäkuun alkuun asti. Ja silloin valiokunnalta olisivat jääneet lähes kaikki muut hommat hoitamatta ennen kesän istuntotaukoa. Oliko tässä kaikessa sitten kyse laiskuudesta vai tahallisesta jarruttamisesta, se on minulle hie-
man epäselvää, mutta päivänselvää taas on se, ettei porvarihallitus jätä työtään tekemättä, vaikka oppositiota kuinka kiukuttaisi.

Arvon puhemies! Lapsikin ymmärtää, että tämän kevään poliittisissa lakoissa ja työmarkkinativolisissa oli kyse ainoastaan ammattiyhdistysjohtajien vallanhimosta, siitä, että vuosikymmeniä jatkuneen demokratiaamme halventavan painostamisen jälkeen porvarihallitus on ottamassa ay-liikkeeltä veto-oikeuden lakien säätämiseen pois. Ja hyvä niin. On aivan selvää, miksi Orpon hallituksen nyt esittämää lakia poliittisten ja myötätuntolakkojen rajoittamisesta tarvitaan. Ammattiyhdistysjohtajia on kerta kaikkiaan estettävä käyttämästä Suomen kansantaloutta, polttoainejakelua, energiahuoltoa, huoltovarmuutta ja jopa puolustuskykyä poliittisena vipuvartena kulloinkin istuvan hallituksen alistamiseksi ulko-parlamentaaristen vaikuttajien vallankäytölle.

Tämä laki osaltaan takaa Suomeen paremman työrauhan työehtosopimusten ollessa voimassa. Se antaa yrityksille luottoa siihen, että Suomeen kannattaa investoida ja täällä kannattaa työllistää. Se takaa työntekijöille, ettei heitä pakoteta pelinappuloiksi ammattiyhdistysjohtajien ja heitä heilastelevien vasemmistopuolueiden kyynisiin valtapeleihin. Poliittisten ja myötätuntolakkojen rajoittaminen on kaikkien suomalaisten etu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaleva. [Jani Kokko pyytää vastauspuheenvuoroa] — Mennään listaa ainakin jonkin matkaa vielä.

21.45 **Atte Kaleva kok:** Arvoisa puhemies! Käsillä oleva lakiesitys on perusteltu ja tarpeellinen. Suhteettomasta poliittisesta lakkoilusta ja ay-liikkeen poliittisen siiven räväköistä puheista huolimatta laki muuttaa tavallisen palkansaajan asemaa ja suomalaista työelämää vain maltillisesti. Työehdoista ja -oloista voi jatkossakin sopia, ja työtaistelutkin ovat

mahdollisia. Lakkoilla saa myös demokraattista vaalitulosta vastaan, mutta aiempaa rajoitetummin. Omalla ajallaan kuka tahansa saa politikoida niin paljon kuin hyväksi näkee.

Suomen talous ei ole kasvanut 16 vuoteen. Meille ei ole onnistuttu houkuttelemaan osaajia ja investointeja toivotulla tavalla. Kun talous ei kasva, ei palkansaajan ostovoimaan kehity, tästä ahkerien suomalaisten olisi oikeasti syytä haastaa liittojohtajiaan. Miksi verrokkimaat toipuvat kriiseistä? Miksi ne menestyvät ja kykenevät luomaan vaurautta? Yksi syy on, että niissä on jo kauan sitten kyetty tekemään rakenteellisia uudistuksia ja joustavoittamaan työmarkkinoita. Muissa Pohjoismaissa myös ay-liike ja vasemman laidan poliitikot ymmärtävät, ettei jaettavaa ole, jos ei ole työtä ja yrittäjyyttä.

Puhumme paljon Suomen talouden ongelmista. Puhetta riittää, mutta ratkaisuja ei. Jos vasemmalta kysytään, mistään ei voi säästää, eikä mitään saa muuttaa. Mutta, arvoisat edustajakollegat, juuri muutosta Suomi tarvitsee. Emme voi jatkuvasti elää velaksi ja siirtää hyvinvointiamme lastemme maksettavaksi. Emme voi jatkuvasti juuttua menneeseen ja pelätä kaikkea muutosta. Muutoksia on uskallettava tehdä silloinkin, kun työmarkkinaosapuolet ovat osoittautuneet niihin kykenemättömiksi.

Hallitusohjelmaan sisältyvät uudistukset, kuten myös tämä lakikokonaisuus, tähtäävät Suomen ja suomalaisten hyvinvoinnin rakentamiseen. Meidän on katkaistava kurjistumisen kierre ja löydettävä uudestaan hyvinvointimme perustekijät. Meidän on alettava arvostamaan työtä, osaamista ja yrittäjyyttä. Ilman niitä ei ole vaurautta tai hyvinvointia. Ilman niitä ei ole talouskasvua. Ilman niitä ei myöskään tavallisen palkansaajan ansiotaso parane.

Arvoisa puhemies! Poliittisesti on helpompi lisätä menoja kuin karsia niitä. On helpompi luoda sääntöjä kuin purkaa niitä. Kukaan meistä ei halua säätää lakeja vain ihmisten kiusaksi ja kärsimykseksi. Me teemme uudistuksia, koska nykymeno ei voi jatkua ja suomalaiset ansaitsevat parempaa. Me teemme uudistuksia, koska haluamme rakentaa polkua suomalaisten tulevalle menestykselle. Me teemme uudistuksia, koska haluamme suomalaisille työtä ja toimeentuloa. Suomessa on vanhastaan arvostettu työntekoa ja ahkeruutta. Työn eetoksen toivoisi palautuvan mieleen myös salin vasemmalla laidalla. Miksi työn ja työtä tekevien poliittisista liikkeistä on sukeutunut verojen ja tulonsiirtojen maksimoijia? Miksi siellä on juututtu rakastamaan sääntöjä ja rajoituksia? Voisiko vähän pintaa naarmuttamalla löytyä vielä jokunen palkansaajien kannalta arvokas pyrkimys? [Anna Kontula: Eikö niitä sääntöjä ja rajoituksia ole ajanut porvarihallitus?] — Kuunnelkaa nyt, edustaja Kontula.

Meidän on arvostettava työtä, osaamista ja yrittäjyyttä. Hyvä yhteiskunta on sellainen, missä työn tekeminen on aina kannattavaa. Hyvässä yhteiskunnassa ahkeralla menee paremmin kuin laiskalla. Hyvässä yhteiskunnassa fiksuja valintoja tekevällä menee paremmin kuin hölmöjä valintoja tehneellä. Hyvässä yhteiskunnassa lähtökohtana on, että jokainen työikäinen ja työkykyinen elättää itsensä ja perheensä omalla arvokkaalla työllään, ja kyllä, hyvässä yhteiskunnassa kyetään auttamaan myös niitä, joille omalla työllä pärjääminen ei syystä tai toisesta ole vaihtoehto. [Jorma Piisinen: Juuri näin!]

Suomi tarvitsee rakenteellisia uudistuksia. Työmarkkinoiden tarpeettomia jäykkyyksiä on poistettava. Suomen ja suomalaisten menestyksen kannalta on tarpeen, että olemme eurooppalaisessa tarkastelussa ahkerampia, innovatiivisempia ja ketterämpiä. Taloutemme ja työmarkkinoiden on oltava nykyistä dynaamisempia. Suomen on oltava työhön ja yrittäjyyteen kannustava maa. Vanhaan takertuminen ja kaiken muutoksen pelkääminen johtaa siihen, että Suomesta tulee köyhä Euroopan takahikiä, josta karkaavat niin yritykset kuin osaajatkin. Sitä emme halua. Niin ei tarvitse olla. Me voimme päättää toisin.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Käsiteltävänä oleva lainsäädäntö on osa Suomen uudistamista. Se on tarpeen, jotta Suomessa ja suomalaisilla menee tulevaisuudessa paremmin. Kurjistumisen kierre on katkaistava nyt. Sitä tämä hyvä hallitus on tekemässä. Suomi ja suomalaiset ansaitsevat parempaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Andersson, Li.

21.50 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Suomi ja suomalaiset ansaitsevat loogisempaa poliittista puhetta, on vastaukseni hallituksen edustajalle, joka tosiaan äsken kävi täällä sanomassa, että on helpompi luoda sääntöjä ja rajoituksia kuin purkaa niitä, kun käsittelemme hallituksen esitystä lakko-oikeuden rajoittamisesta, jossa nimenomaan luodaan sääntöjä ja rajoituksia työntekijöiden oikeuksille.

Miksi sitten lakko-oikeudella on väliä työntekijöiden ja ammattiyhdistysliikkeen näkökulmasta? Siksi, koska lakko-oikeudessa on kyse työntekijöiden, jokaisen työtä tekevän ihmisen, viimesijaisesta keinosta vaikuttaa omaan asemaansa: omiin työehtoihinsa, omaan palkkauksensa, omiin työoloihinsa. Siksi lakko-oikeus on myös suojattu niin Kansainvälisen työjärjestön ILO:n sopimuksissa kuin esimerkiksi monissa ihmisoikeussopimuksissa. Mahdollisuutta yhdessä käyttää voimaa on kautta aikojen tarvittu niin palkkauksesta kuin työehdoista käytävissä kiistoissa, mutta myöskin muunlaisiin tarkoituksiin. Kuten tänään on useammissa puheenvuoroissa tuotu esille, muun muassa yleinen ja yhtäläinen äänioikeus on tässä maassa aikoinaan aikaansaatu poliittisen lakon avulla.

Mitä sitten tulee seuraamaan näistä hallituksen työelämän heikennyksistä, uudistuksista, joilla rajoitetaan lakko-oikeutta, heikennetään ammattiyhdistysliikkeen asemaa, myöskin madalletaan järjestäytymisastetta työnantajien keskuudessa? Ne tulevat lisäämään eriarvoisuutta suomalaisessa työelämässä. Ne työntekijät, joilla on vahva koulutus, vahva neuvotteluasema, tulevat kyllä pärjäämään jatkossakin, mutta ne, joiden työmarkkina-asema on heikko, joutuvat yhä vaikeampaan asemaan. Erot suomalaisessa työelämässä niin palkkauksen kuin työehtojen osalta tulevat kasvamaan, ja pitkällä aikavälillä ammattiyhdistysliikkeen heikentäminen tulee näkymään kaikkien suomalaisten työntekijöiden tilipusseissa ja työehdoissa. Tämä työmarkkinakriisi, joka nyt on luotu tämän hallituksen toimien seurauksena, tulee sekin johtamaan levottomuuksiin ja jännitteisiin vuosiksi eteenpäin. Se tulee hyvin todennäköisesti myöskin lisäämään lakkoja. Kun työehtosopimukset seuraavan kerran ovat katkolla, on varmasti luvassa erittäin vaikeita neuvotteluja. Itse toivon, että elinkeinoelämän puolelta muistetaan lähettää lasku Orpolle.

Poliittisten lakkojen osalta kaikki palautuu kysymykseen juuri siitä, mitä ongelmaa hallitus yrittää tällä rajoituksella ratkaista. Itse luomaansa ongelmaa. Laajat poliittiset lakot ovat tässä maassa harvinaisia. Niitä, tammöisiä laajoja, on ollut vain lähinnä silloin, kun vallassa on ollut hallituksia, jotka ovat päättäneet viedä läpi erittäin laajamittaisia heikennyksiä työntekijöiden työehtoihin muuttamalla lainsäädäntöä. Molemmilla kerroilla, niin Sipilän hallituksen aikana kuin nyt, on ollut kyse työmarkkinaosapuolten täydellisestä siivuttamisesta ja yksipuolisista heikennyksistä. Ja jos tekee näin, se myös synnyttää vasta-reaktion ammattiyhdistysliikkeessä, jonka koko tehtävä ja tavoite on puolustaa työntekijöiden oikeuksia, työtä tekevien ihmisten oikeutta kohtuullisiin työehtoihin ja elämiseen riittävään palkkaan. Tämä on siis valinta, minkä tämä oikeistohallitus itse on tehnyt. Nämä poliittiset lakot ovat suoraa seurausta Petteri Orpon ja tämän hallituksen tekemistä valinnoista.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Minä vierailin tämän vuoden alussa Ruotsissa, jossa minulla oli tapaamisia muun muassa Ruotsin sovittelijainstituution, Ruotsin SAK:n kanssa. Minä kysyin heiltä, miksi Ruotsissa sitten on niin vähän poliittisia lakkoja. Ruotsissahan ei ole tarvittu sellaista lainsäädäntöä, minkä oikeistohallitus nyt on tänne tuomassa. Ja he vastasivat kaikki, että se johtuu työmarkkinaosapuolten vahvasta asemasta. Asioista sovitaan työmarkkinaosapuolten kesken. Maan hallitukset, niin oikealla kuin vasemmalla, antavat tälle arvoa, ja työnantajakeskusjärjestö tunnustaa työntekijäpuolen merkityksen, ja toisinpäin. Kun työmarkkinaosapuolet saavat päättää heille kuuluvista asioista, päätöksiin myös sitoudutaan, ja se, hyvät kollegat, luo vakautta koko työelämään ja työmarkkinapolitiikkaan. Tämä on siis täydellinen vastakohta sille, mitä te olette tehneet ja mitä te olette Suomessa tekemässä. Kaikki Ruotsissa näkemäni ja kuulemani sai minut täysin vakuuttuneeksi siitä, että Ruotsin ja Suomen keskeisin ero ei suinkaan ole se, että Ruotsissa olisi parempia demareita, niin kuin tässä salissa on oikealta laidalta usein väitetty, vaan se, että siellä on huomattavan paljon fiksumpia ja oman etunsa ymmärtäviä työnantajia ja työnantajatahoja. Siltä se minusta vaikuttaa.

Hallitus on yrittänyt Ruotsi-argumentilla myöskin perustella tätä lainsäädäntöä, vaikka, kuten totesin, tässä esityksessä ei ole kyse mistään pohjoismaisesta mallista. Meistä tulee ensimmäinen Pohjoismaa, joka rajoittaa poliittisia lakkoja ja myötätuntotyötaisteluita laille, jos nämä muutokset menevät läpi. Tukilakkojen osalta Suomeen tulee Pohjoismaiden tiukin käytäntö, ja ne tukilakkojen rajoitukset vaikuttavat myöskin siihen työtaisteluoikeuden ytimeen, mistä tässä on väitetty, että siihen ei kosketa eikä vaikuteta.

Nämä tukilakkojen rajoitukset tulevat vaikeuttamaan vahvan neuvotteluaseman omaavien liittojen mahdollisuuksia puolustaa heikommissa neuvotteluasemassa olevia työntekijöitä, kun heillä on työehtosopimus katkolla ja täysin laillisesti silloin lakkoilevat esimerkiksi parempien työehtojen ja paremman palkan puolesta. Tämän jälkeen on turha kenenkään tulla sanomaan, että vahvan neuvotteluaseman omaavien miesvaltaisten alojen liitoilla ei ole riittävästi solidaarisuutta matalasti palkattujen naisvaltaisten alojen työntekijöitä kohtaan, kun näiden alojen työntekijöiltä viedään mahdollisuus osoittaa solidaarisuutta ja tukea matalammin palkattujen työntekijöiden taistellessa parempien työehtojen ja paremman palkkauksen puolesta.

Kaikista oudointa tässä lakiesityksessä on se, että näiden tukilakkojen rajoituksen laajuus kytketään myös siihen, onko tukilakkoihin ryhtyvän ammattiliiton alalla voimassa oleva työehtosopimus vai ei. Tällaista käytäntöä ei ole muissa Pohjoismaissa, ja tässä ei ole myöskään ymmärretty sitä, että myötätuntotyötaisteluissa ei ole kyse sen alan työehtosopimuksesta vaan sen tuettavan alan työehtosopimuksesta, siitä, että se on katkolla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lundén.

21.58 Mikko Lundén ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Euroopassa poliittiset lakot ovat joko rajoitetusti sallittuja tai kokonaan kiellettyjä. Suomi on siis Euroopan mittakaavassa harvoja maita, joissa työntekijät saavat ryhtyä lakkoon työajalla, kun poliittiset päätökset eivät miellytä. Poliittisilla lakoilla ei siis yritetä vaikuttaa millään tavoin työehtosopimuksiin. [Li Anderssonin välihuuto]

Tämä hallituksen esitys on osa suurempaa kokonaisuutta. Meidän on välttämätöntä tehdä uudistuksia työmarkkinoihin. Madallamme yrittäjien palkkaamiskynnystä ja parannamme julkista taloutta. Tämän kyseisen niin kutsutun lakkolain tarkoituksena on parantaa työ-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

rauhaa, ja luulisi, että sitä myös oppositio haluaisi. Mutta ei, vaikka oppositio näennäisesti väittää ajavansa työntekijän oikeuksia, tuon teatterin takaa löytyy yksi ja ainoa taho, jonka etua ajatte, ja se on ay-liikkeet. Ymmärtääkseni on selvää, ettei oppositiolla ole muuta vaihtoehtoa. Muuten jäisi tuhansien eurojen vaalituet jatkossa saamatta, jos ette puolustaisi poliittisia lakkoja. Tällä lailla saamme turvattua yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä. Tämä laki myös viestittää ulkomaisille yrityksille, että Suomeen kannattaa investoida.

Arvoisa rouva puhemies! Poliittisissa lakoissa ei ole mitään hyvää, ei kerta kaikkiaan. Vaikka niiden tarkoitus olisi mukamas yrittää vaikuttaa meihin päättäjiin, todelliset osumat kohdistuvat työnantajiin, yrittäjiin ja Suomen talouteen. Poliittiseen lakkoon osallistuminen, saati niiden puolustaminen, on vain ja ainoastaan epäisänmaallista. Siksi on vähintäänkin kohtuullista, että jatkossa laittomasta työtaistelusta rapsahtaisi enimmillään 150 000 euron sakko ja yksittäiselle työntekijälle voitaisiin määrätä 200 euron seuraamusmaksu, mikäli hän jatkaisi laittomaksi tuomittua työnseisausta. Seuraamusmaksu ei siis ole mikään automaattinen maksu, vaan työtuomioistuimen on pitänyt todeta lakko laittomaksi, tämä on saatettu työntekijän tietoon, ja työntekijä siitä huolimatta jatkaisi laitonta poliittista lakkoa. Joku voisi arvostella näitä sakkoja tai seuraamusmaksuja suuriksi, mutta kun niitä tarkastellaan suuremmasta mittakaavasta, ne ovat kokonaisuutena melko pieniä, ainakin siihen verrattuna, että kevään lakot aiheuttivat satojen miljoonien eurojen kustannukset, siis satojen miljoonien eurojen.

Arvoisa rouva puhemies! Ay-liikkeellä on ollut Suomessa aikanaan vahva asema. Mutta haluan muistuttaa teitä, että ay-liikkeet eivät säädä lakeja, se on eduskunnan tehtävä. Jatkossa poliittiset lakot olisivat edelleenkin sallittuja, mutta ne rajattaisiin 24 tuntiin. Kaikilahan on oikeus osoittaa mieltänsä ja lakkoilla, mutta miksi kenelläkään pitäisi olla oikeus tehdä se työajalla? Ei pitäisikään. Jos hallituksen päätökset eivät miellytä, kuka tahansa voi lakkoilla työpäivän jälkeen omalla ajallaan. Ja kun vasemmalta laidalta todetaan, että poliittisia lakkoja ei juuri ole Suomessa tai ne eivät ole ongelma, niin sittenhän tämän lain säätämisen ei pitäisi olla teille mikään ongelma, eihän? — Kiitos, arvoisa rouva puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heikkinen poissa. — Edustaja Bergbom.

22.01 Miko Bergbom ps: Kunnioitettu rouva puhemies! Seuraa sitaatti Teollisuusliiton puheenjohtajalta: ”Nyt jos koskaan pitää voimistua yhteistä uskoa, että pystymme puolustamaan työntekijöiden etua, vaikka maassa on näin äärioikeistolainen hallitus.” Näin lausui Teollisuusliiton puheenjohtaja Riku Aalto liittonsa jäsenlehdessä 19.4.2024. [Vasemmalta: Mitä sitten?] Ja tätä kun katsoo, niin moni suomalainen alkaa heräämään, että mistä tässä touhussa, mitä ammattiyhdistysliike tällä hetkellä harjoittaa, tosiasiaa on kyse. Siitä, että he ovat menettäneet ulkoparlamentaarisien valtansa suhteessa eduskuntaan ja maan hallitukseen. Ay-liike ei enää tässä maassa saa sanella sitä, miten tätä lainsäädäntöä tässä maassa uudistetaan tai ollaan uudistamatta. [Elisa Gebhard: Onneksi elinkeinoelämä saa!] Ymmärrettävistä syistä se järkyttää palkansaajajärjestöjen toimijoita, kun he ovat nauttineet oikeutta ohi demokraattisen parlamentin sanella aina hallituksesta toiseen, että nyt ei tehdä näin tai näin tehdään. Tämä on käsittämätöntä. Totta kai parlamentilla pitää olla oikeus muuttaa lakia suuntaan jos toiseen.

Tartun vähän tähän, mitä edustaja Lundén totesi, että täällä on jatkuvasti toisteltu eri vaiheissa niin ammattiyhdistysliikkeen kuin salin vasemman laidan osalta, että miksi tämä laki säädetään, kun eivät poliittiset lakot edes ole olleet mikään ongelma. Kysynpähän

vain, että mitä haittaa näitten poliittisten lakkojen rajoittamisesta sitten on, jos ne eivät ker-
ran ole olleet mikään ongelma. Tähän odotan vastausta. Vai johtuuko se siitä, että se ei ole
ollut mikään ongelma, koska ammattiyhdistysliike on saanut sanella de facto, minkälaista
lainsäädäntöä tässä maassa tehdään? [Suna Kymäläinen: Ei pidä paikkaansa!] Sipilän hal-
litus itse asiassa yritti, kyllä, yritti tehdä toimia, mutta paineen alla jäytyi, kun ammattiyh-
distysliike sanoi, että ei käy. [Li Andersson: Tällaista diktatuuria on Ruotsissa?] —
Tämä ei ole diktatuuria, että tässä maassa parlamentti, edustaja Li Andersson, saa tehdä
sellaista lainsäädäntöä kuin tämä parlamentti haluaa. Sillä on siihen oikeus. Se ei ole dik-
tatuuria, se on demokratiaa. Onko tämä teille vieras käsitys demokratiasta?

Demokratiassa maan päättäjillä on oikeus tehdä tätä lainsäädäntöä ja ammattiyhdistys-
liikkeellä on oikeus sanoa, että tämä laki ei heidän mielestään ole ok. Mutta herää kysy-
mys, minkälainen oikeus heillä on sabotoida koko Suomen taloutta, suomalaisia pienyri-
tyksiä, suomalaisia työntekijöitä, jotka eivät halua osallistua tähän poliittiseen performans-
siin, mitä Hakaniemestä järjestetään. Ajatelkaa työntekijää, joka ei kuulu ammattiyhdistys-
liikkeeseen, kun hänen työpaikkansa menee alta ammattiyhdistysliikkeen poliittisen per-
formanssin, poliittisen lakon, seurauksena. Missä on hänen oikeutensa? Missä on sen työn-
tekijän oikeus mennä töihin, joka joutuu kärsimään sivullisena uhrina siitä, mitä Hakaniemi
tekee poliittisten lakkojen seurauksena? Missä hänen oikeutensa on? Missä on sen suo-
malaisen pienyrittäjän oikeus, jonka tuotanto häiriintyy Hakaniemen poliittisten lakkojen
seurauksena? Missä heidän oikeutensa? Kuka korvaa heidän tappionsa, mikä näistä lakoista
on tullut, vain sen takia, että Hakaniemi voi käydä taisteluaan maan hallitusta vastaan?

Olin täysin eri mieltä Marinin hallituksen kanssa monesta kysymyksestä. Ei olisi tullut
päivääkään mieleen, että lopetan työt sen seurauksena ja menen osoittamaan mieltäni, että
nyt suljetaan koko Suomi, kun ei Marinin hallituksen politiikka miellytä. Elpymispaketti,
miljardikaupalla suomalaisten veronmaksajien rahaa ulkomaille, eivätkä silloinkaan suo-
malaiset lähteneet lakkoilemaan teidän hallitustanne vastaan. [Kim Berg: Ei silloin käsitel-
ty työoikeutta!] Käsittämätöntä touhua. Ja te ette ymmärrä sitä, että ammattiyhdistysliike ei
edusta tässä maassa joka ikistä suomalaista työntekijää. [Suna Kymäläinen: Ei olisi tullut
meilläkään mieleenkään korona-aikana lähteä lakkoilemaan!] Miesten järjestäytymisaste
on alle 50, mikä tarkoittaa sitä, että miehistä yli 50 prosenttia ei kuulu ammattiyhdistysliik-
keeseen, joten on turha tulla selittämään, että ammattiyhdistysliike edustaa kaikkia palkan-
saajia, koska tämä ei pidä paikkaansa.

Mutta kaikesta puheestani huolimatta totean, että ammattiyhdistysliikkeellä on tässä yh-
teiskunnassa paikkansa. Heillä on paikkansa puolustaessaan työntekijöiden oikeuksia.
Mutta vähän voi miettiä myös, millä tavalla niitä haluaa puolustaa. Haluaako asettaa itsen-
sä tilanteeseen, jossa taipuu vain ajamaan yksittäisten puolueiden etua ja taipuu vain sii-
hen, että sitten kun on oikeistolainen hallitus, käydään järkyttävään taisteluun ja suljetaan
koko Suomi, mutta sitten kun on vasemmistohallitus, ollaan hiljaa, vaikka tulisi kaiken
maailman hoitajien pakkolakeja? Se asettaa kyseenalaiseen asemaan sen heidän legitiimin
asemansa ikään kuin palkansaajien puolustajana, ammattiyhdistysliikkeenä. He voisivat
palauttaa itsensä omalle raiteelleen, puolustaa työntekijöiden oikeuksia, neuvotella työeh-
tosopimuksesta työnantajapuolen kanssa sen sijaan, että he puuttuisivat tämän maan parla-
mentin päätöksiin ja siihen, miten täällä kansanedustajat säätävät lakeja. Aivan käsittämä-
töntä touhua.

On turha tulla puhumaan oikeuksista, koska niitä oikeuksia, joissa se suomalainen pien-
yrittäjä, suomalainen yritys, suomalainen työntekijä on menettänyt työpaikkansa, joutunut

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

lomautetuksi tai hänen palkkatulonsa on menetetty ammattiyhdistysliikkeen poliittisten lakkojen seurauksena, ei hänelle tule kukaan korvaamaan. Menkää puhumaan heille näistä oikeuksista seuraavaksi: kysykää, mitä mieltä he ovat niistä. Kaikki eivät halua osallistua tähän performanssiin. [Anna Kontula: Minä pienyrittäjänä kannatan!] Jatkossakin 24 tuntia ammattiyhdistysliikkeellä on oikeus aiheuttaa vahinkoa suomalaiselle yhteiskunnalle, suomalaiselle pienyrittäjälle ja suomalaisille työntekijöille poliittisten lakkojen kanssa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg, vastauspuheenvuoro.

22.06 Kim Berg sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Bergbomilla oli tapansa mukaan ihan ansiokasta retoriikkaa puheenvuorossaan. — Se asia, mikä tässä on nyt oleellista, kun hallitus lähtee lainsäädännöllä rajoittamaan näitä poliittisluonteisia lakkoja, on se, että nämä poliittisluonteiset lakot kohdistuvat siihen, kun hallitus lähtee työoikeuksia lainsäädännöllä muuttamaan — eli olennaisia työoikeuksia, mitkä yleensä vakiintuneessa käytännössä neuvotellaan työnantaja- ja työntekijäosapuolten välillä. Nyt kun hallitus lähtee yksipuolisesti lainsäädännöllä työnteon oikeuksiin puuttumaan ilman että siinä on kolmikantaneuvottelua / normatiivista neuvottelua työntekijä- ja työnantajapuolen välillä, niin siinä on se oleellinen ero, [Puhemies koputtaa] ja tässä tilanteessa työntekijöillä pitää olla oikeus myös osoittaa hallituksen toimia kohtaan mieltä. [Atte Kaleva: Kyllä saa osoittaa, mutta ei työaikana!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Andersson, Li.

22.08 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On arvostettavaa päätöksellisuutta, mutta silti vähän huvittaa, kun nämä kielikuvat ovat näin vahvoja, että mitä sitten saadaan, jos olisi yhteiskunta, jossa luovutetaan tämä valta näille ulkoparlamentaarisille mafiatoimijoille, jotka tätä käyttävät ulkoparlamentaariseen painostukseen... Me saadaan Ruotsi. [Oikealta: Ei haluta!] Me saadaan Ruotsi! [Oikealta: Ei haluta!] Siellä meillä on sellainen systeemi käynnissä, jossa annetaan arvoa työmarkkinaosapuolten osuamiselle ja jossa annetaan tunnustusta sille ja ymmärretään, että jos annetaan työmarkkinaosapuolille valtaa niitä koskevissa kysymyksissä, esimerkiksi työelämäkysymyksissä, sillä saadaan vakautta työmarkkinapolitiikkaan. Silloin ei ole tarvetta tällaisille rajoittaville laeille, mitä te nyt olette tänne tuomassa ja millä te korjaatte ongelmaa, minkä te olette itse aiheuttaneet näillä yksipuolisilla heikennyksillä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Bergbom.

22.09 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On korjattava muutama asia: Ensinnäkin jokaisesta näistä hallituksen esityksistä on alun alkaen ollut myös kolmikantainen valmistelu hallitusohjelman julkistamisen jälkeen. Muistuttaisin, että SAK joulukuussa poistui yhdestä näistä kolmikantaisista työryhmistä, ja samaan aikaan sitten tietenkin huusi, että näistä asioista ei neuvotella. Kyllä näitä on kolmikantaisesti valmisteltu, mutta olisihan se aika hullu ajatus, että jos ei kolmikantainen työryhmä päädy yksimielisyyteen, niin eikö hallitus sitten voisi jatkaa siitä eteenpäin lainvalmistelua ja tuoda esityksensä eduskuntaan. [Suna Kymäläinen: Yksimielisesti, kuten oli alun perinkin

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

hallitusohjelmaan kirjattu!] Totta kai pitää pystyä tuomaan lainsäädäntöesityksiä eduskuntaan. Sellaista se demokratia on, [Välihuutoja vasemmalta] ja ei me voida lähteä liikkeelle siitä, että toinen osapuoli, oli se sitten työnantaja- tai työntekijäpuoli, omaisi ikään kuin loputtoman veto-oikeuden esityksiin, joita tässä maassa viedään eteenpäin. Se voi tuntua teistä järkyttävältä, mutta näin se asia nyt vain on. [Riitta Mäkinen: Kenen mielestä? Teidän mielestänne? On se hienoa, että pikkupojat tietää!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen, varsinainen puheenvuoro.

22.10 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! [Eduskunnasta: ”Pikkupojat tietää”? Uskomattoman härskiä, puhemies! Uskomatonta puhetta täällä!] ”Se voi tuntua teistä järkyttävältä, mutta sellaista se nyt on.” Näin sanoo täällä edustaja Bergbom, ja kyllä tämä oikeasti meistä on järkyttävää. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt puheenvuoro on edustaja Kymäläisellä.

Siis tämän hallitusohjelmakirjauksen tulos on surullista. [Hälinää] — Voitteko te kuunnella hetken, vai? [Oikealta: Miksei puhemies puutu? Voitteko puuttua tähän kielenkäyttöön täällä?] Onko nyt minun puheenvuoroni, vai onko hallituksella tässäkin veto-oikeus niin kuin näissä työelämäasioissa teillä nykyisin on?

Tämä hallitusohjelman kirjauksen tulos on surullista — historiallista kyllä, mutta ennen kaikkea surullista. Sopimisen mallimaan luottamukseen, kunnioitukseen, osapuolia arvostavan neuvottelukulttuurin musertamiseen näistä puheenvuoroista, joita täällä tänään on käytetty, huokuu vastakkainasettelu. Sanelu, despoottimaisuus ei kehitä suomalaista työmarkkinaa. Ennen yrityksen menestyksen on uskottu perustuvan tyytyväisiin, vastuunsa tunteviin työntekijöihin, jotka kokevat myös olevansa arvostettuja.

Suomalainen työelämä on hyvä. On kuitenkin totta, että meillä on myös kehittämisen tarpeita. Tämä tunnistetaan niin työntekijöiden kuin yrittäjien puolelta, mutta näistä tulisi yhdessä sopia. Nyt, kun hallitus on valinnut tämän sopimuksen sijaan sanelun tien, edellytykset yhdessä ratkaisujen löytämiseen ovat menneet. Surullista on, että ne tunnistettavat kannustinloukut, jotka olisivat korjattavissa, jäävät tämän runtauksen, luottamuksen rikkomisen johdosta todennäköisesti koskaan tekemättä.

On pelottavaa kuulla, kuinka kokoomuksen puhe on koventunut. Tuntemani kansanedustajat kokoomuksesta vastaavat jopa nuorison aiheellisesta huolesta nousevaan kysymykseen. Tässä nuorison kysymys: miten uskaltaa mennä töihin, jos työnantaja voi irtisanoa ilman perustetta? Tässä nuorilla on huoli muun muassa CV:stä, niistä työsopimuksista, joilla haetaan seuraavaan paikkaan. [Jorma Piisinen: Ketään ei voi irtisanoa ilman perustetta!] Mitä vastaa tähän tuntemani edustaja? Kysymys kuuluu juuri toisinpäin: miten yrittäjä uskaltaa palkata työntekijän, jos siitä ei pääse eroon, jos se osoittautuu luuseriksi? Olen ollut itse todistamassa tätä keskustelua. Kyllä, tässä tilanteessa mielestäni se on järkyttävää, ja kyllä tunnistan itsessäni siinä kohtaa tämän nuoren kohdalla kukkahattutädin.

Nyt me elämme vastakkainasettelun aikaa, surullista mutta totta. Kaikki se, mihin on luotettu tämän yhteiskunnan kehittämisessä, jolla on saatu tuloksia, musertuu. Nämä asia toisensa jälkeen olevat sanelut, toisia kuulemattomat päätökset — kaikki perustellaan sillä, että me olemme hallitusohjelmaan kirjanneet tämän. Meillä on valta, meillä on oikeus,

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

demokratiassa meillä on oikeus. Mutta kuulkaa, se on niin, että myös diktatuurissa on edustajat, joilla on se oikeus tehdä niin kuin he tekevät. [Oikealta: Todella paksua!]

Tässä kuulumme edustaja Bergbomin sinällään ihan ansiokasta retoriikkaa, totuttuun tapaan hieman populistista, mutta kyllä tuo kuultava oli kylmää. Ay-liike ei ole sanellut tässä maassa työehtosopimuksista yksin, ne on kolmikantaisesti sovittu. Siellä ovat olleet työnantajapuolet yhtä lailla mukana. Eikä ay-liike ole kasvoton ja päättää yksin. Ay-liike edustaa jäseniään, työntekijöitä, jotka vapaaehtoisesti kuuluvat tähän ay-liikkeeseen, maksavat jäsenmaksujaan, luottavat siihen, että ay-liike ajaa heidän asiaansa. Heillä on päivänä, hetkenä minä hyvänsä oikeus erota tästä jäsenyydestä, jos he niin haluavat, mutta he eivät halua. [Juho Eerola: Niin, kun saa verovähennyksiä!] — Teillä olisi ollut, edustaja Eerola, nyt hallituksessa paikka niihin verovähennyksiin koskea. Me olemme esittäneet, että niihin voitaisiin koskea, mutta te halusitte, että säätiöt ynnä muut teille tärkeät laitokset jäävät tämän ulkopuolelle. [Juho Eerola: Hetken aikaa!] Te olette nyt ne, jotka tekevät nämä päätökset. Tuo kritiikki on aivan aiheetonta, olisitte toteuttaneet ne. [Juho Eerola: Kertään vielä!]

Jotenkin tuntuu, että tämä sopimisen mallimaa on romutettu ja nämä puheet täällä vain kovenevat. Itse olen kyllä huolissani siitä, mitä tämä tarkoittaa tulevaisuuden Suomelle, tälle eduskunnalle, tuleville vaaleille. Käydäänkö me jatkossa aina vaalit, jossa me keskitymme siihen, miten me muutamme haluamallamme tavalla työelämän lainsäädäntöä? Tähän asti siihen ei ole tarvinnut puuttua. Kyllä, Sipilän hallitus yritti, mutta totesi sitten, että tätä ei kannata yhteiskuntarauhan vuoksi tehdä. Mutta te ette oppineet siitä mitään. Te haluatte nyt runtata ja tehdä tämän. Kyllä, edustaja Bergbom, kyllä se meitä järkyttää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vastauspuheenvuoro, edustaja Kaleva.

22.17 Atte Kaleva kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä ymmärrän, että siellä varmasti järkyttää. On tämä nyt aika ennenkuulumatonta, tämä kielenkäyttö, mitä täällä salissa käytetään, että täällä syytetään... — En tarkoita teitä, edustaja Kymäläinen, tuossa puheenvuorossa, [Suna Kymäläinen: No niin, kiitoksia. Olisin noussut seisomaan täällä!] vaan mitä kuultiin täällä aikaisemmin. Se, että aikaisemmin täällä sanottiin edustaja Partaselle, että jos on ensimmäisen kauden kansanedustaja, vain vuoden ollut täällä, niin silloin ei voi ymmärtää asioita. Ikään kuin yritettäisiin rajoittaa puheoikeutta tässä salissa. Meillä on kaikilla samanlainen mandaatti. Osa on kauemmin ollut täällä, minä olen kolme vuotta, ja me saamme kaikki puhua täällä aivan yhtäläisesti. Jokaisella on aivan samanlainen mandaatti. [Aleksi Jäntti: Joku on ollut työelämässä!]

Sitten täällä edustaja Bergbom pitää puheen. Siitä puheen sisällöstä voidaan olla montaa mieltä ja sitä voi kritisoida, aivan kuten edustaja Kymäläinen täällä asiallisesti kritisoi. Näinhän täällä salissa toimitaan. Mutta se, että huudetaan sieltä vasemmalta laidalta jotain, että ”pikkupojat tietää paremmin”, [Oikealta: Asiatonta!] on täysin asiatonta kielenkäyttöä täällä. Minä toivon... Täällähän voidaan nyt olla, niin kuin viime kaudellakin oltiin, hallituksen esityksistä eri mieltä, mutta en ole tällaista kyllä kuullut. En tosin ole ollut täällä, joten jos edustaja Kiuru olisi paikalla, niin hän kokeneempana voisi minua valistaa. [Puhemies koputtaa] Minä olen vasta kolme vuotta ollut täällä, mutta en ole kyllä tällaista kuullut aikaisemmin, ja toivon, [Puhemies koputtaa] että tätä ei täällä tapahtuisi. Tämä on erittäin ikävää kuultavaa.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Aika. — Edustaja Hiltunen.

22.18 Pia Hiltunen sd: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä edellisen puhujan kommenttiin käytöstavoista täällä salissa.

En pidä tätä puheenvuoroani siksi, että olisin saanut euroakaan vaalirahoitusta SAK:lta tai EK:lta, vaan siksi, että nyt työehtosopimuslaista ja työriitojen sovittelusta annetusta laista keskustellessamme haluan puhua työelämän tasa-arvosta.

Hallitus on hallitusohjelmassaan sitoutunut edistämään työelämän tasa-arvoa. Työrauhalainsäädännön yksipuolisella muuttamisella on isot vaikutukset suomalaiseen työelämään ja sen tasa-arvoon, joita hallitus ei kuitenkaan ole esityksessään arvioinut, ja tämä on suuri ongelma. Esityksessä on jätetty kokonaan arvioimatta, minkälaisia vaikutuksia myötätuntotyötaisteluiden ja poliittisten työtaisteluiden rajoittamisella on eri aloilla.

Arvoisa puhemies! Myötätuntotyötaistelut ovat erittäin tärkeä väline työehtosopimusten neuvotteluiden tuloksen aikaansaamisessa, ja niitä käytetään tukena matalan järjestäytymisasteen aloilla sekä aloilla, joilla työehtosopimusten kattavuus on matala. Esimerkiksi naisvaltaisella hoitoalalla muiden alojen myötätuntotaistelut voivat olla keskeisessä asemassa työehtosopimusten neuvottelutilanteessa. Lisäksi ehdotetulla henkilökohtaisella 200 euron seuraamusmaksulla laittomaksi tuomittuun työtaisteluun osallistumisesta on välillisiä vaikutuksia muun muassa pienituloisiin naisiin ja miehiin, sillä summa on iso pienestä palkasta ja toimii siten pelotteena osallistumiselle.

Myös tasa-arvovaltuutettu on ottanut kantaa esityksen vaikutusarvioinnin vajavaisuuteen.

Esityksessä ei ole myöskään huomioitu lainkaan, millaisia vaikutuksia mahdollisella hyvitysmaksulla voi olla erilaisissa työ sopimuksissa, kuten nollatuntityösopimuksella työskenteleviin työntekijöihin, joiden tulot vaihtelevat kuukausittain ja vaikuttavat myös seuraamusmaksun kuittaamiseen.

Kaiken kaikkiaan poliittisten päätösten sukupuolivaikutukset tulisi arvioida huolellisemmin ja kiirehtimättä, jotta sukupuolten tasa-arvon edistäminen voitaisiin varmistaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

22.20 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Puheenvuoroni on ehkä enemmän mieleen nousseita asioita tästä äsken käydyistä varsin vilkkaasta keskustelusta.

Ensinnäkin edustaja Sammallahden puheenvuorossaan esille nostamasta kansallisesta turvallisuudesta: Puolustusministeriö sekä asevoimat ovat kyllä aika suoraan todenneet, että työtaistelutoimet, jotka mahdollisesti ovat kohdistuneet puolustusvälineiteollisuuteen, eivät ole millään tavalla uhanneet sen enempää Suomen kansallista turvallisuutta, puolustuskyyä kuin Ukrainalle annettavaa apua. Ja myöskin ammattiyhdistysliike ilmoitti, että mikäli tällainen viesti puolustusministeriöltä ja asevoimilta tulisi, että tämä hankaloittaa kansallista turvallisuutta tai Ukrainan tukemista, niin totta kai silloin asiaa olisi pohdittu uudelleen ja tehty muutoksia työtaistelutoimenpiteisiin. Se huoli oli siinä mielessä turha.

Sitten tähän itse lakon käsitteeseen. Jotenkin herättää ainakin itsessäni hieman hilpeyttä se, että lakkoilla saa niin sanotusti vapaa-ajalla. Mikä se semmoinen lakko on, joka ei vaikuta yhtään mihinkään ja josta ihminen ei edes huomaa, että nyt on joku lakko käynnissä. [Johannes Koskinen: Siivouslakko!] — Kyllä. — Sehän lähinnä romuttaa sen koko idean, [Välihuuto] — kyllä — miksi lakossa edes ollaan. Ja on tietysti ymmärrettävää, jos tässä

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

nyt hallituspuolueiden edustajat viittaavat siihen, että kun katsoo edellistä kahta kuukautta, puolta vuotta, niin Suomessa on ollut hyvin paljon työtaistelutoimenpiteitä ja Suomi on lakkoherkkä maa. Mutta voiko toisaalta syyttää työntekijöitä ja ihan tavallisia kansalaisia siitä, että he ovat menneet lakkoon, kun katsoo, mitä hallitus on tehnyt: on lisännyt työttömyyden karenssipäiviä, poistanut työttömyysturvan lapsikorotukset, lomakorvauksen jaksoitus, indeksijäädytys, suojaosasta luopuminen, asumistuen leikkaukset, aikuiskoulutustuen lakkautus, vuorotteluvapaan lakkautus, ansioturvan porrastus, työssäoloehdon muutokset, ansioturvan euroistus, työssäoloehdon kertymisen lakkauttaminen palkkatuetussa työssä ja työmatkavähennyksen leikkaus? Lisäksi on vielä entisestään tulossa määräaikaissuuden helpottaminen, sairauspoissaolon karenssipäivän lakisääteinen lisääminen ja takaisinottovelvollisuuden heikentäminen alle 50 työntekijän yrityksissä ja yhteisöissä. Ei varmaan siinä mielessä yllätä, että jos kansalaiset, työntekijät kokevat nämä epäoikeudenmukaisina linjauksina, niitä lakkoilemalla vastustettaisiin.

Sikäli, kun katsoo, kuinka paljon tämä maa menettää muun muassa sairauspoissaolojen ja ylipäättensä työkyvyttömyyden seurauksena, mikä sosiaali- ja terveysministeriön tekemän selvityksen mukaan on yli 20 miljardia euroa vuodessa, niin jos hallitus käyttäisi nyt tämän saman energian, millä se käy tätä taistelua ammattiyhdistysliikettä ja lakko-oikeutta vastaan, vaikka niihin keinoihin, miten me saataisiin sairauspoissaoloja vähennettyä, työsäjäksamista pidennettyä ja vähennettyä ihmisten siirtymistä työkyvyttömyyseläkkeelle, niin uskon, että kansantalous voisi tässä suhteessa huomattavasti paremmin kuin nyt tällä lakko-oikeuden rajaamisella. Täällä on hyviä puheenvuoroja pitänyt muun muassa edustaja Malm tästä asiasta, siitä, että se tulee varmaan entisestään lisäämään lakkoherkkyyttä tässä yhteiskunnassa.

Vielä loppuun, arvoisa puhemies: Nyt tästä esityksestä jo aikaisemmin keskusteltiin liityen nimenomaan tähän taannehtivaan lainsäädäntöön ja sen aiheuttamaan problematiikkaan, jota muun muassa työoikeuden emeritusprofessori Seppo Koskinen on nostanut esille ja on kritisoinut esitystä ja sen perustuslainmukaisuutta. Koska nyt hallitus ja myös työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan puheenjohtaja ovat hyvinkin suoraan todenneet, että tällä lainsäädäntöesityksellä ei ole ollut kiire ja mitään kiirehtimistä ei ole tapahtunut, niin jos kiirettä ei kerran ole, niin eikö silloin nimenomaan kannattaisi ottaa vielä yksi kierros perustuslakivaliokunnassa, jotta nyt esillä olevat epäselvyydet saataisiin ratkaistua ja kaikille tässä salissa tulisi selväksi se, että tämä lainsäädäntöhanke on kokonaisuudessaan perustuslain mukainen? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

22.25 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Aloitan sanomalla, että toimiva demokraattinen oikeusvaltio tarvitsee ihmisoikeuksia. Demokratia ei ole vain valtiomuoto, vaan se tarkoittaa yhteistä dialogia kansalaisyhteiskunnan ja valtion välillä. Tyypillistä epädemokraattiselle järjestelmälle on, että tätä dialogia rajoitetaan.

Arvoisa rouva puhemies! Siteeraan oikeustieteen emeritusprofessori Kaarlo Tuoria, joka antamassaan asiantuntijalausunnossa hyvin kiteyttää, kuinka kaltevalle lainsäädännölliselle pohjalle siirrymme, mikäli hallituksen esitys astuu voimaan: ”Hallituksen esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa viitataan rajoitusperusteena työnantajan nauttimaan omaisuudensuojaan ja elinkeinovapauteen. Tällaisen perusteen käyttäminen rajoitusperusteena avaisi täysin uuden luvun sekä kansallisen perusoikeutena että ilmeisesti myös ih-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

misoikeutena taatun työtaisteluoikeuden tulkinnassa. Tietääkseni työnantajan omaisuusuojaan ei ole aikaisemmin vedottu Suomessa perustuslakivaliokunnan, työtuomioistuimen tai korkeimman oikeuden käytännössä eikä myöskään Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten valvontakäytännössä.”

Tämän esityksen myötä Suomi siirtyy niiden maiden joukkoon, jotka asettavat rajoitteita työtaisteluoikeuksien eli toisin sanoen ihmisoikeuksien toteutumiselle työmarkkinoilla. Lakiesityksen tullessa voimaan Suomi siirtyy ILO:n tarkkailuluokalle. Olisimme ensimmäinen demokratia sillä luokalla viime vuosikymmeninä. Luulisi viimeistään tämän huolestuttavan jokaista kansanedustajaa tässä salissa.

Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu siltä, että hallitus ei ole ymmärtänyt työtaisteluoikeuden ydintä, saati käytettyjä keinoja kunnolla. Hallitus perustelee esitystään työnantajalle aiheutuville taloudellisilla seurauksilla, vaikka sitä ei voi käyttää työtaisteluoikeuden rajoittamisen perusteena. Lisäksi hallitus perustelee esitystään sillä, ettei esityksellä rajoitetaisi työntekijöiden mahdollisuutta käyttää kokoontumis- ja sananvapauttaan vapaa-aikaan, vaikka nimenomaan juuri työmarkkinoille ominaiset painostuskeinot nauttivat perusoikeus- ja ihmisoikeussuojaa osana ammatillista järjestäytymisvapautta. Työtaistelutoimia käytetään viimesijaisena keinona, ja ne ovat olemassa siksi, että työnantajan ja työntekijän asema työmarkkinoilla on lähtökohtaisesti epätasa-arvoinen. Asiantuntijat ovat arvioineet, että tämänkaltaisen työtaisteluoikeuden rajoittaminen poliittisella tasolla voi pahimmillaan johtaa työtaisteluoikeuden mitätöimiseen. Siksi pidän tätä tietä huolestuttavana.

Esityksessä on myös epämääräisyyksiä, jotka vaikeuttavat työtaisteluoikeuden rajoitusten arviointia myöhemmässä vaiheessa. Siteeraan Tuoria toistamiseen: ”Mitä epämääräisemmin työtaisteluoikeuden rajoitus on säännelty, sitä suurempi on sen ennalta ehkäisevä vaikutus ja sitä laajemman poikkeuksen se aiheuttaa perusoikeussuojaan. On vielä tähdennettävä, että kun kyseessä on sanktioitu käyttäytyminen, täsmällisyys- ja tarkkarajaisuusvaatimus on erityisen korostunut.”

Minun on vaikea ymmärtää, miksi kansanedustajalaitos, eli instituutio, jonka tulisi vaalia hyvää lainvalmistelua sekä välttää edistämästä lainsäädäntöä, johon sisältyy näin perustavanlaatuisia asiantuntijoiden huolia, haluaa silti edistää tällaisen lakiesityksen voimaantuloa. On myös erittäin poikkeuksellista, että perustuslakivaliokunnan lausunto ei ole yksimielinen. Mielestäni olisi hallitukselta arvokasta ottaa yksi askel taaksepäin ja katsoa ainakin nämä erityistä huolta herättävät kohdat esityksessä uudelleen ja hakea yhteistä parlamentaarista näkemystä niiden taakse. Aiemmin mainitut seikat huomioon ottaen en voi puoltaa tämän lakiesityksen edistämistä saati äänestää sen puolesta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rintamäki.

22.29 Anne Rintamäki ps: Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä on kysymys siitä, että poliittisia lakkoja ja myötätuntotaisteluita rajoitetaan Suomessa. Pohjimmiltaan tarkoitus on saada aikaan vakaat ja häiriöttömät työmarkkinat, jolloin Suomi nähdään entistä parempana kohteena sijoittaa. Sijoittaisitteko te yrityksenne sellaiseen toimintaympäristöön, jossa lakkoilun suhteen on aivan villin lännen meininki? Kyllä sijoittaja näkee sen pitkänä miinuksena, kun tässä maailmassa on epävarmuustekijöitä jo valmiiksiinkin vaikka kuinka paljon.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

Olemme kuluvien kuukausien aikana ikävä kyllä nähneet, millaisiin taloudellisiin tappioihin ay-liikkeen poliittiset lakot ovat johtaneet. On aivan käsittämätöntä, että näin vahingollisesti voi edes toimia omien poliittisten päämääriensä ajamiseksi ja hallituspolitiikan vastustamiseksi. Pitää muistaa, että hallitus ei käske ketään lakkoon mutta ay-liike tekee niin.

Arvoisa puhemies! Demokratia on se järjestelmä, johon me täällä nojaamme. Lainsäädäntövalta tässä maassa on demokraattisesti valitulla eduskunnalla, ei ay-liikkeellä. Kansa ei vaaleissa äänestä ay-pamppuja Hakaniemeen käyttämään ylintä valtaa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että ay-liikkeellä ei ole mitään veto-oikeutta eduskunnan päätöksiin. Ongelmallista poliittisissa lakoissa on ennen kaikkea ollut se, että eduskunnan ja ay-liikkeen välisissä taisteluissa sijaiskärsijöiksi ovat usein joutuneet yritykset, joiden toimintaan lakot vaikuttavat pahimmillaan hyvinkin merkittävästi.

Yritysten kyykyttäminen poliittisilla lakoilla on saatava loppumaan. Poliittisilla lakoilla kuulemma ajetaan palkansaajan asiaa, mutta minun on valtavan vaikea nähdä, miten investointien tekemättä jättäminen Suomeen tai jo täällä olevien yritysten ajaminen taloudelliseen ahdinkoon hyödyttäisi palkansaajaa mitenkään. Kevään poliittisten lakkojen hintalap- pu pyörii sadoissa miljoonissa, jopa yli miljardissa, eikä niillä saavutettu kuin suuria tappioita ja harmejä kansalaisille.

Työpaikkojen katoaminen ja se, että uusia työpaikkoja ei synny, ajaa ihmisiä työttömyyteen ja köyhyyteen. Samalla se myös vaikuttaa äärimmäisen kielteisesti koko talouskasvuun ja esimerkiksi siihen, voimmeko tarjota sellaisia palveluita ja tukia kuin me tänä päivänä tarjoamme. Mitä suurempi joukko on töissä, sitä suurempi joukko maksaa veroja ja sitä pienempi joukko elää tukien varassa ja käyttää niitä veroeuroja. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Minja Koskela, vastauspuheenvuoro.

22.32 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Rintamäki puhui tässä demokratiasta sellaisella hyvin kapealla tavalla, millä täällä sieltä salin toiselta laidalta on demokratiasta puhuttu. On tärkeää nyt muistuttaa, että demokratian kannalta on oleellista, että kansalaisilla, kansalaisyhteiskunnalla ja myöskin työmarkkinajärjestöillä on mahdollisuus ilmaista näkemyksensä ja tarvittaessa protestoida myös vaalien välillä.

Minä pidän erittäin surullisena tätä hyvin kapeaa demokratiamääritelmää, jolla hallitus on oikeuttanut ja oikeuttaa edelleen omaa sanelupolitiikkaansa. Demokratia ei ole sitä, että neljän vuoden välein äänestetään ja sitten pitää tuppisuuna seurata, kun hallitus toteuttaa omaa politiikkaansa. Ja erityisen ongelmalliseksi tällainen käsitys muodostuu nyt, kun Orpon hallituksen työmarkkinapolitiikan kontekstissa vaaleissa perussuomalaiset lupasivat äänestäjille, että lakko-oikeus säilytetään vähintään nykyisessä laajuudessa. Tämä lupaus on nyt monen muun vaalilupauksen tavoin syöty, eli Orpon porukka on vienyt Purran porukkaa 6—0, ja te voitte täällä nyt ainoastaan selitellä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg, varsinainen puheenvuoro.

22.33 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tämän lakko-oikeutta rajoittavan hallituksen esityksen isona ongelmana on sen siirtymäsäännösten taannehtiva vaikutus, joka koskee poliittisia työtaisteluita. Siirtymäsäännökset ovat muuttuneet työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan käsittelyssä siitä, mitä ne olivat vielä hallituksen esitystä annettaessa. Valiokunnan te-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

kemän uuden tarkennuksen mukaan uutta lakia sovellettaisiin sen voimaan tullessa jo ennen lain voimaantuloa alkaneeseen poliittiseen työtaisteluun. Asianmukaisesti ilmoitettu laillinen työtaistelu siis voisi muuttua kesken kaiken laittomaksi. Tämä on ennenkuulumatonta lainsäädännöllisesti varsinkin, kun kyseessä on näin merkittävä perus- ja ihmisoikeudellinen asia. Perustuslakivaliokunnan asiassa kuulema työoikeuden professori Seppo Koskinen on julkisuudessa nostanut esiin, miten poikkeuksellisia ja perusoikeuksien kannalta ongelmallisia hallituksen esittämät siirtymäsäännökset nykyisessä muodossaan ovat.

Arvoisa puhemies! Lakiesityksen keskeisin ongelmallisuus liittyy siihen, että perustuslakivaliokunta ei ole arvioinut siirtymäsäännöksiä sellaisina kuin ne työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnössä nyt on esitetty. Siirtymäsäännöksiä muutettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan viimeisimmän ministeriöltä saadun vastineen mukaisesti. Edes valiokunnan aiemmin kuultavana olleet työoikeuden asiantuntijat eivät täten ole pystyneet kommentoimaan muuttuneita siirtymäsäännöksiä. Tätä viimeisintä mietinnössä nyt esitettyä siirtymäsäännösten kirjausta perustuslakivaliokuntakaan ei täten ole käsitellyt eikä siten ole voinut ottaa kantaa sen perustuslaillisuuteen.

Arvoisa puhemies! Puhuttaessa perusoikeuksista on eduskunnan perusteltua toimia aina varman päälle. On parempi ottaa pieni aikalisä kuin iso riski siitä, että eduskunta hyväksyy lain, jossa on valtiosääntöoikeudellinen ongelma. Jos perustuslakivaliokunta vielä käsittelee muutetut siirtymäsäännökset, se pidentää lain käsittelyä hiukan, mutta ei millään tavalla vaaranna sen käsittelyn aikataulua. Ottaen huomioon, kuinka merkittävästä asiasta on kyse, asiaan täytyy saada nykyisen mietinnön mukaisten siirtymäsäännösten osalta oikeudellinen varmuus.

Näillä perusteilla esitän, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö lähetetään vielä perustuslakivaliokuntaan, jotta perustuslakivaliokunta voi ottaa kantaa muutettujen siirtymäsäännösten perustuslainmukaisuuteen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

22.37 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Käyn hieman läpi perusteita. Teollisen ajan perusjännite on ollut työmarkkinaosapuolten välillä. Keskeinen kysymys aina teollistumisen alusta lähtien on ollut, miten kasvava vauraus jaetaan, ja tässä kysymyksessä on sisäinen sovittamaton ristiriita, puhutaan niin sanotusta antagonistisesta ristiriidasta: kun työvoimakustannukset kasvavat, pääoman tuotto pienenee, ja toki tietysti päinvastoin. Tämä on hyvin karkea esitys, jossa on poikkeuksia, mutta tämä on se iso kuva.

Tietyn vaihteluvälin sisällä se, mihinkä kohtaan toisaalta palkat, toisaalta pääoman tuotto asettuu, määräytyy osapuolten neuvotteluvoiman perusteella. Tässä neuvotteluvoimassa aivan keskeisessä asemassa on se, eletäänkö työvoimapulan vai työvoiman yltäarjonnan eli työttömyyden oloissa. Lakko ja toisella puolen työsulku ovat keskeisiä elementtejä, joilla tähän työvoimapula-/ylitarjontatilanteeseen eli neuvotteluvoimaan pyritään vaikuttamaan.

Jo 1800-luvulta asti parlamentit ovat olleet keskeisiä kamppailujen areenoita. Kaikissa Euroopan vanhoissa demokratioissa puoluejaon perustana on ollut tämä sama antagonistinen ristiriita, ja neuvotteluvoimaan ovat parlamenttien puitteissa vaikuttaneet muun muassa sellaiset lainsäädäntöhankkeet ja yhteisten varojen käytön päätökset, jotka ovat liittyneet esimerkiksi sosiaalietuuksiin, työlainsäädäntöön, verotukseen, koulutusjärjestelmään sekä kansainvälisellä tasolla ihmisoikeusjärjestelmiin. Lainsäädännön kautta ratkaistaan

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

koko ajan — tänäänkin, tässä salissa — tätä samaa antagonistista ristiriitaa, joka siis on ratkaisematon. Tämä on se syy, minkä takia kansainvälinen lainsäädäntö ei yksiselitteisesti rajaa työtaistelujen nauttimaa suojaa työehtoneuvotteluun tai muuhun suoraan työehtoihin liittyvään kamppailuun ja sopimiseen.

No, arvoisa puhemies, on aivan luonnollista, että pääomaa peesaava kokoomus haluaa rajata lakkoja. Näin kokoomus, kumppanipuolueet ja edeltäjät ovat johdonmukaisesti halunneet tehdä jo satojen vuosien ajan. Perussuomalaisten edeltäjistä en halua tässä puhua enempää.

Lakkojen rajaamisen keskeinen funktiohan on työntekijäpuolen neuvotteluvoiman vähentäminen, mikä käytännössä tarkoittaa sen toisen puolen suhteellisen neuvotteluvoiman vahvistumista. Tämähän on tietenkin se tekijä, mikä yhdistää tämän nyt käsittelyssä olevan lainsäädäntöhankkeen myös moniin muihin tämänhetkisen porvarihallituksen hankkeisiin. Niillä kaikilla pyritään vaikuttamaan antagonistiseen ristiriitaan. Kysymys on pohjimmiltaan rahasta — siitä, miten funktionaalinen tulonjako tapahtuu.

No mitä sitten tapahtuu, kun lakkoja rajoitetaan? Ensinnäkin me voidaan melko varmastikin sanoa, että todennäköisyys muihin aktioihin tulee lisääntymään. Silloin kun jokin kansalaisvaikuttamisen muoto rajataan pois käytöstä tai sen käyttöä vaikeutetaan, se yleensä kanavoi muutosvoimia johonkin muuhun, ja kun nyt katsotaan noita muita maita, niin pääsääntöisesti ne muut vaihtoehdot ovat olleet huonompia kuin nämä meillä Suomessa viime vuosikymmeninä käytetyt.

Toinen mahdollinen seuraus on, että mikäli kansainvälisoikeudellisesti todetaan, että niissä ratkaisuissa, joita nyt Suomi on oman lainsäädäntönsä kestävässä ihmisoikeusarvioinnissa tehnyt, on joitain puutteita, niin siitä voi seurata jonkinlainen kansainvälisoikeudellinen menettely. Tämän tietysti aika näyttää.

Se me tiedetään melko todennäköisesti, että kansallinen luottamuspääoma saa tästä ison kolauksen. Ja ne, jotka eivät pidä tätä merkittävänä asiana, ovat onnettomasti väärässä, koska kansallinen luottamuspääoma on se keskeisin tekijä, jonka takia yritys saattaisi si joittaa toimintaansa Suomeen.

Ja sitten vielä tietysti se perimmäinen tarkoitus, mikä koko projektilla on, se työn hinta: kuinka sille käy? Tässä salissa on muun muassa arvioitu, että pitkällä aikavälillä tämä yhdessä muiden samaan suuntaan vaikuttavien esitysten kanssa tulee suoraan ja merkittäväällä tavalla vaikuttamaan työn hintaan eli työntekijöiden työstään saamaan korvaukseen. Ja jos näin on, niin kysymyshän on mitä suurimmassa määrin kamppailusta suoraan työn ehdosta.

Täällä on yksi jos toinenkin kansanedustaja puhunut yrittäjistä ja siitä, kuinka kukaan ei ajattele yrittäjiä ja kuinka yrittäjiä tässä nyt niin kuin kurmutetaan. Itsekin pienyrittäjänä kiellän käyttämästä minun ääntäni lakko-oikeuden rajaamisen puolesta ja ilmoitan kannattavani laajaa lakko-oikeutta vakaasti ja päättäväisesti paitsi ideologisin perustein myös taloudellisin perustein. Nimittäin kolmikantaan ei aikanaan päädytty vahingossa vaan sen takia, että kaikki siihen osallistuvat osapuolet katsoivat, että se oli heille taloudellisesti kannattavaa, ja suunta kääntyi työnantajapuolella vasta siinä vaiheessa, kun se johtajapolvi, joka oli nähnyt kolmikantaa edeltävän ajan, oli eläköitynyt. Nykyiset päättäjät eivät ole nähneet maailmaa ilman toimivia, neuvottelevia, vakaita työmarkkinoita, mutta ilmeisesti me tulemme pian ne näkemään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Koskinen.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

22.44 **Johannes Koskinen sd:** Arvoisa puhemies! Ensinnä kannatan edustaja Bergin tekemää ehdotusta, että nämä muuttuneet voimaantulo- ja siirtymäsäännökset lähetettäisiin tarkistuskierrokselle perustuslakivaliokuntaan.

Illan kuluessa on laajasti käsitelty näiden esitysten toispuoleisuutta, ja ehkä on vielä syytä korostaa, mikä tässä koko Orpon hallituksen projektissa on pielessä.

Lakkoilu ei oikeasti ole Suomen työmarkkinoilla iso ongelma. Viimeisen 25 vuoden aikana on vuosittain kirjattu keskimäärin noin 160 000 työtaistelupäivää, eli vain puoli tuntia vuodessa jokaista työssäkäyvää kohti, ja nämä koostuvat valtaosin täysin laillisista työehtosopimusneuvotteluihin liittyvistä painostustoimista, eivät laittomista taikka poliittisista lakoista.

Oikeistohallitus on väittänyt työnantajapuolelta saneltuja, työntekijäpuolta kurmottavia lainmuutoksiaan työelämän uudistuksiksi. Oikeasti pitäisi puhua työelämän heikennyksistä. Sen verran taustaa, että itse olin mukana, kun 80-luvulla tehtiin isoa työelämän uudistuspakettia silloisen sinipunahallituksen toimesta yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. 80-luvulla nuorena juristina olin niin työehtosopimusneuvotteluissa kuin lainsäädännön valmistelussa mukana kaksikantaisesti ja kolmikantaisesti, ja sitten kolmella vuosikymmenellä tätä lainsäädäntöä rakentamassa ja uusimassa niin työmarkkinaosapuolten kanssa kuin sitten täällä poliittisestikin.

Lakkoepin lisäksi nyt esitetään sairaussakkoa, työttömyysturvan leikkauksia, irtisanomisen ja määräaikaisten työsuhteen käytön helpottamista, aikuiskoulutustuen poistoa sekä työehtosopimusten yleissitovuuden heikennystä. Mistään näistä ei ole tosissaan pyritty sopimaan palkansaaja- ja työnantajajärjestöjen kesken tai kolmikantaisesti niiden kanssa.

Mitäpä sitten jos lähdetäisiin tosissaan uudistamaan työelämää? Yksipuolisten työelämän heikennysten sijasta huomio pitää kääntää todellisiin ongelmiin ja yhteisten ratkaisujen löytämiseen sopimalla, ei sanelemalla. Suomalaisen työn tuottavuus ei ole kunnolla kohentunut 15 vuoteen, ja investoinnit ovat alamaissa. Voittoja ja osinkoja on tahkottu, mutta niitä ei ole kanavoitu uutta kasvua synnyttämään. Oikeat työelämän uudistukset tukisivat yhdessä tekemistä työpaikoilla ja yrityksissä, osaamisen ja innovaatioiden kehittämistä, reilumpia pelisääntöjä ja kannustavuutta.

Muun muassa Ruotsista ja Saksasta löytyy hyviä esimerkkejä yritystason myötämääräamisen ja henkilöstön hallintoedustuksen myönteisistä vaikutuksista. Henkilöstön parempi tiedonsaanti yrityksen tilanteesta ehkäisee luonnostaan ristiriitoja, ja ruotsalaismallinen sopimusten tulkintaoikeuden tasapainottaminen työpaikkatasolla vähentäisi varmasti riitojen kärjistymistä.

Paikallisen sopimisen alasta ja reunaehdoista on varmintaa sopia valtakunnallisissa työehtosopimuksissa, jotta toimialakohtaiset tarpeet sekä oikeuksien ja velvollisuuksien tasapaino voidaan ottaa asianmukaisesti huomioon. Tämän hallitus viisaasti ehtisi ottaa huomioon neuvottelemalla tosissaan sekä työnantaja- että työntekijäosapuolen kanssa tuosta paikallisen sopimisen mallista.

Olennaista on myös parantaa ammattiyhdistysliikkeen mahdollisuuksia puuttua selviin väärinkäytöksiin työelämässä. Alipalkkauksen kriminalisointi on kiireellistä haavoittuvimpien työntekijäryhmien suojaamiseksi. Sitä täydentää hyvin ammattiliittojen kanne-oikeus eli oikeus ajaa työntekijöiden puolesta heidän asiaansa esimerkiksi työsuojelu- tai palkkauskysymyksissä tuomioistuimissa, ja näin se vahvistaisi työehtojen ja työlakien noudattamista. Tällaiset työelämän uudistukset toisivat tasapainoa ja turvallisuutta edes-

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

auttaen myös kestäväää työllisyyden kasvua. Ennen kaikkea suomalaisilla työmarkkinoilla kaivataan paluuta maailmalla kadehditun pohjoismaisen mallin kattavien sopimusten ja rakentavan yhteistoiminnan linjalle.

Tuolta oikealta puolelta salia on esitetty käsityksiä, että Kansainvälinen työjärjestö ILO olisi joku ay-liikkeen marionetti. Kyseessä on kolmikantainen järjestö, jossa ovat mukana valtiovalta, työntekijä- tai palkansaajajärjestöt ja työnantajajärjestöt. Se on YK:n alajärjestö, vuosikymmeniä töitä tehnyt, ja sen ydinkonventiot, yleissopimukset ovat kansainvälisen työoikeuden perusta. Siellä on sekä järjestäytymisoikeutta koskevia, sopimus-oikeutta koskevia peruskonventioita että näitä järjestäytymiseen liittyviä, esimerkiksi työsuojelun tehostamista, työsuojelun järjestämistä koskevia, ydinkonventioita.

Sattumoisin olin 40 vuotta sitten pohjoismaisessa Geneve-koulussa. Osana sitä seurattiin pari viikkoa ILO:n applikaatiokomitean toimintaa. Silloin siellä oli käsiteltävänä Turkin ammattiyhdistysliikkeen sortoa koskevia valvontatapauksia ja sitten oli Thatcherin julkisen sektorin lakko-oikeuksia loukanneita ehdotuksia. En oikein arvannut silloin, että Suomi olisi siellä tämän tyyppisten asioiden kanssa tekemisissä. Sinnehän on mahdollista saattaa näitä kahta kautta: vuotuiset raportit jäsenmaista viedään sinne applikaatiokomiteaan ja kerrotaan, miten maa on soveltanut ja täyttänyt yleissopimusten tekstejä, joihinkin on sitouduttu, tai sitten on tämä valitusmekanismi, joka vie viestit tällaiseen asiantuntijakomiteaan, ja se voi puuttua sitten yksittäisen osapuolen valituksen pohjalta epäkohtiin yleissopimusten noudattamisessa ja soveltamisessa.

Siis tällainen elin tämä ILO on. Tarkkailuluokkaa siellä nyt ei varsinaisesti ollut ainaakaan silloin 80-luvulla eikä varmaan vielääkään, mutta noin kuvaannollisesti se kertoo kuitenkin siitä poikkeuksellisesta tilanteesta, johon Suomen työmarkkinoita koskevaa lainsäädäntöä nyt ollaan ajamassa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg on edustaja Koskisen kannattamana ehdottanut, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan. Nyt meidän on päätettävä, jatkaanko asian ensimmäistä käsittelyä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön pohjalta vai lähetetäänkö asia perustuslakivaliokuntaan.

Halutaanko asiasta keskustella? Keskustelu on vain tästä tiukasti rajatusta aiheesta.

Jos ei, niin todetaan, että keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asiasta äänestetään huomenna.

Yleiskeskustelu ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liikennevakuutuslain, Liikennevakuutuskeskuksesta annetun lain ja vakuutusyhtiölain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 10/2024 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 2/2024 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 10/2024 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 41/2024 vp

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on torstaina 25.4.2024 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 22.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Antti Pelttari